

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav českých dějin

Miroslav Brejcha

Právník a politik JUDr. František Veselý (1863-1935)

The lawyer and politician JUDr. František Veselý (1863-1935)

Rigorózní práce

2009

Prohlašuji,

že jsem předloženou Rigorózní práci vypracoval samostatně a uvádím v ní všechny prameny a literaturu, kterou jsem použil.

V Praze 30. prosince 2008

Obsah

0 Úvod	5
1 Mládí a studium	7
1.1 Mládí v Jičíně	7
1.2 Středoškolská studia	9
1.3 Studium práv na právnické fakultě v Praze	15
2 Cesta k vlastní advokátní kanceláři	21
2.1 Advokátní praxe v Lipníku nad Bečvou	21
2.2 Advokátní praxe v Táboře	33
3 První desetiletí života v Benešově	37
3.1 Nový domov	37
3.2 Uvzněnění jeho dvou nevlastních bratrů	40
3.3 Pokrokové hnutí v Benešově	47
3.4 Vstup do strany	50
4 Počátky Veselého politické kariéry	55
4.1 Těžké začátky realistů v Benešově	55
4.2 Akce na záchranu Času	57
4.3 Reorganizace strany	63
4.4 Cesta do obecního zastupitelstva	68
5 Ve znamení volebních porážek	72
5.1 Přípravy na říšské volby	72
5.2 Kandidátem do zemského sněmu	74
6 Veselého politická činnost před První světovou válkou	85
6.1 Komunálním politikem	85
6.2 Obecní volby v roce 1909	88
6.3 Boj dvou právníků	93
6.4 Spory realistů a mladočechů v Benešově	100
6.5 Nové rozložení sil	102
6.6 Nekonečný předvolební souboj	107
6.7 Změna na postu starosty	110
6.8 Poslední měsíce míru	115
7 Těžká válečná léta	119
7.1 První dny války	119
7.2 Počátky odboje	120
7.3 Maffie	123
7.4 Sbližování českých politických stran	132
7.5 Cesta ke svobodě	138
8 Vrchol politické kariéry	141
8.1 Poslancem Revolučního národního shromáždění	141
8.2 V čele Čs. strany pokrokové	144
8.3 Ministrem spravedlnosti	147
8.4 Spojení realistů a socialistů	152
9 Politik První republiky	155
9.1 Návrat do Benešova	155
9.2 Literární činnost	157
9.3 Prezidentův advokát	161
9.6 Národním socialistou	165
9.4 Senátorem	169
9.5 Konopiště	176

9.6 Blížící se konec.....	180
10 Závěr.....	182
11 Summary.....	184
12 Prameny a literatura.....	187
13 Přílohy	192

0 Úvod

Tématem předkládané rigorózní práce je osobnost advokáta a politika Františka Veselého, kterého jeho přítel Josef Svatopluk Machar charakterizoval slovy: „*Čestná přímost, čistota duše, rovná páteř, nerozčísnutý jazyk, živý pocit zodpovědnosti ve všem a všude, slovem: člověk, jichž by mělo být u nás několik set tisíc... Tak jsem Vás poznal, ctil a měl rád... A vděčen jsem Vám, každý pohled okolo sebe mi připomíná, proč*“.¹ Stejně pozitivně vyznívá hodnocení Aleny Šubrtové v jejím článku k Veselého pozůstalosti: „*Tak nezištných, neúplatných, mravných politiků, jakým byl Veselý, jsme nikdy neměli mnoho*“.² To byl jeden z důvodů mého výběru pro zpracování tohoto tématu, jelikož pokud opravdu takový byl, tím větší je škoda, že o něm nebyla dosud napsána samostatná biografie. Tím narážím na druhý svůj motiv k sepsání této práce, který souvisí s tím, že jeho životní osud nebyl dosud v literatuře dostatečně zpracován. Ze starší literatury lze nalézt pouze drobnou publikaci vydanou nedlouho po jeho smrti v roce 1935 k uctění Veselého památky, která zachycuje jeho vlastní vzpomínky na odbojovou činnost v letech 1914 až 1918. Z novější doby je to pak diplomová práce Pavla Baleka z roku 1999, jejímž primárním cílem nebyl samotný František Veselý, ale jeho dcera Ludmila Kloudová a její manžel Ivan Klouda. Přesto Balek věnoval jednu kapitolu své práce osobě Františka Veselého, kde je alespoň v krátkosti podán výklad jeho života. Dosavadní literatura tak postrádá podrobnější zpracování Veselého celoživotní činnosti.

Práce je rozdělena do devíti kapitol, které chronologicky odrážejí jednotlivé životní etapy Františka Veselého. Jedná se vždy o určitý významný zlom v jeho životě, který představoval novou éru Veselého směřování k cílům na poli politickém nebo osobním, jenž chtěl dosáhnout. Každá kapitola je následně členěna do několika podkapitol, jejichž struktura byla v důsledku přehlednějšího obrazu životního osudu Františka Veselého uspořádána v kombinaci chronologického sledu událostí a tématického zaměření do uceleného celku, jenž plně odráží obrovskou činorodou aktivitu, která byla Veselého povaze blízká.

Cílem mojí rigorózní práce je pokusit se o souhrnný a celistvý obraz života Františka Veselého, začínající jeho narozením roku 1863 a končící jeho smrtí v roce 1935. Ve své práci jsem se snažil zachytit významné životní okamžiky formující jeho povahu a názory, které ho dovedly až na post druhého československého ministra spravedlnosti a advokáta prezidenta

---

¹ ANM, fond František Veselý, k. 10, inv. č. 771, Dopis Josefa Svatopluka Machara Františku Veselému ze 17. září 1933.

² Šubrtová, Alena, Pozůstalost Františka Veselého a její zpracování, in: Archivní časopis 44, 1994, č. 2, s. 78.

republiky Tomáše G. Masaryka a jeho rodiny. Mým hlavním záměrem bylo přiblížit životní osud Františka Veselého jako spravedlivého a poctivého člověka, vyznávajícího a uplatňujícího tyto morální zásady i ve své politické činnosti s větším či menším úspěchem.

V práci jsem využil jako základní zdroj archivní prameny, především pozůstalost Františka Veselého, která je uložena ve dvou archivech. Jedna část se nachází v Archivu Národního muzea, kde je řada materiálů vztahujících se k jeho osobě, ale také k jeho manželce Miladě Veselé, jejich dětem a také k jeho nevlastním bratrům Antonínovi a Josefovi Veselým. Převážnou část dokumentů tvoří Veselého vzpomínky, rukopisy novinových článků, přednášek a projevů, korespondence rodinná, osobní a úřední a také věci týkající se jeho veřejné činnosti. Obdobné materiály obsahuje i druhá část pozůstalosti v Okresním archivu v Benešově, která však není dosud zpracována. Dalším zdrojem informací k mému tématu jsou pozůstalosti z Archivu Národního muzea, kde se nacházejí osobní fondy jeho spolupracovníků z realistické strany, které dokreslují Veselého politickou a odbojovou činnost. Použil jsem také materiály z Archivu Univerzity Karlovy, které se týkaly jeho studia na právnické fakultě. Další archivní prameny k mému tématu se nacházejí v Národním archivu, zvláště jde o fond Archivu ministerstva spravedlnosti, z něhož jsem využil některé materiály k Veselého politické činnosti po roce 1918. Významné jsou rovněž archivní materiály z Archivu T.G.M. a Kanceláře prezidenta republiky, zvláště osobní korespondence mezi Masarykem a Veselým. Neocenitelným pramenem jsou vydané prameny a vzpomínky **osob, spojených přímo** s Františkem Veselým jako publikace jeho přítele Jana Herbena nebo jeho nevlastního bratra Josefa Veselého.

K lepšímu pochopení souvislostí jsem použil literaturu týkající se Jičína a Benešova, v níž jsem se zaměřil na období, kdy František Veselý v těchto městech žil. Pro popsání Veselého předválečné politické činnosti v Benešově jsem využil místní regionální tisk, především mladočeské Hlasy od Blánika a týdeník Jiskra, hlásící se k České straně pokrokové. Z hlediska sledování Veselého odbojové a politické činnosti za 1. světové války bych poukázal na knihy věnující se této problematice, např. dvoudílné Vzpomínky na odboj doma od Jana Hajšmana nebo knihy Milady Paulové Dějiny Maffie a Tajný výbor Maffie. Pro období po vzniku Československé republiky je to pak Peroutkovo Budování státu nebo Klimkův Boj o hrad. Je třeba ještě zmínit autory jako Alain Soubigou a Zora Dvořáková, věnující se osobě T. G. Masaryka, stejně tak Jiřího Vykoupila nebo Josefa Harnu, kteří psali o národních socialistech. Vedle již uvedené literatury jsem použil i další knihy a články, které se týkají jednotlivých etap života Františka Veselého.

1 Mládí a studium

1.1 Mládí v Jičíně

Dne 18. září 1863 se v Jičíně narodil František Veselý.³ Byl prvorozeným synem a zřejmě proto dostal jméno po svém otci, který provozoval cukrářskou živnost⁴ v Jičíně.⁵ Matka Františka Veselého pocházela ze staré jičínské měšťanské rodiny Kracíků.⁶ Zásadní a tragická životní událost pro malého Františka přichází dne 14. června 1865, kdy umírá jeho teprve tříadvacetiletá matka Emilie Veselá na tuberkulózu.⁷ Tehdy mu sice nebyly ani dva roky, ale úmrtí matky změnilo zásadně jeho budoucí život a poznamenalo také jeho vztah k otci.

Nedlouho po smrti své první manželky se Františkův otec žení podruhé.⁸ Otcova nová žena⁹ zřejmě nedokázala nahradit malému nevlastnímu dítěti zemřelou matku. Z nového manželství se v Jičíně narodili dva nevlastní bratři Františka Veselého. O malého Františka se stará jeho babička z matčiny strany, neboť ve svém vnukovi vidí svoji zemřelou dceru, kterou zřejmě velmi milovala, což dokazuje i její pozdější prohlášení, že: „*chce umřít v Jičíně a být pohřbena do hrobu své dcery.*“¹⁰ V roce 1866, v době prusko-rakouské války, obsadila město pruská armáda a vojáci zničili¹¹ značnou část cukrářského krámků Františkova otce, který se nacházel na jičínském Hlavním náměstí.¹² Z této rány se obchod již nevzpamatoval a

---

³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.; SOA Praha - SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Křestní list Františka Veselého z roku 1923.

⁴ Otec Františka Veselého pocházel z rodiny revírníka na průhonickém panství, který dal své děti po ukončení školy ihned z domu, na učení řemeslům. Po vyučení cukrářem, byl odveden k vojsku, kde strávil 12 let. Po odchodu z vojska se usadil začátkem 60. let 19. století v Jičíně, kde se oženil s Emilií Kracíkovou a otevřel si tu cukrářský krámk. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., Kladno 1919, s. 30.

⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.

⁶ Tamtéž.

⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.; ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Úmrtí list Emilie Veselé, rozené Kracíkové z 1. března 1882.

⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.

⁹ Druhá žena otce Františka Veselého pocházela z Davle u Prahy z učitelské rodiny. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 42.

¹⁰ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.

¹¹ Prušáci se tenkrát nahrnuli do otcova krámků, jeden platil a deset jich kradlo. Když zboží v krámkě rozebrali, byl otec donucen, otevřít i sklep a dát do rozprodeje uložené v něm cukrářské zásoby, nakládané ovoce, cukr, vejce, víno a jiné zboží, leč s penězi se dobře neshledal. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 21.

¹² Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 21.; ÚLEHLA, Vladimír, Jičín na konci 19. století, Jičín 2006, s. 146.

v následujících letech cukrářská živnost upadá.¹³ Z toho důvodu v září 1873 prodává Františkův otec dobrovolnou veřejnou dražbou zařízení svého krámu a stěhuje se do Prahy společně se svojí druhou manželkou a jejich dvěma malými dětmi. Zde zpočátku pracuje jako dělník v továrně a nakonec jako strážník pražské policie.¹⁴ Otec tímto svým krokem chtěl zřejmě „spálit mosty“ za svým dosavadním životem v Jičíně a začít nový život v Praze. Pro desetileté dítě z prvního manželství, kterému se spíše věnuje jeho babička než nevlastní matka, nebylo tak v nové rodině místo. Babička Kateřina Kracíková se zřejmě dohodla s otcem Františka Veselého, že bude svého vnuka vychovávat a živit sama. Malý František tedy zůstává v Jičíně, kde se o něho s láskyplnou péčí stará babička z matčiny strany Kateřina Kracíková, která mu svou láskou vynahrazuje jak jeho zemřelou matku, tak jeho otce, který ho opustil. Babička Františka Veselého měla v Jičíně malý krupařský krámk, kde prodávala máslo, vejce a tvaroh, které jí přinesly hospodyně z venkova.¹⁵ Z tohoto obchodu měla jen skromné živobytí, přesto se dokázala o výchovu svého vnuka dobře postarat.¹⁶ Ani zde však nepanovala ta pravá rodinná atmosféra, kterou se později snažil František Veselý vytvořit ve své vlastní rodině. Jeho dědeček František Kracík byl mydlářským mistrem v Jičíně, ale zřejmě nebyl ideálním manželem: „*Jeho přínos pro domácnost nebyl velký, poněvadž vášnivě hrál karty. Když prohrál večer v hospodě, přišel domů a prohledával vše, aby nějaké peníze našel a mohl dále hrát.*“¹⁷ Všechny tyto zážitky, které prodělal malý František ve svém dětství v Jičíně, pak měly vliv na jeho další život a jeho postoje a názory. Jeho babička mu tak byla jedinou oporou, a i proto ji měl velmi rád.¹⁸ Díky těmto dětským zkušenostem se dá vysvětlit jeho pozdější šetrnost, starost o svou vlastní rodinu, nechuť k přílišnému pití alkoholu, který viděl u svého dědečka a jeho snaha být ideálním člověkem a manželem.

---

¹³ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 21.

¹⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.; Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 77.

¹⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

¹⁶ Tamtéž, inv. č. 31, Životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.

¹⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Úřední list z 23. června 1863.

¹⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

1.2 Středoškolská studia

Svá školní studia začal v obecné škole v Jičíně.¹⁹ Po ukončení obecní školy mu jeho babička umožnila, aby dále studoval na jičínském gymnáziu.²⁰ V této době se již na gymnáziu v Jičíně vyučovalo v českém jazyce²¹, z kterého František Veselý skládal přijímací zkoušky.²² Svá středoškolská studia zahájil dne 16. září 1873 společně s dalšími 51 spolužáky.²³ Jičínské gymnázium se v této době nacházelo v nevyhovujících prostorách, o čemž svědčí i pozdější vzpomínky samotného Františka Veselého: „*Vzpomeňte si na to staré gymnázium²⁴, byly to jen čtyři stěny a shnilá červotočivá podlaha a strop a trochu odřených rozlámaných lavic... některé dni se nedalo vyučovat pro zápach ze stoky.*“²⁵ K výuce mladých studentů nepřispíval také přílišný hluk ze sousedního areálu vojenských kasáren.²⁶ Tyto nepříjemnosti však dostatečně vyvažoval přístup některých vyučujících k mladým studentům, který František Veselý shrnul takto: „*Poměr mezi učitelem a žáky byl přátelský, asi takový, jaký prý je v amerických školách, kde učitel jest přítelem žáků a ne jejich mentorem a kazatelem.*“²⁷

Mezi tyto kantory patřil zvláště známý filolog František Lepař²⁸ působící na gymnáziu v Jičíně od roku 1856, který se stal v roce 1871 ředitelem a v této funkci působil až do roku 1891.²⁹ V kvintě se student František Veselý začal učit řečtině, jejímž učitelem byl právě zmíněný František Lepař, který měl však na studenty velké nároky: „*jeho velikým požadavkům jsme arci nevyhovovali... V prvním běhu polovice třídy propadla z řečtiny a druhá polovice měla většinou dostatečnou s poznámkou... Úzko nám bylo z něho a z řečtiny a chvíli jsme se před ní*“.³⁰ I přesto, že byl ředitel gymnázia František Lepař přísným pedagogem, vzpomínal na něho později František Veselý s velikou úctou: „*Neslyšeli jste ho reptat, jen*

¹⁹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.

²⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Školní vysvědčení Františka Veselého z pětileté chlapecké obecní školy v Jičíně.

²¹ Od školního roku 1867 se na jičínském gymnáziu vyučovalo v českém jazyce. Srov. ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.; Jičínské gymnázium 1624-1999: almanach k 375. výročí, Jičín 1999, s. 27.

²² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopisy Františka Veselého z let 1932-1935.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny. Ivan a Ludmila Kloudovi, Diplomová práce, FF UK, Praha 1999, s. 5.

²³ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 5.

²⁴ Od října 1883 se výuka přesunula do nově postavené budovy jičínského gymnázia. Jičínské gymnázium 1624-1999, s. 30.

²⁵ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.

²⁶ Jičínské gymnázium 1624-1999, s. 28.

²⁷ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi

²⁸ František Lepař (1831-1899), středoškolský učitel a klasický filolog. BÍKOVI, Eva a Karol, CARDA, Vladimír, Osobnosti spjaté s gymnáziem v Jičíně, Jičín 1999, s. 22.

²⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.; Jičínské gymnázium 1624-1999, s. 22.

³⁰ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 5.

pracoval pro lepší budoucnost, vychovával dorost národu³¹ svému... Staral se o nás. Potkal-li mě o prázdninách, nepřešel mlčky. Zastavil mne a zeptal se, co čtu, poradil, co číst."³² František Lepař se stal pro mladého studenta prvním mužským ideálním vzorem, který bohužel nenašel ani ve svém otci, ani ve svém dědečkovi.

Jako pedagog by se ředitel Lepař dal charakterizovat takto: „*Povahy byl značně prudké až cholericke, takže třeba na nižším gymnáziu při jeho hodinách vzalo za své mnoho kříd, sešitů, knih i klobouků, než se mu podařilo vpravit do nepoddajných hlav alespoň kousek své zamilované řečtiny. Zato pak v nejvyšších třídách jeho zásluhou překládali bez obtíží řecké klasiky i slabší žáci. Lepař nesedával v hodinách za katedrou, procházel mezi lavicemi a dovedl s takovým zanícením vykládat krásy antické literatury, že hodina plynula příjemně a záživně a utekla jako voda... Byl rozeným učitelem, zapáleným pro svůj obor i pro dobro svých žáků. Své výbuchy hněvu vyvolané neznalostí studentů vyvažoval strhujícím nadšením, které se přelévало na posluchače. V jeho hodinách nebylo šablony, nudy, vše dýchalo teplem a životem. Své mimoškolní nálady nikdy nepřenášel mezi své žáky, před ně předstupoval vždy s chutí a radostí.*"³³ Není tedy překvapivé, že František Lepař měl na mladého a bystrého studenta Veselého značný vliv.

Kromě učení se František Veselý zapojil také do studentského života. V kvartě se společně se svými spolužáky rozhodli vydávat studentský časopis Student-Vlastenec, který vycházel jak na gymnáziu v Jičíně, tak také na gymnáziu v Hradci Králové.³⁴ Tento časopis neměl ovšem dlouhého trvání, jelikož na aktivity studentů přišlo vedení školy a další vydávání zakázalo.³⁵ Věc mohla skončit i vyloučením studentů, kteří se na vydávání časopisu podíleli, ale jak vzpomínal František Veselý: „*Žádné výsledky. Přišli Lepařové³⁶, řekli, abychom toho nechali, čísla jsme spálili a bylo po všem.*"³⁷ Jelikož již nemohli vydávat svůj časopis, rozhodlo se několik studentů předplácet nejdříve staročeský Pokrok, který později nahradily Havlíčkovy Národní noviny, které studenti objevili v učitelské části gymnaziální knihovny: „*Havlíček a Barák nám otevřeli nový svět myšlení... Přestali jsme čísti staročeský*

---

³¹ František Lepař byl mezi prvními učiteli na jičínském gymnáziu, který vyučoval v českém jazyce. Jičínské gymnázium 1624-1999, s. 27.

³² ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.

³³ HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, Jičín 1999, s. 12.

³⁴ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.

³⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.

³⁶ Tím myslel František Veselý své spolužáky a syny ředitele gymnázia: Vladislava Lepaře, který v této době chodil do sexty a Zdeňka Lepaře, který byl ve stejné třídě spolu s Františkem Veselým.

³⁷ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.

Pokrok a předplatili jsme si Národní listy... Z dosavadních Staročechů stali jsme se svobodomyšlnými".³⁸

Na jičínském gymnáziu v sobě František Veselý objevil i celoživotní vášeň pro knihy a jejich četbu. Tuto zálibu mu umožňovala v plné míře gymnaziální knihovna, která byla od roku 1856 rozdělena na učitelskou s 2 563 svazky a žakovskou s 1 606 svazky a v průběhu let byla stále doplňována o další knihy.³⁹ Vášeň pro čtení byla u studenta Veselého značná, což mu s trochou nadsázky vyčítal i František Lepař, který podle slov Františka Veselého o něm říkal, že: „čtu příliš mnoho.“⁴⁰ Student Veselý opravdu četl velmi často a mezi jeho nejoblíbenější autory patřily J. K. Kryl, Jan z Hvězdy a v době protitureckého povstání balkánských národů B. Chocholoušek.⁴¹

Kromě četby našel František Veselý i zálibu v turistice. K objevování krás české krajiny ho přivedl František Lepař, jehož vášni se staly místní Prachovské skály, o kterých prohlásil: „Zde takhle zůstat několik dní a brát to po partiích, ani se nevracet domů.“⁴² Z toho důvodu se snažil vést k této lásce i své studenty a získat pro rozvoj turistického ruchu v Prachovských skalách širší veřejnost. V této činnosti získal ředitel gymnázia podporu Vojty Náprstka⁴³, který se v roce 1879 rozhodl navštívit Jičín a při této příležitosti navštívil studenty zdejšího gymnázia.⁴⁴ Vojta Náprstek společně s Františkem Lepařem nabídli studentům gymnázia práci v Prachovských skalách, která probíhala v letech 1879 až 1883.⁴⁵

Již během svého středoškolského studia se František Veselý vyznačoval neúnavnou aktivitou a činorodostí, která ho prakticky provázela po celou dobu jeho života. Proto nepřekvapí, že tehdejší sextán Veselý byl mezi prvními studenty, kteří tuto nabídku přijali.⁴⁶ Náplní jejich práce byla především úprava cest, vyznačení turistických značek a označení skal místními a vžitými názvy. František Lepař studenty v této aktivitě všemožně podporoval a byl to on, kdo zařídil u správy šlikovského velkostatku, pod kterou patřily Prachovské skály,

---

³⁸ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.

³⁹ HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, s. 23.

⁴⁰ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.

⁴¹ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.

⁴² HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, s. 28.

⁴³ Vojtěch Náprstek (1826-1894), český vlastenec a mecenáš. Účastnil se revoluce v roce 1848. Poté žil 10 let v USA. Po návratu do Prahy v roce 1858 rozvíjel osvětovou činnost a propagoval emancipaci žen. V roce 1862 založil České průmyslové muzeum. V roce 1866 nechal postavit novou muzejní budovu, která dostala jeho jméno. AUGUSTA, Pavel, a kol., Kdo byl kdo, s. 218.

⁴⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.; HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, s. 28.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

povolání k činnosti studentů.⁴⁷ Kromě toho, také sám ředitel gymnázia jezdil za studenty do Prachovských skal, aby jim pomohl v jejich práci, která byla fyzicky náročná a někdy trvala i celý den. Proto se studenti kromě jídla, které si přinesli z domova, živili také místními borůvkami, jahodami a malinami.⁴⁸ Mimo Františka Veselého se na pracích v Prachovských skalách účastnili i další studenti jičínského gymnázia, zvláště oba dva synové tehdejšího ředitele gymnázia Vladislav⁴⁹ a Zdeněk⁵⁰ a také student Gotthard Smolař⁵¹, pozdější profesor botaniky.⁵² V těchto třech spolužácích z gymnázia našel František Veselý své celoživotní přátele. Obzvláště s mladším synem ředitele gymnázia Zdeňkem Lepařem měl velmi silný kamarádský vztah. Dalo by se říci, že stejně starý Zdeněk nahrazoval Františkovi Veselému bratra, kterého neměl. Ještě v pozdějším věku je znát jejich hluboké a dlouholeté přátelství, když se vzájemně ve své korespondenci oslovovali: „Milý Zdeněčku“ a „Milý Františku“.⁵³ Toto přátelské pouto vydrželo až do smrti Zdeňka Lepaře v roce 1934.

Již na gymnáziu se u studenta Františka Veselého projevovala činná aktivita pro věci veřejné, která pro něho byla typická i v pozdějších letech, kdy vstoupil do politického života. Zvláště se to ukázalo při návštěvě další významné osobnosti tehdejší doby, Bedřicha Smetany, který navštívil město Jičín 29. listopadu 1880.⁵⁴ Jakmile se o jeho příjezdu dozvěděl mladý student František Veselý, rozhodl se, že půjde přivítat Bedřicha Smetanu na nádraží.⁵⁵ Cestou na nádraží stihl koupit fialový papír, na který napsal uvítání: „*Slovutný mistře, okamžik, kdy Vás, slovutný mistře, v městě svém pozdraviti můžeme, jest nám dnem slavnostním a budeme jej povždy vzpomínat s nadšením. Česká hudba ctí Vás, slovutný mistře, jako svého otce a mládež česká jako svého génia. Ve jménu studentstva gymnasia jičínského Frant. Veselý VIII. třída.*“⁵⁶ Kromě Františka Veselého, jako řečníka,

⁴⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.; HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, s. 28.

⁴⁸ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2529, Přednáška Františka Veselého o Františku Lepařovi.

⁴⁹ Vladislav Lepař (1861-1935), právník a propagátor turistiky. BÍKOVI, Eva a Karol, CARDA, Vladimír, Osobnosti spjaté s gymnáziem v Jičíně, s. 22.

⁵⁰ Zdeněk Lepař (1863-1934), právník a statistik. BÍKOVI, Eva a Karol, CARDA, Vladimír, Osobnosti spjaté s gymnáziem v Jičíně, s. 22.

⁵¹ Gotthard Smolař (1863-1926), středoškolský učitel, botanik, mineralog. BÍKOVI, Eva a Karol, CARDA, Vladimír, Osobnosti spjaté s gymnáziem v Jičíně, s. 35.

⁵² ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

⁵³ Tamtéž, k. 5, inv. č. 302, Korespondence mezi Zdeňkem Lepařem a Františkem Veselým z let 1922 až 1931.

⁵⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 63, inv. č. 4077, Vzpomínka Františka Veselého na setkání s Bedřichem Smetanou.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.

⁵⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

⁵⁶ Tamtéž, k. 63, inv. č. 4077, Vzpomínka Františka Veselého na setkání s Bedřichem Smetanou.

se uvítání Bedřicha Smetany účastnili i další jeho spolužáci, které slavný mistr přijal jako první deputaci ve zdejší hotelu Hamburk, kde byl ubytován.⁵⁷

Studenti zdejšího gymnázia nacházeli v místním profesorském sboru podporu, pokud se jednalo o „*bohulibou*“ studentskou činnost. Svědčí o tom i to, že když se deputace v čele s Františkem Veselým vracela z hotelu Hamburk se zpožděním na odpolední vyučování náboženství a potkali na schodech školy Františka Lepaře, který se jich rozezleně ptal: „*kde jste byli, copak nevíte, že přijdete pozdě na náboženství?*“.⁵⁸ Když mu však studenti odpověděli: „*Vítali jsme Bedřicha Smetanu*“, změnil se jeho tón a studenti mohli jít bez dalšího napomínání do hodiny náboženství, kde je nejprve přivítal rozzlobený učitel náboženství, který ovšem po zdůvodnění jejich pozdního příchodu se studentů se zájmem vyptával na jejich akci.⁵⁹

Důležitým životním rozhodnutím Františka Veselého bylo přijetí nabídky, aby doučoval mladšího spolužáka z jičínského gymnázia Englberta Erbena z Lomnice nad Popelkou.⁶⁰ V roce 1880 se na vedení gymnázia v Jičíně obrátila matka zmíněného studenta, zda by ji nedoporučilo studenta, který by jejímu synovi pomohl se školní výukou.⁶¹ Ředitel gymnázia František Lepař, který znal tíživou finanční situaci studenta Františka Veselého odkázaného na skromnou podporu své babičky, doporučil Žofii Erbenové⁶² právě jeho.⁶³ Z Jičína chodil František po celý rok a za každého počasí pěšky do Lomnice nad Popelkou, kde doučoval svého žáka. Englbert byl jediným synem Žofie Erbenové, která měla ještě dvě dcery - Kateřinu a Miladu.⁶⁴ Své cesty do Lomnice a zpět později popisoval takto: „*často jsem šel ve velké nepohodě, domů často přišel zpocený s promočenými botami, zmoklý. Babiče jsem se k tomu nesměl přiznat, protože ta by byla měla o mne velkou starost.*“⁶⁵

---

⁵⁷ ANM, fond František Veselý, k. 63, inv. č. 4077, Vzpomínka Františka Veselého na setkání s Bedřichem Smetanou.

⁵⁸ Tamtéž, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁶² Žofie Erbenová, rozená Jurenková, pocházela z poměrně bohaté rodiny notáře Englberta Jurenky ze Žamberku. Provдалa se za berního kontrolora v Žamberku Antonína Erbena, který však v roce 1870 podlehl tuberkulóze. Mladá vdova se pak se svými třemi dětmi - synem Englbertem, Miladou a Kateřinou přestěhovala do Lomnice nad Popelkou k manželovu bratrovi, který byl svobodným mládencem a měl ve městě obchod, o který se mu starala. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁶³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁶⁴ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

⁶⁵ Tamtéž, s. 8.

V rodině Erbenových našel mladý student František Veselý milé rodinné prostředí, které ostře kontrastovalo s atmosférou⁶⁶ vládoucí v jeho vlastní rodině a jejímž původcem byl Františkův dědeček. Prakticky od svého mládí postrádal tuto rodinnou atmosféru, kterou mu nedokázala vytvořit přes veškerou svoji snahu a lásku jeho babička. V rodině Žofie Erbenové našel harmonickou a vlídnou atmosféru, která ho uchvátila: „*Přišel jsem do domu paní Erbenové o svatodušních svátcích roku předešlého a ten den, kterého jsem tam vkročil, bych měl vrýt všude, kam nejdu, rozhodl v mém jednání, otevřel mi nový svět... Jednali se mnou ve všem tak shovívavě, hýčkali a vyznamenávali mne všude tolik, že jsem žil jako ve snu. Viděl jsem kol sebe jen samé usmívavé tváře, spokojenost, klid, srdečnost a lásku nerušenou starostí... ti lidé spíše v nebi žijí než na zemi... Jejich dům je jim světem a radosti jejich domácí nevyrovná se největší sláva světová.*“⁶⁷ V Lomnici neobjevil jen vysněný obraz ideální rodiny, ale také se zde seznámil se svojí první a životní láskou, dcerou Žofie Erbenové Miladou, která se později stala jeho manželkou.⁶⁸ V této době bylo Miladě Erbenové pouhých patnáct let a k jejímu prvnímu setkání s mladým studentem jičínského gymnázia došlo 15. května 1880.⁶⁹ Sám František Veselý na jejich první setkání v domě Milady Erbenové vzpomínal později takto: „*Měla sama chvíli se mnou v pokoji mi dělat společnost. Chtěla utéci, když viděla, že všichni odcházejí. Šel jsem do lesa natrhat konvalinky pro Miladu Erbenovou, ale nenašel jsem žádné kvetoucí, jen listí a k tomu ještě spadl do potoka a zmáčel se po kolena.*“⁷⁰ I přesto, že jejich první setkání nedopadlo právě nejlépe, našli v sobě vzájemné porozumění a sympatie.

Občasné doučování mladšího spolužáka z jičínského gymnázia zřejmě nestačilo k dostatečnému výdělku pro mladého osmnáctiletého studenta. V roce 1881 si v Jičíně otevřel vlastní advokátní kancelář doktor Klouček, který byl: „*Čechem v pravém slova smyslu, milujícím vřele svou vlast a národ, z něhož vyšel, jest mužem obětavým a nezištným.*“⁷¹ Jičínský advokát Klouček přijal šikovného a pracovitého studenta Františka Veselého jako

---

⁶⁶ Dědeček Františka Veselého se o něho nikdy moc nezajímal a navíc zde byly časté hádky mezi jeho babičkou a dědečkem, které způsobovala karetní vášeň Františkova dědečka, který neváhal ze skromného příjmu Kateřiny Kracíkové brát peníze na karty. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁶⁷ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Výpis ze zápisníků Františka Veselého z 8. ledna 1881.

⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž, s. 6.

⁷¹ NAVRÁTIL, Michal, Almanach českých právníků, s. 64.

písaře ve své teprve začínající advokátní kanceláři.⁷² Možná i tato zkušenost rozhodla o jeho budoucím povolání - stát se jednoho dne právníkem a mít vlastní advokátní praxi. Maturitu složil František Veselý 8. července 1881.⁷³ Tím skončilo jeho osmileté studium na jičínském gymnáziu, během něhož se z malého Františka stal muž, kterým zůstal až do své smrti. Během svého středoškolského studia nezískal František Veselý pouze praktické znalosti z učiva, ale především ho zásadně ovlivnilo prostředí gymnaziálního ústavu, které formovalo jeho morální a národní cítění. Kromě toho našel i životní přátele mezi svými spolužáky a „*druhý*“ idylický domov v rodině Žofie Erbenové, kde objevil i svoji budoucí manželku.

1.3 Studium práv na právnické fakultě v Praze

Ihned po ukončení středoškolského studia na gymnáziu v rodném městě se Veselý dal zapsat na právnickou fakultu v Praze.⁷⁴ Zde žil Františkův otec, který pracoval u pražské městské policie a své stanoviště měl na tržnici na Malé Straně, kde jako strážník byl: „*velmi oblíbený pro klidný a rozumný výkon svých povinností*“.⁷⁵ Ze svého platu městského policisty však musel živit svoji rodinu⁷⁶, se kterou žil v malém bytě v Břetislavově ulici.⁷⁷ Z toho důvodu nemohl svého syna finančně podporovat v jeho vysokoškolském studiu, což nečinil ani při jeho studiu na gymnáziu v Jičíně. Ani ubytování mu nemohl otec v Praze zajistit.⁷⁸ Sám totiž žil se svojí početnou rodinou ve stísněných podmínkách v prvním patře domu „*U Zlatého svícnu č. 393*“, kde obývali malý přitěmňelý byt o jednom pokoji a kuchyňce. Takže i kdyby mu jeho otec nabídl, že u něho může bydlet, nebylo by to právě vhodné studijní prostředí a zázemí, které potřeboval mladý student práv. František Veselý si musel proto hledat podnájem jinde.⁷⁹ Z počátku bydlel společně se svými spolužáky z jičínského gymnázia Gotthardem Smolařem a Aloisem Cvachem na Karlově náměstí.⁸⁰ Následně byl

⁷² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.; NAVRÁTIL, Michal, Almanach českých právníků., s. 64.

⁷³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

⁷⁴ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

⁷⁵ Tamtéž, s. 1.

⁷⁶ Otec Františka Veselého měl s novou manželkou čtyři děti: syny Karla, Antonína, Josefa a dceru Annu.

⁷⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.; Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 23.

⁷⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 16, inv. č. 1819, Dopis Aloise Cvacha Ludmile Kloudové z 27. září 1935.; AUK, Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová,

ubytován krátký čas ve Spálené ulici a Na Zderaze, dokud nenašel podnájem v bytě v Hopfenštokově ulici, kde zůstal až do konce svého studijního pobytu v Praze.⁸¹

Během svého studia v Praze byl tedy František Veselý odkázán zcela sám na sebe a na to, co si vlastní prací dokázal vydělat. Stejně jako v Jičíně začal i v Praze doučovat několik studentů a snažil se vydělané peníze šetřit, což dokládá i jeho pozdější vypravování: „*potřeboval-li jsem jít na levý břeh Vltavy, šel jsem vždycky přes Karlův most, protože na něm jediném nebylo vybíráno mostné.*”⁸² Jelikož pocházel z chudých poměrů a jeho otec ho ze svého platu nedokázal finančně podporovat, byl po celou dobu svého studia František Veselý osvobozen od placení celého kolejného, ale vždy na začátku každého semestru musel doložit vysvědčení chudoby⁸³ společně s žádostí o osvobození od placení kolejného.⁸⁴

V době nástupu Františka Veselého do prvního ročníku vysokoškolského studia práv byla pražská univerzita ještě společná, než došlo k jejímu rozdělení na německou a českou část v roce 1882. Po rozdělení univerzity přestoupil na podzim 1882 do třetího semestru na českou právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze.⁸⁵ Stejně jako na jičínském gymnáziu i na nově vzniklé české právnické fakultě byl hlavním vyučovacím jazykem - jazyk český, i když znalost německého jazyka byla pro budoucí právníky nezbytná.⁸⁶ Na tehdejší nově vzniklé české právnické fakultě působila v roli přednášejících celá řada vynikajících českých právníků, které jako student práv František Veselý poznal. Během studia na české právnické fakultě byli jeho přednášejícími Hanel⁸⁷, Stupecký⁸⁸,

---

neuspořádaný fond, Legitimace Františka Veselého jako posluchače právnické fakulty UK v Praze ze 7. listopadu 1881.

⁸¹ AUK, Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

⁸² ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 1.

⁸³ Vysvědčení chudoby pro Františka Veselého, abiturienta gymnázia z 1. října 1881: Syn Františka Veselého, měšťana jičínského, t.č.č.k. policejního strážníka v Praze. Žádné movité ani nemovité jmění, po čas jeho studií gymnaziálních dílem z podpory babičky, dílem soukromým vyučováním se vydržoval, na studiích univerzitních výhradně na sebe odkázán jest, poněvadž od rodičů svých, kteří zcela chudi jsou a kromě něho ještě čtyři dítká na starosti mají, žádné pomoci nadíti se nemůže. Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 6.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, in: Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 31-2, Okresní muzeum v Benešově, Benešov 1990, s. 115.

⁸⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.; AUK, Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

⁸⁵ AUK, Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

⁸⁶ BEČVÁŘ, Jindřich, a kol., Dějiny Univerzity Karlovy: 1882-1918, díl 3., Praha 1998, s. 217.

⁸⁷ Jaromír Hanel (1847-1910), český právník a univerzitní profesor, po pražské habilitaci odešel roku 1874 jako profesor právních dějin na univerzitu do Záhřebu a v roce 1881 po svém návratu se stal profesorem rakouských říšských a státních dějin v Praze, kde na české právnické fakultě působil až do své smrti. Havránek, Jan, a kol., Dějiny Univerzity Karlovy, díl III., Praha 1997, s. 226.

⁸⁸ Josef Stupecký (1848-1907), univerzitní profesor, absolvoval akademické gymnázium a práva v Praze. V roce 1877 se habilitoval a v roce 1882 byl jmenován mimořádným profesorem a přestoupil na českou právnickou

Heyrovský⁸⁹, Ott⁹⁰, Pražák⁹¹, Zucker⁹², Randa⁹³, Storch⁹⁴, Kaizl⁹⁵, Talíř⁹⁶ a český historik Rezek⁹⁷, kteří měli jistě částečnou zásluhu na tom, že se z Františka Veselého stal schopný advokát.

---

fakultu, kde se roku 1889 stal řádným profesorem. V letech 1889 a 1898 byl děkanem a roku 1900 zastával post rektora. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, Praha 1930, s. 426.

⁸⁹ Leopold Heyrovský (1852-1924), univerzitní profesor, v roce 1878 byl jmenován soukromým docentem římského práva, v roce 1882 jmenován mimořádným a v roce 1890 řádným profesorem, v roce 1904 získal titul dvorního rady, byl členem komise historicko-právní a judičiální, v letech 1896 a 1904 byl děkanem právnické fakulty a v letech 1908 až 1909 dokonce rektorem. Navrátil, Michal, Almanach československých právníků, s. 136.

⁹⁰ Emil Ott (1845-1924), univerzitní profesor. V roce 1868 absolvoval práva v Praze a následně vykonával soudní a advokátní praxi. V roce 1872 se habilitoval, roku 1876 byl jmenován mimořádným a v roce 1879 řádným profesorem. Od roku 1881 byl členem státního soudu a v roce 1902 byl členem panské sněmovny. V letech 1883 až 1884 a 1891 byl děkan české právnické fakulty v Praze a roku 1887 rektorem, následující rok prorektorem. Srov. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, ed. Vratislav DOUBEK, Martin KUČERA, Praha 2001, s. 329.; NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 317-319.

⁹¹ Jiří Pražák (1846-1905), univerzitní profesor. Vystudoval gymnázium v Opavě a v letech 1863 až 1867 studoval práva, následně v roce 1868 získal doktorát. Po soudní praxi se stal koncipientem a v roce 1876 advokátem. V roce 1875 se habilitoval na rakouské správní právo a roku 1878 si habilitaci rozšířil ještě o ústavní právo. V roce 1879 byl jmenován mimořádným profesorem rakouského správního práva. Roku 1882 přechází na českou univerzitu, kde se v roce 1884 stává řádným profesorem. V letech 1889 a 1890 byl děkanem české právnické fakulty v Praze a v letech 1892 až 1893 rektorem. Od roku 1895 byl zemským poslancem za nespovědný velkostatek a v letech 1895 až 1901 přisedícím zemského výboru. Byl také členem zkušební komise státovědecké a historicko-právní a také členem zemské školní rady. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 355.

⁹² Alois Zucker (1842-1906), univerzitní profesor. V roce 1906 se habilitoval, v roce 1874 jmenován mimořádným a v roce 1881 řádným profesorem trestního práva, byl členem zkušební komise judičiální, v letech 1885 až 1897 byl děkanem právnické fakulty a v letech 1883, 1884, 1886 a 1898 byl proděkanem právnické fakulty. Navrátil, Michal, Almanach československých právníků, s. 518.

⁹³ Antonín Randa (1834-1914), univerzitní profesor. Studoval v Klatovech a v Praze, studoval práva, která ukončil v roce 1856 a v roce 1858 se získal hodnost doktorskou. Následující čtyři roky absolvoval soudní praxi. V roce 1860 se habilitoval a za dva roky poté byl jmenován mimořádným profesorem, roku 1868 řádným profesorem rakouského občanského a obchodního práva. V roce 1904 se stal ministrem krajanem. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 365.

⁹⁴ František Storch (1850-1924), univerzitní profesor, studoval v Hradci Králové a na akademickém gymnáziu. Následně se věnoval studiu práv, kde v roce 1875 dosáhl doktorského titulu. O tři roky později se habilitoval a roku 1882 přešel na českou právnickou fakultu. V roce 1884 jmenován mimořádným a roku 1890 řádným profesorem. Roku 1891 byl zvolen děkanem a v letech 1904 až 1905 zastával funkci rektora. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 422.

⁹⁵ Josef Kaizl (1854-1901), univerzitní profesor. Absolvoval právnickou fakultu v Praze a v roce 1876 se stal doktorem práv. V roce 1878 se stal docentem národního hospodářství na pražské univerzitě. V roce 1883 jmenován mimořádným profesorem a roku 1897 řádným. Od roku 1885 s malou přestávkou zasedal na říšské radě a také na zemském sněmu. V letech 1898 až 1899 byl ministrem financí. NAVRÁTIL, Michal, Almanach českých právníků, s. 58.

⁹⁶ Matouš Talíř (1835-1902), univerzitní profesor. Vystudoval gymnázium v Českých Budějovicích a práva v Praze. Následně nastoupil na zemské finanční ředitelství, kde stal v roce 1862 koncipientem a roku 1869 komisařem. V roce 1866 se stal doktorem práv a následně se habilitoval jako docent rakouského práva finančního. V roce 1871 byl jmenován mimořádným a roku 1882 řádným profesorem rakouského práva finančního, rozšířeného o statistiku. V letech 1877 až 1884 byl členem sboru obecních starších královského hlavního města Prahy. Od roku 1879 byl také ve výboru Městské spořitelny. V letech 1878 až 1889 byl zemským a v letech 1880 až 1885 říšským poslancem. V roce 1879 se stal členem statistické komise královského hlavního města Prahy, kde se v roce 1881 stal jejím předsedou. V roce 1888 a 1893 byl děkanem právnické fakulty a v roce 1890 byl zvolen rektorem české univerzity v Praze. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 454-455.

⁹⁷ Antonín Rezek (1851-1909), český historik, pedagog a politik. Po studiích učil na karlínské reálce. Roku 1878 se habilitoval na pražské univerzitě pro rakouské dějiny, roku 1882 se stal mimořádným, roku 1888 řádným univerzitním profesorem. V roce 1896 nastoupil do státní služby jako ministerský rada na ministerstvu

Třetí semestr práv nastoupil František Veselý dne 1. října 1882 a semestr končil ve čtvrtek před první květnovou nedělí před velikonoce.⁹⁸ Během třetího semestru měl sedmnáct⁹⁹ vyučujících hodin od pondělí do soboty¹⁰⁰ a jeho rozvrh vypadal takto:

Zimní semestr 1882/1883								
Den/hodina	8:00-9:00	9:00-10:00	10:00-11:00	11:00-12:00	12:00-13:00	13:00-14:00	14:00-15:00	15:00-16:00
Pondělí		Stupecký						Zucker
Úterý		Stupecký		Hanel	Heyrovský			
Středa		Pražák		Hanel				Zucker
Čtvrtek			Pražák	Hanel				
Pátek	Ott	Stupecký		Hanel	Heyrovský			Zucker
Sobota		Stupecký		Hanel				

Pro chudého studenta práv, který byl závislý pouze sám na sobě, bylo velmi důležité, že měl kromě návštěv přednášek, studia na fakultě a občasného doučování, dostatek volného času. Z toho důvodu si také na podzim 1882 sehnal práci v kanceláři doktora Čapka.¹⁰¹ Pokud mu to čas dovoľoval, jezdil domů do Jičína za svojí babičkou a také za Miladou Erbenovou, s kterou byl neustále v korespondenčním styku. Zlepšil se i vztah s jeho otcem a jeho rodinou, které za svého pobytu v Praze navštěvoval¹⁰² v jejich skromném bytě na Malé Straně.¹⁰³

Začátkem prosince 1882 se rozhodl, že se přihlásí jako jednorocní dobrovolník k vojenské službě, kterou chtěl nastoupit 1. října 1883.¹⁰⁴ Podal proto dne 10. prosince 1882 žádost k c. k. velitelství 74. pluku pěchoty hraběte Nobili v Innsbrucku o povolení jednorocní služby dobrovolné na státní útraty, společně s dalšími doklady¹⁰⁵. Ve své žádosti

---

vyučování. V roce 1900 byl jmenován ministrem bez portfeje v Koerberově kabinetu. V roce 1903 odstoupil a záhy onemocněl těžkou duševní chorobou, již v roce 1909 podlehl. AUGUSTA, Pavel, a kol., Kdo byl kdo, s. 263.

⁹⁸ Stav osob při c. k. české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze 1882-1892, Praha 1882-1892.

⁹⁹ V zimním semestru 1882/1883 měl 5 hodin soukromého práva německého - Hanel, 4 hodiny římského práva rodinného a dědického - Stupecký, 3 hodiny práva mezinárodního - Zucker, 2 hodiny majetková práva církve se zvláštním zřetelem k právu rakouskému a 1 hodinu o vývoji a zásadách řízení soudního práva a církevního. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹⁰⁰ AUK, Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹⁰¹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 4.

¹⁰² František Veselý měl na svého otce dosti silný vliv. Zvláště je to patrné z jedné události, která ovlivnila jeho nevlastního bratra Antonína odmítajícího se podřídit vůli své matky a otce, kteří ho chtěli dát do německé školy. František Veselý svého nevlastního bratra podpořil a po rozmluvě s otcem byl Antonín dán do české školy. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 25.

¹⁰³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.; Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 25.

¹⁰⁴ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 2, Doklady k vojenské službě.

¹⁰⁵ K žádosti připojil tyto doklady: 1. Vysvědčení o věku, 2. Prohlášení jeho otce o souhlasu, 3. Vysvědčení děkanátu právnické fakulty univerzity Karlovy v Praze o tom, že je posluchačem práv, 4. vysvědčení nemajetnosti. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 1.

napsal: „V hluboké úctě podepsaný prosí za povolení jednoroční služby dobrovolnické na státní útraty, po ukončení kteréž by důstojnickou zkoušku podstoupil... Službu vojenskou byl-li by k ní způsobilým uznán, nastoupí 1. října 1883.“¹⁰⁶ V této době představil svojí babičce oficiálně svoji snoubenku Miladu Erbenovou společně s její matkou. Jejich známost začala téměř před rokem, dne 6. ledna 1882, kdy se: „domluvili o svých citech vzájemných.“¹⁰⁷ Žádosti Františka Veselého o jednoroční vojenskou službu bylo vyhověno a dne 15. března 1883 se měl dostavit k odvodu v Jičíně.¹⁰⁸ Ještě před odvodem byl v Praze dne 27. února 1883 na lékařské prohlídce, kde se mělo vyšetřit, zda je vůbec k výkonu vojenských povinností dostatečně zdrav.¹⁰⁹ Naneštěstí pro Františka Veselého bylo zjištěno, že je k vojenské službě nezpůsobilý, což bylo potvrzeno i výnosem z 26. března 1883.¹¹⁰ Nakonec se na vojnu tedy vůbec nedostal a z toho důvodu, když byl již později výdělečně činný, musel platit vojenskou taxu ve výši dvou zlatých ročně.¹¹¹ Jeho zdravotní stav nebyl právě v nejlepším pořádku, trápily ho zvláště žaludeční potíže, za které si však mohl sám. Během svého studia práv v Praze, aby ušetřil peníze, se stravoval většinou doma, přičemž jedl: „jen chléb s nějakým omástkem.“¹¹² Letní semestr začínal 29. března a končil 31. července 1883.¹¹³ Tentokrát měl František Veselý zapsaných pouze 13 hodin¹¹⁴ přednášek na právnické fakultě:

Letní semestr 1883			
Den/hodina	9:00-10:00	10:00-11:00	11:00-12:00
Pondělí	Hanel/Zucker	Pražák	
Úterý	Hanel	Pražák	
Středa	Hanel	Pražák	
Čtvrtek	Hanel		Stupecký
Pátek	Zucker	Pražák	
Sobota	Zucker	Pražák	

Mohl se tedy ještě více věnovat své výdělečné činnosti. Po skončení čtvrtého semestru chodil student práv František Veselý na celé dny pracovat do kanceláře doktora Čapka, aby si

¹⁰⁶ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 2, Doklady k vojenské službě.

¹⁰⁷ Tamtéž, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 11.

¹⁰⁸ Tamtéž, inv. č. 2, Doklady k vojenské službě.

¹⁰⁹ Tamtéž, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 6.

¹¹⁰ Tamtéž, inv. č. 2, Doklady k vojenské službě.

¹¹¹ Tamtéž, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 6.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Seznam přednášek, kteréž se odbývati budou na c. k. Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze 1882-1891, Praha 1882-1891.

¹¹⁴ V letním semestru 1882/1883 měl 5 hodin církevního práva - Pražák, 3 hodiny právní filosofie - Zucker, 3 hodiny encyklopedie práva - Hanel, 1 hodinu německého práva opět u Hanela a 1 hodinu o odkazech dle římského práva - Stupecký. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

vydělal potřebné finanční prostředky.¹¹⁵ Naopak mnohem více přednáškových hodin musel strávit na právnické fakultě v pátém - dvacet devět hodin¹¹⁶, šestém - dvacet čtyři hodin¹¹⁷ a sedmém semestru - dvacet pět hodin¹¹⁸, což samozřejmě bylo z hlediska pracujícího studenta dosti náročné. Ve stejné době studoval na české právnické fakultě v Praze o dva ročníky výše budoucí advokát z Benešova Julius Taussig¹¹⁹, který se později stal věrným přítelem Františka Veselého.¹²⁰ Poslední osmý semestr, který František Veselý strávil jako student práv na fakultě, byl již podstatně méně časově náročný, jelikož měl pouze čtyři předměty, které obnášely celkově devatenáct hodin¹²¹ přednášek.¹²² Tím fakticky skončilo pro Františka Veselého období vysokoškolského studia na české právnické fakultě, když do konce roku 1885 složil s úspěchem všechny předepsané státní zkoušky.¹²³ Ukončení studia práv však bylo jen první etapou na jeho cestě k vlastní advokátní kanceláři, která se začala rodit v hlavě mladého studenta jičínského gymnázia v roce 1881, kdy pracoval jako písař v advokátní kanceláři doktora Kloučka v Jičíně. O tom, že studia práv jsou pouze prvním krokem k tomuto vysněnému povolání Františka Veselého, svědčí dopis Milady Erbenové z roku 1881, ve kterém píše, že její strýc zertovně prohlásil: „*Už to jinak nebude, ten pan Veselý bude přece jen advokátem, soudím tak dle podpisu, všichni advokáti se stydí za své pravé jméno, a proto to tak naškrtnou, že nikdo ten podpis nerozluští, leda kdo je zná.*“¹²⁴

---

¹¹⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 4.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Milady Erbenové Františku Veselému z 6. srpna 1883.

¹¹⁶ V zimním semestru 1883/1884 měl 5 hodin hmotného práva trestního - Storch, 5 hodin národního hospodářství - Kaizl, 5 hodin rakouského práva veřejného - Pražák, 4 hodiny rakouského práva občanského - Randa, 3 hodiny rakouského práva dědického - Randa, 3 hodiny práva věcné k věci cizí - Stupecký, 3 hodiny dějin revoluce francouzské - Rezek a 1 hodinu o teorii racionalismu - Kaizl. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹¹⁷ V letním semestru 1884 měl 6 hodin rakouského práva občanského - Randa, 5 hodin rakouského řízení trestního - Storch, 5 hodin finanční vědy - Kaizl, 5 hodin rakouského práva veřejného - Pražák a 3 hodiny rakouského práva obligačního - Stupecký. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹¹⁸ V zimním semestru 1884/1885 měl 8 hodin řízení sporné - Ott, 5 hodin směnečného a obchodního práva - Randa, 5 hodin vědy správní - Kaizl, 3 hodiny řízení nesporné - Ott, 2 hodiny rakouského práva rodinného - Randa, 1 hodinu řízení opravné a mimořádné - Storch a 1 hodinu rakouského práva manželského - Stupecký. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹¹⁹ Julius Taussig (1862-1940), advokát v Benešově. Studoval nižší gymnázium v Benešově a akademické gymnázium v Praze, na kterém v roce 1879 maturoval. Následně studoval práva v Praze, která ukončil v roce 1883. V roce 1885 se stal doktorem práv a roku 1894 si otevřel advokátní kancelář v Benešově. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 456.

¹²⁰ Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹²¹ V letním semestru 1885 měl 8 hodin řízení soudní sporné - Ott, 5 hodin statistika říše Rakousko-Uherské - Talíř, 4 hodiny rakouského práva obchodního - Randa a 2 hodiny práva úpadkového - Ott. Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹²² Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.

¹²³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

¹²⁴ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 2.

V roce 1885 měl František Veselý k vlastní advokátní kanceláři ještě stále daleko, jelikož k tomu bylo nutné získat doktorát práv a vykonat advokátní praxi.

2 Cesta k vlastní advokátní kanceláři

2.1 Advokátní praxe v Lipníku nad Bečvou

Po necelých pěti letech svého studijního pobytu v Praze se František Veselý vracel zpět do svého rodného města Jičína. V lednu 1886 byl jmenován askultantem a zřejmě na vlastní žádost přidělen k jičínskému krajskému soudu, kde působil v rámci jednorocní soudní praxe.¹²⁵ Během svojí soudní stáže v Jičíně složil také dvě rigorózní zkoušky, první dne 23. července 1886 a druhou dne 26. listopadu 1886.¹²⁶

Na konci roku 1886 se snažil najít vhodné místo koncipienta v Čechách, aby vykonal požadovanou advokátní praxi, což však nevedlo k úspěchu.¹²⁷ Nakonec se mu v prosinci 1886 ozval moravský advokát František Brzobohatý¹²⁸ z Lipníku nad Bečvou, který mu v dopise sdělil, že: „*ho přijme do své advokátní kanceláře za koncipienta a že může nastoupit ihned*“.¹²⁹ František Veselý se rozhodl jeho nabídku přijmout a začátkem ledna 1887 odjíždí do Lipníku nad Bečvou. Během této doby dostává také doklady o propuštění ze soudní služby od jičínského krajského soudu s připojenou pochvalou od prezidenta soudu, který mu napsal: „*vyslovuji Vám uznání za neúnavnou píli a za působení v každém směru výtečné*“.¹³⁰ Tato charakteristika výstižně zachycuje jeho pracovní nasazení, které ho neopustilo ani ve stáří a provázelo ho po celý život.

První dojmy z Lipníku nad Bečvou, shrnuje František Veselý ve svém dopise takto: „*Město má asi 6 000 obyvatel Čechů a asi 400 Němců. Přesto je správa města německá, všude nápisy německé, druhý advokát, notář a lékař jsou rovněž Němci. Často i Češi mezi sebou mluví německy*“.¹³¹ Ještě než nastoupil do zaměstnání¹³², našel si ubytování

¹²⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Úřední vysvědčení Františka Veselého o vykonání soudní praxe z roku 1892.

¹²⁶ AUK, matrika doktorů, sv. I. s. 78.

¹²⁷ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

¹²⁸ František Brzobohatý (1837-1914), advokát z Lipníku nad Bečvou. V roce 1876 si v Lipníku nad Bečvou si otevřel vlastní advokátní kancelář. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 48.

¹²⁹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 2.

¹³⁰ Tamtéž, s. 3.

¹³¹ Tamtéž.

v malém domku v Lipníku nad Bečvou, kde měl k dispozici dvě místnosti - pokoj a kuchyň.¹³³ Ze své první výplaty posílá sumu 15 zlatých své babičce a dědečkovi do Jičína: „*Jest to první groš, který Vám mohu poslat, a přál bych si jen, aby brzy vzrostl, neboť vím, že uplácím jím jen převeliký dluh svůj u Vás*“.¹³⁴

Ve svém novém působišti se velmi rychle zapojil do veřejného a kulturního života, jelikož vstoupil do všech místních českých spolků.¹³⁵ Účastní se politických schůzí, kde vyjadřuje své názory jako řečník, i když k žádné politické straně nepatří.¹³⁶ Veselý byl zřejmě nadaným řečníkem, který dokázal přítomné obecenstvo zaujmout, o čemž svědčí popis jeho řečnických kvalit od tehdejšího součastníka z Lipníku: „*Řečníkem byl výborným. Mluvil basovým hlasem pomalu, zřetelně a s důrazem. Každé jeho slovo jako ohlas kladiva na kovadlinu*“.¹³⁷ Hraje divadlo a zpívá v pěveckém sboru.¹³⁸

Tyto jeho mimopracovní aktivity se setkaly s vřelým pochopením a podporou jeho šéfa doktora Brzobohatého, kterého popisuje jako člověka, který: „*má penízky, o kancelář se valně nestará a raději dělá muziku, je velký vlastenec a na svůj vnějšek mnoho nedbá, postavy menší než já, má plnovous, je suchý a nosí brejle, šaty ani ne po doktorsku*“.¹³⁹ Naopak František Veselý se podle svého známého oblékal takto: „*Nosil tvrdý černý klobouk, ležatý límeček a šosatý kabát*“.¹⁴⁰

Na podzim 1887 se František Veselý připravuje na třetí rigorózní zkoušku, jejíž termín byl stanoven na 17. prosince 1887.¹⁴¹ Naštěstí pro něho byl pět dní před zkouškou informován od svého přítele Gottharda Smolaře, že: „*Na děkanátě právnické fakulty jsem dnes viděl seznam termínů k rigorosům, a tam tvůj je docela na 16.t.m. v 11 hodin v pátek. V tvé obsílce,*

---

¹³² V advokátní kanceláři doktora Františka Brzobohatého byl jako jeho koncipient ve všední dny 8-12 a 14-18 hodin a o nedělích a svátcích 9-18 hodin. SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Shrnutí koncipientské praxe Františka Veselého od Františka Brzobohatého z roku 1892.

¹³³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.

¹³⁴ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselému babičce a dědečkovi z 31. ledna 1887.

¹³⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 7.

¹³⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové ze 7. prosince 1889.

¹³⁷ ANM, fond František Veselý, k. 17, inv. č. 1978, Dopis Antonína Janáska rodině Františka Veselého z 30. září 1935.

¹³⁸ Tamtéž, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž, k. 17, inv. č. 1978, Dopis Antonína Janáska rodině Františka Veselého z 30. září 1935.

¹⁴¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis děkanátu právnické fakulty Františku Veselému z 16. listopadu 1887.

jakož i v opise své obsílky na děkanátě je chyba".¹⁴² Den předtím přijíždí do Prahy a následující den 16. prosince 1887 skládá s úspěchem svoji třetí rigorózní zkoušku.¹⁴³ Dne 19. prosince 1887 je slavnostně promován doktorem práv.¹⁴⁴ Na tento slavnostní den přijela do Prahy jeho babička, která se spolu se snoubenkou Františka Veselého Miladou Erbenovou účastnila jeho promoce.¹⁴⁵ Následně pak trávil vánoční svátky s nimi v Jičíně a Lomnici nad Popelkou a do Lipníku nad Bečvou se vrací až 26. prosince 1887.¹⁴⁶ V této době se již dlouholetý vztah Františka Veselého k Miladě Erbenové i přes odloučení stále upevňuje. I přesto, že někteří známí a příbuzní z okolí rodiny Erbenových nejsou přesvědčeni o trvalosti jejich známosti, na což jim Milada Erbenová většinou odpovídá, že: „*jsme o sobě vzájemně přesvědčeni*."¹⁴⁷ Načež jí i František Veselý dodává sílu, když jí napíše: „*Důvěřujte mně, jako já důvěřuji Vám*."¹⁴⁸ Jejich vztah mohl tak dlouho fungovat také díky podpoře maminky a babičky Milady Erbenové, které považovaly Františka Veselého za člověka: „*charakterní, pravdomluvné a ryzí povahy*."¹⁴⁹

Na konci roku 1887 se již promovaný doktor práv František Veselý vrací zpět do Lipníku nad Bečvou a pokračuje v koncipientské práci pro doktora Brzobohatého. Nyní má ještě mnohem více volného času, než před promoci, kdy se pilně učil na třetí rigorózní zkoušku. Tento ušetřený čas věnuje svojí velké vášni z jičínských gymnaziálních let, kterou je četba knih: „*Protože mám už po zkouškách, nemusím stále studovat z právnických knih a můžu číst knížky, které jsem po celé dva roky zanedbával*."¹⁵⁰

Není to však pouze čtení knih, kterému se věnuje, ale také snaha o vlastní psaní. Jeho prvním literárním počinem je odborný článek, který se rozhodl zaslat do redakce časopisu Právník, kde jeho text vytiskli a dostal za něho honorář 1 zlatku a 12 krejcarů.¹⁵¹ Tento úspěch byl zřejmě impulsem k počátkům jeho novinářské činnosti. Tentokrát se nejednalo o odborný právnický text určený pro úzký okruh čtenářů z právního prostředí, ale o články v novinách, kde mohl svobodně sdělit své názory širší veřejnosti. Jednalo se především o jeho

---

¹⁴² SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Gottharda Smolaře Františku Veselému z 12. prosince 1887.

¹⁴³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.; AUK, matrika doktorů, sv. I. s. 78.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 7.

¹⁴⁸ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 12.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 7.

¹⁵⁰ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.

¹⁵¹ Tamtéž.

kritický pohled na tehdejší lipnickou společnost, kde jak píše v jednom svém dopise: „*Často i Češi mezi sebou mluví německy.*“¹⁵² To se mu nelíbilo a sám šel příkladem: „*všude mluví česky, i když mnozí vedle něho mluví německy.*“¹⁵³ Tento jeho osobní příklad ovšem nemohl přinést žádnou podstatnější změnu, o kterou se snažil. Z toho důvodu se pokusil ventilovat své postoje v této oblasti prostřednictvím svých článků v tisku, ve kterých ostře odsuzuje a kritizuje česko-německé poměry v Lipníku nad Bečvou. O tom, že se nesetkal u místních obyvatel s pochopením pro vyjadřování svých názorů, svědčí i jeho dopis, ve kterém píše: „*Ted' mám pěknou vojnu, napsal jsem do Našince dopis z Lipníku o zdejších polovičatých Slovanech a pobouřil jsem kde koho.*“¹⁵⁴ Tento odmítavý ohlas jeho článku však spíše zvýšil chuť Františka Veselého psát ještě více: „*nedělám si z toho nic a napíši zase brzy něco.*“¹⁵⁵ Kvůli své nové vášni pro noviny dokonce zanedbává četbu knihy, ale zdůvodňuje to tím, že: „*Chce hnout stojatými vodami lipnickými.*“¹⁵⁶

Jeho tehdejší politické přesvědčení je nakloněno spíše mladočeské politice, což dokládá také jeden jeho tehdejší známý, který o něm prohlásil, že: „*Je sice dobrý, ale také svobodomyšlný.*“¹⁵⁷ To však neznamenal, že by byl stoupencem mladočeské strany: „*Já čtu všechny české časopisy, ku kterým se tu mohu dostat, a důležitější, které tu nemají si sám odebírám, abych poznal všechny směry české politiky. Proto také nejsem stoupencem žádné z nynějších českých stran politických. Kloním se arci vždy k rozhodnější a pevnější politice, ale nohsledem Národních listů nejsem, snažím se, abych o všem měl svůj samostatný úsudek a schválím každý skutek, ať té či oné strany, jímž se naši národní věci prospěje.*“¹⁵⁸ V Lipníku nad Bečvou začal odebírat již zmíněné Národní listy a také Čas¹⁵⁹, o kterém však sám tvrdí: „*To jsou noviny, které mají úlohu být se vším nespokojeny a do všeho bítí. Já jsem také jejich odběratelem a čtenářem, ale Masarykovcem proto ještě nejsem.*“¹⁶⁰

Dále se stále více angažoval v místních českých spolecích, ve kterých byl členem od svého příchodu do Lipníku nad Bečvou. Začátkem roku 1888 byl dokonce zvolen za jednatele

---

¹⁵² ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 3.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 4.

¹⁵⁷ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 24.

¹⁵⁸ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové ze 7. prosince 1889.

¹⁵⁹ Čas, byl časopisem realistické strany, vycházel od roku 1886 do roku 1915, kdy byl rakouskou cenzurou zakázán, poté ještě krátce vycházel v letech 1920 až 1923. Soubigou, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, Praha, Litomyšl 2004, s. 61.

¹⁶⁰ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 6.

lipnické Besedy, což byl politický spolek jehož předsedou byl doktor Brzobohatý.¹⁶¹ Dostal také na starost místní amatérské divadlo, pro které měl sestavit výběr divadelních her na celý rok.¹⁶² Volba repertoáru amatérského divadla byla zřejmě tak trochu nad síly Františka Veselého, jelikož se o pomoc obrátil jak na Miladu Erbenovou, tak na jejího bratra Englberta, aby mu některé divadelní hry doporučili.¹⁶³

Díky své koncipientské praxi v Lipníku nad Bečvou nepoznal František Veselý jen samotné město a jeho nejbližší okolí, ale také řadu moravských měst, které navštívil. K tomu ho vedla jednak jeho záliba v turistice, a jednak věděl, že má poslední možnost, aby poznal Moravu ještě za svého pobytu v Lipníku nad Bečvou, kde hodlal ukončit svoji koncipientskou praxi v polovině roku 1889.¹⁶⁴ Důvodem bylo, že chtěl najít koncipientské místo spíše v advokátní kanceláři někde v Čechách, aby mohl být blíže svojí jičínské babičce a také své snoubence Miladě Erbenové. Začátkem léta roku 1888 se rozhodl navštívit jako první město Opavu, tehdy převážně německy obydlenou, společně s výpravou českých rolníků. Své zážitky z tohoto města popisuje takto: „*vyšli jsme do ulic, bez hudby, jen tichým průvodem, v Opavě nám zakázali nejen hrát, ale ani pohostinství nám nechtěli dát. Sotva jsme pak ulicí kousek popošli, začali uličníci kolem nás hvízdát, kokrhat, spílat nám, zažil jsem to poprvé. My jsme byli ale přes to dobré myslí, a abychom je přehlušili, volali jsme z plna hrdla - Na zdar a to je dohrálo ještě více.*“¹⁶⁵

Přes nepřilíh vydařený výlet do Opavy se František Veselý nenechal odradit a následně se rozhodl navštívit město Kroměříž, společně s doktorem Brzobohatým, který zde v mládí studoval a dělal mu tím pádem zasvěceného průvodce po městě.¹⁶⁶ Ve svém dopise Miladě Erbenové líčí své zážitky z tohoto výletu: „*Největší dojem na mne udělaly arcibiskupské zahrady a palác. Prošli jsme celý byt arcibiskupův, také sál, v němž se konal v roce 1848 sněm říšský a komnaty, ve kterých bydleli ruský car s carevnou... Z Kroměříže šli jsme pak pěšky do Záhlenic, pravé to hanácké vesnice... Tam viděl jsem kus hanáckého života vesnického. Byla to krásná celodenní vycházka, kdy jsme byli stále na nohách, hodně jsme prošli a mnoho viděli. Za ten den měl jsem tolik tak různých dojmů nových, jako snad nikdy na Moravě.*“¹⁶⁷

---

¹⁶¹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 4.

¹⁶² Tamtéž, s. 3.

¹⁶³ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 11.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 12.

¹⁶⁵ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 6.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 4.

¹⁶⁷ Tamtéž.

Po vydařené cestě do Kroměříže plánoval František Veselý navštívit také Velehrad a Uherské Hradiště, kde mu společnost dělal místní rodák profesor Klvaňa, který byl podle Veselého: „výborným znalcem krojů slováckých i lidu slovenského.“¹⁶⁸ Při příjezdu do Uherského Hradiště byl vřele uvítán v rodině prof. Klvani a pozván na večeři, ale ubytování našel v místním hostinci.¹⁶⁹ Následující den viděl překrásné kroje a procesí směřující na Velehrad. Svoje prožitky, z tohoto dne popisuje v dopise Miladě Erbenové: „Díval jsem se na ně z bytu Klvaňů z okna a připadal si jako v divadle. Tolik krásných krojů jsem ještě nikdy neviděl. Slovenky v širokých rukávech u košil, naškrobených jako balony, na vysokých botách s červenými šátky a zástěrami. Slováci štíhlí, někteří v bílých širokých plkách, jiní v modrých, červených, černých vyšíváných nohavicích. To nelze ani popsat. A což teprve na Velehradě! Tam jich bylo k nepřehlédnutí.“¹⁷⁰

Během léta 1888 se rodina Erbenových přestěhovala z Lomnice nad Popelkou do Poděbrad, kam byl bratr Milady Erbenové v červenci přeložen: „Je určen do Poděbrad. Má asi 15.t.m. nastoupit tam u hejtmanství. Mají z toho radost, protože nečekali tak pěkné místo pro Bertu.“¹⁷¹ V Poděbradech byl Englbert Erben zaměstnán jako sekvestor: „Na Poděbradsku a Nymbursku je 28 obcí sekvestrovaných¹⁷² pro neplacení daní, z nichž má Berta jako politický sekvestr 13 a na ostatních 15 jsou dva sekvestři.“¹⁷³ Město Poděbrady se Miladě Erbenové líbí.¹⁷⁴

Asi jediným problémem v jejich vzájemném vztahu je v této době otázka náboženství Františka Veselého, který je sice katolík, ale dosti vlažný. Jeho snoubenka Milada mu to v jejich korespondenci trochu vytýká, když mu píše, že: „ona chodí do kostela, protože je katolička a zda chodí i on?“¹⁷⁵ Následně však již smířlivějším tónem dodává: „Vím, že ne slovy, ale skutky dokazujeme hlubokou pravdu naší víry a u Vás svědčí zajisté šlechetné skutky, čistá předsevzetí o kráse víry Vaší.“¹⁷⁶ František Veselý však i nadále nechodí do kostela a Milada Erbenová jako jeho budoucí manželka má strach o jeho duši. O to více zajímavější je tehdejší názor Františka Veselého na víru a náboženství, který obširně shrnul

¹⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 4.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 13.

¹⁷² Sekvestrace - jest správa majetkového objektu úřední osobou (sekvestorem, uvalená na věc za tím účelem, buď aby užitek z věci vybírán byl pro osobu třetí, buď aby věc sama na prospěch osoby třetí zachována byla před změnou, zejména zhoršením, zkárou neb odstraněním.

¹⁷³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 15.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 13.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 12.

¹⁷⁶ Tamtéž.

jako odpověď na „kázání“ svojí snoubenky ve svém dopise: „Milý dopis Váš jsem si hned přečetl, celé kázáníčko s uspokojením vzal na vědomost. Vidíte jak pěkné exhorty umíte dělat! Mám aspoň pěknou vyhlídku do budoucnosti. Je už nejvyšší čas, abych zase své drahé Milušce se zjevil, sice se mne bude bát! Dokud jsem mohl hodně často se s Vámi stýkati, ani Vám nepřípadlo takové otázky a domluvy mi činiti jako nyní. Bojíte se, že nejsem křesťan, že nemám náboženství, a že Vás snad budu odvracet od nějaké pobožnosti. Křesťan jsem a náboženství mám, ale jen náboženství poctivosti, práce, lásky a pravdy. K tomu svému náboženství nepotřebuji pražádných panáčků, jsem si knězem i papežem sám. Když se proti tomu náboženství prohřeším, kárám sám sebe, kárá mě svědomí, člověka pak žádného neuznávám za způsobilého k tomu, aby se dělal nějakým kazatelem, reprezentantem a privilegovaným hlasatelem víry, neboť není na světě člověka dokonalého a ten ideál, který mám já o náboženství jest jen krutě urážen řemeslným hudlařením, živnostenským odbýváním výkonů náboženských, duševní leností, ziskuchtivostí..., pokrytectvím a jinými krásnými vlastnostmi, které má 90% našich panáčků. Řádného kněze si umím vážit a vážím všude, jen musí ten kněz vědět a uznávat čím je a nechtět kantorovat svou neomylností... Nesmí žádat božskou poctu pro sebe a musí být pořádná povaha. Dosud však jsem měl vždy dosti duševní síly, abych věci svého náboženství sám si spravovat mohl, a proto jsem panáčků nepotřeboval, ponechávám je úplně těm, kteří ve svém náboženství potřebují pomoci jiných a kterým nestačí pouhá zásada, nýbrž kteří myslí, že zásadou a náboženstvím jsou ti lidé, kteří si osobují neomezenou moc nad duší lidskou. Mně stačí pouhá myšlenka... Proto však přece každému nechávám jeho přesvědčení, nikoho neodvracím od jeho náboženských zásad a výkonů. To snad Vy, drahá duše, také víte. Ctím přesvědčení cizí tak jako chci, aby bylo ctěno přesvědčení mé. To nese s sebou moje svobodomyslnost, čili, jak tomu vulgárně říkají lidé, kteří tomu nerozumějí - mladočešství. Proto netřeba ani Vám bát se mne, ale také Vás ujišťuji, že mne nepřevrátíte, leda bych někdy na duchu zeslábl, čehož nedej bůh. Ted' aspoň vidíte, že já umím také pěkný výklad udělat, třeba tak pěkný, jako Vy kázání!“¹⁷⁷ Tento dopis zevrubně vystihuje jeho morální a životní zásady, kterými se řídil po celý život. Na konci dopisu se František Veselý snaží i o trochu právnického humoru, když píše: „Jako právník vím, že i podle občanského i podle církevního práva manželského má manželka sídlo a obydlí tam, kde je její muž. Přijdu-li do pekla, nezbude mé drahé Milušce nic jiného než, aby šla tam za mnou, ostatně myslím, že nám spolu bude i v pekle dobře. Co bůh spojil, nerozváže snad ani nejrohatější správce pekla. Také bych proti tomu podal rekurs... Když se naučíte už nyní tak

---

¹⁷⁷ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 12.

pěkně dělat žaloby, vezmu Vás pak do své kanceláře za koncipienta. Budete chtít? Plat bude pěkný!"¹⁷⁸ Jeho budoucí manželka by si asi opravdu zasloužila „*pěkný plat*“, jelikož i když „*na duchu nezeslábl*“ začal chodit na mše do kostela, což mu dělalo zjevné obtíže, ale zřejmě věděl, kdy má ustoupit.¹⁷⁹

Na podzim roku 1888 se rozhodl pozvednout místní knihovnu Besedy, jejímž je jednatelem a půjčovat knihy čtenářům, jelikož podle jeho slov: „*Knihovna nemá novějších knih a cenných, má pouze staré a nehodnotné. To jej netěší.*“¹⁸⁰ Zřejmě tak chtěl vyplnit volný čas, který nyní měl, jelikož přestal psát svoje články do novin, což vysvětluje tím, že: „*trochu odpočívám a sbírám látku i síly k budoucí vojně.*“¹⁸¹ Také je možné, že dalším důvodem jeho přestávky v novinářské oblasti byly blížící se jarní obecní volby v Lipníku nad Bečvou, ve kterých se sám osobně angažoval a s několika přáteli jezdil po okolních obcích, aby: „*získali venkovany pro volby.*“¹⁸² V prosinci 1888 se stává členem výboru Ústřední matice školské a účastní se jejích schůzí.¹⁸³ Vedle všech těchto aktivit se pokouší také o založení místního Sokola, což se mu však přes jeho snahu nedaří: „*Sokol v Lipníku nemá vyhlídek. Chodí cvičit jen několik těch, kteří nepocházejí z Lipníku a z těch jsou ještě tři panáčci, kteří mohou se účastnit jen zdrženlivě.*“¹⁸⁴ Nevzdává se, ale po pěti měsících marné námahy rezignuje na založení Sokola v Lipníku nad Bečvou: „*Sokol se neuchytil. Několik zájemců o cvičení si pořídilo náradí ke cvičení a na dvoře jednoho občana cvičí třikrát týdně, přihlásilo se jich několik, takže mají svoje družstvo bez spolku.*“¹⁸⁵ Jeho neobyčejná angažovanost vyplývá zřejmě také z osamělosti, kterou v Lipníku pociťuje. Má zde sice obrovské množství známých, což dokazuje i jeden z nich: „*Než došel z kanceláře dra Brzobohatého k soudu, desetkrát se zastavil a promluvil žertovně se svými známými*“¹⁸⁶, ale také mnoho nepřátel, které získal kvůli svým článkům v novinách. Opravdové a celoživotní přátele zde však nezískal, proto také asi svojí osamělost zaháněl činorodou prací v místním veřejném a kulturním životě, kdy mohl alespoň na chvíli zapomenout, že je sám: „*Předešlou neděli jsem byl v sokolské zábavě proto tak omrzelý, že jsme neměl ani jediného člověka, se kterým bych se byl mohl dle své chuti bavit. Při zábavách nejvíce cítím, jak tu jsem opuštěn,*

---

¹⁷⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 4.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 6.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 4.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž, s. 5.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 6.

¹⁸⁶ Tamtéž, k. 17, inv. č. 1978, Dopis Antonína Janáska rodině Františka Veselého z 30. září 1935.

beze vší společnosti."¹⁸⁷ Zvláště se to projevilo o vánočních svátcích, které strávil v Lipníku nad Bečvou zavřený ve svém bytě. Jeho vnitřní smutek vyjadřuje i jeho předvánoční dopis Miladě Erbenové, ve kterém píše, že: „*Sedávám sám při obědě v hostinci a sám chodím na procházky. Vzpomínám a těším se na shledanou v létě 1889.*“¹⁸⁸

Začátek roku je pro Františka Veselého přeci jen radostnější, jelikož plánuje opustit Lipník nad Bečvou po tříleté advokátní praxi maximálně do konce roku 1889, přestože dostal od doktora Brzobohatého přidáno, z původních 60 na 70 zlatých měsíčně, přičemž jako novoroční prémii dostal dvojnásobný plat.¹⁸⁹ Hledá si intenzivně nové místo v Čechách, kde by dokončil svoji advokátní praxi. Důvodem bylo odloučení od Milady Erbenové, která mu to píše v svém dopise: „*doufám, že v roce 1890 už bude zaměstnán v bližším městě Poděbrad.*“¹⁹⁰ Mohl zřejmě jít pracovat do jičínské advokátní kanceláře doktora Kloučka, kde pracoval v roce 1881 jako písař, ale tuto možnost zamítl, jelikož se do Jičína vrátit nechtěl: „*je mi tam vše už cizí.*“¹⁹¹ V této době dostává nabídku na koncipientké místo ze Strakonice, ale odmítá.¹⁹² Ještě více se zapojuje do veřejného života v Lipníku, když přijímá post jednatele místního spolku moravských akademiků Radhošť, pro který sbírá potřebné finanční prostředky.¹⁹³ Rozhodl se také získat nějaké peníze¹⁹⁴ pro místní Ústřední matici školskou, v jejímž je výboru a uspořádal společně se svými známými několik literárně zábavných dýchánek, na kterých přednášel o různých tématech.¹⁹⁵ V létě 1889 navštěvuje se svým šéfem doktorem Brzobohatým jeho rodné město lázně Luhačovice, které si velmi oblíbil: „*Lázně mají ráz český, nápisy jsou nejprve české a pak německé.*“¹⁹⁶ Tato návštěva Luhačovic byla velmi důležitá, jelikož si toto město zamiloval a po zbytek svého života jezdil do místních lázní.¹⁹⁷ Doktor Brzobohatý si zřejmě chtěl ponechat schopného mladého koncipienta i nadále ve své advokátní kanceláři a rozmluvit mu jeho úmysl najít si jiné místo. Tím se dá vysvětlit to, že mu v poměrně krátké době opět zvýšil plat ze 70 na 80 zlatých

¹⁸⁷ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 1. září 1889.

¹⁸⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 5.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 18.

¹⁹¹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

¹⁹² Tamtéž, s. 5.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Z jednoho dýchánku se jim podařilo získat pro Ústřední matici školskou 32 zlatých a 80 krejcarů. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 5.

¹⁹⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 5.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 6.

¹⁹⁷ Tamtéž, k. 14, inv. č. 1488, Lázně Luhačovice.

měsíčně. Sám František Veselý se sice těšil na návrat do Čech, ale: „*Lituje, že po jeho odchodu z Lipníku klesne jistě agenda kanceláře Dra Brzobohatého.*“¹⁹⁸ Přesto je pevně rozhodnut odejít. V červenci 1889 dostává od svého šéfa dovolenou, na kterou se již dlouhou dobu těšil. Jeho první cesta z Lipníku vede přímo do Poděbrad, kde se po rok a půlročním odloučení shledává se svojí snoubenkou Miladou Erbenovou.¹⁹⁹ Během svého pobytu v Čechách se setkává také se svým otcem a mladším bratrem Antonínem²⁰⁰ v Praze a navštěvuje svoje přátele a babičku s dědečkem v Jičíně.

Po své dovolené chce zřejmě ještě naposledy trochu nadzvednout lipnické veřejné mínění a po delší pauze napíše opět článek do novin o tureckých poměrech v Lipníku.²⁰¹ A další články, pro které podle Františka Veselého: „*Němci soptí*“.²⁰² Koncem léta 1889 se chystá opustit Lipník nad Bečvou natrvalo, načež ho doktor Brzobohatý žádá, aby: „*rychle ukončil spory, které vedl.*“²⁰³ Nakonec se však zřejmě na naléhání svého šéfa rozhodl pro odložení svého odchodu z Lipníku na neurčito, dokud si nenajde nové koncipientské místo. Na konci roku 1889 dostává dovolenou, aby mohl strávit vánoční svátky v Poděbradech v rodině Erbenových a především se svojí nastávající manželkou. Po návratu do Lipníku jí píše dopis, ve kterém: „*vzpomíná a uvažuje, přinese-li jim nový rok už vytoužené cíle.*“²⁰⁴

Od doktora Brzobohatého dostává novoroční prémii ve formě dvojnásobného měsíčního platu, tedy 160 zlatých, což ho velmi potěšilo: „*Tolik peněz jsem ještě nikdy najednou nedostal. Dělal jsem v poledne podrobný rozpočet o svých vydáních a potěšil jsem se tím, že alespoň poněkud se mé finance polepší. Budu nyní šetřit ještě více, abych co možno*

---

¹⁹⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 5.

²⁰⁰ Antonín Pravoslav Veselý (1873-1904), český novinář a publicista. Pokrokové hnutí mládeže rozvíjející se na přelomu 80. a 90. let 19. století strhlo i nadaného mladého typografa A. P. Veselého. Aktivně se účastnil tehdy rušného spolkového života, četných demonstrací i literární činnosti mládeže. Přispíval do časopisů Základ a Záře, pracoval v redakci časopisu Omladina a posléze redigoval Pokrokové listy. Stal se jedním z vůdců pokrokového hnutí. V procesu s Omladinou byl v únoru 1894 odsouzen na sedm měsíců vězení. Již předtím, v době vyšetřovací vazby, byl za tiskové delikty odsouzen na jedenáct měsíců. Po návratu z vězení patřil k zakladatelům nového časopisu dělnické mládeže Naše snaha. I ten byl zastaven a Veselý znovu poslán na osm měsíců do vězení. Patřil k socialistickému křídlu pokrokového hnutí. Po jeho rozpadu stál v čele skupiny mládeže sdružené kolem obnovených Pokrokových listů a nazývané pokrokovými socialisty. V roce 1897 vstoupil do sociálně demokratické strany. Od července 1897 až téměř do své smrti řídil časopisy Záře a Rudá Záře. AUGUSTA, Pavel, a kol., Kdo byl kdo, s. 342.

²⁰¹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 7.

²⁰² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 5.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 12. září 1889.

²⁰³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 7.

²⁰⁴ Tamtéž.

ještě více mohl věnovati na zaplacení svých dluhů.²⁰⁵ Přestože měl František Veselý na tehdejší dobu poměrně slušný²⁰⁶ plat 80 zlatých měsíčně, nedokázal s tímto obnosem vyjít. Za celé tři roky svého pobytu v Lipníku nad Bečvou měl podle svých slov: „přijem celkem 2 400 zlatých, z toho odeslal poštou nejvíce babičce - 1 000 zlatých. Sám tedy spotřeboval 50 zlatých měsíčně na všechny svoje potřeby.“²⁰⁷ Z toho samozřejmě plyne, že asi kolem 400 zlatých si musel půjčit, takže značná část jeho novoroční mzdy šla na úhradu tohoto dluhu. To však nestačilo úplně, a proto si vzal půjčku v Jičíně ve výši 200 zlatých, kterou zaplatil směnečný dluh v lipnické záložně.²⁰⁸ Tím se zbavil všech svých finančních závazků, které měl v Lipníku nad Bečvou. Je trochu udivující, že nedokázal vyjít se svým měsíčním rozpočtem. František Veselý by se dal charakterizovat jako šetřivý člověk, který se na jedné straně dokáže uskromnit v jídle²⁰⁹, z čehož měl časté žaludeční problémy a na druhé straně chodil často do divadla, na výlety a další kulturní a veřejné akce, které odčerpávaly jeho příjem. Také poměrně značnou položkou v jeho vydáních muselo být předplatné časopisů, jízdenky na vlak a také pošta²¹⁰, jelikož z Lipníku nad Bečvou udržoval čilý korespondenční kontakt se svými přáteli a rodinou v Čechách. O jeho ušlechtilé povaze vypovídá to, že rád chodíval na návštěvu za dětmi do lipnické matiční mateřské školy a vždycky jim donesl nějakou drobnost z místního trhu, o čemž píše ve svém dopise: „Byl jsem v matiční školce, kam chodívám a donesl dětem cukroví, ty mi za to zazpívaly...“.²¹¹ Přestože on sám neměl mnoho finančních prostředků, dokázal se pro dobročinné účely podělit i s tím málem, co měl.

Začátkem roku 1890, kromě vyřízení svým lipnických finančních záležitostí, intenzivně hledal koncipientské místo v Čechách prostřednictvím svých známých a přátel, kteří ho informovali o volných místech v Českých Budějovicích a v Táboře. Nejdříve napsal dopis doktoru Dlouhému²¹², který byl advokátem v Českých Budějovicích.²¹³ Ten mu však

---

²⁰⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 8.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 31. prosince 1889.

²⁰⁶ Jeho bratr Karel Veselý, který byl zaměstnán jako řádný sazeč v nakladatelství si měsíčně vydělal 45 zlatých. SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 16. února 1889.

²⁰⁷ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 8.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Ráno vůbec nesnídal, na obědy chodil do hostince a večer jedl jen chléb s nějakým omastkem.

²¹⁰ Měsíční vydání za poštu činila 1,5 zlatých. SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 16. listopadu 1889.

²¹¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 8.; SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 29. října 1889.

²¹² František Dlouhý (1852-1925), advokát v Českých Budějovicích. V roce 1877 přišel do Českých Budějovic a aktivně se zapojil do místního veřejného života. Stal se členem obecního výboru, pomáhal zakládat místní Český akciový pivovar, v jehož správní radě pak zasedal. Byl také čestným členem budějovické Besedy, zakládajícím

odepsal, že: „dosud jeho koncipient nedal výpověď, takže jeho místo není dosud volné.“²¹⁴ Z toho důvodu napsal advokátovi Cikhartovi²¹⁵ do Tábora, který mu odepsal, že: „jej přijímá do místa.“²¹⁶ Dne 16. března 1890 se definitivně rozhodl přijmout koncipientské místo v advokátní kanceláři doktora Cikharta, když ve svém dopise píše: „Oznámil jsem všem, kdo pro mě hledali místo, že už místo mám“.²¹⁷ Ještě předtím se rozhodl informovat o svém odchodu svého dosavadního šéfa doktora Brzobohatého, který: „uznal jeho důvody a dovolil mu odejít třeba za 14 dní“.²¹⁸ Do konce dubna 1890 rezignoval František Veselý na své funkce v českých lipnických spolcích a loučil se se svými známými z Lipníku nad Bečvou i z okolí. Rozloučení s místem svého tříletého působení nebylo pro Františka Veselého jistě lehké, i když se do Tábora velmi těšil, protože sdílel radost svojí snoubenky, která mu napsala: „Je šťastna, že bude už brzy v Čechách, že je nebudou dělit už žádné hranice.“²¹⁹ Bylo ovšem několik věcí, které ho při loučení s Lipníkem mrzely, a jež shrnul v textu svého dopisu, v němž píše, že: „mu bude líto tři věci: Kanceláře Dra Brzobohatého, která jistě poklesne za osobního řízení šéfova, sněmovních voleb v létě, a besedy, která bude musit být v létě zavřena pro nedostatek pravidelných návštěv.“²²⁰ Tuto lítost mu však vynahrazovaly plány na blížící se svatbu s Miladou Erbenovou, kterou si chtěl po usazení v Táboře vzít za manželku: „toužím, abych i před lidmi, před celým světem mohl Tebe obejmouti a pochlubiti se Tebou, jako svou drahou ženuškou... Co jsem v posledních desíti letech pracoval, činil jsem vše jen pro naši budoucnost, pracoval jsem pro Tebe právě tak jako pro sebe a rád bych konečně sklídl ovoce svého namáhání.“²²¹

Působení v Lipníku nad Bečvou bylo pro Františka Veselého velmi významné životní období, jelikož se během svého tříletého pobytu seznámil s moravskými poměry, angažoval se v místním politickém a kulturním životě. Tyto všechny zážitky mu pomáhaly

---

členem Matice školské a členem všech českých národních spolků v Českých Budějovicích. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 78.

²¹³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Karel Cikhart (1855-1920), advokát v Táboře. Vystudoval gymnázium v Táboře a práva v Praze, načež nastoupil soudní praxi v Táboře. Po získání hodnosti doktora práv a koncipientské praxi si roku 1885 otevřel vlastní advokátní kancelář v Táboře. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 56.

²¹⁶ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 25.

²²⁰ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²²¹ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 10. listopadu 1889.

v jeho dalším životě, což dokládají i jeho slova při loučení s Lipníkem: „já si ponesu z Moravy dobré zkušenosti a vzpomínky také příjemné, jež mi v budoucnu prospějí.“²²²

2.2 Advokátní praxe v Táboře

Ještě předtím, než nastoupil v advokátní kanceláři doktora Cikharta, strávil Veselý několik dní v Poděbradech v rodině Erbenových.²²³ Advokátní praxi v Táboře zahájil 1. května 1890, přičemž měsíční plat²²⁴ mu jeho nový šéf vyplatil předem.²²⁵ Jeho nové působiště se mu velmi líbilo, což vyplývá z jeho dopisu: „*Tábor naň udělal velmi dobrý dojem, a to město samo i okolí jeho. Uvítání v kanceláři a všude, kde byl představován u advokátů, u soudu a u úřadů... Musí odvykat lipenským zvykům. Němci tu nejsou, židé jsou asimilováni.*“²²⁶ Kromě vlastní koncipientenské práce pracuje dále pro svého bývalého šéfa z Lipníku nad Bečvou doktora Brzobohatého, který zřejmě Františka Veselého ve své advokátní kanceláři velmi postrádal.²²⁷ Také v advokátní kanceláři v Táboře si jako koncipient vede dobře, což dokládá jeho dopis: „*Doktor Cikhart je s ním spokojen a dosud mu nic nevytýkal.*“²²⁸ Hned v začátcích svojí koncipientenské činnosti si získal náklonnost soudního rady Aloise Eckla z tábořského soudu, který byl do Tábora přeložen z Votic, ve stejné době, kdy se sem přestěhoval František Veselý. Soudní rada Eckl působil totiž v mládí jako askultant v Žamberku, kde se seznámil s otcem snoubenky Františka Veselého, který ho u sebe nechal zdarma tři měsíce bydlet.²²⁹ O tom, že si toto ušlechtilé gesto z doby svého mládí pamatoval, svědčí text Františkova dopisu: „*Získal jsem si tím jaksi velikou jeho přízeň, neboť hned potom mi vypravovali moji známí a také kolegové, že o mně často mluví a velice chválí, takže jsem se až červenat musil.*“²³⁰

Po dvou měsících strávených v novém působiště je velmi spokojen a rozhodl se oficiálně požádat matku Milady Erbenové o její ruku prostřednictvím dopisu, ve kterém

---

²²² ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Dostával stejnou mzdu jako v Lipníku nad Bečvou - tedy 80 zlatých měsíčně.

²²⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.; ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 3, Koncipientenská praxe Františka Veselého z let 1887-1892.

²²⁶ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²²⁷ Tamtéž, s. 10.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 25.

²³⁰ Tamtéž, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.

píše: „Z neobratného, chudého studenta, jenž před 10 lety do domu Vašeho přišel a tam srdečně přijetí, a něžnou pozornost, a druhý svůj domov našel, jsem dospěl v muže... Dovolují si tedy prositi Vás, milostivá paní, byste laskavě svolila k našemu sňatku, a požehnala našemu spojení ke společné pouti životem... Opakoval jsem několikrát, že o mne ráčíte míti veliké zásluhy, a že bych nebyl tím, čím jsem, kdyby mě šťastná náhoda 15. května 1880 nebyla vedla do Vašeho domu, ale tím, že mě ráčíte přijmouti za svého syna, a mé štěstí takto dovršíte, budu zavázán k neobmezené vděčnosti i lásce k Vám po celý svůj život...“²³¹ Žofie Erbenová se svatbou souhlasila, stejně jako předtím Františkova babička, jak je patrné z jeho dopisu své nastávající, že také jeho babička jeho rozhodnutí plně schvaluje, on sám: „Dá si ušít černé šaty. Dělá plány pro manželství a domácnost, ale nechá vše na rozhodnutí Miladě Erbenové.“²³² Svoje svatební plány oznámil také svému šéfovi doktoru Cikhartovi, který: „Byl překvapen, nenamítal ničeho, jen se smál, ujišťoval, že je tomu také povděčen, že se ožením, protože mu alespoň neodejdu z Tábora a ujišťoval mě, že mi ke sňatku opatří prázdno, jaké si jen budu přát.“²³³

V Táboře pronajal za 175 zlatých ročně byt pro svoji nastávající manželku, které popsal jeho interiér: „Pěkný je veliký pokoj, jenž bude arci naší ložnicí a obývacím pokojem. Malý pokojík vedle kuchyně by mohl býti jídelnou... Zadní podlouhlý pokoj by se snad nejlépe hodil za salon, ač je úzký... Vyhlídka z obývacího pokoje je aspoň kousek do přírody až na kopce za Lužnicí... Z bytu budu míti kousek do kanceláře a ty na trh... Už tedy také o našem hnízdečku je rozhodnuto, ve kterém prožijeme první chvíle svého štěstí!“²³⁴ Začal také docházet na děkanství v Táboře na křesťanské cvičení.²³⁵ Milada Erbenová společně s nastávajícím manželem původně chtěla, aby se k nim přestěhovali Františkovi prarodiče z Jičína. Důvodem byla snaha Františka Veselého vynahradit svojí milované babičce její lásku a podporu, kterou mu prokazovala za jeho studentských let: „Službou mojí arci je, aby babička a dědeček přišli k nám ihned jak budeme svoji... Já bych nemohl klidně a spokojeně žít, kdyby mi každá vzpomínka na babičku vyčítala, že ona se nemá tak dobře a nežije tak

---

²³¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Žofii Erbenové z 13. srpna 1890.

²³² Tamtéž.

²³³ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 13. srpna 1890.

²³⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 13. srpna 1890.

²³⁵ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.

*pohodlně jako já.*²³⁶ Tento původní záměr budoucích manželů ovšem Františkova babička odmítla se slovy, že: „*už je stará a že chce umřít v Jičíně a být pohřbena do hrobu své dcery.*“²³⁷

Dne 11. září 1890 se konala svatba Františka Veselého a Milady Erbenové v Poděbradech.²³⁸ Oddával je katolický kněz Petráň, který byl absolventem jičínského gymnázia a po přestěhování rodiny Erbenových do Poděbrad se blíže seznámil se snoubenkou Františka Veselého. Na svoji svatbu pozval, kromě svého dědečka a babičky, i mladšího nevlastního bratra Antonína²³⁹ a otce, který se však pro nemoc omluvil.²⁴⁰ Cesta k svatbě byla pro oba novomanžele velmi obtížná, vzhledem k tomu, že většinu svého dlouholetého zasnoubení trávili navzájem odloučení a udržovali spolu kontakt pouze prostřednictvím dopisů. V době, kdy se poprvé poznali, bylo Miladě Erbenové 15 let a Františkovi Veselému pouhých 17 let, přesto spolu dokázali překonat řadu problémů a učinit mnoho kompromisů, aby zvládli krize související s jejich dospíváním. František Veselý částečně ustoupil ze svých názorů ohledně náboženství a dokonce šel před svatbou společně se svojí nevěstou ke zpovědi.²⁴¹ Také Milada Erbenová dokázala činit ústupky: „*Byla v 16 letech jen jednou v taneční zábavě, ale když poznala Františka Veselého a jeho vlastnosti, rozhodla se, že nebude chodit tančit. Svoje jediné plesové šaty i s květinami uložila, skropila je slzami, ale svoje předsevzetí splnila. Od té doby nikdy netančila. Váží si příliš Františka Veselého a má jej ráda a nelituje svého rozhodnutí. Uvědomuje si, že si mohl vybrat děvče mnohem lepší než je ona - dívka zcela obyčejná. Váží si Františka Veselého, který je na takové výši duševní, s dobrým srdcem a ryzím, pevným charakterem.*“²⁴² Toto své rozhodnutí opravdu dodržela a také František Veselý, který se účastnil řady plesů a společenských akcí nebo byl přímo jejich pořadatelem, stál spíše v pozadí a netančil. Dne 11. září 1890 začala v kostele v Poděbradech jejich společná životní pout', která jim vydržela po celý život.²⁴³

---

²³⁶ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Gottharda Smolaře Františku Veselému z 12. prosince 1887.

²³⁷ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.

²³⁸ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 28.

²³⁹ Jeho nevlastní bratr Antonín mu šel při svatbě za mládence. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 80.

²⁴⁰ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.

²⁴¹ Tamtéž, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 28.

²⁴² Tamtéž, s. 21.

²⁴³ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Oznámení sňatku Františka Veselého a Milady Veselé, roz. Erbenové z 12. září 1890.

Během své koncipientské činnosti v Táboře, již jako ženatý muž, navštěvoval František Veselý, stejně jako předtím v Lipníku nad Bečvou, divadlo a účastnil se výletů do blízkého okolí, společně se svojí novomanželkou. Ta do jejich začínajícího manželského života přinesla nejen lásku a porozumění, ale také skromné věno²⁴⁴, které zajistila její matka. Omezil však svoji veřejnou činnost, jelikož si chtěl užívat manželský život, což si předsevzal již v Lipníku nad Bečvou: „*Hospodskému životu jsem nikdy nebyl zvyklý, spolkovému ano, poněvadž to je jediné místo, kde můžu čísti časopisy. Vše omezím však..., abych mohl nejvíce času věnovat Tobě drahá...*“²⁴⁵

V této době našel František Veselý ve svém nevlastním bratrovi Antonínovi obraz sebe sama. Byl to právě tento nevlastní bratr, ke kterému z celé otcovy „nové“ rodiny pociťoval opravdové bratrské sympatie, které vyjádřil ve svých vzpomínkách: „*Stýkali jsme se s Toníkem často a přilnuli jsme k sobě. Měl jsem rád mladého hochu, sazečského učně, který dychtivě četl literaturu, kterého zajímaly rozmluvy o politice a uměl také o politických osobách poutavě vypravovat.*“²⁴⁶ Na obou bratrech je patrná jejich rozdílná životní dráha, kterou byli poznamenáni od svého dospívání. František byl vychováván u své babičky v Jičíně jako jedináček, schopný a nadaný student, narozdíl od svého nevlastního bratra Antonína vyrůstajícího u otce v Praze, jehož školní známky byly dosti podprůměrné. Příčinou nebylo, že by nebyl inteligentní, ale spíše jeho nechuť ke svým kantorům a ke škole, která pramenila z jeho mladé a radikální osobnosti: „*Na nepoddajné, svérázné povaze Pravoslavově nedovedla škola provést znatelnější korektury. Jakým byl venku, takovým se ukazoval i ve školní síni. Naopak, školská disciplína jeho povahu, dychtivou po volnosti, ještě rozjitřovala. Venku byl zbojníkem, jsa vždy vůdčí hlavou tlupy kamarádů, a ve školní lavici, obklopen spolužáky, jimž smělostí imponoval, byl buřičem. S instinktivní nechtí snášel tehdejší úzkoprso, byrokratickou školskou kázeň. Učitelé byli školskými předpisy sešněrováni, správa škol prosycena poníženým rakouským duchem a katecheti byli všemohoucími pány.*“²⁴⁷ Přes tyto rozdílné životní dráhy měl František Veselý s nevlastním bratrem mnoho společného. Spojovala je nejen vášeň pro četbu knih, ale také stejný pohled na náboženství, který František musel s ohledem na svoji manželku dočasně potlačit. Proto se

---

²⁴⁴ Jako věno dostala Milada Erbenová z domova: šperky, stříbro, sklo, porcelán, látky, žiněnky, koberce, pokrývky, ubrusy, záclony, krajky, zástěry a také nějaký nábytek do jejich nového bytu v Táboře. Kromě těchto movitých věcí dostala zřejmě také od své matky 300 zlatých v hotovosti. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Milady Veselé rozené Erbenové z Jičína do roku 1890, s. 24 a 27.

²⁴⁵ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové z 16. února 1889.

²⁴⁶ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 80.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 15.

Antonín stal častým a milým hostem v jejich bytě v Táboře. Toto přátelství mezi bratry vydrželo až do předčasné smrti Antonína Veselého v roce 1904.

Po dvou letech manželského života strávených v Táboře dokončil František Veselý svoji koncipientickou praxi v advokátní kanceláři doktora Cikharta.²⁴⁸ Nyní mu zbývalo pouze složit advokátní zkoušku, na kterou se pilně připravoval. V Praze u c. k. vrchního zemského soudu složil František Veselý ve dnech 21. a 22. července 1892 písemnou a 30. července 1892 ústní advokátní zkoušku.²⁴⁹ Následně dne 29. listopadu 1892 vykonal advokátní přísahu.²⁵⁰ Tím završil svůj dlouholetý a vytoužený sen, který se zrodil v hlavě mladého gymnaziálního studenta v roce 1881, když pracoval jako písař v jičínské advokátní kanceláři doktora Kloučka. Hledal si vhodné město, kde by mohl otevřít svojí advokátní kancelář. U doktora Cikharta končí dne 17. listopadu 1892.²⁵¹ Nakonec zvolil nedaleký Benešov, kde působili již dva místní advokáti a kam se společně se svojí manželkou stěhuje v prosinci 1892.²⁵²

3 První desetiletí života v Benešově

3.1 Nový domov

Volba Františka Veselého a jeho manželky usadit se v Benešově byla šťastná, jelikož se jim město stalo jejich novým domovem, ve kterém prožili zbytek svého života. Bylo to místo, kde mohl Veselý uskutečnit své dva životní sny. Jednak to bylo otevření advokátní kanceláře a jednak založení šťastné a velké rodiny, kterou sám v dětství postrádal.

Významnou roli v jeho rozhodování zřejmě sehrála i poloha města, které leželo mezi jeho dosavadním dvouletým působištěm Tábořem a hlavním městem českého království Prahou, kde žil jeho otec s rodinou. Tehdejší dopravní spojení jistě nebylo z dnešního pohledu dostačující, ale bylo zřejmé, že se bude dále rozvíjet: „*Nádraží bylo jen malé a mezi budovou nádražní a prvními kolejemi bylo akátové stromořadí, pod kterým mladý svět benešovský si odpoledne vždycky tvořil promenádu.*“²⁵³ Jistě se mu líbila i místní okolní krajina, kterou jako

²⁴⁸ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 3, Koncipientská praxe Františka Veselého z let 1887-1892.

²⁴⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 10.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Vysvědčení Františka Veselého o vykonání advokátní zkoušky z roku 1892.

²⁵⁰ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis C.k. vrchního zemského soudu v Praze Františku Veselému z 22. listopadu 1892.

²⁵¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 3, Koncipientská praxe Františka Veselého z let 1887-1892.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 7.

²⁵² ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

²⁵³ Tamtéž.

člověk milující procházky zcela určitě ocenil. Také jeho nevlastní bratr Antonín byl okouzlen zdejší krásnou přírodou: „*Chtěl bych se tak podívat do Benešova a Konopiště, tam musí být i teď krásně.*“²⁵⁴

Na své začátky v novém působišti vzpomínal později František Veselý takto: „*Přišel jsem do Benešova v prosinci 1892..., vzpomínám na prostinké a skromné tehdejší časy benešovské. Ale i v této skromnosti bylo cítit pracovitého a podnikavého ducha občanstva. Už tehdy proslul Benešov svými trhy koňskými i na hovězí dobytek, ale zejména obchod s obilím ovládalo pro celý kraj až za Vlašimsko několik bystrých a podnikavých firem benešovských. Také obchod se železem a vůbec koloniální obchod měl v Benešově středisko podnikavých velkoobchodníků.*“²⁵⁵ Tento hospodářský potenciál města byl jistě též důležitý pro rozhodování Františka Veselého: „*Benešov je přirozeným hospodářským, obchodním a kulturním střediskem širého kraje, má všech podmínek pro rozvoj a rozkvět.*“²⁵⁶ Podstatnějším však byl fakt, že město bylo sídlem okresního hejtmanství, berního úřadu a zvláště okresního soudu, jehož blízkost byla pro začínajícího advokáta podstatná.²⁵⁷ Všechny tyto instituce se nacházely v jedné budově: „*Okresní soud, okresní hejtmanství, berní úřad a berní správa se tísnily všechny v budově*²⁵⁸ *na náměstí, která tehdy byla jen jednopatrová. Musely se velmi uskrovnit, ale všechny tyto úřady se tam vešly.*“²⁵⁹

V Benešově mohl také plně uplatnit svoje nadšení pro veřejný a kulturní život, jelikož jak napsal: „*Byla tehdy tři hlavní skrovná, ale dobrá a účinná ohniska kulturního života... Občanská beseda s místním odborem Ústřední matice školské vedla jaksi veřejný a skoro politický život, a měla v něm rozhodující slovo... Druhé ale kulturní středisko života tvořila jednota divadelních ochotníků*²⁶⁰, *která obětavě a pilně k nám přinášela dobře vybrané novinky divadelní, ale také je výborně nacvičila a zahrála, takže jsme rádi její činnost sledovali a byli jsme za ni vděční, poněvadž k nám přiváděla kus kulturního, dobrého života*

²⁵⁴ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 59.

²⁵⁵ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

²⁵⁶ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2500, Projev Františka Veselého při jeho zvolení starostou Benešova.

²⁵⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, Benešov 1992, s. 269.

²⁵⁸ V roce 1850, když se Benešov stal okresním městem, vzdala se místní obec svojí radnice, aby zde mohly být umístěny okresní instituce. Obecní úřad se přemístil provizorně do domu č. 227, který patřil konopišťskému velkostatku a od roku 1868 sídlil v domě č. 100, který byl přestavěn na radnici. V roce 1896 byla budova okresních institucí zvýšena o druhé patro a roku 1912 se z ní odstěhovalo okresní hejtmanství do nové budovy postavené konopišťským velkostatkem na konci Zámecké ulice naproti nádraží. PROCHÁZKOVÁ, Eva, Benešov, Praha, Litomyšl 2005, s. 25.

²⁵⁹ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

²⁶⁰ V roce 1881 bylo založeno Ochotnické divadlo v Benešově. TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 271.

českého... Třetím ohniskem života, které nikdy nezahálelo byl zpěvácký spolek Ozvěna²⁶¹ v Benešově... Ozvěna pořádala každý rok několik koncertů, a také se přičiňovala, aby k nám přinesla zpěvní i hudební novinky, a aby ukázala benešovskému občanstvu co v české hudbě je nového...²⁶² Tento bohatý spolkový život byl pro Františka Veselého velmi důležitý, protože v něm mohl realizovat svoje záliby, kterými byla návštěva divadla a koncertů.

I zdejší převládající české prostředí odpovídalo jeho představám o klidném domově, což ocenil již v Táboře, kde: „Němci tu nejsou, židé jsou asimilováni.“²⁶³ To hrálo již svoji roli v jeho výběru v roce 1890, kde se rozhodoval mezi Českými Budějovicemi a Tábořem a jinak tomu nebylo ani nyní, ještě s přihlédnutím ke skutečnosti, že v novém působišti se chtěl usadit natrvalo. Nechtěl se totiž zabývat česko-německými spory, které zažil během své koncipientské praxe v Lipníku nad Bečvou a české město Benešov bylo z toho důvodu na první pohled ideální.

Všechny výše uvedené důvody měly svůj podíl na rozhodnutí manželů Veselých přestěhovat se do Benešova koncem roku 1892. Pro svoji advokátní činnost si František Veselý pronajímá kancelářské prostory v prvním patře domu č. 40 na Malém náměstí v Benešově, kde otevírá svoji advokátní kancelář, čímž se stává v pořadí třetím místním advokátem působícím ve městě.²⁶⁴ Není to však pouze období jeho začínající benešovské advokátní činnosti, ale také doba, kdy se stává ve svém životě poprvé otcem, neboť se mu dne 4. července 1893 v Benešově narodila dcera Milada²⁶⁵, která byla pojmenována po své matce.²⁶⁶ V následujících sedmi letech se jeho rodina rozrostla o další tři děti: Svatopluka 1895, Ctibora²⁶⁷ 1899 a Ludmilu²⁶⁸, která se narodila v roce 1900 jako jeho poslední dítě.

---

²⁶¹ Zpěvácký spolek Ozvěna vznikl v roce 1862 a v následujících desetiletích zaujímal významné místo v kulturním životě města. Sdružovali se v něm místní zájemci o zpěv a hudbu, kteří nejen toužili uplatnit své schopnosti v užším kruhu, ale chtěli působit na benešovskou veřejnost, zvýšit její kulturní úroveň a získat jí pro umění. V prvních třech desetiletích existence, kdy byly národnostní problémy neaktuálnější, bylo jejich úsilí zároveň zaměřeno vlastenecky. TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 256-257.

²⁶² ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

²⁶³ Tamtéž, k. 1, inv. č. 34, Výňatky z dopisů Františka Veselého z Jičína, Prahy, Lipníku nad Bečvou a z Tábora do roku 1892, s. 9.

²⁶⁴ TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 191.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 100.

²⁶⁵ Milada Fliedrová, rozená Veselá (1893-1980), Po středoškolském studiu zakončeném maturitou v Benešově se v roce 1912 provdala za doktora práv Roberta Fliedra, který byl v této době úředníkem pražského magistrátu. Po vzniku republiky působil v československé zahraniční službě jako vyslanec. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Milady Fliedrové.

²⁶⁶ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Milady Fliedrové.

²⁶⁷ Ctibor Veselý (1899-1919), v letech 1909 až 1917 studoval na gymnáziu v Benešově, kde také absolvoval předčasnou maturitu. Následně nastoupil vojenskou službu, kterou vykonával v Uhrách. V únoru 1918 byl poslán na italskou frontu. Začátkem září 1918 zběhl a vstoupil do československých legií. Po návratu do vlasti se účastnil bojů na Slovensku, kde 1. května 1919 padl. 300 let Gymnázia Benešov, Benešov 2003, s. 70.

²⁶⁸ Ludmila Kloudová, rozená Veselá (1900-1988), po absolvování středení školy studovala v letech 1919 až 1923 na právnické fakultě, kde se seznámila se svým tehdejším spolužákem a budoucím manželem Ivanem Kloudou.

Tím se mu splnil sen o jeho velké rodině, kterou mohl prostřednictvím svojí úspěšně se rozvíjející advokátní kanceláře slušně živit.²⁶⁹ Z Benešova také udržoval, společně s manželkou, přátelské styky s ostatními členy svojí a její rodiny provázené vzájemnými návštěvami. V létě 1894 se oženil také jeho nevlastní bratr Karel, na jehož svatbu přijel do Prahy František Veselý se svojí rodinou.

3.2 Uvěznění jeho dvou nevlastních bratrů

V první polovině 90. let 19. století se prohlubuje již tak dost silné bratrské pouto mezi ním a jeho nevlastním bratrem Antonínem, s kterým se po příchodu z Moravy do Čech vídá stále častěji, jak vzpomíná sám František Veselý: *„Pak jsme se scházivali často v Praze, a když jsem se přestěhoval do Benešova, Toník za mnou do Benešova rád jezdíval a debatovali jsme o politice.“*²⁷⁰

Toto přátelství nesouviselo pouze s vzájemnou náklonností, kterou k sobě pociťovali, ale také s veřejnou činností Antonína Veselého, který: *„Byl tehdy horlivým pracovníkem mezi dělnickou mládeží, která společně se studentstvem vysokých škol vedla pokrokové hnutí.“*²⁷¹ V rámci této činnosti se Františkovův nevlastní bratr účastnil řady pražských demonstrací. Při jedné takové byl dne 28. března 1892 zatčen, jelikož udeřil strážníka pěstí do zad.²⁷² Průběh celého zatčení popisuje další z Františkových bratrů Josef: *„K velké starosti rodičů se z demonstrace domů nevrátil. U pomníku padlých studentů r. 1848 byl při srážce s policií zatčen... Odtud byl odvezen na komisařství, kde byl zhrubými policisty ztýrán. U trestního soudu, kam byl odveden, odepřel z protestu nad tímto zacházením potravu a po krátké hladovce byl propuštěn na svobodu.“*²⁷³ Následně byl Antonín dne 1. června 1892 postaven před soud a obžalován z veřejného násilí, načež se mu František Veselý snažil pomoci: *„Sepsal jsem mu tehdy námítky proti obžalovacímu spisu. Byly sice zamítnuty, ale při přelíčení nebyl Toník uznán vinným zločinem veřejného násilí, nýbrž jen přestupkem uražení stráže a odsouzen do vězení na 14 dní.“*²⁷⁴

V letech 1923 až 1928 vykonávala koncipientskou praxi v advokátní kanceláři svého otce Františka Veselého, kde se po absolvování advokátní zkoušky v roce 1928 stala společnicí. Spolu s ní, zde pracoval i její manžel Ivan Klouda jako další advokát. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.

²⁶⁹ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, T. G. Masaryk a realisté 1882-1918, Praha 1997, s. 81.

²⁷⁰ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 81.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 81.; PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenství. Historie tzv. hnutí Omladiny v Čechách, Praha 2002, s. 167.

²⁷³ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 39.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 81.

Tento trest však jeho nevlastního bratra neodradil od účasti na dalších manifestacích. František Veselý se zřejmě snažil, aby jeho mladší bratr Antonín dočasně upustil od účasti na demonstracích v Praze, proto mu také umožnil strávit léto ve své rodině v Benešově.²⁷⁵ Františkovo úsilí vzdálit bratra alespoň na krátký čas od pražského prostředí nevedlo k požadovanému cíli, jelikož ten se chtěl již v polovině srpna 1893 vrátit do Prahy: „Zdržovali jsme ho, ale všechny domluvy byly marné. Tvrdil, že 17. srpna musí se při oslavách narozenin císařových v Praze demonstrovat, že přátelům slíbil pomoc při demonstraci a skutečně ráno odejel. Noviny z 18. srpna pak nám přinesly zprávu, že byl zatčen a s ním řada dělníků i studentů z pokrokového hnutí, kteří se účastnili demonstrací na Staroměstském náměstí.“²⁷⁶ Demonstrace se účastnil, vedle Antonína Veselého, také další z Františkových bratrů Josef, který byl zpočátku vyšetřován na svobodě.²⁷⁷ Začátkem října 1893 byl zatčen také on: „Byl jsem z Omladinářů zatčen nejposlednější, octnul jsme se v cele číslo 28 v Novoměstské bastile. Jak mnou zachvělo, když jsem za mřížemi v okně druhého patra na druhé straně poznal Pravoslava a uslyšel jeho hlas...“²⁷⁸ Františkovi Veselému nebyl osud obou uvězněných nevlastních bratrů lhostejný a snažil se jim pomáhat: „Navštěvoval jsem je ve vězení občas, moje žena jim posílala trochu potravin na přilepšenou.“²⁷⁹ Snažil se též pomoci bratrům svými advokátními radami a finančně je podporovat ve vězení. Nevlastní bratr Antonín byl obžalován také za svoji novinářskou činnost v Pokrokových novinách, za kterou dostal deset měsíců vězení: „Přelíčení konalo se 11. října 1893 a výsledek jeho byl pro mne dosti nepříznivý. Čtyřčlenný senát za předsednictví rady Hofmanna ušetřil mi 10 měsíců těžkého žaláře! Rozsudek tento byl tím horší, že jsem byl ještě dvakrát znovu žalován, a sice pro delikty velmi choulostivé, jako velezradu, urážku císaře atd.“²⁸⁰ V lednu 1894 ho čekal další soud v souvislosti s jeho články v novinách.²⁸¹ Proti této žalobě podal František Veselý odpor, který byl však zamítnut.²⁸² Jako advokát se nabídl, že by Antonína mohl zastupovat jako jeho obhájce, což ovšem jeho bratr odmítl se slovy: „Jelikož se k mému hájení přihlásil dr. Klumpar²⁸³, odeslal jsem mu žalobu, s čímž snad budeš

---

²⁷⁵ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 82.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 47.; PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenství, s. 203.

²⁷⁸ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 47.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 82.

²⁸⁰ VESELÝ, Antonín Pravoslav, Omladina pokrokové hnutí: Trochu historie a trochu vzpomínek, Praha 1902, s. 254.

²⁸¹ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 8.

²⁸² Tamtéž, s. 15.

²⁸³ Ladislav Klumpar (1863-1930), advokát v Praze. Vystudoval gymnázium v Hradci Králové a následně práva v Praze. Poté byl koncipientem u pražského advokáta Podlipného a roku 1895 si otevřel vlastní advokátní

souhlasiti, neboť pro vzdálenost nebylo by Ti možno se tím zabývati. Líčení bude prý v lednu. Děkuji Ti srdečně za peníze...²⁸⁴ Františkův nevlastní bratr Antonín nebyl však pevně rozhodnut, kdo by ho měl při soudu zastupovat: „Kdo mne bude hájit, posud nevím, ale nejspíš bude to dr. Klumpar neb dr. Baxa.²⁸⁵ Ve hře zůstával i nadále jako případný obhájce sám František Veselý, který měl tehdy teprve rok otevřenou advokátní kancelář v Benešově: „Dr. Baxa²⁸⁶ jest nemocen a nevím posud, kdo mě bude hájit. Kdybys přijel náhodou ve čtvrtek, měl bych pro tebe práci, možno-li, bys mne obhajoval.“²⁸⁷ Dne 21. prosince 1893 byl Antonín Veselý souzen za tiskové přečiny a jeho obhájcem se nakonec stal advokát Klumpar.²⁸⁸ Předsedou soudu byl tehdejší prezident trestního soudu Procházka²⁸⁹, který sice odsoudil Františkova nevlastního bratra za urážku císaře, člena císařského domu, rušení pokoje, ale nad obžalovaným vynesl překvapivě mírný rozsudek, což dokládá i mínění samotného Antonína: „Že jsem při tomto přelíčení dostal pouze měsíc, je Ti asi známo. Byl jsem překvapen poměrně malým trestem, poněvadž opomenutí přijato nebylo, a všechny články uznány za trestné a mnou - podle protokolu čtené.“²⁹⁰ Celkově byl tak odsouzen za svoji redaktorskou činnost v Pokrokových listech k jedenácti měsícům vězení: „Z 11 měsíců odseděl jsem již půltřetího, zbývá tedy 8. Ovšem, že při Omladině také něco obdržím, aby se to zaokrouhlilo.“²⁹¹

V procesu s Omladinou změnil Antonín Veselý obhájce, jak píše bratrovi do Benešova: „Odřekni dr. Klumparovi hájení. Psal jsem dr. Šauerovi, který má asi 6 jiných,

---

kancelář. Stal se ředitelem banky Slávie a také místopředsedou společnosti Národního divadla. V letech 1904 až 1907 byl říšským poslancem za mladočeskou stranu. Srov. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, s. 327.; NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 207.

²⁸⁴ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 14.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 16.

²⁸⁶ Karel Baxa (1863-1938), advokát v Praze a český národně socialistický politik. V roce 1881 maturoval na akademickém gymnáziu a roku 1888 absolvoval právnickou fakultu. Následně působil u soudů v Táboře a Chebu. V roce 1891 odešel do Prahy, kde vykonával advokátní praxi a v roce 1896 si otevřel advokátní kancelář. Účastník radikálně pokrokového hnutí v mladočeské straně. V letech 1895 až 1913 poslanec českého zemského sněmu. V roce 1899 spoluzakladatel Státoprávně radikální strany a v letech 1899 až 1908 její předseda. V roce 1908 přešel do České strany státoprávně pokrokové a roku 1911 vstoupil do národně sociální strany. V letech 1901 až 1918 byl poslancem na říšské radě. V letech 1919 až 1923 byl pražským starostou, kdy v roce 1923 přijal titul primátora Prahy a v této funkci vydržel až do roku 1937. Od roku 1920 byl předsedou Ústavního soudu a od roku 1923 předsedou správní rady České banky. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: Kdo byl kdo za První republiky, Praha 1998, s. 12.

²⁸⁷ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 16.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Jan Procházka (1832-1900), prezident senátu v Praze. Vystudoval gymnázium v Rychnově nad Kněžnou a práva v Praze a dále se věnoval soudní praxi. Od roku 1886 byl v Praze jako prezident trestního soudu, později obchodního soudu. Od roku 1889 byl předsedou rozhodčího soudu dělnické úrazové pojišťovny pro království České. Při odchodu na odpočinek obdržel titul prezidenta senátu. NAVRÁTIL, Michal, Almanach českých právníků, s. 117.

²⁹⁰ Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 16-17.; VESELÝ, Antonín Pravoslav, Omladina pokrokové hnutí, s. 252.

²⁹¹ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 17.

čímž bude mu umožněno vzítí mé hájení za menší honorář. Josef půjde nejspíš domů na kauci, kterou zaň složí venku jsoucí přátelé. Přál bych mu to, zejména proto, že by rodičům bylo méně smutněji, když by scházel pouze jeden... Odpuť, že jsme Ti způsobili takovou starost, avšak to brzo přejde, jako jiné události, a bude zase lépe."²⁹² Obhajobu obou nevlastních bratrů zaplatil zřejmě z větší části samotný František Veselý, jak dokazuje dopis jeho bratra Antonína: „Za honorář dra Klumpara též děkuji, a budu-li moci se někdy odvděčit, učiním s radostí. Spokojil se dr. Baxa s menším honorářem?“²⁹³ Také uhradil honorář za nového Antonínova obhájce Černohorského²⁹⁴, který nevlastního bratra obhajoval v procesu s Omladinou.²⁹⁵ Pro začínajícího benešovského advokáta, kterému se narodilo malé dítě, byla vydání v rodinném rozpočtu za obhajobu nevlastních bratrů jistě citelná. Přesto dále společně se svojí manželkou Miladou podporoval oba vězněné bratry: „Koblížky, jablka a víno jsem obdržel a po celé čtyři měsíce jsem si tak nepochutnal, neboť do rána nebylo více o nich slechu. Děkuji Ti, že jsi byl tak laskav a poslal nám to, a zvláště Miládce za její laskavost a milé překvapení, které jste nám uchystali.“²⁹⁶ Dne 14. února 1894 byli odsouzeni společně s dalšími, také Antonín Veselý a jeho bratr Josef.²⁹⁷ Celkově bylo obžalováno sedmdesát osob, z nichž šedesát osm dostalo trest v celkové výši 96 let 2 měsíce a 28 dní, přičemž většina rozsudků zněla na těžký žalář.²⁹⁸ Z tohoto celkového trestu připadalo na Antonína sedm měsíců a jeho mladšího bratra čtrnáct měsíců.²⁹⁹ Byl to trochu překvapující rozsudek, což dokládají i vzpomínky Josefa Veselého: „Byl jsem veden do soudní síně a tam mi přečten rozsudek: čtrnáct měsíců... Sotvaže jsem se druhého dne ráno ocitl zase ve své cele, oznamoval jsem svůj trest Pravoslavovi, který byl odsouzen na sedm měsíců. Pravoslav z okna své cely volal: Ty máš čtrnáct měsíců? Já sedm... to snad bude mýlka... Výjimečný soud se ovšem ve své spravedlnosti zmýlil, a to kapitálně. Řadu Omladinářů, kteří se k hnutí pokrokovému přidružili, nadšeni jeho snahami, pro různé, uměle zkonstruované delikty odsoudil na léta a

²⁹² Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 18.

²⁹³ Tamtéž, s. 24.

²⁹⁴ Karel Černohorský (1861-1915), advokát v Praze. V Praze absolvoval gymnázium v roce 1879 a následně studoval práva, která ukončil v roce 1883 a následující rok promoval. Od roku 1892 byl členem sboru obecních starších královského hlavního města Prahy, také městským radním a místopředsedou výboru Městské spořitelny. Byl také viceprezidentem Ústřední banky spořitelen. V letech 1883 až 1900 byl zemským poslancem a v roce 1907 se stal říšským poslancem. NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, s. 63.

²⁹⁵ Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 20.; PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 277.

²⁹⁶ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 25.

²⁹⁷ PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 287.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 289.

²⁹⁹ Srov. ANM, fond Politický klub Omladinářů, k. 1, inv. č. 10, Omladináři - seznam odsouzených podle výše trestů.; Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 49.; PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 288.

mne, účastníka schůzí a několika demonstrací, na 14 měsíců. Pravoslav, vůdce dělnické mládeže, její ideový organizátor a redaktor vyklouzl z procesu... Pravoslava tato bezhlavá spravedlnost rakouských soudců zprvu dosti hnětla...³⁰⁰ Z toho důvodu podal také František Veselý zmatečnou stížnost proti rozsudku obou nevlastních bratrů, kterou Antonín nechal zcela na jeho úsudek: „Pokud se týče rozhodnutí, týkajícího se zmatečné stížnosti, ponechávám to úplně Tvému rozumnému uvážení. Jedná se tu hlavně o trest Pepkův, jež by se mohl zmenšit.“³⁰¹

Po vynesení všech rozsudků, rozhodl soud, že ti z odsouzených, kterým byl přiřčen status politických vězňů³⁰², budou přemístěni z původní novoměstské věznice, kde byli uvězněni po dobu svého soudního procesu, do nově postavené moderní věznice Bory u Plzně, zatímco ostatní museli na neblaze proslulý Pankrác.³⁰³ Odpykávání trestu bylo tedy mnohem snesitelnější na Borech, kde byly podmínky pro uvězněné mnohem lepší, než na Pankráci.³⁰⁴ Věznice na Borech patřila totiž v této době k jedné z nejmodernějších v habsburské monarchii. Ti z odsouzených, kteří nebyli politickými vězni, tak byli převezeni do Pankrácké věznice, kde podmínky pro vězně nebyli ideální, jak vzpomíná jeden z odsouzených: „Jsem děsně rozzloben nad tou bestiálností, jež se zde provozuje. Všichni od nejnižšího dozorce až k vrchnímu řediteli jsou lidé pode vsí kritikou: hrubí, nevzdělaní. Vymůže-li si někdo něco na řiditeli, druzí, zvláště farář a kaplan, mu to zkazí. Člověk hledí všelijak, leč jakou trpkou pilulku spolkne, vše ignoruje, ale co je mnoho, to je mnoho...“³⁰⁵

K politickým vězňům patřili také Antonín a Josef Veselý, kteří se zřejmě chtěli vyhnout „nepříjemné zkušenosti“ z Pankráce a z toho důvodu žádali svého bratra Františka, aby stáhl svoji zmatečnou stížnost proti jejich rozsudkům, neboť: „Činíme tak proto, poněvadž bychom jinak museli jít místo na Bory na Pankrác a pak teprve po vyřízení do Borů... Tomu ujdeme odvoláním zmatečnou stížností, načež půjdeme ihned na Bory...“³⁰⁶

---

³⁰⁰ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 49.

³⁰¹ Tamtéž, díl II., s. 37.

³⁰² Dne 28. října 1849 byl vydán předpis, kterak se má s odsouzenými pro politické zločiny a přečiny zacházeti. Tento předpis určoval, že za politické trestance mají se považovat jen ti, kteří pro velezradu, rušení veřejného pokoje v státu anebo pro povstání a vzpouru z politických příčin povstanou, neb § 23 a § 27 patentu pro zneužití tisku naznačené přestupky vůbec odsouzeni byli, nikoliv však ti, kteří zároveň sprostým zločinem vinným uznáni byli. Pro odsouzené mělo toto rozhodnutí obrovský význam, jelikož s politickými vězni se zacházelo mnohem lépe než s prostými, měli ve vězení větší práva a dostalo se jim lepšího zacházení. PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 290.

³⁰³ PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 290.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 291.

³⁰⁵ Tamtéž.

³⁰⁶ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 39.

Tuto informaci získal Antonín Veselý takto: „*Dovídám se právě, že ti, kteří neodvolají zmateční stížnost půjdou na Pankrác. Pepkovi i mně by to nebylo milé. Šel jsem tedy k prezidentovi, jenž mi říkal, abych odvolal zmateční stížnost, že nebude nic platná, a pak ihned půjdem oba na Bory.*“³⁰⁷ Z toho důvodu František Veselý tuto stížnost odvolal.

Jelikož přesun vězňů odsouzených v procesu s Omladinou trval z novoměstské věznice několik měsíců, zasadil se František Veselý v březnu 1894 u prezidenta soudu Procházky, aby jeho dva bratři mohli sdílet do svého přemístění na Bory stejnou celu.³⁰⁸ Za tuto jeho iniciativu mu byl nevlastní bratr Josef velmi vděčný: „*Předem Ti oznamuji, že v pátek dopoledne přesídlil jsem se svou rezidencí do cely č. 84, kde jsem s Toníkem... Děkuji Ti za Tvé přičinění o to. Je zde velmi prostranná a velká cela.*“³⁰⁹ Během této doby se v jejich cele č. 84 vystřídala řada uvězněných osob jako Stanislav Kostka Neumann³¹⁰, Alois Rašín³¹¹, Karel Stanislav Sokol³¹² a další. Svůj čas ve vězení trávili takto: „*Den byl rozdělen na hodiny práce, kdy se pilně četlo a v cele panoval nerušený klid. Ve chvílích oddechu, zejména večer, se rozprávělo, debatovalo a zpívalo. Konvičky čaje vzpružovaly náladu. Pravoslav měl postel pod oknem v koutě cely. Polehával na ní s knihou v ruce po celý den...*“³¹³ V této době se pokusil František Veselý opět podat zmateční stížnost proti rozsudkům svých bratrů, což Antonín v jednom dopise ocenil: „*Tož přijmi můj i Pepkův srdečný dík za své namáhání.*“³¹⁴ Uznání za svoji činnost si jejich nejstarší bratr opravdu zasloužil. Byl to on, kdo dohodl a zřejmě také uhradil honorář za Antonínovu obhajobu s advokátem Černoorským, který asi nepatřil mezi špatně placené právníky, což později

---

³⁰⁷ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 70.

³⁰⁸ Tamtéž, díl I., s. 49.

³⁰⁹ Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 43.; VESELÝ, Antonín Pravoslav, Omladina pokrokové hnutí, s. 251.

³¹⁰ Stanislav Kostka Neumann (1875-1947), český komunistický politik a básník. Jako účastník pokrokového hnutí byl odsouzen v procesu s Omladinou a následně se stal stoupencem anarchismu a anarchokomunismu. Od 90. let 19. století psal do mnoha časopisů, kde propagoval moderní umění. Za války byl nasazen na balkánské frontě. V roce 1917 vstoupil spolu s anarchistickou skupinou do České strany socialistické, kterou v letech 1918 až 1920 zastupoval v Revolučním Národním shromáždění. Následně vstoupil do KSČ, kde působil především publicisticky. V roce 1929 inicioval manifest spisovatelů proti Gottwaldovu vedení, načež byl z KSČ vyloučen. Ve 30. letech 20. století bojoval proti narůstajícímu fašistickému nebezpečí jako pracovník Levé fronty. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 181.

³¹¹ Alois Rašín (1867-1923), český politik, novinář a národohospodář. Představitel mladočeské strany, posléze národně demokratické strany, 1911-1915 poslanec říšské rady. Během I. světové války jeden z vůdců domácího odboje, 1915-1917 vězněn a roku 1916 odsouzen za velezradu společně s Karlem Kramářem, 1917 amnestován. V roce 1918 člen Národního výboru v Praze a hlavní organizátor pražského převratu 28. října 1918. V letech 1918-1919 a 1922-1923 ministr financí. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, ed. Dagmar HÁJKOVÁ, Ivan ŠEDIVÝ, Praha 2004, s. 349.

³¹² Karel Stanislav Sokol (1867-1922), publicista a politik, spoluzakladatel státoprávně radikální strany. Byl poslancem říšské rady ve Vídni. Po vzniku ČSR národní demokrat, senátor a redaktor. PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu IV., Praha 1991, s. 1842.

³¹³ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 49.

³¹⁴ Tamtéž, díl II., s. 65.

zjistil také sám Antonín: „Až vyjdu ven, povím Ti, co chtěl dr. Černohorský na p. Štěpánkovi, odsouzenému pro urážku císaře, za hájení. To se zhroziš! A dělal to co Štěpánkův přítel!“³¹⁵

Koncem června 1894 byla zmateční stížnost podaná Františkem Veselým vrácena jako zamítnutá ve všech případech. V této době již jeho bratři věděli, že se blíží jejich přesun z novoměstské věznice na Bory: „Dnes ráno jsme byli u lékaře a některý den půjdeme na Bory.“³¹⁶ Dne 3. srpna 1894 byli Antonín a Josef přestěhováni na Bory: „Jelo nás dvanáct: všichni, co jsme byli v Novoměstské věznici. Jeli jsme ve čtyřech uzavřených fiakrech, v každém voze seděl jeden četník. Den jsme měli velice krásný. Slunce svítlo tak, že jsme měli pěkný pohled z vozu po krajině kudy jsme jeli, a všichni jsme byli ve velmi dobré náladě, zvláště tím, že jsme se zas jednou octli v přírodě a vybavili se na několik hodin ze čtyř stěn a z toho malého světa, ve kterém jsme se stále jednotvárně pohybovali.“³¹⁷ Na Borech byli, narozdíl od novoměstské věznice, umístěni političtí vězni v samovazbách, čímž se jim ovšem jejich trest zkrátil o třetinu.³¹⁸ Jak později vzpomínal Josef Veselý na toto období svého života: „Samoty nás opět rozdělily. Pravoslav obýval vzdálenější celu na těžce straně politické chodby. Vidali jsme se denně na procházce, kde jsme chodili od sebe vzdáleni a dle domácího řádu pro obyvatele samovazeb nesměli jsme spolu hovořiti.“³¹⁹ Oba nevlastní bratři Františka Veselého byli nakonec po odpykání trestu propuštěni na svobodu během února 1895, přičemž poslední odsouzení v procesu s Omladinou opustili brány věznice na Borech u Plzně po udělení amnestie z 5. listopadu 1895.³²⁰ Po propuštění z vězení se Antonín opět zapojil do politické činnosti, která ho znovu přivedla před soud. Mezitím však navštívil Františka Veselého a jeho manželku v Benešově. Po svém návratu do Prahy byl zatčen a 21. října 1895 odsouzen opět za svoji novinářskou činnost, tentokrát k osmi měsícům vězení.³²¹ Požádal však o amnestii a jeho žádosti bylo v listopadu 1895 vyhověno, takže v cele strávil pouhých čtrnáct dní.³²²

Toto uvěznění Františkových nevlastních bratrů se nijak negativně neprojevalo vůči jeho osobě, což dokazuje on sám ve svých vzpomínkách: „styky moje s oběma členy Omladiny mi nezpůsobily nijakých nesnází.“³²³ František Veselý nebyl z rodiny sám, kdo

---

³¹⁵ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 72.

³¹⁶ Tamtéž, s. 74.

³¹⁷ Tamtéž, s. 76.

³¹⁸ PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 292.

³¹⁹ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 50.

³²⁰ Srov. Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 51.; PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenstvu, s. 296.

³²¹ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I., s. 53.

³²² Tamtéž.

³²³ Tamtéž, s. 82.

Antonína a Josefa během jejich uvěznění podporoval finančně, hmotně a morálně. Pomoc jim poskytovali samozřejmě také jejich rodiče a sourozenci.

3.3 Pokrokové hnutí v Benešově

Po usazení v Benešově mohl František Veselý využít místního společenského a spolkového života, který mu plně vyhovoval. Bylo již řečeno, že jedním z hlavních motivů výběru města Benešova, bylo jeho majoritní české obyvatelstvo. S tím souvisel první problém v počátcích jeho působení, jelikož: „*i v Benešově byla německá škola, kterou vydržovala náboženská obec židovská. Měla místnosti v Tyršově ulici a rabin, který ani neuměl dost česky, vychovával mládež židovskou po německu.*”³²⁴ Byla to sice asimilace, ale německá, tedy jiná než jakou si představoval on. O tom, že ho to vážně trápilo svědčí i dopis jeho bratra Antonína, který mu nabízel s trochou nadsázky poněkud netradiční způsob řešení: „*Jen jim pohrozte, jestliže ji nezavřou, že na ně zavoláte z Prahy redaktora Českých Zájmu Huška, který je proslulý svou krvežíznivostí proti židům a oni ji zajisté zavřou.*”³²⁵ Stejně jako jeho nevlastní bratr Antonín nechoval také František Veselý zpočátku ke svým židovským spoluobčanům přílišné sympatie: „*Z Moravy jsem si nepřinesl příznivých úsudků o poměru židů k národu českému...*”³²⁶ Jeho pohled na židovskou komunitu se však nikdy nevyznačoval vypjatým nepřátelstvím a obdobné to bylo u jeho bratra Antonína. Dost patrné je to v jednom z Antonínových dopisů z vězení určených do Benešova, ve kterém píše o některých svých spoluvězních: „*je zde... redaktor Našich zájmů, antisemita Hušek a jiná havěť.*”³²⁷

Po svém příchodu do Benešova se však jeho první nepříznivý dojem na židovství, získaný z dob jeho působení v Lipníku nad Bečvou, postupně měnil: „*v Benešově jsem poznal už práci a význam nové generace židovské, která žila životem úplně českým..., která svojí budoucnost a vývoj spojila nerozlučně s naším životem národním, a češtvím byla proniknuta.*”³²⁸ To přímo souviselo s emancipací židů, kteří zpočátku přijali německou kulturu, ale od 70. let 19. století se postupně stále větší množství z nich začalo naopak hlásit k české národnosti.³²⁹ V roce 1894 byla těmito českými židy založena organizace Národní jednota českožidovská, jejímž prvořadým cílem bylo urychlit likvidaci sítě německých

³²⁴ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

³²⁵ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 67.

³²⁶ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2459, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³²⁷ Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl II., s. 65.

³²⁸ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2459, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³²⁹ KOVTUN, Jiří, Tajuplná vražda: Případ Leopolda Hilsnera, Praha 1994, s. 46.

židovských škol v Čechách.³³⁰ Jejich snaha byla úspěšná, o čemž vypovídají čísla. Ještě v roce 1885 bylo v Čechách 114 německých židovských škol, v roce 1897 to bylo už jen 75 a do konce roku 1910 jich zbylo pouze 5.³³¹ Mezi první oběti této snahy českožidovského hnutí patřila německá židovská škola v Benešově, proti níž František Veselý od počátku svého příchodu do Benešova urputně bojoval. A právě u části svých židovských spoluobčanů v Benešově, hlásících se k českému národu, našel Veselý porozumění pro svůj záměr. Jejich společný boj byl nakonec úspěšný, o čemž podává svědectví sám František Veselý: „*Teprve nová generace židovská v čele s Drem Juliem Taussigem a s mladými Schönbaumy se zapřičinila o zrušení této německé školy a podařilo se jim překonat odpor starověrců, takže německé monstrum v Benešově bylo konečně zrušeno. Židovské děti od té doby ovšem chodily do českých škol.*“³³² Pozadí boje mezi novou a starou generací benešovských židů poodkrývají vzpomínky Františka Veselého: „*Benešovská židovská obec byla jednou z prvních, která zrušila německou školu, aby toto zrušení mohl provést... dal se dr. Taussig poprvé ve svém životě zvolit do výboru náboženské obce, která pak si opatřila českého rabína, zavedla češtinu do obřadů bohoslužebných a jest obcí ryze českou.*“³³³ To byl zásadní zvrat v pohledu Františka Veselého na židovství: „*Pokud jsou oddáni našemu národnímu snažení, pokud se sami cítí být členy našeho národa a jsou ochotni pro zdar jeho, spolu s námi pracovat, potud je pokládáme za příslušníky národa našeho... Staví-li se však na naší vlastní půdě proti nám v řady našich nepřátel, tvoří-li německé ostrůvky v ryze českých městech... pak jsme proti nim a to do krajnosti.*“³³⁴ Tento jeho nový pohled zdůvodňuje i on sám ve svých vzpomínkách: „*Rodiny dra. Taussiga, Schönbaumova, Krausova, Ornsteinova aj. teprve mne přesvědčily, že židé mají právo hlásit se za rovnocenné Čechy.*“³³⁵

Během společného boje proti německé židovské škole se spřátelil s Juliem Taussigem, který stál v čele českožidovského hnutí v Benešově. V něm také našel František Veselý spřízněnou duši: „*vědělo se o něm obecně, že je ušlechtilým člověkem, že sleduje pozorně myšlenkový vývoj celého lidstva, a že má živý smysl pro všechny kulturní potřeby lidské. Proto se kolem něho již tehdy v letech devadesátých předešlého století skupili lidé pokrokoví a radostně s ním pracovali.*“³³⁶ Do této skupiny patřil samozřejmě i František Veselý. Jejich přátelství bylo vybudováno na vzájemných sympatiích a společných názorových postojích,

---

³³⁰ KOVTUN, Jiří, Tajuplná vražda, s. 49.

³³¹ Tamtéž.

³³² ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.

³³³ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2459, František Veselý o Juliu Taussigovi z roku 1912.

³³⁴ Tamtéž, inv. č. 2478, Rukopis nedatovaný - Česká strana pokroková.

³³⁵ Tamtéž, inv. č. 2459, František Veselý o Juliu Taussigovi z roku 1912.

³³⁶ Tamtéž, k. 22, inv. č. 2573, František Veselý o Juliu Taussigovi.

kteřé dokázaly překonat i skutečnost, že oba benešovští advokáti byli konkurenty a soupeři v soudních sporech. Asi nejlépe tento jejich oboustranný pracovní a přátelský vztah vystihl právě František Veselý: *„Spory svoje vede dr. Taussig vždycky věcně, noblesně, bez zlomyslnosti, mstivosti nebo osobních ostnů, ale na tomto věcném podkladě a právu pevně stojí a s něho nesleví a nedá se odlákat. V tom je také vysvětlení, že bylo možno, abychom zůstali dobrými přáteli osobními, třebaže jsme odpůrci ve sporech... Nestalo se také, že by byl kdy dr. Taussig slevil nebo opomenul učinit sebemenší námitku, kterou mohl zájem svého klienta bránit, vždy stál ve sporu proti mně... na ochranu zájmů svého klienta... osobní přátelství naše nestálo nám v cestě, abychom přesně plnili své povinnosti a v ničem nezadali zájmům svých klientů. V tom pak je vysvětlení, proč osobní přátelství naše nás nijak nepřipravovalo o důvěru našich klientů.“*³³⁷

Přestože na poli advokátním spolu nespolupracovali, tím více to naopak doháněli ve své pokrokové činnosti. V místním pokrokovém hnutí měl zpočátku jednoznačně vedoucí úlohu Julius Taussig, který: *„byl předním členem všech samosprávných korporací, a když jeho pokrovní přátelé přílišnou horlivostí znepokojovali své konzervativní spoluobčany, svojí autoritou je chránil, neboť po něm by se nebyl nikdo odvážil kamenem hodit.“*³³⁸ Byl to totiž právě on, který hrál v místním benešovském veřejném a kulturním životě významnou roli, na kterou nově příchozí advokát František Veselý nemohl v této době ani pomýšlet, a kterou si musel postupně a dlouhodobě s pomocí svého přítele budovat.

Nepočetná místní skupinka osob pokrokového smýšlení v čele s Juliem Taussigem nebyla po dlouhou dobu přijímána právě s vřelými sympatiemi u benešovské veřejnosti. Na oblíbenosti jim nepřidala ani jejich podpora sociálnědemokratického kandidáta, který kandidoval v nově zřízené páté kurii ve volbách do říšské rady v roce 1897. Jeho soupeřem o poslanecký mandát byl totiž v Benešově oblíbený doktor Emanuel Engel³³⁹. Na tehdejší rozhořčení vzpomínal později František Veselý: *„Při volbách v páté kurii“*³⁴⁰ *volili jsme*

³³⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2459, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³³⁸ Tamtéž, k. 22, inv. č. 2573, František Veselý o Juliu Taussigovi.

³³⁹ Emanuel Engel (1844-1907), český politik a lékař. Od konce 60. let 19. století se věnoval lékařské praxi v Praze, Benešově a později působil i jako vyhledávaný lázeňský lékař v Karlových Varech. V letech 1875 až 1881 pobýval v cizině. Od roku 1883 zasedal v českém zemském sněmu, od roku 1885 i v říšské radě. Patřil k vůdčím členům mladočeské strany. Po ustanovení samostatného mladočeského klubu v říšské radě byl jeho dlouholetým předsedou a mluvčím. V 90. letech 19. století patřil k zastáncům pozitivní politiky, a to i po Badeniho pádu v roce 1897, kdy hájil vstup J. Kaizla do Thunovy vlády. Po zrušení jazykových nařízení nesouhlasil s mladočeskou obstrukcí. Roku 1900 se vzdal předsednictví mladočeského parlamentního klubu. O rok později odešel z politiky vůbec. Zůstal sice poslancem zemského sněmu, ale politických jednání se neúčastnil. Až do konce života se pak věnoval výhradně lékařské praxi v Karlových Varech. AUGUSTA, Pavel, a kol., Kdo byl kdo, s. 69.

³⁴⁰ V roce 1896 byla přijata reforma, která zvyšovala počet voličů do říšské rady. První volby na základě nového volebního řádu proběhly v roce 1897. Nový volební řád ponechával dosavadní volební právo čtyř kurií:

kandidáta dělnického, a tehdy jsme cítili patrně a všude, že proti nám pokrokovcům bylo všeobecné vzrušení, byli jsme také vylučováni z národa, a pamatuji pocit, který jsem i z pohledů dobrých známých měl, asi jako bych stál na pranýři."³⁴¹ Bylo to jistě nepříjemné období, ale ještě horší chvíle musel zažít Julius Taussig, jak vyplývá z Veselého vlastních slov: „Když v roce 1897 byla vytlučena okna židům, bylo i několik tabulek vytlučeno dru. Taussigovi, ale on bez hněvu s myslí tak klidnou a lidsky shovívavou... Dal okna zasklít, aby celá fronta byla pánům zase k dispozici."³⁴² To souviselo s vlnou českých protiněmeckých demonstrací, které byly doprovázeny útoky proti židovskému obyvatelstvu.³⁴³ Ani v následujících letech nenalezli benešovští pokrokaři mezi místní veřejností přílišné pochopení pro svoji činnost.

3.4 Vstup do strany

Během svého dosavadního života nebyl František Veselý stoupencem žádné z českých politických stran, což jasně vyplývá z jeho dopisu z konce roku 1889, kde napsal: „*nejsem stoupencem žádné z nynějších českých stran politických.*“³⁴⁴ A to i přesto, že se velmi aktivně angažoval ve veřejném a kulturním životě.

Během roku 1899 se mezi realisty začalo uvažovat o založení vlastní politické strany, která však potřebovala vlastní stranický tisk, kde by byly široké veřejnosti prezentovány její názory. Tím se měl stát tehdejší týdeník Čas, který se měl postupně přeměnit v deník, což ovšem vyžadovalo velký finanční kapitál. Hlavní osobou spojenou s touto přeměněnou tiskového orgánu se stal Jan Herben³⁴⁵, který měl stanout v čele tohoto deníku jako jeho

---

velkostatkářů, měst, obchodních a živnostenských komor a kurie venkovských obcí, a k těmto čtyřem kuriím přidal pátou voličskou kurii, nazvanou všeobecná kurie. V ní bylo ponecháno volební právo všem, kteří volili v původních čtyřech kuriích, a navíc zde získala volební práva další kategorie voličů. V páté kurii měl volební právo každý muž starší 24 let, který bydlel v obci nejméně šest měsíců. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích: od počátku státu po současnost, Praha 2005, s. 262.

³⁴¹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2458, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ SOUKUPOVÁ, Blanka, Česká společnost před sto lety. Identita, stereotyp, mýtu, Praha 2000, s. 151.

³⁴⁴ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kludová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Miladě Erbenové ze 7. prosince 1889.

³⁴⁵ Jan Herben (1857-1936), český národně demokratický politik a novinář. Jeden z nejvěrnějších spolupracovníků T. G. Masaryka. Založil časopis Čas, který v letech 1886 až 1915 řídil. Od roku 1906 byl členem předsednictva České strany pokrokové, z které v únoru 1918 přestoupil do České státoprávní demokracie, jež se v březnu 1919 přejmenovala na Československou národní demokracii. V letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění a v letech 1920 až 1925 senátorem. V roce 1925 byl spoluzakladatelem Národní strany práce, která v roce 1930 splynula s Čs. stranou národně socialistickou. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 86.

majitel a zároveň sehnat potřebné peněžní prostředky na jeho provoz.³⁴⁶ V rámci svého úsilí získat předplatitele pro zamýšlený deník navštívil v létě 1899 také nedaleký Benešov, aby se zde sešel s Juliem Taussigem a Františkem Veselým.³⁴⁷ Toto setkání bylo důležité především pro oba benešovské advokáty, které svojí návštěvou podle Veselého slov: „vytrhl z jejich nevinného venkovského života.“³⁴⁸ Herben jim sdělil, že: „chce Čas, tehdejší týdeník, přeměnit v deník, že se k tomu účelu vytvoří družstvo a zda by se stali jeho podílníky a kolik podílů by mohli upsat.“³⁴⁹ Nato mu odpověděli, že: „souhlasí, aby se stali podílníky družstva a slíbili nějaký nevelký obnos.“³⁵⁰ František Veselý byl z nápadu realistického deníku nadšený a snažil se usilovně získat další podílníky: „Viš-li o někom, kdo by upsal podíl, napiš mi ho, udeřili bychom na něho... Slíbil jsem, že seženu nejméně deset podílů, a mám jich už zabezpečených téměř 15.“³⁵¹ Tento jeho elán pramenil z toho, že si uvědomoval potřebu tohoto tiskového orgánu: „Nový deník musí začít vycházet, Národní listy hnijou leností a bezduchostí, Hlas Národa od 1. ledna zanikne a Politická přece nestačí inteligentnímu čtenáři. Jde jen o to, aby nový časopis nezačal vydávati někdo nejapný, a proto dobře, že se toho ujali realisté. To je jediná strana, která může novému listu vdechnout život.“³⁵² Veselého obrovské nadšení se dá vysvětlit také z pohledu vášnivého čtenáře, který odebíral a četl prakticky veškeré tehdejší noviny.

Koncem léta 1899 se začalo pracovat na stanovách družstva, na kterých se podílel František Veselý, společně s advokáty Václavem Boučkem³⁵³, Eduardem Körnerem³⁵⁴ a

---

³⁴⁶ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, K zákulisí reorganizace strany realistů, in: Moderní dějiny 3, 1995, s. 25.

³⁴⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

³⁴⁸ Tamtéž.

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Engbertu Erbenovi z 13. června 1899.

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ Václav Bouček (1869-1940), český národně socialistický politik. Od roku 1899 advokát v Praze. V letech 1899 až 1916 redigoval Právníké rozhledy, 1900-1920 byl členem výkonného výboru realistické strany a byl oddaným stoupencem T. G. Masaryka. V roce 1914 patřil k spoluzakladatelům Maffie. V letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění za pokrokovou stranu a podílel se na vypracování první čs. ústavy atd. Mezi lety 1920-1925 byl členem národně socialistické strany. V roce 1925 byl spoluvůrcem a členem představenstva Národní strany práce, s níž se v roce 1930 vrátil zpět k národním socialistům. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 24.

³⁵⁴ Eduard Körner (1863-1933), studoval práva v Praze. Od roku 1892 působil jako advokát a v letech 1908-1919 zastával post předsedy advokátní komory. V letech 1908-1913 byl poslancem českého zemského sněmu za mladočechy a od roku 1911 byl poslancem říšské rady ve Vídni. V letech 1919-1920 působil jako čs. diplomatický zástupce v Německu a od října 1920 byl prezidentem nejvyššího účetního a kontrolního úřadu v Praze. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 130.

Zdeňkem Tobolkou³⁵⁵ jako historikem.³⁵⁶ Na základě vypracovaných stanov se na schůzi v Šebkově hostinci na Poříčí dne 3. října 1899 utvořilo Tiskařské a vydavatelské družstvo Čas v Praze, zapsané společenstvo s ručením omezeným, jehož oficiálním cílem bylo: „*Napomáhati živnosti a hospodářství svých členů společným vydáváním na zisk knih a časopisů politických, tak odborných a krásné literatuře věnovaných i provozování živnosti knihtiskařské, litografické a graficko-artistické, nakladatelství knih všeho druhu a slévárny písmen*“.³⁵⁷ V čele družstva stálo představenstvo, které se skládalo z předsedy Jana Herbena, místopředsedy Václava Boučka a jednotlivých členů: T. G. Masaryka, Eduarda Körnera, Ivana Hála³⁵⁸ a dalších.³⁵⁹ Následně dne 23. prosince 1899 vešly tyto stanovy v platnost, jelikož byly na základě usnesení c. k. obchodního soudu v Praze zapsány.³⁶⁰

Mezitím dne 15. listopadu 1899 vystoupil sám Masaryk s prohlášením na podporu nově vznikajícího deníku: „*Pokusíme se tedy o to, založit nový deník. Deník měl by ovšem vycházet, co nejdříve, ale o tom rozhodne podpora, které se nám od veřejnosti dostane. Abych řekl přímo, je to otázka peněz. Vyzývám proto všechny své přátele a stoupence, aby k uskutečnění plánu přispívali podle svých sil a brzy. Ustaví se družstvo..., s podíly po 100 korunách... Deník náš jest a bude úplně samostatný a bude mluvčím směru, jež jsem já ve svých pracích snažil se založit a vědecky prohloubit... Jest na našich přátelích, jest na přátelích pokroku, aby nás podporovali, aby pomáhali provést nám naše záměry*“.³⁶¹ Finanční prostředky byly skutečně prvořadé. Proto byl, kromě zmíněného Masarykova prohlášení, zaslán stoupencům realismu leták Naším přátelům a stoupencům!, ve kterém bylo

---

³⁵⁵ Zdeněk Václav Tobolka (1874-1951), český historik, nejdříve byl členem realistické strany, z které pak přešel do mladočeské strany. Byl také říšským poslancem, docent pražské ČVUT a české Univerzity v Praze. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, ed. Vratislav DOUBEK, Martin KUČERA, Praha 2001, s. 332.

³⁵⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁵⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 81.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁵⁸ Ivan Hálek (1872-1945), český sociálně demokratický politik. Syn Vítězslava Hála. V roce 1896 promoval na lékařské fakultě v Praze a v letech 1896 až 1901 praktikoval na Thomayerově a Maixnerově klinice v Praze. Byl spolupracovníkem Hlasu a Času. V letech 1901 až 1905 byl lékařem v Čadci a poté primářem v Žilině. Za války působil jako lékař v Bosně. V letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění za Slovenský klub. Od roku 1919 do roku 1920 byl referentem veřejného zdravotnictví v ministerstvu pro správu Slovenska. V roce 1921 založil dětskou nemocnici v Bytčici u Žiliny, na které působil do roku 1939 jako primář. V letech 1920 až 1923 byl poslancem NS za agrární stranu a v letech 1925 až 1938 byl členem Čs. sociálně demokratické strany. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 77.

³⁵⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁶⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 81.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁶¹ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2651, Prohlášení T. G. Masaryka k založení Času jako deníku z 15. listopadu 1899.

oznámeno zřízení družstva.³⁶² I přes tuto propagaci se nepodařilo shromáždit dostatek peněžních prostředků, které by stačily na financování deníku, což shrnul výstižně František Veselý větou, že: „*Bylo mnoho dobré vůle, ale velmi málo peněz.*“³⁶³ Z toho důvodu bylo rozhodnuto vydávat od 1. ledna 1900 noviny prozatím jako obdeník třikrát týdně, a následně od 1. října 1900 jako zamýšlený stranický deník.³⁶⁴

Jednou z příčin nedostatečného finančního krytí pro přeměnu týdeníku Čas v deník byla Hilsnerova aféra³⁶⁵, ve které se angažoval vůdce realistů T. G. Masaryk, když veřejně vystoupil proti rituálním pověrám ovládajících tehdejší českou veřejnost.³⁶⁶ O tom, že tato událost měla podstatný význam pro samotný zamýšlený deník, byl přesvědčen i František Veselý: „*Přišel do doby zlé! Polenská aféra byla v největším rozkvětu, v celém národě bylo vzrušení pro vraždu Anežky Hružové a antisemitské štvánice řádily i po vesnicích.*“³⁶⁷ To nepřispívalo k právě přátelské atmosféře vůči realistickému hnutí v českém prostředí a jen postupem doby tyto vzplanuté vášně opadávaly.

Na pozadí popsaných událostí se připravoval vznik realistické strany³⁶⁸, pro jejíž zřízení byl vysloven požadavek již 17. prosince 1899 u příležitosti konání schůze podílníků Času.³⁶⁹ Na základě tohoto požadavku vznikl akční výbor s jediným cílem, kterým bylo vytvoření rámcového³⁷⁰ programu strany, jehož hlavním autorem byl T. G. Masaryk.³⁷¹ Ten však nebyl sám, jelikož se na spoluvytváření programu podílela celá řada dalších

---

³⁶² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁶³ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

³⁶⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 25.

³⁶⁵ Hilsnerova aféra začala pro T. G. Masaryka zcela nevině, když byl požádán o vyjádření svého osobního názoru na pověsti o rituální vraždě, které se vyskytly kolem případu Anežky Hružové zavražděné v Polné. Soudem v Kutné Hoře byl za tuto vraždu odsouzen podezřelý Leopold Hilsner bez přímých důkazů k trestu smrti. Hilsner byl žid, a proto se motiv vraždy hledal v údajném židovském rituálu, kdy prý je k výrobě macesů třeba křesťanské krve. Masarykův názor byl jednoznačný - rázně odmítl pověru o rituální a vraždě. Po zveřejnění tohoto názoru v tisku vzplanula vlna rozhořčení proti Masarykovi, který však stál pevně za svým názorem. V následujícím období musel čelit značné kritice a osobní nevráživosti u velké části české populace, kterou se snažil přesvědčit o správnosti svého postoje prostřednictvím svých článků v tisku odmítající rituální vraždu a pověry. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 84-87.

³⁶⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 81.

³⁶⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

³⁶⁸ Realistická strana vznikla v roce 1900 pod názvem Česká strana lidová, od roku 1905 Česká strana pokroková, po vzniku ČSR se přejmenovala na Československou stranu pokrokovou. MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-1918, díl I., Praha 2005, s. 373-393.

³⁶⁹ MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 376.

³⁷⁰ Realistická strana odložila jeho doplnění na pozdější dobu, a aktuálním, ne pro minutu a den, nýbrž pro dozrínou budoucnost. MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 376.

³⁷¹ MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 376.

osobností mezi nimiž figuroval také František Veselý.³⁷² Program strany byl značně rozsáhlý a skládal se z všeobecně politické, jazykové, hospodářské, sociální, kulturní a školské části.³⁷³ Z nich se dalo usuzovat na budoucí priority utvářející strany, kterými byl boj proti klerikalismu, propagace abstinčního hnutí, podpora zavedení osmihodinové pracovní doby, českého školství, kultury, snaha o všeobecné hlasovací právo a také o porozumění s německým obyvatelstvem.³⁷⁴

Následně byl dne 17. března 1900 vytvořen Prozatímní výkonný výbor, který rozhodl o konání zakládajícího sjezdu strany, jež vstoupila do dějin jako Česká strana lidová.³⁷⁵ Na přípravách realistického sjezdu se na žádost Masaryka podílel i František Veselý: „Záleží ovšem, aby sjezd byl četně obslán a prosíme tudíž, abyste již proto působil.“³⁷⁶ Ustavující stranický sjezd se konal ve dnech 31. března a 1. dubna 1900 v prostorách velkého sálu hostince U Štajgrů ve Vodičkově ulici v Praze. Účastnilo se ho kolem čtyři sta osob, včetně dvou benešovských advokátů Julia Taussiga a Františka Veselého, kteří se následně stali členy širšího výkonného výboru.³⁷⁷ Posledně jmenovanému se dostalo zasloužené cti tomuto sjezdu předsedat, což byl zřejmě jistý výraz uznání za jeho činnost pro stranu v minulém roce.³⁷⁸ Během tohoto sjezdu se dostalo také ocenění vůdčímu představiteli vznikající České strany lidové T. G. Masarykovi za jeho dosavadní práci v projevu Františka Veselého, ve kterém vyjádřil svou podporu Masarykově stávající a budoucí práci, což přítomní ocenili hlasitým potleskem.³⁷⁹

Po zaplacení stranických poplatků se Veselý dne 13. června 1900 stal členem Politického klubu České strany lidové, jehož účelem bylo: „šířiti a pěstovati vědomosti o právech občanských, poučovati teoreticky o otázkách politických, osvětových, národních, sociálních i hospodářských, poučovati a raditi při praktickém jich řešení a provádění v životě státním a veřejném vůbec“.³⁸⁰ Důvodů, které přiměli dosud veřejně činného, ale vůči českým

³⁷² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 381/1, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 9. března 1900.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 377.

³⁷³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/1, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému ze 9. března 1900.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 91.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 377.

³⁷⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2652/1, Všeobecný program politický České strany lidové z roku 1900.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 91.

³⁷⁵ MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 376.

³⁷⁶ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/2, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému ze 14. března 1900.

³⁷⁷ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 89.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 99.

³⁷⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 4/2, Legitimace č. 329 Františka Veselého k ustavujícímu sjezdu České strany lidové.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 89-90.

³⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 90.

³⁸⁰ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2653, Stanovy Politického klubu české strany lidové z roku 1900.

stranám skeptického Františka Veselého ke vstupu do nově vzniklé strany, byla jistě celá řada. Jeho motivaci z části objasňují jeho o třináct let později vyřčená slova: „*Je nerozumem být neustranným, nad stranami...*“³⁸¹ Zásadní roli zde sehrál jeho přítel Julius Taussig, který na rozdíl od Veselého byl členem obecního a okresního benešovského zastupitelstva a společně s Františkem Veselým vstoupil do nové Masarykovy strany. Dost také objasňují slova Veselého nevlastního bratra Antonína, který o realismu napsal: „*Jeho modernější pojmání národnosti, státu, sociální otázky, politiky a ženské otázky hnalo bystřejší hlavy k hlubšímu studiu a samostatnějšímu uvažování... Přívrženci realismu nejen vybízeli českou inteligenci a českou studující mládež, aby si všimla dělnictva, aby mu přednášela a svou hřívnou přispěla k jeho osvobození, oni i sami příkladem kráčeli v předu*“.³⁸² I to přivedlo Františka Veselého k realismu, který se vyznačoval bojem proti pověře, myšlenkové zatemnělosti, antisemitismu, klerikalismu a vypjatému nacionalismu.³⁸³ A hlavní představitel tohoto realismu T. G. Masaryk se zároveň stal vůdčí osobou České strany lidové, která tyto ideje měla hlásat a prosazovat. Rok 1900 neznamenal pro Františka Veselého pouze začátek přicházejícího 20. století, ale především byl rozhodujícím přelomem, kterým začala jeho další životní etapa jako politika.

4 Počátky Veselého politické kariéry

4.1 Těžké začátky realistů v Benešově

Po vzniku realistické strany začali benešovští realisté v čele s Juliem Taussigem a Františkem Veselým pořádat každou středu organizační schůzky: „*Musili jsme je tehdy skutečně konat tajně, scházivali jsme se večer v kanceláři dr. Taussiga k přátelskému pohovoru.*“³⁸⁴ Důvodem byla stále přetrvávající nepřátelská atmosféra vůči nové straně a především jejímu představiteli T. G. Masarykovi, která se nevyhnula ani Benešovu, jak vzpomínal František Veselý: „*Bylo po nás i na náměstí pokřikováno.*“³⁸⁵

Během roku 1901 přednášel Masaryk v řadě českých a moravských měst a při jeho projevu se často stávalo, že byl umlčen nesouhlasným křikem velké části shromážděných

---

³⁸¹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2641, Proslov Františka Veselého z roku 1913.

³⁸² VESELÝ, Antonín Pravoslav, Omladina pokrokové hnutí, s. 27.

³⁸³ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 103.

³⁸⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2458, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³⁸⁵ Tamtéž.

posluchačů.³⁸⁶ Ani Masarykova přednáška pořádaná místními realisty v Benešově v sále hotelu Na poště ve večerních hodinách 31. března 1901 nedopadla nejlépe: „*Prof. Masaryk byl v Benešově ukřičen, když chtěl přednášet o Palackém a Havlíčkovi v roce 1848*“.³⁸⁷ Útoky proti Masarykovi, zvláště ze strany zdejších národních sociálů³⁸⁸, byly takové, že k realizaci zamýšlené přednášky vůbec nedošlo, což i místní mladočeský tisk ve svém článku odsoudil a zároveň i zdůvodnil: „*Uznáváme, že každá zákonně ustanovená organizace má právo starati se o své zmohutnění třeba cestou nepřímou. Komu toto není vhod nemusel na přednášku p. prof. Masaryka chodit a nevalný počet posluchačů byl by znamenal i při zachování veškeré důstojnosti mnohem výmluvnější odpověď, nežli hulákavé násilnosti, vedle hejna zvědavců, kteří se doslechli, že bude nějaká legrace a přišli se na ni podívat... Masaryk je zakladatelem a přední osobou své strany, pročež i na něho se svaluje odpovědnost za každý zjev pocházející z jejího lůna. Stejně pak má se to s žurnalistickým hlasem strany Časem, jehožto urážlivé pošklebky právě vůči starostům obou našich samosprávných sborů, okresního i městského, zajisté nemohly široké vrstvy naladit k nějaké obzvláštní šetrnosti vratné. Methoda realismu, všude vyvolávající nejprve spor a rozklad se nezamlouvá nikomu.*“³⁸⁹ Masaryk nebo články ve stranickém tisku hrály jistě svoji roli v nepřátelství veřejnosti vůči úzké skupince realistů v Benešově, ale na pozadí toho stály spíše obavy, že by se tato malá místní organizace časem rozrostla a získala ve městě silný vliv: „*Není neznámo, že stoupenčí páně profesorovi zrovna Benešov si vyhlédli k pokusu na založení z jednoho venkovských středisek a též jim uklouzla již i některá okřídlená slova v příčině budoucích obecních voleb.*“³⁹⁰ Tehdejší čelné představitele realistické strany v Benešově Františka Veselého a Julia Taussiga však na cestě k tomuto cíli čekala dlouholetá a houževnatá práce, která byla nakonec úspěšná.

František Veselý pochopil, že tehdejší poměry panující v Benešově nedávají realistům zpočátku moc šancí na úspěch. Přenechal tedy hlavní část zodpovědnosti za růst místní organizace na svém příteli Juliu Taussigovi: „*Bez kterého by strana naše neměla v Benešově toho významu, jaký měla a jaký má. Jeho účast nás ochránila před leckterým útokem a svojí bdělostí od nás odvrátil leckteré příkoří. Z malého hloučku našeho by tehdy byl jistě leckdo*

³⁸⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 104.

³⁸⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2458, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.; Hlasy od Blaníka, Časopis věnovaný zájmům kraje Podblanického, 24. března 1901, r. XVII., č. 12.

³⁸⁸ Členové národně sociální strany, která vznikla v roce 1897 pod názvem Strana národního dělnictva československého, následně se její název změnil: 1898 - Národně sociální strana v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a v Dolních Rakousích, 1902 - Česká strana národně sociální, 1918 - Česká strana socialistická, po vzniku ČSR Československá strana socialistická, od roku 1926 Československá strana národně socialistická. MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 395.

³⁸⁹ Srov. Hlasy od Blaníka, 7. dubna 1901, r. XVII., č. 14.; Jiskra, Pokrokový týdeník českého jihu a jihovýchodu, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

³⁹⁰ Hlasy od Blaníka, 7. dubna 1901, r. XVII., č. 14.

podlehl štvanicím, které proti nám bujely, kdyby nebyvalo mezi námi dr. Taussiga."³⁹¹ Veselý se tím více začal angažovat na poli celostranickém, kde navazoval řadu kontaktů s vrcholnými představiteli realistické strany, zvláště s jejím hlavním vůdcem T. G. Masarykem, který postupně získával důvěru v aktivního benešovského advokáta. Tento vzájemný vťah, datující se k vzniku strany v roce 1900, postupem doby přerostl v přátelství, které mělo vliv na pozdější politickou kariéru Františka Veselého.

4.2 Akce na záchranu Času

Zejména se Veselého aktivita projevila při získávání finančních prostředků pro stranické noviny Čas, které od počátku čelily nedostatku kapitálu. Herben se dostával do stále větších finančních potíží, které řešil půjčkami od svých známých a přátel, mezi něž patřil i František Veselý: „Potvrzuji Vám tímto, že jste mi laskavě dne 8. února 1901 zapůjčil šest set Korun... Slibuji, že Vám je vrátím, jakmile dostanu z Družstva půjčku, o kterou jsem žádal. Byl jsem k slzám dojat Vaší obětavostí."³⁹² V této době se také začal vyostřovat spor mezi Janem Herbenem a některými členy představenstva družstva: „Byla schůze představenstva, ve které jsme se opět srazili s Koernerem. Chce na valné hromadě, která odložena až na 24. února udělat návrh, aby se Družstvo rozešlo a likvidovalo..."³⁹³ Nakonec bylo rozhodnuto dne 24. února 1901 na schůzi družstva Času zřídit podpůrný garanční fond, který by pomohl deníku z jeho finančních nesnází.³⁹⁴ Tohoto úkolu se ujali benešovští realisté v čele s Františkem Veselým, který objasňuje důvody jejich rozhodnutí: „Návštěvy dra. Herbena v Benešově se množily a na přímělu prof. Masaryka a výkonného výboru vzala benešovská organizace na sebe úkol sebrat 24 000 K na garanční fond pro Čas."³⁹⁵ Veselému se však nepodařilo shromáždit celou sumu, ale podle jeho slov: „Naše sbírka vynesla 13 049 K 11 h, z nichž 12 000 K se dostalo Beaufortovi"³⁹⁶. Tím byl deník do zimy 1901 zabezpečen."³⁹⁷ Stranické noviny Čas patřily Janu Herbenovi, který již na počátku roku 1900 uzavřel smlouvu s nakladatelem Eduardem Beaufortem, aby

---

³⁹¹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2458, Rukopis z roku 1912 - František Veselý o Juliu Taussigovi.

³⁹² Tamtéž, k. 30, inv. č. 2740, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 9. února 1901.

³⁹³ Tamtéž.

³⁹⁴ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 90.

³⁹⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 81.

³⁹⁶ Eduard Beaufort (1860-1941), český nakladatel a knihtiskař, tiskl deník Čas. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, s. 322.

³⁹⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

noviny mohly vůbec vycházet.³⁹⁸ Tomu také vyplácel garanční fond, v jehož čele stál František Veselý, měsíční splátky ve výši 2 000 Korun.³⁹⁹

Na začátku podzimu 1901 dochází k prvním problémům ve vztahu mezi věřitelem Beaufortem a představitelem garančního fondu Františkem Veselým, když se měsíční splátka zpozdila. Nakladatel o tom okamžitě informoval Veselého: „*Dovoluji si Vám tímto, co nejuctivěji připomenouti, že mně splátka za měsíc září K 2 000. - dosud nedošla... Doufáje, že toto připomenutí nebude bráno ve zlém...*“⁴⁰⁰ Tato událost nakladatele vylekala, přestože Veselého garanční fond během října 1901 dlužnou sumu za září zaplatil.⁴⁰¹ Uvědomil si totiž, že mezi ním a garančním fondem není žádná písemná smlouva, která by mu do budoucna zajistila, že tyto splátky budou pro další měsíce řádně placeny.⁴⁰² Z toho důvodu přišel s návrhem: „*Byste laskavě zaslal ustanovení, ve kterém byste se svým jménem, po případně přál-li byste si i jmény některých dalších pánů, zaručil, že budete mně až do měsíce března nebo května roku 1902, zasílati každého měsíce splátku v částce K 2 000... na účet pana Dra Jana Herbena, za což já se opět zavazuji obstarat tisk deníku Čas...*“⁴⁰³ František Veselý ovšem na sebe tento značný finanční závazek nechtěl převzít a zřejmě nakladatele pouze ubezpečil, že se o splátky nemusí obávat.

To však zřejmě nestačilo, a proto se do věci zapojil T. G. Masaryk, který v listopadu 1901 navštívil nakladatele a slíbil mu, že se o tyto splátky v nejhorším případě postará osobně.⁴⁰⁴ Avšak již začátkem prosince 1901 se situace zhoršila tím, že došlo opětovně k neuhrazení splátky: „*Tímto dovoluji si Vám, co nejuctivěji připomenouti, že mně splátka za měsíc listopad... dosud nedošla, ač jest již 3. ho prosince. Žádám Vás, vážený pane, uctivě, byste mne tuto laskavě poukázal.*“⁴⁰⁵ Důvodem neuhrazení bylo, že v této době byl již garanční fond zcela vyčerpán, což František Veselý sdělil také Beaufortovi: „*Nemám už žádné hotovosti, ze které bych mohl něco pro Čas poukázati. Celý dosavadní výtěžek ze sbírky už Vám byl vyplacen. O další akci bude se jednati na schůzi, kterou pan dr. Herben svolává na 15. prosince...*“⁴⁰⁶ To si ovšem nakladatel nechtěl nechat líbit a okamžitě Veselému

---

³⁹⁸ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 26.

³⁹⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 26.

⁴⁰⁰ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Eduarda Beauforta Františku Veselému z 1. října 1901.

⁴⁰¹ Tamtéž, Dopis Eduarda Beauforta Františku Veselému z 29. října 1901.

⁴⁰² Tamtéž.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 33.

⁴⁰⁵ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Eduarda Beauforta Františku Veselému z 3. prosince 1901.

⁴⁰⁶ Tamtéž, Dopis Františka Veselého Eduardu Beaufortovi ze 4. prosince 1901.

odepsal: „*Váš ct. list mně v nejvyšší míře překvapil. Spoléhal jsem pevně na to, že ujednání naše jsou závazná pro obě strany, nejméně do konce dubna 1902. I žádám od Vás obratem vyjádření, že za listopad a prosinec obnos Korun 4 000..., mně nejdéle do konce prosince t. r. vyrovnán bude. Jinak byl bych nucen okamžitě, důsledky z porušení Vašeho závazku vyvoditi. Jsem přesvědčen, že Vy jako předák strany, zaručením tímto menší riziko nesete, než jakému bych byl vydán já, jako osoba soukromá.*“⁴⁰⁷ Také Jan Herben se snažil Veselého přesvědčit, aby nakladateli vyhověl: „*Ted' v poledne p. Beaufort mi ukázal Váš list a oznámil mi, že Vám psal psaní, v němž žádá, abyste se mu zaručil jménem strany, že za listopad a prosinec dostane po tisíci zlatých. Mně pak řekl, že na Vaší odpovědi závisí osud Času, když se nezaručíte, vytiskne 8. prosince poslední číslo! Prosím Vás, odpovězte mu kladně.*“⁴⁰⁸ Veselý však nehodlal ustoupit, ani přes prosbu Herbena, a nakladateli odpověděl, že: „*Výtěžek ze sbírek byl vyplácen jen Vám, a jiných peněz, kterými bych mohl disponovat nemám. Před měsícem jsem měl důvodnou naději, že se další příspěvky v nejbližších dnech ještě sejdou, ale ta naděje zklamala. O porušení závazku nějakého mluvíti nelze, neboť k žádné závazné úmluvě nedošlo. Neráčíte-li vyčkati výsledku schůze svolané na 15. prosince, nemohu Vám arci brániti, abyste učinil důsledek z nynějšího stavu věci.*“⁴⁰⁹ O Veselého odpovědi informoval Beaufort Jana Herbena, který ihned napsal dopis do Benešova: „*Myslím, že jste mému psaní neporozuměli. Neodvážil bych se prosit Vás, abyste se osobně zaručovali Beaufortovi za listopad a prosinec, nýbrž jménem straníků, kteří se 15. prosince sejdou. A to pokládám za možné! Proč nevěříte v úspěch schůze 15. prosince, vždyť se při té půjčce jedná jen o 2 000 zl. ročně a Vy jste sami uznali, že tolik by se ve straně sehnat mohlo. Nevěřit v budoucnost deníku je docela bezdůvodné... Ve výkonném výboru nebylo nepříznivého mínění, to mínění zastávali jen pánové Tobolka, Ventura a Žalud*“⁴¹⁰. Já se toho přímo hrozím, že Vy jste ztratili důvěru ve chvíli tak kritické.“⁴¹¹

Na stranické schůzi 15. prosince 1901 požádal Herben důvěrníky stranických organizací o půjčku, aby noviny mohly dále vycházet.⁴¹² Nakonec se Janu Herbenovi podařilo

---

⁴⁰⁷ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Eduarda Beauforta Františku Veselému z 5. prosince 1901.

⁴⁰⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 5. prosince 1901.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 30.

⁴⁰⁹ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Františka Veselého Eduardu Beaufortovi z 6. prosince 1901.

⁴¹⁰ Augustin Žalud (1872-1928), český sociolog, publicista a knihovník, tajemník a později ředitel národopisného muzea. Pracoval také jako redaktor Času a byl odpovědným redaktorem Přehledu. V roce 1906 vstoupil do mladočeské strany. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, s. 334.

⁴¹¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 6. prosince 1901.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 30.

⁴¹² KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 30.

noviny udržet nad vodou a vycházely i v dalším roce, což objasňuje Veselý ve svých vzpomínkách: „*Rokem 1902 se probil dr. Herben tím, že si opatřil něco peněz na směnky, které mu přátelé spolupodepsali.*“⁴¹³

Začátkem března 1902 se opět vyostřil konflikt Jana Herbena s členy představenstva družstva, kteří chtěli, aby byla vyhlášena likvidace: „*Představenstvo družstva ve schůzi počátkem března usneslo se, dříve než jsem do schůze přišel, aby družstvo vyhlásilo likvidaci.*“⁴¹⁴ Zásadním motivem představenstva byl strach, že podílníci družstva začnou hromadně vypovídat své podíly, což jim umožňoval článek 5 obsažený ve stanovách družstva: „*Před 1. lednem 1902 není žádný člen oprávněn členství a podíl svůj vypověděti.*“⁴¹⁵ Tím se Herbenovým odpůrcům v představenstvu podařilo přesvědčit i jeho zastánce, aby souhlasili s likvidací družstva, o čemž Herben informoval Veselého: „*Letošním rokem nastává možnost, aby podílníci podíly vypovídali. Kdyby začali vypovídat, družstvo by nemohlo podíly splatit, protože nemá hotovosti, jen něco málo a ostatně se neví kolik, poněvadž v pozůstalosti pana Podhorského nenašlo se žádných zápisek. Dle mého mínění je to Koernerovina, kterou přestrašil Weinfurtera i Boučka.*“⁴¹⁶ Herben neviděl situaci až tak kritickou jako představenstvo: „*Dle mého mínění není tak zle, předně něco peněz dosud je, za druhé v koncesi tiskařské, kterou dr. Bouček koupil, leží 1 600 Korun, za třetí slavné představenstvo se za celý uplynulý správní rok ani nesešlo, tj. neučilo nejmenšího pokusu, aby se nějaké podíly sebraly. Kdyby se agitovalo, tolik peněz se jistě sejde, kolik asi podílníků vypoví... Ostatně výpověď trvá rok a do roka se může vždy tolik vysbírat, kolik bude kapitálu vypověděno.*“⁴¹⁷ V tom měl celkem pravdu, jelikož vyplacení vypovězeného podílu byla opravdu dlouhodobá záležitost, což vyplývalo ze stanov: „*Po 1. lednu 1902 může býti výpověď dána, avšak jen písemně a nejméně půl roku před ukončením správního roku a nabývá účinnosti teprve uplynutím dalšího správního roku, podíl vyplacen bude však teprve po dalším půl roku.*“⁴¹⁸ Ale finanční stránka družstva nebyla až tak skvělá, jelikož to disponovalo na svém kontě včetně zmíněné tiskařské koncese doktora Boučka

---

⁴¹³ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

⁴¹⁴ Tamtéž, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 16. března 1902.

⁴¹⁵ Tamtéž, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.

⁴¹⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 16. března 1901.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 30.

⁴¹⁷ Tamtéž.

⁴¹⁸ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2650, Stanovy družstva tiskařského a vydavatelského Čas v Praze.

s celkovou sumou jen 5 000 Korun.⁴¹⁹ Nakonec se družstvo, i přes odpor Jana Herbena, dostalo dne 5. října 1902 do likvidace.⁴²⁰

Přes veškeré finanční problémy se však Herbenovi dařilo noviny vydávat až do října 1902, kdy se ocitl ve finanční krizi, což také ihned sdělil Františku Veselému: „*Zachránil jsem se od září do dneška tím, že každé číslo platím hotově. Beaufort nechce dopustit, aby další můj úvěr rostl. Letošní letní měsíce strašně mne vyplatily. Byly zoufalé, nekonečně horší než vloni, neboť odpadly naděje. Nevydržel bych dlouho deficit letošní a splátky dluhů loňských, jestliže mně strana nepomůže. Upínám úpěnlivě své zraky k Benešovu.*“⁴²¹ Během podzimu 1902 se intenzivně jednalo mezi vrcholovými představiteli realistické strany, zda se má deník Čas podpořit. Na schůzi výkonného výboru dne 11. prosince 1902 navrhl Masaryk po dlouhé debatě, aby byla zahájena další akce na záchranu stranického tisku, kterou byl opět pověřen František Veselý společně s Juliem Taussigem, což bylo jednohlasně přijato.⁴²² Mezitím se odpůrci Jana Herbena v čele s Tobolkou, nespokojení s jeho hospodařením, rozhodli založit v listopadu 1902 Lidové družstvo, které začalo vydávat týdeník Přehled.⁴²³ Ten se měl stát protiváhou Herbenova Času. Výkonný výbor strany si však vymohl od obou zneprátelených stran slib, že: „*se vystříhají všech osobních sporů a nechutností.*“⁴²⁴

V lednu 1903 na sebe benešovská organizace realistů převzala úkol na záchranu Času vyslovený na schůzi výkonného výboru ze dne 11. prosince 1902, ale jejich snaha nebyla tentokrát příliš úspěšná: „*Vydali jsme důvěrné vyzvání datované v lednu 1903, v němž jsme se opět dovolávali obětavosti svých stoupenců... Výsledek této sbírky byl nevelký, sešlo se jen 2 314 K 16 h, jež byly arci brzy spotřebovány.*“⁴²⁵ Situace novin se stávala neudržitelná, jelikož měsíční splátka nakladateli Beaufortovi se vyšplhala na 10 000 Korun.⁴²⁶

V březnu 1903 se Masaryk rozhodl podpořit a rozšířit Tobolkovo Lidové družstvo o podílníky Času, kterým byl na návrh Františka Veselého a Julia Taussiga stanoven podíl

---

⁴¹⁹ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 30.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 27.

⁴²¹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

⁴²² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Ventury Františku Veselému z 13. prosince 1902.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 111.

⁴²³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Ventury Františku Veselému z 13. prosince 1902.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 117.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 27.

⁴²⁴ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Ventury Františku Veselému z 13. prosince 1902.

⁴²⁵ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

⁴²⁶ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 27.

jednoho sta Korun.⁴²⁷ V této době plánoval Masaryk převzetí Času do majetku strany.⁴²⁸ Ta by řídila chod novin prostřednictvím družstva, jemuž by byl deník podřízen. Jan Herben ovšem nebyl tímto záměrem příliš nadšen: „*Můj poměr ke straně začíná být komický. Shání se družstvo, které má ode mne převzít Čas. To se může stát někdy na podzim, podle toho jak se peníze upisují. Já však se mám starat udržet Čas do té doby, až ho družstvo bude moci převzít. Opravdu komická věc, neboť udržím-li Čas sám, nač ho budu družstvu předávat?*“⁴²⁹ Koncem dubna 1903 bylo od záměru zřídit družstvo pro Čas zcela upuštěno, což Herben Veselému vysvětluje takto: „*Jsmo tedy tam, kde jsme byli na počátku roku: Herbene pomoz si sám. Na únor, březen a duben jsem si pomohl. Na květen zeje přede mnou velké černé prázdno...*“⁴³⁰ František Veselý ho žádal, aby zastavil vydávání deníku a vrátil se k týdeníku, což však Herben odmítl.⁴³¹

Po ztroskotání Masarykova původního záměru převzít od Jana Herbena deník do majetku strany, přestával být Čas postupně oficiálním deníkem strany, což Herben dne 23. října 1903 oznámil v Čase.⁴³² Oficiálně k tomu došlo na konci roku 1903 na návrh hlavního Herbenova odpůrce Zdeňka Tobolky.⁴³³ Veselý spolu s Taussigem proto družstevní podíly určené pro Čas změnily na Všeobecnou důvěrnou sbírku, která měla dále finančně podporovat Herbenovy noviny.⁴³⁴

V první polovině roku 1904 se finanční zatížení Jana Herbena prohlubovalo. Gestem poslední bezmoci byla Herbenova žádost o pomoc, adresovaná přímo čtenářům v květnovém vydání listu, jak vzpomíná František Veselý: „*I. května vyšel v Čase otevřený list přátelům... V něm žádal dr. Herben, aby si jeho přátelé uložili daň ve prospěch Času, zámožnější, aby zaslali dvojnásobné předplatné, méně majetní příplatek 5 K k ročnímu předplatnému.*“⁴³⁵ Tento pokus však také ztroskotal, jelikož podle Veselého názoru: „*Bylo patrné, že všechny prostředky dra Herbena jsou vyčerpány, že straníci a přátelé jeho nejsou už ke sbírání ochotni. Také obětavost přátel, kteří podpisovali směnky, že jest vyčerpána, a že od obětavosti*

---

⁴²⁷ Srov. CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, Tábor 1911, s. 10.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 27.

⁴²⁸ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 27.

⁴²⁹ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2727, Dopis Jana Herbena Františku Veselému z 28. března 1903.

⁴³⁰ Tamtéž.

⁴³¹ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

⁴³² DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 117.

⁴³³ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 34.

⁴³⁴ Tamtéž, s. 28.

⁴³⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 117.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 379.

straníků nelze už ničeho očekávat."⁴³⁶ Nakonec to došlo tak daleko, že podle slov Františka Veselého: „V roce 1904 vzal vedení administrace Času do svých rukou Beaufort, z příjmů na inzerátech a od abonentů hradil tisky, papír a administraci a na redakci vyplácel dru Herbenovi měsíční paušál. To byla tichá sekvestrace Času... Stav ten trval do podzimu roku 1905."⁴³⁷

František Veselý si touto svojí usilovnou prací na záchranu stranických novin získal jednak uznání stranických představitelů, a jednak také jistý vliv na významný tiskový orgán strany. Další výhodou bylo, že navázal četné kontakty s řadou příznivců a členů realistické strany, jak v Čechách, tak i na Moravě, prostřednictvím sbírky na pomoc novinám.⁴³⁸ Důležitější ovšem bylo, že v očích Masaryka se z něho stal důvěrný osobní rádce, který se vyzná ve finančních a právnických otázkách.⁴³⁹ Již v této době proto začal Masaryk využívat Veselého služeb, pokud se jednalo o jeho osobní finance. Není však možné zapomínat ani na zásluhy druhého muže realistů v Benešově Julia Taussiga, jehož vztah k vůdci realistů nebyl sice tak důvěrný jako u Františka Veselého, ale vyznačoval se též přátelskými sympatiemi, jak je zřejmé z Masarykových slov: „Podnes jsem si uvědomil, že on je žid a já ne. Já jsem jen cítil, že on je člověk a cítil jsem se lidsky v jeho společnosti. Přeji si, abyste vy všichni, mladší a starší, kteří jste uvažovali o židovské otázce a asimilaci a jak se to všechno jmenuje, to bych si přál, abyste se pohroužili v život Dra T., a budete mít všichni návod k tomu, co je asimilace. Znamená to cítit lidsky, jako my cítíme v přítomnosti i nepřítomnosti vždycky s drem. Taussigem."⁴⁴⁰

4.3 Reorganizace strany

Koncem roku 1903 se od České strany radikálně pokrokové oddělila její dvě křídla, brněnské Františka Koželuhu a skupina Aloise Hajna⁴⁴¹ z východních Čech.⁴⁴² Někteří čelní

---

⁴³⁶ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2455, Rukopis Františka Veselého - Vzpomínka na Jana Herbena a Čas.

⁴³⁷ Tamtéž.

⁴³⁸ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 26.

⁴³⁹ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/6, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 3. listopadu 1903.

⁴⁴⁰ Jiskra, 10. října 1912, r. X, č. 41.

⁴⁴¹ Alois Hajn (1870-1953) český novinář. Vedle svého staršího bratra se účastnil pokrokového hnutí českého studentstva. V letech 1887 až 1914 redigoval Labské proudy, Lid a Osvětu lidu. V letech 1897 až 1903 byl členem výkonného výboru České strany radikálně pokrokové z níž jako představitel jejího levého křídla vystoupil. Následně byl v letech 1903 až 1905 předsedou Občanského klubu pro Pardubicko a Chrudimsko, který se v roce 1905 sloučil s Masarykovou realistickou stranou, v níž zastával významnou pozici. Během války

představitelé realistické strany, zvláště Masaryk a Veselý, v tom viděli šanci na rozšíření vlastní strany.⁴⁴³ Z toho důvodu se v průběhu roku 1904 začala realistická strana sbližovat s oběma politickými skupinami, které se po oddělení od České strany radikálně pokrokové, organizovaly v občanských klubech.⁴⁴⁴ Východočeská skupina se soustřeďovala kolem revue *Osvěta lidu* v Pardubicích v čele s Aloisem Hajnem, německobrodským advokátem Emilem Meissnerem a lékařem Otakarem Klumparem z Hradce Králové.⁴⁴⁵ Druhá skupina se rekrutovala z členů redakce a čtenářů Moravského kraje a jejím reprezentantem byl František Koželuh.⁴⁴⁶ Koncem roku 1904 nabídl Masaryk oběma zmíněným skupinám sloučení s realistickou stranou, což přijali.⁴⁴⁷ Ještě v dubnu 1905 se k nim připojil okruh lidí z Kladna pod vedením Josefa Štěpánka, který působil jako publicista a středoškolský profesor.⁴⁴⁸ Po vyjednávání a formování nového programu se dne 16. května 1905 v Pardubicích uskutečnil slučovací sjezd všech zainteresovaných skupin, čímž vznikla Česká strana pokroková.⁴⁴⁹ Do prozatímního výkonného výboru nové strany byli zvoleni T. G. Masaryk, Alois Hajn, Emil Meissner, Bohumil Malec, Emil Lány, Jan Svozil, Václav Beneš, Josef Schiezs⁴⁵⁰ a jako jediný člen reprezentující opoziční křídlo z České strany lidové Jan Ventura, jehož funkci převzal Přemysl Šámal⁴⁵¹ v prosinci 1905.⁴⁵²

V Masarykově bývalé straně se již od roku 1903 formovala opozice kolem časopisu *Přehled*, která byla zpočátku zaměřená proti Janu Herbenovi a jeho deníku.⁴⁵³ Postupně

---

byl členem Maffie a po vzniku ČSR vstoupil do sociálně demokratické strany. V letech 1921 až 1934 působil v tiskovém odboru ministerstva zahraničních věcí ČSR, přičemž v letech 1934 až 1938 pracoval jako přednosta tiskové služby zpravodajského odboru. KOLÁŘ, František, a kol., *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938*, s. 75.

⁴⁴² MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., *Politické strany*, díl I., s. 327.

⁴⁴³ KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina a pokrokářského hnutí 1895-1907, in: *ČsČH* 37, 1989, č. 3, s. 420.

⁴⁴⁴ KUČERA, Martin, *Herbenova aféra 1905*, s. 36.

⁴⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁴⁸ MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., *Politické strany*, díl I., s. 381.

⁴⁴⁹ Srov. DVORÁKOVÁ, Zora, *Než se stal prezidentem*, s. 126.; KUČERA, Martin, *Herbenova aféra 1905*, s. 37.

⁴⁵⁰ Josef Schiezs (1876-1970), český právník, politický a státní činitel, člen realistické strany. V letech 1920 až 1938 sekční šéf Kanceláře prezidenta republiky. *Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč*, s. 330.

⁴⁵¹ Přemysl Šámal (1867-1941), český právník a politik, spoluzakladatel České strany lidové (realisté), v letech 1908 až 1911 člen pražského obecního zastupitelstva, člen tajného výboru Maffie, jehož byl předsedou, zasloužil se o sloučení většiny své strany s mladočechy a státními pokrokáři v Českou státoprávní demokracii, v červenci 1918 byl členem Národního výboru a v říjnu 1918 se účastnil ženevských jednání delegátů domácího a zahraničního odboje, v letech 1918 až 1920 člen revolučního Národního shromáždění, v letech 1918 až 1919 předseda správního sboru hlavního města Prahy, v letech 1919 až 1938 byl kancléřem prezidenta republiky, v letech 1939 až 1940 stál v čele odbojové organizace Politické ústředí, v roce 1940 zatčen gestapem. Galandauer, Jan, a kol., *O samostatný Československý stát 1914-1918*, Praha 1992, s. 97.

⁴⁵² Srov. DVORÁKOVÁ, Zora, *Než se stal prezidentem*, s. 126.; KUČERA, Martin, *Herbenova aféra 1905*, s. 37.

⁴⁵³ KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina, s. 420.

se však začala rozcházet také s vůdcem strany T. G. Masarykem. V průběhu roku 1905 přerostl názorový střet v nesouhlas s novým programem strany, který se přizpůsoboval měnícím se podmínkám s důrazem na reformy sociální, politické, kulturní atd.⁴⁵⁴ V čele této pravicové skupiny stáli Josef Gruber⁴⁵⁵, Eduard Körner, Rudolf Pilát⁴⁵⁶, Zdeněk Tobolka a August Žalud, kteří byli příznivci sblížení s mladočeskou stranou.⁴⁵⁷ Proti nim vystupovala naopak levicová skupina reprezentovaná Aloisem Hajnem.⁴⁵⁸ Obě zneprátelené skupiny se snažily získat rozhodující vliv v nové straně prostřednictvím stranického tisku, čímž se do popředí boje dostal shodou okolností Jan Herben, který nebyl členem ani jedné z nich.

V realistické straně se začalo mluvit o Herbenových údajných defraudacích, které se nezakládaly na pravdě. Ještě horší ovšem byla otázka finančních potíží deníku Čas, když po předběžné kontrole účtů bylo zjištěno, že celkový dluh činí 270 000 Korun.⁴⁵⁹ Většina Herbenova majetku tak patřila nakladateli Beaufortovi, který však měl závazky i vůči straně, vzhledem k financování novin z Veselého Všeobecné důvěrné sbírky.⁴⁶⁰ Většina členů výkonného výboru však již nevěřila v možnou záchranu Času, a proto se na své schůzi 3. září 1905 usnesla připravovat zřízení nového stranického deníku.⁴⁶¹ Ještě větší ránou pro Herbena bylo, když výkonný výbor na své schůzi 27. října 1905 rozhodl o jeho vyloučení ze strany, přičemž důvodem se stala mostecká sbírka⁴⁶², kterou měl podle pověstí

---

⁴⁵⁴ KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina, s. 421.

⁴⁵⁵ Josef Gruber (1865-1925), český národohospodář. Vystudoval střední školu v Litomyšli a následně studoval práva v Praze, která ukončil v roce 1890. Od roku 1893 byl úředníkem obchodní a živnostenské komory v Praze. Roku 1901 se habilitoval a v roce 1907 se stal dokonce řádným profesorem na ČVUT v Praze. V roce 1909 nastoupil jako profesor na českou Univerzitu v Praze. Po vzniku ČSR zastával řadu významných funkcí jako člen Státní rady statistické, Poradního sboru pro otázky hospodářství, Vědecké rady Masarykovy akademie práce a Sociálního ústavu Československé republiky. V letech 1920 až 1921 byl členem úřednické vlády, ve které zastával post ministra sociální péče. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 71.

⁴⁵⁶ Rudolf Pilát (1875-1946), český finanční. Od roku 1898 pracoval v pobočce Živnostenské banky ve Vídni jako úředník a později jako ředitel. Byl podporovatel česko-slovenské spolupráce a v roce 1913 se stal předsedou Československé jednoty. Za války se stal členem domácího odboje - Maffie, přičemž byl v letech 1916 až 1917 vězněn. Po roce 1918 se stal ředitelem Živnostenské banky a byl vedoucím jejího burzovního oddělení. V letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění za Slovenský klub. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 196.

⁴⁵⁷ KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina, s. 421.

⁴⁵⁸ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 37.

⁴⁵⁹ Tamtéž, s. 39.

⁴⁶⁰ Tamtéž.

⁴⁶¹ Srov. CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, s. 21.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 40.

⁴⁶² Mostecká sbírka - jednalo se peněžní sbírku z roku 1902 určenou pro sirotky po katastrofě v mosteckých dolech, s kterou Jan Herben disponoval. Celkový výtěžek byl asi 650 korun, které však do této doby stále neodevzdal a jelikož se již veřejně mluvilo o jeho značných finančních problémech, byla obava, že tyto finanční prostředky získané prostřednictvím sbírky budou ztraceny. Z Herbenovy strany však nešlo o úmysl peníze zpronevřit, spíše o to, že neměl ve svých financích pořádek a na celou sbírku zapomněl. Jako důkaz, že tyto finanční prostředky jsou stále k dispozici pro sirotky, rozhodl se je dne 20. září 1905 uložit do správy Ústřední matice školské.

zpronevěřit.⁴⁶³ Když se o tom 1. listopadu 1905 dozvěděl, rozhodl se odvolat ke sjezdu důvěrníků, který měl o jeho osudu rozhodnout na své schůzi svolané na 17. prosince 1905 do Prahy.⁴⁶⁴ Ta pak zcela očistila Herbenovo jméno a odvolala původní rozhodnutí výkonného výboru strany o jeho vyloučení.⁴⁶⁵ Atmosféra sjezdu se nesla v duchu vzájemného usmířování, což plyne také z prohlášení, v němž: „*Výkonný výbor uznává, že dr. Herben neměl v záležitosti mostecké sbírky úmysl defraudovati a odvolává usnesení své ze dne 27. října 1905 o vyloučení ze strany. Dr. Herben prohlašuje, že lituje svých invektiv v Čase a odvolává je. Sjezd důvěrníků bere na vědomí tyto projevy, neshledává v jednání Dra Herbena defraudace, uznává však, že výkonný výbor jednal ve věci v zájmu strany a lituje, že krokům jeho podkládány pohnutky osobní nebo prospěchářské.*“⁴⁶⁶ Tím celá tato aféra skončila.

Hlavním strůjcem tohoto zásadního obratu ve prospěch Jana Herbena byl benešovský advokát František Veselý, který se za něho postavil a přesvědčil i některé členy výkonného výboru strany o nepravdivosti defraudačních tvrzení, zvláště T. G. Masaryka.⁴⁶⁷ Ten se pak rozhodl podpořit svojí autoritou Jana Herbena a zároveň také Veselého záchrannou akcí, jejímž cílem bylo udržet deník Čas. Veselý spolu s nakladatelem Gustavem Dubským⁴⁶⁸ svolal schůzi věřitelů Herbenova deníku na 12. listopadu 1905, aby se s nimi dohodl na své záchranné akci, přičemž se na vzájemném vyrovnání domluvil i s hlavním věřitelem Eduardem Beaufortem.⁴⁶⁹ Ještě před sjezdem František Veselý společně s dalšími realisty vydali dne 10. prosince 1905 prohlášení otisknuté v Čase, že: „*Není možné déle pasivně přihlížet tomu, jak zaniká jediný pokrokový deník pro nedostatek peněz. Proto se vytvoří nakladatelské družstvo Pokrok, do jehož rukou deník Čas přejde. S věřiteli dr. Herbena již bylo jednáno a jistinou 60 000 K lze provést uspořádání všech obchodních dluhů dosavadního podniku.*“⁴⁷⁰ Hlavní myšlenkou Františka Veselého bylo očistit postupně deník od dluhů na základě dohody s jeho věřiteli, z nichž někteří svoje pohledávky převedli do nově zřízeného stranického družstva Pokrok, které převzalo Čas.

⁴⁶³ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 129.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 43.

⁴⁶⁴ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 128.; KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 43.; KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašína, s. 421.

⁴⁶⁵ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 134.; CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, s. 24.

⁴⁶⁶ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 135.; Hlasy od Blaníka, 30. prosince 1905, r. XXI., č. 52.; CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, s. 46.

⁴⁶⁷ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 44.

⁴⁶⁸ Gustav Dubský (1868-1947), český nakladatel, vydavatel listu Čas, činitel realistické strany. Korespondence: T. G. Masaryk – Edvard Beneš 1914-1918, s. 341.

⁴⁶⁹ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 44.

⁴⁷⁰ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 135.

Dne 17. prosince 1905, tedy ve stejný den rokování sjezdu stranických důvěrníků o osudu Jana Herbena, se v odpoledních hodinách sešlo 48 podílníků nakladatelského družstva, aby zvolilo prozatímní představenstvo, do jehož čela byl dosazen jako předseda František Veselý.⁴⁷¹ Tento výbor družstva pak následně jmenoval Jana Herbena šéfredaktorem novin.⁴⁷² Do konce února 1906 byla téměř celá vize Františka Veselého naplněna, zbývalo už pouze vyřešit dluh 20 000 Korun vůči firmám Rennerově, Votočkově a Beaufortově, které již předtím přistoupily na návrh 10% vyrovnání svých pohledávek, přičemž byla uzavřena dohoda o podmínkách další spolupráce s nově zřízeným družstvem.⁴⁷³ Veselého pozice byla pak následně potvrzena při volbě prvního řádného představenstva nakladatelského družstva Pokrok, které se skládalo z předsedy Františka Veselého, náměstka předsedy Jana Laichtera⁴⁷⁴ a dalších tří členů, kterými byli Gustav Dubský, T. G. Masaryk a Julius Taussig.⁴⁷⁵ Nakonec to byl tedy benešovský advokát František Veselý, kterému se podařilo získat zásadní vliv na stranický deník Čas, který si v dalších letech udržel.

Mezitím se dne 21. ledna 1906 konal v Pardubicích ustavující sjezd České strany pokrokové, který přijal nový stranický program, jenž byl výsledkem předešlého jednání mezi T. G. Masarykem a Aloisem Hajnem.⁴⁷⁶ Jeho přijetím byl potvrzen odklon strany od mladočechů a snaha o prohlubování spolupráce se sociálními demokraty, což byl také Masarykův záměr.⁴⁷⁷ Boj uvnitř strany tak skončil naprostou porážkou stoupenců mladočeské politiky, čímž nevyhnutelně došlo k tomu, že se pravicová frakce strany vedená Josefem Grubrem s realistickou stranou definitivně rozešla a vstoupila do mladočeské strany.⁴⁷⁸

---

⁴⁷¹ KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, s. 50.

⁴⁷² Tamtéž.

⁴⁷³ ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2693, Zápis o valné hromadě tiskařského a nakladatelského družstva Pokrok z 25. února 1906.

⁴⁷⁴ Jan Laichter (1858-1949), český nakladatel a spisovatel. Od roku 1893 vydavatel časopisu Naše doba. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, s. 327.

⁴⁷⁵ ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2685/2, Smlouva společenská tiskařského a nakladatelského družstva Pokrok, společnosti s ručením omezeným z roku 1906.

⁴⁷⁶ Srov. CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, s. 47.; Jiskra, 24. ledna 1906, r. IV., č. 4.; KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina, s. 421.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 382.

⁴⁷⁷ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 135.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 382.

⁴⁷⁸ KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašina, s. 421.

4.4 Cesta do obecního zastupitelstva

Mimo své advokátní činnosti a aktivit na záchranu stranického deníku věnoval František Veselý svůj volný čas také svojí benešovské rodině a samozřejmě práci v místní realistické organizaci, v jejímž čele stál spolu se svým přítelem Juliem Taussigem. Prvořadým cílem benešovských realistů bylo postupně získat vliv v obecním zastupitelstvu, čímž by mohli ovlivňovat veřejné dění ve městě, což potvrzuje i sám František Veselý: „*Pokládáme za povinnost každého svědomitého člověka, aby nejen spravoval svůj majetek a svoji rodinu, nýbrž aby se také staral i o věci veřejné, aby tu část veřejných starostí, která na něho připadne, také opatroval.*“⁴⁷⁹ Veselý však nemohl počítat s přílišnými sympatiemi místní veřejnosti vůči benešovské realistické organizaci, která se teprve tvořila. Z toho důvodu také v prvních letech po vzniku Masarykovy strany reprezentoval skupinu realistů v řadě benešovských samosprávných orgánů Julius Taussig.

První obecní volby konané v Benešově již po vytvoření místní stranické organizace probíhaly ve dnech 24., 26. a 27. února 1902, takže ještě za dozvuků protirealistické kampaně vyvolané hilsneriádou a obav místní mladočeské strany z nástupu nově vytvořené realistické strany.⁴⁸⁰ Podle tehdejších pravidel pro obecní volby mohli obecní zastupitelstvo volit pouze někteří občané, kteří splnili zákonem⁴⁸¹ stanovené podmínky. Ti pak byli rozděleni do tří volebních sborů⁴⁸² podle výše odváděných přímých daní, z nichž pak každý volil 12 členů benešovského obecního zastupitelstva.⁴⁸³ První volební sbor měl pouhých 30 oprávněných voličů, druhý pak 136 a nakonec třetí volební sbor 697.⁴⁸⁴ Velmi důležitým faktorem při volbě v prvních dvou skupinách byly osobní styky a voliči ve třetím sboru volili

---

⁴⁷⁹ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2589, Rukopis - Poznámky o začátcích pokrokové strany.

⁴⁸⁰ Hlasy od Blaníka, 2. března 1902, r. XVIII., č. 9.

⁴⁸¹ Volební právo do obecních orgánů bylo v zásadě podmíněno majetkovým censem a bylo založeno na principu zastoupení jmění. Měli je pouze státní občané mužského pohlaví, kteří nebyli zákonem z volebního práva vyloučeni např. pro trestný čin nebo šlo-li o důstojníky armády v činné službě atd., byli zletilí a svéprávní a platili přímou daň v předepsané výši. Dále náleželo volební právo také právnickým osobám jako akciovým společnostem, obchodním společnostem, družstvům atd. Bez ohledu na to, zda platily daň nebo ne, bylo volební právo přiznáno pouze tzv. honoracím. Zákon mezi ně počítal především státní úředníky, úředníky zemské a veřejných fondů, dále duchovní křesťanských vyznání v duchovní správě, rabíny židovských náboženských obcí, doktory, kteří dosáhli akademického titulu na některé z rakouských univerzit, představené a vyšší učitele obecných škol, ředitele, profesory a učitele na středních školách a vyšších učilištích. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 300.

⁴⁸² Volby do obcí se zpravidla konaly ve třech voličských sborech, do nichž byli oprávnění voliči rozděleni. Tyto sbory byly vytvářeny tak, že všechny přímé daně odváděné v obci se rozdělily na tři přibližně stejné díly. Voliči poplatníci pak byli seřazeni od největšího berního poplatníka až po poplatníky nejmenší. Do prvního sboru bylo zařazeno tolik největších berních poplatníků, aby souhrn jejich přímých daní dělal zhruba třetinu přímých daní připadajících obci a dále sem ještě většinou patřili také čestní občané a příslušníci honorací. Ve druhém sboru byli střední poplatníci a ve třetím drobní poplatníci. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 301.

⁴⁸³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 301.

⁴⁸⁴ Hlasy od Blaníka, 2. března 1902, r. XVIII., č. 9.

spíše své představitele z různých benešovských stavovských a profesních organizací. František Veselý žijící v Benešově teprve necelých deset let⁴⁸⁵, který byl v této době stále ještě občanem města Jičína se těchto obecních voleb nezúčastnil. Narozdíl od Julia Taussiga, který své konexe použil pro své vlastní zvolení ve druhém volebním sboru.⁴⁸⁶ Jednalo se zřejmě také o vzájemnou dohodu mezi Veselým a Taussigem, který měl svojí činností v obecním zastupitelstvu připravovat vhodné podmínky pro další obecní volby, které se měly konat o tři roky později. Nové obecní zastupitelstvo zvolilo pak ze svého středu obecního starostu, kterým byl již od roku 1900 mladoček Václav Pánek a osm obecních radních mezi nimi také Julia Taussiga.⁴⁸⁷ O tom, že jeho vliv v benešovském zastupitelstvu vzrůstal, svědčí i to, že po úmrtí náměstka starosty Jana Poustka v létě 1904, jeho funkci získal právě Taussig.⁴⁸⁸

Rok 1904 byl pro Veselého benešovskou rodinu přelomovým, neboť se rozhodli koupit od Richarda Arnsteina dům č. 41 na malém náměstí v Benešově.⁴⁸⁹ Toto rozhodnutí bylo celkem praktické, protože tento dům sousedil s domem, kde František Veselý od svého příchodu do Benešova provozoval svoji advokátní kancelář. Takže se nemusel daleko stěhovat a jeho klienti si nemuseli zvykat na jiné místo provozování jeho advokátní činnosti. Jelikož však nedisponoval dostatečnými finančními prostředky, vzal si půjčku 25 000 Korun od Hypoteční banky království českého.⁴⁹⁰ Kromě toho, získal sumu ve výši 7 500 Korun od svého švagra⁴⁹¹, manžela sestry jeho manželky, který mu částku půjčil s tím, že bude ručit svojí koupenou nemovitostí.⁴⁹² Díky tomu mohl realizovat svůj velkorysý záměr, zbourat původní stavbu a postavit na jejím místě nový dvoupatrový dům, kam se 26. listopadu 1904 přestěhoval s celou svojí rodinou a také sem přemístil advokátní kancelář.⁴⁹³ Tím zvýšil svoji prestiž v očích benešovské veřejnosti jako majitel domu, a také z něho vytvořil centrum

---

⁴⁸⁵ V době voleb do obecního zastupitelstva v roce 1902 neměl František Veselý stále ještě domovské právo v Benešově. To získal teprve 18. února 1903 na základě rozhodnutí benešovské městské rady, když splnil zákonem předepsanou podmínku desetiletého dobrovolného a nepřetržitého pobytu ve městě. SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, nezpracovaný fond, Udělení domovského práva v Benešově pro Františka Veselého z roku 1903.

⁴⁸⁶ Hlasy od Blaníka, 2. března 1902, r. XVIII., č. 9.

⁴⁸⁷ Tamtéž, 18. května 1902, r. XVIII., č. 20.

⁴⁸⁸ Tamtéž, 16. července 1904, r. XX., č. 29.

⁴⁸⁹ Srov. PROCHÁZKOVÁ, Eva, Benešov, s. 63.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 100.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 261.

⁴⁹⁰ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 8.

⁴⁹¹ Antonín Skřivánek byl obchodníkem v Jičíně a v roce 1882 se oženil s Kateřinou Erbenovou, sestrou Milady Veselé. SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Svatební oznámení z roku 1882.

⁴⁹² SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dlužní úpis z 3. května 1904.

⁴⁹³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Jiskra, 18. května 1904, r. II., č. 11.; PROCHÁZKOVÁ, Eva, Benešov, s. 63.

schůzek místních realistů.⁴⁹⁴ V roce 1904 však přichází pro Františka Veselého zdrcující zpráva o smrti jeho milovaného nevlastního bratra a přítele Antonína, který zemřel na tuberkulózu. Jeho skon se ho velice bolestně dotkl, jelikož si s ním ze všech svých nevlastních sourozenců nejvíce rozuměl. Nespojovaly je jen podobné záliby jako turistika nebo vášeň pro četbu knih, ale též obdobné politické a životní názory. Ty se však u každého projevovaly trochu jinak, jelikož o deset let mladší Antonín, žijící od mládí v chudých podmínkách Prahy, zastával poněkud radikálnější postoje, než starší a vyzrálejší František. Ten se již musel vyrovnat se ztrátou otce, který zemřel koncem 90. let 19. století a dalšího nevlastního bratra Karla, jehož smrt ho osobně tak nepoznamenala, jak vyplývá z jeho dopisu: „*Na pohřeb Karlův nepojedu. Musil bych jeti hned ráno, na celý den do Prahy, a pak pokládám za nutno vyhnout se silnému rozčilení...*“⁴⁹⁵ Tato dvě úmrtí nebyla tak bolestná jako to, které ho potkalo nyní.

Během roku 1904 také aktivně vyvíjel politickou činnost, když se účastnil organizační schůze stoupců realistické strany z českého jihu jako zástupce výkonného výboru strany.⁴⁹⁶ Před konáním schůze dostal od tajemníka výkonného výboru Jana Ventury instrukce, kterých by se měl ve svém projevu držet: „*Zejména třeba je zdůrazniti na schůzi důležitost organizovati se, přistupováním k politickému klubu. Soustředování pokrokových živlů a morální i hmotnou podporou žurnalistiky, obzvláště též krajinské.*“⁴⁹⁷ Jak psal regionální stranický tisk o této přednášce, povedlo se mu dle možností splnit určené zadání: „*Objasniv nutnost organizace, již soustavně možno uplatňovat myšlenky, jak ojedinelým nelze...*“⁴⁹⁸ Stranická organizace byla jistě významná i z hlediska blízkých se obecních voleb v Benešově.

V průběhu roku 1905 došlo k řadě demonstrací za všeobecné volební právo, které prosazovali zpočátku zvláště sociální demokraté a také realisté, k nimž se postupně přidávaly i další strany.⁴⁹⁹ Vrcholem tohoto boje byla generální stávka 28. listopadu 1905, při níž se konala velká demonstrace v Praze.⁵⁰⁰ Pozadu nezůstávali ani benešovští realisté účastníci

---

⁴⁹⁴ TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 102.

⁴⁹⁵ SOKA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Františka Veselého Žofii Erbenové ze 17. února 1902.

⁴⁹⁶ Jiskra, 5. května 1904, r. II., č. 9.

⁴⁹⁷ ANM, fond František Veselý, k. 30, inv. č. 2834, Dopis Jana Ventury Františku Veselému z 19. dubna 1904.

⁴⁹⁸ Jiskra, 5. května 1904, r. II., č. 9.

⁴⁹⁹ DVORÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 127.

⁵⁰⁰ Tamtéž.

se obdobné demonstrace za všeobecné volební právo v Benešově, kteří měli prostřednictvím kontaktů Františka Veselého velmi dobré vztahy s místními dělnickými spolky.⁵⁰¹

Obecní volby v Benešově probíhaly ve dnech 8., 10. a 11. ledna 1906.⁵⁰² Byly již prakticky dopředu dohodnuté na základě vzájemného kompromisu⁵⁰³ většiny benešovských stran.⁵⁰⁴ Hlavním strůjcem tohoto plánu byl Veselého přítel Julius Taussig, který: „*zdůrazňuje význam kompromisu pro klidnou práci obecního zastupitelstva a žádá příslušníky stran dotud radničních*⁵⁰⁵, *aby podřídili své osobní tužby tomuto zájmu a hlasovali dle kompromisní kandidátní listiny.*“⁵⁰⁶ Tím odvedl Julius Taussig velmi dobrou práci, jelikož se mu podařilo prosadit za kompromisního kandidáta také svého přítele Františka Veselého kandidujícího v prvním volebním sboru.⁵⁰⁷ Tím prakticky zajistil Veselému jisté místo v benešovském zastupitelstvu. Ten podle dohody dostal 24 hlasů, čímž se stal benešovským zastupitelem.⁵⁰⁸

Začátek roku 1906 tak byl určitým završením Veselého dosavadní usilovné politické práce. Podařilo se mu společně s Juliem Taussigem a dalšími členy místní organizace strany během necelých šesti let prosadit v Benešově, což bylo korunováno jeho vstupem do obecního zastupitelstva. Kromě toho se Veselého zásluhou podařilo udržet nad vodou a konsolidovat stranické noviny Čas, které se od své přeměny v deník potácely ve finančních problémech. Touto svojí obětavou činností získal zaslouženě rozhodující vliv na tento strategický tiskový orgán. První měsíce nového roku 1906 byly ve znamení vzniku České strany pokrokové, která se nyní více vyznačovala levicovou orientací a tíhla spíše k sociálním demokratům, což benešovští realisté vítali. V nové straně mohl František Veselý zužitkovat svoji dosavadní pracovitost, kterou se vyznačoval dosud a splnit si své politické cíle.

---

⁵⁰¹ Srov. Hlasy od Blaníka, 2. prosince 1905, r. XXI., č. 48.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 102.

⁵⁰² Jiskra, 10. ledna 1906, r. IV., č. 2.

⁵⁰³ Jednalo se o všeobecnou dohodu mezi dosavadní většinou a opoziční skupinou tzv. klubem voličů, kdy mandáty v obecním zastupitelstvu a obecním výboru byly předem stanoveny. Hlasy od Blaníka, 10. prosince 1909, r. XXV., č. 50.

⁵⁰⁴ Jiskra, 10. ledna 1906, r. IV., č. 2.

⁵⁰⁵ Jednalo se o všeobecnou dohodu mezi dosavadní většinou (radniční strany) a opoziční skupinou reprezentovanou tzv. Klubem voličů, kdy mandáty v obecním zastupitelstvu a obecním výboru byly předem stanoveny. Hlasy od Blaníka, 10. prosince 1909, r. XXV., č. 50.

⁵⁰⁶ Jiskra, 10. ledna 1906, r. IV., č. 2.

⁵⁰⁷ Tamtéž.

⁵⁰⁸ Tamtéž.

5 Ve znamení volebních porážek

5.1 Přípravy na říšské volby

V následujících letech se František Veselý a Julius Taussig snažili o zvyšování svého vlivu na benešovskou veřejnost. Z toho důvodu se místní realistická organizace rozhodla zřídit dva své vlastní stranické spolky, které by soustředily její stávající členy a zároveň získávaly pro stranu další stoupence a sympatizanty.⁵⁰⁹ Již dne 28. května 1905 se konala poradní schůze připravující vytvořit Spolek paní a dívek, jehož proklamovaným cílem bylo: „*stravování chudé školní mládeže v zimě, mimo to podporování chudiny, vzdělávání sebe a řešení ženské otázky vůbec ve všech vrstvách*“.⁵¹⁰ Jednou ze zakladatelek a zároveň předsedkyní tohoto dámského spolku byla manželka Františka Veselého, která se tak aktivně zapojila do veřejného života a podpořila tím politickou kariéru svého muže.⁵¹¹ Druhý vznikl o více než rok později dne 1. října 1906 pod názvem Spolek majitelů domů a poplatníků, jehož hlavním reprezentantem nebyl nikdo jiný než František Veselý, který také předestřel svůj pohled na zamýšlenou podstatu vytvářejícího se spolku: „*neměl by být útočný, ale spíše obranný a měl by se starat o poučování svých členů v oblasti daňové*...“.⁵¹²

Mezitím přijel v červnu 1906 na návštěvu k Františku Veselému do Benešova T. G. Masaryk, který v rodině místního advokáta strávil několik dní klidu a odpočinku, zpříjemněných občasnými výlety do okolí.⁵¹³ Masarykovi se zde zřejmě velmi líbilo, jelikož již nedlouho po své návštěvě chtěl přijet opět, aby jak píše: „*se mohl nalokat trochu čerstvého vzduchu. Jen vzduchu - nestihl bych nikam chodit, jen sedět nebo ležet a myslit - nic víc*“.⁵¹⁴ To byla podle Veselého hlavní Masarykova motivace návštěv města, že: „*jsme na něm nechtěli, aby u nás přednášel nebo na schůzích mluvil, nýbrž dopřávali jsme mu zotavení a klidu*“.⁵¹⁵

Narozdíl od Masaryka si však František Veselý v Benešově příliš klidu neužíval, jelikož se snažil o vytvoření základních strategicko-politických cílů zdejších realistů pro budoucí období, o čemž také vypovídají jeho tehdejší poznámky: „*Pouhé přemýšlení,*

⁵⁰⁹ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2589, Rukopis - Poznámky o začátcích pokrokové strany.

⁵¹⁰ Hlasy od Blaníka, 20. května 1905, r. XXI., č. 20.

⁵¹¹ Srov. Hlasy od Blaníka, 30. září 1905, r. XVIII., č. 39.; Monografie města Benešova a okolí, Benešov 1938, s. 65.

⁵¹² Jiskra, 3. října 1906, r. IV., č. 40.

⁵¹³ TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 104.

⁵¹⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. 339/21, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 25. července 1906.; Blaník, List československé strany socialistické, 3. října 1919, r. II., č. 10.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 104.

⁵¹⁵ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2591, Rukopis Františka Veselého - President Masaryk a Benešov.

kritizování nestačí, dospěli jsme, a jest nutno, abychom se hlásili o další práci veřejnou, a nebudeme-li to my, bude to jiný méně pracovitý a svědomitý a my budeme musít ho poslouchat... Proto jsme se domáhali volby do obecního zastupitelstva, a budeme se domáhat i dále. Založili jsme spolek majitelů domů, naše ženy pracují ve spolku paní a dívek. Nutno činit se i proto dále k volbám zemským a říšským."⁵¹⁶ Především se blížily říšské volby, které měly proběhnout poprvé na základě všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva⁵¹⁷, což potvrdila poslanecká i panská sněmovna a nakonec schválil také císař 26. ledna 1907.⁵¹⁸ Jednalo se sice o malý ústupek v oblasti volebních řádů, vztahující se pouze na říšské volby, ale bylo to alespoň dílčí vítězství vyvolané mohutnými demonstracemi v roce 1905. Nadcházející volby byly tedy velmi důležité, jelikož mohly ukázat skutečnou sílu jednotlivých stran ve všech vrstvách společnosti. Ještě významnější byly tyto volby pro realisty, kteří patřili společně se sociálními demokraty k prvním zastáncům této volební změny.

Realistická strana nasadila do těchto voleb devět osobností jako Masaryka, Drtinu⁵¹⁹, Boučka a další.⁵²⁰ Přičemž posledně jmenovaný se ucházel o post říšského poslance ve volební městské skupině, kam patřila města Tábor, Jindřichův Hradec, Třeboň, Sedlčany, Votice, Soběslav, Kamenice nad Lužnicí, Lišov, Bechyně, Trhové Sviny a Benešov.⁵²¹ Ještě před vyhlášením tohoto stranického kandidáta se 17. února 1907 sešel krajský organizační sjezd strany, jehož hlavním cílem bylo vytvořit okresní stranickou organizaci a připravit se na říšské volby.⁵²² Na tomto sjezdu byl vytvořen pětičlenný okresní výbor, jehož předsedou byl zvolen František Veselý a také bylo rozhodnuto postavit vlastního kandidáta.⁵²³ Tím se stal nakonec již zmíněný Václav Bouček, který v rámci své předvolební kampaně

---

⁵¹⁶ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2589, Rukopis - Poznámky o začátcích pokrokové strany.

⁵¹⁷ Volební právo bylo všeobecné potud, pokud nebylo závislé na placení daní nebo na školním vzdělání. Rovné bylo v tom smyslu, že každý volič měl jen jeden hlas, nezaváděla se však rovnost v tom směru, aby každý hlas měl stejnou hodnotu, totiž aby vždy alespoň na přibližně stejný počet voličů připadal jeden poslanecký mandát. Seskupením volebních okresů zde byla naopak zavedena značná nerovnost, zejména mezi jednotlivými národnostními oblastmi. Byl rovněž ponechán většinový systém a spravedlivější systém poměrného zastoupení se ještě neuplatnil. Volby pak byly vesměs přímé, to znamenalo, že voliči volili poslance přímo, bez pomoci volitelů, a to tajně, písemně, odevzdáním příslušné kandidátní listiny. Aktivní volební právo bylo přiznáno každému rakouskému státnímu občanovi mužského pohlaví (nikoliv tedy ženám) staršímu 24 let, který bydlel v obci, v níž měl volit, nejméně jeden rok. Pasivní volební právo bylo určeno třicátým rokem věku. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 263.

⁵¹⁸ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 152.

⁵¹⁹ František Drtina (1861-1925), český politik a pedagog. Masarykův žák a později spolupracovník, zejména v časopise Athenaeum. Poslanec realistické strany v říšské radě v letech 1907 až 1911. Po válce se věnoval budování československého školství a nakonec se vrátil k vysokoškolské činnosti. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 431.

⁵²⁰ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 154.

⁵²¹ Jiskra, 8. května 1907, r. V., č. 19.

⁵²² Tamtéž, 20. února 1907, r. V., č. 8.

⁵²³ Tamtéž.

navštívil 11. dubna 1907 Benešov, aby na zdejší veřejné schůzi řízené Františkem Veselým pronesl svůj volební proslov.⁵²⁴ O tom, že se za sedm let od ustanovení realistické strany stal Benešov, vedle Tábora, jednou z hlavních stranických bašt, svědčí i počet 126 hlasů odevzdaných ve volbách konaných 14. května 1907 Václavu Boučkovi z řad místních přívrženců realistické strany, což byl hned za Táborem druhý nejlepší výsledek.⁵²⁵ Přesto ani tato podpora nestačilo k tomu, aby byl Václav Bouček zvolen za poslance říšské rady. Ze všech devíti kandidátů realistické strany uspěli T. G. Masaryk a František Drtina, kteří se tak stali říšskými poslanci.⁵²⁶

Říšské volby byly pro benešovské realisty důležité, jelikož jim ukázaly jejich sílu, kterou mohli disponovat pro další volební zápasy. I na základě těchto voleb si místní realisté vzali ponaučení a rozhodli se vytvořit pevnou organizační strukturu strany v Benešově, což deklarovali dne 22. června 1907 ustanovením místní organizace, do jejíhož čela zvolili předsedu Františka Veselého, náměstka předsedy Julia Taussiga a dalších devět členů.⁵²⁷ V rámci tohoto shromáždění promluvil i nově zvolený předseda benešovské organizace František Veselý, který přítomným 120 posluchačům, z nichž 87 bylo členy strany, řekl, že: *„Je potřeba zásady strany uplatňovati veřejnou činností, do života. Je nutno účastniti se práce ve sborech samosprávných, ve spolcích a hospodářském snažení. Dnes je strana zastoupena v reprezentaci obecní, uznávajíc, že péče o hmotné zájmy jest přirozeným podkladem politiky, založila spolek poplatníků a majitelů domů a chce podporovati snahy živnostnictva v směrech... vzdělávání, združování a akce podpůrné.“*⁵²⁸ Tím se místní realistická organizace připravovala na blížící se další volební boj, tentokrát do zemského sněmu.

5.2 Kandidátem do zemského sněmu

V roce 1908 se měly uskutečnit volby do zemského sněmu království Českého, kvůli kterým se dne 12. ledna 1908 sešel výkonný výbor realistické strany, aby vytknul a schválil hlavní zásady politické taktiky v nastávajícím volebním boji: *„Jsme pravidlem pro neslučitelnost zemského i říšského mandátu všude tam, kde placená nebo čestná funkce*

---

⁵²⁴ Jiskra, 17. dubna 1907, r. V., č. 16.

⁵²⁵ Srov. Hlasy od Blaníka, 18. května 1907, r. XXIII., č. 20.; Jiskra, 20. února 1907, r. V., č. 8.

⁵²⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 163.

⁵²⁷ Jiskra, 26. června 1907, r. V., č. 27.

⁵²⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2846, Poznámky Františka Veselého.; Jiskra, 26. června 1907, r. V., č. 27.

vyžaduje stálého pobytu v zemi. Kde místní důvěrníci se shodnou s výkonným výborem o kandidáta, postavíme vlastního kandidáta. Do nastávajících zemských voleb půjdeme s heslem reformy volebního řádu do zemského sněmu na základě všeobecného a rovného práva hlasovacího mužů i žen se zavedením systému poměrných voleb a s heslem pokusu poctivého česko-německého vyrovnání dle zásad programu naší strany..."⁵²⁹ Již 8. ledna 1908 se v Benešově sešla místní organizace realistické strany, která se jednoznačně shodla na svém kandidátovi Františku Veselém pro sněmovní volby a doporučila ho ke schválení také výkonnému výboru strany.⁵³⁰ Na základě jeho rozhodnutí ze dne 19. ledna 1908 byl Veselý, společně s dalšími realistickými kandidáty, schválen výkonným výborem strany a měl se utkat o post zemského poslance ve skupině měst Benešov, Jílové a Černý Kostelec.⁵³¹

František Veselý však musel vynaložit obrovské úsilí, aby přesvědčil o své možné kandidatuře vedení strany. Ještě 7. ledna 1908 nebylo jisté, zda bude postaven jako kandidát strany, což je zřejmé ze sdělení Václava Boučka, který mu napsal: „*Prof. Masaryk i Drtina s nimiž jsem dnes mluvil radí: prozatím nekandidovat, ale přednášet, zkoumat půdu - a pak se uvidí...*“.⁵³² Následující den se sice místní benešovská organizace realistů rozhodla jednohlasně pro kandidaturu Františka Veselého, ale jeho nominace nebyla i s ohledem na zmíněný dopis uveřejněna.⁵³³ Promítala se do toho jistá skepse z minulých říšských voleb, kde kandidát realistů neuspěl, i když v Benešově získal 126 hlasů, které však automaticky nemusel dostat Veselý ve volbách do zemského sněmu. O tom, že tyto volby budou jiné, než ty, které proběhly minulý rok, se občané mohli dočíst i v místním realistickém tisku: „*Počet hlasů různých stran bude tentokráte arcí jiný, než při volbě do říšské rady, protože počet voličů do zemského sněmu jest značně menší, a mnozí z těch, kteří už poslance vybírali, nemají volebního práva.*“⁵³⁴ Tím se naráželo na fakt, že hlasovací právo do zemské sněmu neprošlo reformou a nadále zůstalo rozdělení voličů do jednotlivých kurií, přičemž aktivní volební právo bylo určeno dosažením 24 let věku a předpokladem pro přiznání hlasovacího právo bylo odvádění přímých daní v určité minimální výši.⁵³⁵ To ovšem pro Veselého mohla být do jisté míry i určitá výhoda, pokud by se mu podařilo získat vyšší a

---

⁵²⁹ Jiskra, 15. ledna 1908, r. VI, č. 3.

⁵³⁰ Tamtéž.

⁵³¹ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 170.; Jiskra, 29. ledna 1908, r. VI, č. 5.

⁵³² ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698/5, Dopis Václava Boučka Františku Veselému ze 7. ledna 1908.

⁵³³ Jiskra, 15. ledna 1908, r. VI, č. 3.

⁵³⁴ Tamtéž, 8. ledna 1908, r. VI, č. 2.

⁵³⁵ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.; HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 247.

střední vrstvy obyvatelstva. Spíše to však nahrávalo mladočeské straně, která se potřebovala vzpamatovat z neúspěchu v minulých říšských volbách, kde její kandidát neuspěl.

I z toho důvodu se kandidátem mladočechů stal nakonec Václav Schuster, kterého původně nominovali zástupci živnostníků a obchodníků, čímž se jeho šance na volební úspěch značně zvýšila.⁵³⁶ Původně měl totiž za mladočeskou stranu kandidovat doktor Fořt, kterého nominovala městská rada v Černém Kostelci. Tento záměr byl však opuštěn na sjezdu volebních důvěrníků mladočeské strany pro skupinu měst Benešov, Černý Kostelec a Jílové konaném 22. ledna 1908 v Říčanech, kde se sešli delegáti živnostenských a obchodních kruhů z uvedených měst, zástupci městské rady z Černého Kostelce a také vedoucí činitelé strany z Benešova, kteří podle prohlášení v tisku rozhodli takto: „*Po sdělení, že dr. Fořt přijal kandidaturu na Mělnicku, následkem čehož upouští od mandátu našeho a doporučuje Dra. Schustra, upustili důvěrníci z Černého Kostelce od kandidatury Dra. Fořta a bylo zahájeno jednání nové, které skončilo jednomyslným usnesením, aby kandidátem do zemského sněmu království Českého ve skupině Benešov, Černý Kostelec a Jílové prohlášen byl Dr. Václav Schuster.*“⁵³⁷ Jednalo se o určitý názorový střet mezi dvěma skupinami místní mladočeské strany o navržené osobě kandidáta, což objasňují realistické noviny ve svém článku k volbám: „*Druhá část mladočechů si netroufá přijít otevřeně jen s kandidátem mladočeským, a proto se schovává za politiku živnostenskou a s pomocí několika benešovských živnostníků připravuje kandidaturu císařského rady Dra. Schustra...*“⁵³⁸

Tím, že z tohoto vnitrostranického souboje vyšel vítězně právě Václav Schuster, spojující voliče mladočeské strany a živnostníky, zasadil těžkou předvolební ránu kandidátovi realistické strany Františku Veselému. Ten tím ztratil hned na počátku své volební kampaně důležitou složku voličů z řad benešovských živnostníků: „*Několik našich dosavadních stoupců ze živnostnictva a obchodnictva vyslovuje se pro kandidaturu Dra Schustra a omlouvají to tím, že prý činí tak v zájmu živnostenském a obchodním a že proto nepřijímají politiku mladočeskou, nýbrž že trvají na programu i v straně pokrokové.*“⁵³⁹

Přesto však měl Veselý jistou teoretickou šanci na úspěch. Jeho předvolební kampaň začala dne 21. ledna 1908 při příležitosti valné hromady Spolku majitelů domů a poplatníků v Benešově, na níž vystoupil jeho přítel Julius Taussig s proslovem na podporu Františka Veselého, ve kterém nastínil hlavní směr Veselého volební kampaně: „*při volbě zemského poslance nutno pamatovati na to, aby město naše mělo*

⁵³⁶ Hlasy od Blaníka, 24. ledna 1908, r. XXIII., č. 4.

⁵³⁷ Tamtéž.

⁵³⁸ Jiskra, 8. ledna 1908, r. VI, č. 2.

⁵³⁹ Tamtéž, 5. února 1908, r. VI, č. 6.

*zástupce, který by se ujímal čestných, důležitých a naléhavých potřeb místních.*⁵⁴⁰ Tím měl samozřejmě na mysli to, aby benešovská veřejnost volila jediného místního kandidáta, kterým byl právě benešovský advokát František Veselý. Tato volební agitace byla pro Veselého důležitou devizou, kterou plně využil také na svých volebních letáčích: „*Voličové Benešovští! Město Benešov vysílalo vždy na sněm království Českého poslance ze svého občanstva, který žil mezi námi, znal naše potřeby, a jehož život byl spjat nerozlučně se zájmy naší krajiny a našeho města. Není příčiny, aby tentokrát se stalo jinak, a bylo by poškozením našich zájmů místních, kdyby poslancem za město naše byl zvolen někdo, kdo potřeb našich nezná a komu zájmy naše nejsou zároveň vlastním zájmem životním... Vaše zájmy může znáti a úporně hájit jen poslanec, který mezi Vámi žije.*“⁵⁴¹ Toto poukazování na spojení Františka Veselého s Benešovem bylo zcela záměrné a vycházelo především z volební matematiky, ve které benešovští voliči disponovali téměř 741 hlasy, oproti Jílovému s 237 a Černému Kostelci s 239 hlasy.⁵⁴² To si zcela jasně uvědomoval sám Veselý, který na tom také založil svoji předvolební kampaň: „*Město naše má rozhodující slovo při volbě poslance, poněvadž v něm jest převážná většina všeho voličstva, a bylo by nerozumno, aby zapomínalo svých zájmů místních, jehož všechna města jsou pamětliva...*“⁵⁴³

Vsadil tak na jedinou možnou kartu, kterou měl, a tím byli voliči z Benešova. Ta také odhalila zásadní slabinu jeho kandidatury, čímž bylo, že se jeho volební obvod skládal ještě z dalších dvou měst Černého Kostelce a Jílového, kde nemohl tuto výhodu využít. Proto zde byl prezentován jako muž: „*smýšlení pokrokového, který vždy k zásadám pokrokovým se hlásil a pro ně otevřeně a usilovně pracoval.*“⁵⁴⁴ On sám si byl této volební nevýhody dostatečně vědom. V průběhu roku 1907 zkoumal volební šance mezi jednotlivými stoupenci realistické strany, žijícími v Černém Kostelci a Jílovém. O situaci v Jílovém byl dokonale informován už od začátku roku 1907, kdy se zde snažil získat hlasy pro Václava Boučka: „*Socialistická strana je zde velmi silná, též radikálové jsou četní a poslušní pivovaru, mladočechů je hrstka, pokrokových asi tolik co prstů na jedné ruce a též něco agrárníků. Zde se teď nedá nic dělat. Musí se začít od začátku vykládati a poučovati - cesta tedy dlouhá.*“⁵⁴⁵ Přesto se za uplynulý rok poměry ve prospěch realistů

⁵⁴⁰ Jiskra, 29. ledna 1908, r. VI, č. 5.

⁵⁴¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2842, Provolání Františka Veselého k benešovské veřejnosti z 22. února 1908.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.

⁵⁴² Jiskra, 19. února 1908, r. VI, č. 8.

⁵⁴³ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2842, Provolání Františka Veselého k benešovské veřejnosti z 22. února 1908.

⁵⁴⁴ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.

⁵⁴⁵ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698/1, Dopis Václava Čiháka Františku Veselému z 14. února 1907.

v Jílovém moc nezlepšily. Situace v Černém Kostelci nebylo o nic lepší, avšak alespoň zde František Veselý našel hrstku nadšenců pro svoji kandidaturu: „Bylo již dávným přáním mým a několika, ovšem málo jednotlivců, aby i v městě našem vystoupila strana pokroková s kandidátem svým... Že by kandidát strany pokrokové v Kostelci obdržel větší počet hlasů, je vyloučeno, avšak již vystoupením jeho, docílila by strana jistého vlivu, který stranami jinými jí je upírán. Většina voličů volila vždy se stranou svobodomyšlnou, neb radikály, aneb v pozdější době demokraty... Záleželo by tedy na tom, aby kandidát osobou svou i jiným stranám čeliti mohl.“⁵⁴⁶

Veselý se ovšem nevzdal a pro podporu svojí volební kampaně se snažil získat na svých volebních přednáškách účast známých osobností z realistické strany.⁵⁴⁷ Již od podzimu 1907 přesvědčoval v tomto směru Václava Boučka, kterému se z počátku nechtělo. Teprve koncem ledna 1907 se Veselému podařilo získat jeho souhlas s přednáškou v Benešově, jak vyplývá z Boučkova dopisu: „Přijedu. Snad bychom si to rozdělili takhle: Vy - sněm a jeho úkoly, Já - snahy české strany pokrokové.“⁵⁴⁸ Ta se konala dne 5. února 1908 a byla Veselého první předvolební veřejnou přednáškou jako kandidáta do zemského sněmu království Českého, přičemž ji řídil osobně jako předseda schůze Julius Taussig.⁵⁴⁹ Nakonec však Václav Bouček nemohl dorazit z důvodu nemoci. Veselý se tedy snažil získat jako náhradu Františka Drtiny: „Lituji velice, že nemohl jsem Vám vyhověti. Škoda že na věc dříve jste mne neupozornil.“⁵⁵⁰ Nezbyvalo mu tedy nic jiného, než aby před přítomnými posluchači vystoupil sám.

Volební boj se nevedl jen v přednáškových sálech, ale též na stránkách jednotlivých stranických novin, což je patrné u přednášky Františka Veselého z 5. února 1908, o kterém realistický týdeník Jiskra napsal: „Každý očekával jeho vystoupení s největším zájmem... Straníci i odpůrci musili se tu sejíti v přesvědčení, že nám své služby do sněmu nabízí muž dokonale vzdělaný, osvícený, spravedlivý... Schůzi bylo přítomno asi 300 posluchačů, kteří sledovali vývoje p. Dr. Veselého s neutuchajícím zájmem a hlučné uznání mu bylo odměnou za jeho kandidátní řeč.“⁵⁵¹ Naprosto jiný obraz si mohl o této Veselého přednášce udělat čtenář mladočeského týdeníku Hlasy od Blaníka: „Kandidát v dlouhé přednášce dotkl se všech bodů jež jsou v jakékoliv souvislosti se sněmem, naší samosprávou a ukázal, že všímá

⁵⁴⁶ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698/12, Dopis Josefa Mentlíka Františku Veselému z 13. října 1908.

⁵⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 2698/5, Dopis Václava Boučka Františku Veselému z 5. listopadu 1907.

⁵⁴⁸ Tamtéž, inv. č. 2698/5, Dopis Václava Boučka Františku Veselému z 22. ledna 1908.

⁵⁴⁹ Jiskra, 12. února 1908, r. VI, č. 7.

⁵⁵⁰ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698/5, Dopis Františka Drtiny Františku Veselému ze 7. února 1908.

⁵⁵¹ Tamtéž.

si veřejného života našeho a to hlavně kulturního. Nic však nového neuvedl..., a proto účast posluchačů byla celkem mdlá a pasivní... Obecenstvo po celé dvě hodiny zachovalo vzorný klid, ani jediným projevem nevyrušilo řečníka a neodvážilo se žádným všetečným dotazem rušiti náladu první pokrokové schůze domácího kandidáta.⁵⁵² O čtyři dny později se Veselý jako řečník účastnil obdobné schůze v Černém Kostelci.⁵⁵³ Uvědomoval si, že potřebuje nutně známou osobnost, která by dokázala přitáhnout posluchače na jeho přednášky, což mu ovšem ztěžovali sami čelní představitelé realistické strany: „Žel pp. prof. Masaryk a dr. Bouček jsou již v plném proudu voličských schůzí... a nedá se vzhledem na pražské poměry měnit. Pan prof. Drtina přijel včera z Mladé Boleslavi... pak odjede do Vídně, kam nezbytně musí... A p. dr. Herben, jenž rád by Vám vyhověl, není dosud tak pozdraven, aby mohl jeti a řečniti. Je nám to velice nemilo, že musíme odříci, poněvadž na ostatní řečníky, jež máme k dispozici, asi sotva byste reflektoval, soudě z Vašeho dopisu.“⁵⁵⁴ Nakonec se mu však podařilo získat T. G. Masaryka, který se rozhodl osobně podpořit Františka Veselého v jeho volebním úsilí a dne 24. února 1908 se jako řečník účastnil benešovské volební schůze.⁵⁵⁵ Zde měl František Veselý poslední možnost před volbami získat dosud nerozhodnuté voliče a ohradit se proti některým útokům: „Proti mé kandidatuře vymysleli někteří pánové označení, že je jen místní... a že jsem jen domácím kandidátem. Chci proto zdůraznit, že kandiduji hlavně především jako kandidát politický, jako příslušník české strany pokrokové. Kdyby šlo o pouhý místní zájem, o nějakou místní benešovskou politiku, nenamáhal bych se kandidovat, tu by jistě zastupování našeho města převzal pan starosta nebo některý z našich pánů radních...“⁵⁵⁶ Tím narážel na předvolební agitaci mladočechů, kteří podle realistického deníku tím chtějí: „Jeho kandidaturu zlehčit...“⁵⁵⁷ Ve svém projevu se František Veselý pustil také ostře proti mladočeské straně a klerikálům, až nakonec objasnil svůj předvolební program: „Chceme, aby lid byl posílen vzděláním, školami i dalším vzděláváním v letech, kdy už povinná školní docházka pominula. Chceme, aby byl prost pověr, modlářství a spoléhání v zázraky, aby hospodářsky byl posílen a osvobozen na závislosti na německém kapitále a německé podnikavosti... Každého, kdo mne chce volit prosím, aby mi dal hlas nejen jako

⁵⁵² Hlasy od Blaníka, 7. února 1908, r. XXIV, č. 6.

⁵⁵³ Jiskra, 12. února 1908, r. VI, č. 7.

⁵⁵⁴ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698/6, Dopis Kamila Harmacha Františku Veselému z 6. února 1908.

⁵⁵⁵ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.; Jiskra, 11. března 1908, r. VI, č. 11.

⁵⁵⁶ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2451, Proslov Františka Veselého na schůzi z 24. února 1908.

⁵⁵⁷ Jiskra, 26. února 1908, r. VI, č. 9.

benešovskému spoluobčanovi, nýbrž také a hlavně jako člověku, který dosud vždy pracoval pro svobodu a pokrok, a který pro tyto ideály chce pracovat po celý svůj život."⁵⁵⁸

O tři dny později po tomto Veselého projevu se uskutečnilo dne 27. února 1908 první kolo voleb v městské kurii.⁵⁵⁹ Velmi těsně⁵⁶⁰ skončil souboj na prvních dvou místech mezi národním sociálem Václavem Chocem⁵⁶¹ a kandidátem mladočechů Václavem Schustrem, který získal pouze o sedm hlasů méně.⁵⁶² Na Františka Veselého zbylo třetí místo, avšak s velkým rozdílem oproti dvěma zmíněným kandidátům. I přesto se jednalo o poměrně slušný výsledek zvláště v Benešově, kde získal 138 hlasů, ale v Černém Kostelci pouze 6 a nejhůř dopadl v Jílovém s 5 hlasy, takže souhrnný výsledek byl 149 hlasů od voličů v této skupině měst.⁵⁶³ Tento propad ve dvou dalších městech byl zdůvodněn takto: „*Poněvadž v Jílovém a Černém Kostelci jest hnutí pokrokové teprve v prvých počátcích, nepřekvapuje nás skrovný počet hlasů, jehož tam bylo dosaženo.*“⁵⁶⁴ Tento handicap ho prakticky vylučoval z reálné možnosti vyhrát tyto volby.

Ve druhém kole voleb do zemského sněmu dne 3. března 1908 se tak rozhodovalo spíše mezi kandidáty strany národně sociální a mladočeské. To potvrdily i výsledky druhého kola, kdy František Veselý zaznamenal prudký propad hlasů v Benešově, kde získal o 49 hlasů méně, než v prvním volebním kole.⁵⁶⁵ Tím pro něho skončil jeho první volební souboj neúspěchem, který ho však neodradil od další politické činnosti. Pořadí na prvních dvou místech se tentokrát otočilo ve prospěch mladočeského kandidáta Václava Schustra, který porazil Václava Choce kandidujícího za národní sociály, a stal se tak poslancem zemského sněmu království Českého.⁵⁶⁶

Teprve po volebním klání se v plné míře rozběhlo vzájemné osočování mezi regionálním tiskem realistické a mladočeské strany. První zaútočil benešovský mladočeský list, který ve svém článku čtenářům sděloval: „*Skromnost sluší každému a zvláště tomu, kdo ji projevuje jen výjimečně, třeba dělal jen z nouze ctnost. Takovou ctností se přizdobili páni*

⁵⁵⁸ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2451, Proslov Františka Veselého na schůzi z 24. února 1908.

⁵⁵⁹ Hlasy od Blaníka, 4. ledna 1908, r. XXIV, č. 1.

⁵⁶⁰ První Václav Choc získal v Benešově 280, Černém Kostelci 26, Jílovém 70 tedy celkem 376 hlasů. Druhý skončil Václav Schuster, který obdržel v Benešově 158, Černém Kostelci 145, Jílovém 66 tedy celkem 369 hlasů. Jednalo se tedy pouze o malý rozdíl 7 hlasů. Hlasy od Blaníka, 29. února 1908, r. XXIV, č. 9.

⁵⁶¹ Václav Choc (1860-1942), český právník, novinář a politik. Působil jako advokát v Praze. Přestavitel národně sociální strany. V letech 1901 až 1918 poslanec říšské rady. Za I. světové války se účastnil domácího odboje a v letech 1916 až 1917 byl vězněn. V letech 1919 až 1923 vůdce Slovanské strany národně sociální. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 344.

⁵⁶² Hlasy od Blaníka, 29. února 1908, r. XXIV, č. 9.

⁵⁶³ Srov. Hlasy od Blaníka, 4. ledna 1908, r. XXIV, č. 1.; Jiskra, 4. března 1908, r. VI, č. 10.

⁵⁶⁴ Jiskra, 4. března 1908, r. VI, č. 10.

⁵⁶⁵ Tamtéž, 11. března 1908, r. VI, č. 11.

⁵⁶⁶ Srov. Hlasy od Blaníka, 13. března 1908, r. XXIV, č. 11.; Jiskra, 11. března 1908, r. VI, č. 11.

zdejšího tábora realistů ve svém doslovu k volbám. Jsou spokojeni s hlasy, které dostali při první volbě. O druhé opatrně mlčí, poněvadž by se museli k projevu spokojenosti velmi mnoho nutiti při ztrátě 49 hlasů... Ovšem střízlivý pozorovatel nebude z onoho opěvovaného počtu hlasů odevzdaných pro p. dra Veselého vyvozovati úsudek příznivý pro vývoj realistické strany v Benešově. Snad také padá na váhu osoba kandidáta, jehož bychom opravdu litovali, kdyby po mnohaletém působení v místě nemohl kolem sebe spočísti na 100 lidí chovajících k němu osobně důvěru...⁵⁶⁷ Zdejší tisk mladočeské strany se pustil také do benešovského realistického předáka, a zároveň rabína místní židovské náboženské obce Otakara Krause, o kterém napsal: „Nečinil nic více a nic méně než že v pravém slova smyslu hlásal svatou válku proti dr. Schustrovi a snažil se místní občany židovského vyznání, proti němu poštvat. Týž ještě v předvečer druhé volby, svolal schůzi svých souvěrců a zde dovozoval, že jest zájem židovstva nevoliti dr. Schustra...“⁵⁶⁸ To si ovšem nemohly realistické noviny nechat líbit: „Mohli si vzíti na mušku kohokoliv z realistů, poněvadž všichni stejně jsme se přičiňovali o dosažení slušného počtu hlasů pro p. Dra Veselého, ale při své noblesse vybrali si rabína p. Dra Krause, poněvadž o něm předpokládají, že mu jeho postavení nedovoluje se brániti takovým způsobem, jakým byl napadán. Co spáchal je, že jako pokrokový člověk a jednatel naší místní organizace agitoval pro pokrokového člověka a ne pro kandidáta strany mladočeské... O klerikalismu Dra Krause a zklerikalisování zdejších židů konstatujeme jen, že židovskou schůzi nesvolal pan rabín... a že schůzka neměla účel agitovati, nýbrž vysvětliti důvody, které nás přiměly jíti do druhé volby, což na schůzi této bylo výslovně konstatováno.“⁵⁶⁹ Byly to však jen dozvuky právě skončené volebního boje, které skončilo vítězstvím Václava Schustra.

Místní mladočeský tisk měl plné právo na své rozhořčení. Pokud si odmyslíme vzájemné útoky obsažené v textech a zaměříme se pouze na podstatné informace z obou článků, získáme docela zajímavý obrázek. Týdeník mladočeské strany správně píše: „*ještě v předvečer druhé volby, svolal schůzi svých souvěrců...*“⁵⁷⁰ Rabín Kraus v tom však byl zcela nevinně, jelikož schůzi členů benešovské židovské obce svolal sám Julius Taussig, protože chtěl potenciálním voličům Františka Veselého: „*vysvětliti důvody, které nás přiměly jíti do druhé volby.*“⁵⁷¹ Nevíme sice, co bylo večer, den před volbami sděleno Taussigovým prostřednictvím místní židovské komunitě a není to ani podstatné, jelikož skutečnou pravdu

---

⁵⁶⁷ Hlasy od Blaníka, 7. března 1908, r. XXIV, č. 10.

⁵⁶⁸ Tamtéž.

⁵⁶⁹ Jiskra, 11. března 1908, r. VI, č. 11.

⁵⁷⁰ Hlasy od Blaníka, 7. března 1908, r. XXIV, č. 10.

⁵⁷¹ Srov. Hlasy od Blaníka, 13. března 1908, r. XXIV, č. 11.; Jiskra, 11. března 1908, r. VI, č. 11.

bychom se z jeho úst stejně nedozvěděli, tak jako ji nejspíš neslyšeli ani přítomní židovští posluchači.

Skutečné okolnosti náhlého rozhodnutí Františka Veselého kandidovat i v druhém kole zemských voleb spočívaly totiž ve volební taktice realistické strany, jejímž cílem nebylo nic jiného než získat pro vlastní stranu politické body. Pro objasnění tohoto nečekaného obratu v názoru Františka Veselého je nutné vrátit se na počátek roku 1908, kdy obdržel dopis od předáka realistické strany Václava Boučka, hlavního zastánce případné volební dohody s mladočeským kandidátem Václavem Schustrem. Tuto předvolební smlouvu Bouček vřele doporučoval Veselému pro nadcházející volební klání, když mu napsal: „*Dr. Schuster, s nímž jsem ve velmi přátelském poměru, se mnou vícekrát příležitostně mluvil, také o eventuální dohodě pro užší volby, slušném volebním boji atd...*”⁵⁷² Slušný volební souboj se sice očekávat nedal, ale dohoda mezi Františkem Veselým a Václavem Schuster ano, jak vyplývá z Boučkova dopisu ještě před prvním kolem zemských voleb: „*Mluvil jsem právě včera s kolegou Schustrem. Soudí jako Vy, že nejvíce zmůže demagogie Chocova. Důvěrně sdělují: národní demokraté slíbili mu hlasy pro užší volbu. Reflektuje i hlasy naše z důvodu vážnějšího. On i Preiss mají toho mladočešství tak po krk, chtějí výhrady učiniti a eventuálně obrátiti se k mladočeskému klubu zády a navázati pakt s námi. Schustra znám dobře, nelže. Soudím tedy, že by bylo dobře, aby přes usilovnost agitace pro Vaši kandidaturu, zachována s ním byla dohoda, aby nebylo trpkosti pro užší volbu.*”⁵⁷³

Tajné volební vyjednávání se však teprve na plné obrátky rozjelo po uveřejnění volebních výsledků z první volby, kdy zvítězil národní sociál Václav Choc a Veselého reálné šance na post zemského poslance vzala definitivně za své. Především to byl mladočeský kandidát Václav Schuster, který chtěl po své porážce z prvního kola voleb, získat na svoji stranu voliče Františka Veselého. Toho o celé věci okamžitě informoval T. G. Masaryk ve čtvrtek 27. února 1908: „*p. dr. Schuster se mnou mluvil, poví Vám sám všechno - domluvte se, rozhodněte. Snad by bylo možné, již o 2 volbě mu dát hlasy. Tím si uspoříte práci, projevíte ústupnost a nakloníte si měšťanstvo a ovšem zavážete si dr. Schustra... Předem jsme proto, co rozhodnete.*”⁵⁷⁴ František Veselý věděl, že nemůže zvítězit. Mohl však pomoci k vítězství vůdci strany T. G. Masarykovi kandidujícímu v Praze tím, že bude podporovat mladočeského kandidáta v Benešově a naopak mladočeši prosadí Masaryka v jeho pražském volebním obvodu. Tento Veselého záměr ovšem příliš nevycházel, jak je patrné z Masarykova

---

⁵⁷² ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698, Dopis Václava Boučka Františku Veselému ze 7. ledna 1908.

⁵⁷³ Tamtéž, Dopis Václava Boučka Františku Veselému z 12. února 1908.

⁵⁷⁴ Tamtéž, k. 6, inv. č. 339, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 27. února 1908.

dopisu z 29. února 1908, který obsahuje instrukce, jak se dále zachovat: „*Vyjednáváme s mladočechy..., aby p. Němec byl volen v obchodní komoře, já na Starém městě a dr. Schuster u Vás. Mluvil jsem s p. Němcem, je proto, co výkonný sbor mladočeský udělá, nevím, ale dr. Preiss aj. jsou proto. Dnes odpoledne se dohodnou. Dejme tomu, že by nesvolili. I v tom případě nevidím volit Choce. Zásadně, abychom si dále na sebe nerozezlili soc. dem. stranu... Lepší mladočeši, kteří uznávají naši taktiku... socialisté půjdou s dr. Schustrem... mně prohlásil, že se všemožně přičiní i o nápravu v obci, pokud to dovede.*“⁵⁷⁵ Také Václav Bouček se opět přimlouval za Schustra: „*Pišu Vám ve věci Schustrově... soc. dem. dali direktivem, aby jejich lidé hlasovali pro nás v Praze a na Pardubicku. Váš okres snad dostane příkaz hlasovat pro Schustra, aby Choc byl poražen. Hlasy soc. dem. stačily by asi k vítězství. Je tedy radno, abychom si my zachovali pověst, že jsme rozhodli. Dr. Schuster zůstane nám aspoň zavázán... Jde mi o to, abychom v Benešově nepřišli o zásluhu, že jsme my v Benešově rozhodli boj.*“⁵⁷⁶ V důvěrné části dopisu pak Václav Bouček prakticky zavrhl Veselého původní plán: „*Prof. Masaryk jednal už s Němcem, ten je proto, aby on sám odstoupil a šel si pro mandát do komory, ale tam bude lítý boj... Schuster bude v témže smyslu působit, zejména aby Němce posiloval v jeho úmyslu. Zabezpečiti nám arcí nemohou nic ani jeden ani druhý! Proto by nebylo radno spojovati pražské kandidatury s Vašimi hlasy - žádat pomoc ano, ale neprohrát! A prohráli bychom, kdyby Schuster prošel bez nás... Proším, nezazlívejte mi této situační zprávy vím, že chcete nás zde v Praze podepřít. Jde mi o to, abychom v Benešově nepřišli o zásluhu, že jsme my rozhodli boj a v Praze přeci nic nedosáhli.*“⁵⁷⁷

Nebyli to pouze vrcholoví představitelé realistické strany, kdo doporučoval volit Václava Schustra, ale i někteří Veselého voliči, jak naznačuje dopis z Černého Kostelce: „*Po nabytých zkušenostech v posledních volbách, pak vzhledem k tomu, že by při druhé volbě ze straníků našich jen 2 hlasy pro Vás odevzdány byly, dovoluji sobě uctivý dotaz, jak se při druhé volbě zachovati mám... Ostatní, aby zabránili zvolení neoblíbeného zde Choce dají hlasy své přímo dru Schustrovi... Já sám mluvě za svou osobu učiním, jak budete přát. Ovšem Choce bych nevolil, to bych se raději volby zdržel.*“⁵⁷⁸ Stejně stanovisko zaujali také benešovští sociální demokraté, kteří před Veselým, s nímž udržovali velmi přátelské vztahy, později obhajovali svůj postup při zemských volbách ústy svého představitele: „*Postavení naše bylo těžké... bylo naší povinností dáti naše hlasy Vám. Na druhé straně bylo naším*

⁵⁷⁵ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 29. února 1908.

⁵⁷⁶ Tamtéž, k. 26, inv. č. 2698, Dopis Václav Bouček Františku Veselému z 29. února 1908.

⁵⁷⁷ Tamtéž.

⁵⁷⁸ Tamtéž, Dopis Josefa Mentlíka Františku Veselému z 29. února 1908.

příkazem, a povinností zabrániti vítězství posl. Choce, který a jehož strana nás všemožným způsobem haní... Račte prosím uznati, že zabránit zvolení posl. Choce bylo povinností naši vůči sobě samým."⁵⁷⁹

Nejen od Václava Boučka a T. G. Masaryka obdržel Veselý v sobotu 29. února 1908 dopisy, ale také od tajemníka výkonného výboru realistické strany Kamila Harmacha, který konstatoval neúspěch pražského vyjednávání.⁵⁸⁰ Následovala však mnohem závažnější informace pro Františka Veselého: „*Tvrdil mně do očí spolupřítomný dr. Tobolka, že prý jste vy již v pátek dojednali s Mladočechy dohodu a že postoupíte dle ní hlasy dr. Schustrovi za to, že dostanete nějaké místo v zastupitelstvu, že se urovnají poměry nějak v obci.. Popřel jsem to opíraje se o výroky dr. Schustra a Vaše, pane doktore. Oni tím byli zaraženi... Toť situace, buďte opatrní a nedejte se zlákat. Uvažte dobře, jestli sliby v místní politice budou dostatečnou kompensací.*“⁵⁸¹

Nejenže tedy ztroskotal Veselého plán vyměnit své hlasy za volební vítězství T. G. Masaryka, ale musel nyní dokonce čelit podezření, že vyjednal tajnou dohodu s benešovskými mladočechy. Na tom by nebylo nic špatného, vždyť to mu také doporučoval ve svém dopise Václav Bouček i T. G. Masaryk. Problémem však bylo, že tato dohoda měla být uzavřena již v pátek 28. února 1908, kdežto Masarykův a Boučkův dopis dostal až druhý den. František Veselý v tom byl patrně zcela nevině. Spíše by se dala tato smlouva mezi místními realisty a mladočechy přičíst jako zásluha druhému muži strany v Benešově Juliu Taussigovi, který své vyjednávací schopnosti osvědčil již v minulých obecních volbách. Za celou akcí nestál ani špatný úmysl, ale spíše komunikační nedorozumění, jelikož všechno se seběhlo ve velmi krátkém čase dvou dnů. Nyní se už nedalo nic dělat, jednání s mladočechy neprobíhala dobře, dohoda z 28. února 1908 platila a byla navíc dost výhodná pro benešovské realisty a také pro Františka Veselého: „*dostanete nějaké místo v zastupitelstvu, že se urovnají poměry nějak v obci...*“⁵⁸²

Takže se nadále počítalo s tím, že František Veselý nebude kandidovat v druhém kole, což však překazil telegram⁵⁸³ Masaryka, který zněl: „*Jednáme, ale mladočeši neochotni. Proved'te druhou volbu, abyste měl co nejvíce hlasů. Konečné rozhodnutí pro užší volbu.*“⁵⁸⁴ Bylo to nepochopitelné, jelikož by tím zničil dohodu z 28. února 1908, o což mu zřejmě také šlo. Dost napovídá Masarykův dopis datovaný den před druhým kolem

⁵⁷⁹ ANM, fond František Veselý, k. 8, inv. č. 571, Dopis Jana Veverky Františku Veselému z 8. března 1908.

⁵⁸⁰ Tamtéž, k. 26, inv. č. 2698, Dopis Kamila Harmacha Františku Veselému z 29. února 1908.

⁵⁸¹ Tamtéž.

⁵⁸² Tamtéž.

⁵⁸³ Pravděpodobně přišel tento telegram do Benešova dne 2. března 1908 v 9 hodin.

⁵⁸⁴ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698, Telegram T. G. Masaryka Františku Veselému.

voleb: „Přišel ke mně dr. Preiss s dr. Schustrem, žádali, abychom Schustrovi dali hlasy. Na Benešovsku rozhodneme. Byl jsem pro Schustra. Žádal jsem proto, aby oni volili mne v Praze za to. Hlavně, že by tím projevili konečně po prvé dobrou vůli! Němec sám si přeje odstoupit a stejně mluvili Preiss aj. - ne a ne! Za zády jednají s některými s našimi v Benešově...“⁵⁸⁵ František Veselý tedy příkaz od Masaryka poslechl a skutečně se druhého kola účastnil. Otázkou je, když znal místní rozložení sil a dokázal si spočítat, že více hlasů než v kole prvním nezíská, nepřenechal-li tajně část svých hlasů právě Schustrovi. Tím by splnil příkaz T. G. Masaryka, a zároveň také udržel zmiňovanou dohodu s místní mladočeskou stranou. Po marném vyjednávání s předáky mladočechů se Masaryk zřejmě rozhodl vsadit všechno na další kolo voleb a pravděpodobně počítal s dalším kolem jednání pro užší volbu. V tom případě, ale jeho volební taktika naprosto selhala. Nakonec jediným kandidátem realistické strany, který se dostal do zemského sněmu království Českého byl Jindřich Štemberka na Žamberecku.⁵⁸⁶

6 Veselého politická činnost před První světovou válkou

6.1 Komunálním politikem

Pro samotného Františka Veselého byly zemské volby jeho prvním a posledním pokusem před vznikem ČSR dostat se do vrcholové politiky v Čechách, který skončil neúspěchem. Zaměřil se proto spíše na svoji práci v obecním zastupitelstvu, kde se jeho nejoblíbenější oblastí staly hospodářské a školské záležitosti. V Benešově se totiž poměry po volebním klání začaly pomalu zklidňovat a místní mladočeský tisk začal ukazovat benešovským realistům vlídnější tvář. Ještě v únoru 1908 by si čtenář mladočeského tisku musel myslet, že František Veselý se ve finančních otázkách vůbec nevyzná: „*O svých znalostech odborných v otázce obchodní a živnostenské nás plně nepřesvědčil a nezbudil důvěru, že by na tom poli byl zvláště zdatným činitelem pro naše střední vrstvy.*“⁵⁸⁷ Do léta 1908 se však situace změnila, jak referuje benešovský týdeník mladočeské strany: „*p. dr. Veselý, který v delší pečlivě sestavené a statistickými daty podložené řeči,*

---

⁵⁸⁵ Dopis T. G. Masaryka Bedřichu Hlaváčovi z 2. března 1908. Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, č. 99, s. 334.

⁵⁸⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 172.

⁵⁸⁷ Hlasy od Blaníka, 7. února 1908, r. XXIV, č. 6.

populární formou ukázal na četné nesrovnalosti při vyměřování daně výdělkové a osobní... přednáška byla odměněna hojným potleskem...⁵⁸⁸

Veselého hlavní snahou bylo získat si další voliče a také všeobecnou podporu v obci, což mohl dosáhnout jediným způsobem, a tím bylo přesvědčit benešovskou veřejnost o svých politických a odborných schopnostech. Kampaň proti daním byla ideální možností, jak tohoto cíle dosáhnout: „*Jest nutno, aby občanstvo naše vědělo, že daně nepadají z nebe, že to není pohroma, proti které není obrany jako např. kroupy nebo povodeň, nýbrž že daně na nás rozvrhují pánové, kteří žijí s námi a mezi námi... Jest potřeba, abychom je nepokládali za své nepřátele, nýbrž za své důvěrníky a zástupce, kteří jsou povinni se nás ujmout a zastat a zabránit nespravedlnostem ve vyměřování daní... Jest nutno dát najevo voleným i jmenovaným členům komise, že jim hlavně ukládáme odpovědnost za nesrovnalosti při rozvrhování daní, a že jsou povinni starat se o to, aby křivd a bezpráví nebylo.*“⁵⁸⁹ Byl to záměrný apel na benešovské poplatníky, které chtěl soustředit do místního stranického Spolku majitelů domů a poplatníků, v jehož čele stál. Tím by získal vliv na důležitou složku voličů pro budoucí zemské a obecní volby. Pokoušel se též získat za členy spolku, nejen poplatníky, ale také majitele domů: „*Spolek zaslal všem majitelům domů pozvání, aby se přihlásily za jeho členy...*“⁵⁹⁰ Neopomíjel ani důležitost místní sociální demokracie a snažil se společně s Juliem Taussigem prospět jejím členům v rámci své advokátní činnosti: „*aby lidé nemajetní poradu zabezpečenu měli, jsme ochotni zdarma ve své kanceláři raditi těm, kteří se vykáží Vaší průkazkou.*“⁵⁹¹

Mezitím proběhl v Praze ve dnech 28. a 29. června 1908 první sjezd České strany pokrokové, jehož hlavním cílem bylo zhodnotit dosavadní politickou činnost strany a navrhnout budoucí směr pro další období: „*společně jsme se poradili o pevnější organizaci, abychom zrevidovali svůj program a doplnili jej v duchu doby.*“⁵⁹² Zvláště se na sjezdu diskutovalo o ženské otázce, přičemž jedním z požadavků mělo být dosažení stejných voličských práv žen i mužů.⁵⁹³ Dokladem tohoto směru byla: „*přítomnost žen, zastoupených i v předsednictvu a s muži na rovno jednajících v politických otázkách. Je to originální pokus řešit ženskou otázku v politické straně.*“⁵⁹⁴ Tím se naráželo na skutečnost, že členkou

⁵⁸⁸ Hlasy od Blaníka, 17. července 1908, r. XXIV, č. 29.

⁵⁸⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2453, František Veselý o vyměřování daní z roku 1908.; Jiskra, 22. července 1908, r. VI, č. 30.

⁵⁹⁰ Jiskra, 27. ledna 1909, r. VI, č. 4.

⁵⁹¹ ANM, fond František Veselý, k. 26, inv. č. 2698, Dopis Františka Veselého a Julia Taussiga Organizaci sociálně demokratické v Benešově z 6. března 1908.

⁵⁹² Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 174.; Jiskra, 10. června 1908, r. VI, č. 24.

⁵⁹³ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 174.

⁵⁹⁴ Jiskra, 8. července 1908, r. VI, č. 28.

předsednictva realistické strany se stala Olga Stránská, která ve vrcholné stranické funkci reprezentovala ženy, hlásící se k realistické straně.⁵⁹⁵ Byly vytyčeny i další cíle, které měly směřovat k zabezpečení sociální reformy i státní samostatnosti českého národa, přičemž mělo být dosaženo kulturního, sociálního a politického obrození celého Rakouska.⁵⁹⁶ Pro Veselého byly však nejdůležitějšími otázkami pevná organizace strany a úloha stranického tisku, o nichž se během sjezdu také hovořilo. V tom spatřoval hlavní význam pro úspěšný budoucí vývoj realistické strany. Jistým zadostiučiněním po únorové volební porážce byla pro Františka Veselého schůze obecního zastupitelstva konaná dne 21. října 1908, kdy byl zvolen naprostou většinou hlasů svých kolegů poprvé členem místní školní rady.⁵⁹⁷ Dalším jeho cílem bylo dostat se do okresního zastupitelstva⁵⁹⁸, což naopak skočilo naprostým neúspěchem, jelikož na schůzi konané dne 6. prosince 1908 dosáhl pouhého 1 hlasu z 34 přítomných obecních zastupitelů.⁵⁹⁹ Mnohem úspěšnější byl v tomto ohledu jeho přítel a dlouholetý obecní radní Julius Taussig, který dostal společně s dalšími čtyřmi kandidáty důvěru pro zastupování Benešova v okresním zastupitelstvu.⁶⁰⁰ To byl již druhý Veselého neúspěch během krátké doby, který ho ovšem nemohl odradit od jeho další veřejné činnosti, spíše naopak.

K získání většího vlivu na benešovské voliče pořádali místní realisté řadu přednášek, ve kterých se snažili vzdělávat a informovat širokou veřejnost o aktuálních politických otázkách tehdejší doby. Zvláště Spolek paní a dívek v tomto směru vyvíjel neobyčejnou aktivitu, vedle své hlavní charitativní činnosti. Mezi pozvanými přednášejícími byla celá škála osobností jako Alice Masaryková, která vystoupila 25. března 1908 se svojí přednáškou *O ženě a alkoholismu*, v níž posluchačům řekla: „*V boji proti tomuto zhoubnému nepříteli lidstva s úspěchem může pracovati žena, ať již jako manželka a matka, jejímž jediným štěstím je šťastná budoucnost dítek, nebo jako učitelka, již svěřena výchova a zušlechťování srdcí dětských...*”⁶⁰¹

---

⁵⁹⁵ Srov. Jiskra, 24. června 1908, r. VI, č. 26.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 384.

⁵⁹⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 174.

⁵⁹⁷ Srov. Hlasy od Blaníka, 30. října 1908, r. XXIV, č. 44.; Jiskra, 2. prosince 1908, r. VI, č. 49.

⁵⁹⁸ Okresní zastupitelstvo se skládalo z 24 členů, z nichž 5 zastupovalo skupinu velkých statků, 2 poplatníci velkého průmyslu, 7 skupina měst a městysů (na Benešov připadalo 5, na Bystřici a Postupice po 1 členu) a 10 členů volily venkovské obce. Jiskra, 4. listopadu 1908, r. VI, č. 45.

⁵⁹⁹ Hlasy od Blaníka, 11. prosince 1908, r. XXIV, č. 50.

⁶⁰⁰ Jiskra, 16. prosince 1908, r. VI, č. 51.

⁶⁰¹ Tamtéž, 1. dubna 1908, r. VI, č. 14.

6.2 Obecní volby v roce 1909

Blížil se konec funkčního období dosavadního obecního zastupitelstva v Benešově a pro místní politické strany, zvláště pro realisty, byly nadcházející volby velmi důležité, jelikož jim mohly ukázat skutečnou bilanci jejich tříletého působení v komunální benešovské politice prostřednictvím hlasujících voličů. Začátek roku 1909 byl ve znamení upevnování pozic předních benešovských realistů v jejich dosavadních spolkových funkcích. Zvláště významné byly pro realisty volby do místní židovské náboženské obce, na kterou získávali stále větší vliv prostřednictvím Julia Taussiga, což potvrdily i volební výsledky: „*voličstvo, které se rozestoupilo na konzervativní a pokrokové a provedlo čilou volební agitaci. Z 250 voličů dostavili se 202. Značnou většinou hlasů prošli vesměs kandidáti strany pokrokové...*“⁶⁰² Také František Veselý si upevnil svoji pozici ve Spolku majitelů domů a poplatníků, když byl 29. ledna 1909 opětovně zvolen jeho předsedou.⁶⁰³ Stejně úspěšně pro ně dopadly volby ze 17. dubna 1909 i v místní organizaci realistické strany, přičemž pozici předsedy obhájil František Veselý, místopředsedy Julius Taussig a post jednatele místní rabín Otakar Kraus.⁶⁰⁴ Na schůzi benešovské strany realistů se jednalo především o nadcházejících obecních volbách a také: „*o poměrech strany a o poměru našem k jiným stranám.*“⁶⁰⁵

Začátkem jara 1909 žil Benešov a jeho okolí bojem proti zamýšlenému zdražování piva, k němuž se připojila řada místních stran. Dne 23. května 1909 se dokonce konalo protestní shromáždění benešovských hostinských, při němž byl zřízen protestní Spolek proti zdražování piva, za jehož předsedu byl zvolen tehdejší náměstek starosty Ladislav Feršman, který tak mohl získat řadu voličů: „*Účastensví, zvláště venkovského obyvatelstva bylo nad míru značné. Bylo předem zřejmo, jak nepopulární je projekt nové daně.*“⁶⁰⁶ To si uvědomil i František Veselý, který se k této akci zapojil jménem místních realistů a před shromážděným publikem promluvil: „*Daň zasáhne zase nejchudší a odnímá jim hospodářskou sílu, které by ke zlepšení své výživy potřebovali... Z politických, autonomistických důvodů jsme proti dani... Přejeme zdar a sílu odporu hostinských, kteří tu hájí stanovisko lidové.*“⁶⁰⁷ Obdobně reagoval i benešovský mladočeský tisk: „*zničena by byla existence stavu hostinských a široké vrstvy obyvatelstva obtíženy novou daní a to daní, která*

⁶⁰² Jiskra, 27. ledna 1909, r. VI, č. 4.

⁶⁰³ Tamtéž, 3. února 1909, r. VII, č. 5.

⁶⁰⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2846, Pozvánka na valnou hromadu místní České strany pokrokové.; Jiskra, 21. dubna 1909, r. VI, č. 16.

⁶⁰⁵ Jiskra, 21. dubna 1909, r. VII, č. 16.

⁶⁰⁶ Srov. Hlasy od Blaníka, 29. března 1913, r. XXIX, č. 13.; Jiskra, 26. května 1909, r. VII, č. 21.

⁶⁰⁷ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2846, Proslov Františka Veselého na protestní schůzi společenství hostinských v Benešově z 23. května 1909.

se dotýkati bude všech bez rozdílu. Je nutno, aby zájem o tuto schůzi byl co největší beze všeho osobního a stranického pozadí, poněvadž vláda musí býti uvědoměna, že přijetím nešťastné pivní daně rozpoutal by se elementární odpor všech vrstev obyvatelstva, který by mohl přinést rozvrat ve státním hospodářství."⁶⁰⁸ Boj proti zdražení piva spojil prakticky veškeré místní politické strany, což však nevydrželo dlouho, jelikož začala předvolební vyjednávání.

Původně se počítalo s obdobnou dohodou všech místních politických stran a hnutí jako při minulých obecních volbách, kdy se na základě vzájemných smluv navrhli kompromisní kandidáti a předem bylo zřejmé, kolik jednotlivé skupiny dostanou v novém obecním zastupitelstvu mandátů. K prvnímu předvolebnímu jednání došlo 18. září 1909, přičemž schůzi svolal osobně starosta Benešova František Stark: „na podnět některých vlivných činitelů... Schůze byla navštívena 23 delegáty a předsedal jí pan starosta... Strana sociálně demokratická se jednání neúčastnila...“⁶⁰⁹ Za absencí zdejších soc. demokratů stálo jejich rozhodnutí neúčastnit se obecních voleb s ohledem k jejich početní slabosti.⁶¹⁰ Všichni přítomní se sice shodli na tom, aby: „volby byly prováděny klidně, ve formách slušných, aby boj volební byl obmezen.“⁶¹¹ To ovšem bylo to jediné, na čem se delegáti shodli, jelikož se nemohli dohodnout na výboru, který by určoval a také dojednával kompromisní volební kandidátku.⁶¹² Představitel Klubu voličů Ladislav Feršman navrhol: „zastoupení dle hmotných zájmů a stavů“, přičemž delegát realistů Rudolf Pokorný naopak: „volbu dle tří politických stran mladočeské, národně sociální a pokrokové“.⁶¹³ Jeho návrh byl logický vzhledem k tomu, že třetí sbor ovládali národní sociálové a naopak voliči z druhého a prvního sboru patřili většinou k mladočechům nebo realistům.⁶¹⁴ Účastníci setkání se však na dohodě nemohli shodnout. Po neúspěšném vyjednávání se do diskuse zapojil představitel zdejších mladočechů Josef Dlabola, který promluvil jménem strany, že: „strana svobodomyšlná se usnesla nominovat pana Starka a odevzdat mu i hlasy za starostu.“⁶¹⁵ Tím v podstatě toto jednání skočilo, jak sděloval místní tisk: „Projeveno bylo přání, aby přítomným delegátům bylo popřáno času k opatření určitějších informací od stran, a proto bude v nejbližších dnech svolána nová schůze poradní.“⁶¹⁶ Tu svolal benešovský starosta na 27. září 1908,

⁶⁰⁸ Hlasy od Blánika, 21. května 1909, r. XXV, č. 21.

⁶⁰⁹ Jiskra, 23. září 1909, r. VII, č. 38.

⁶¹⁰ Tamtéž, 23. prosince 1909, r. VII, č. 51.

⁶¹¹ Tamtéž, 23. září 1909, r. VII, č. 38.

⁶¹² Tamtéž.

⁶¹³ Tamtéž.

⁶¹⁴ Tamtéž, 23. prosince 1909, r. VII, č. 51.

⁶¹⁵ Tamtéž, 23. září 1909, r. VII, č. 38.

⁶¹⁶ Tamtéž.

přičemž: „*Porada tato bylo obeslána slaběji než schůze prvá a také na ní mluvily súčasťně strany velmi zdrženlivě. Výsledkem jednání bylo, že pan starosta svolá užší poradu o věcech volebních, k níž po jednom delegátu vyšlou strany politické mladočeská, pokroková a národně sociální, pak obchodní grémium, řemeslnicko-živnostenská beseda, hospodáři a gážisté. Teprve v poradě těchto delegátů bude definitivně rozhodnuto o osudu kompromisu.*“⁶¹⁷ Tato další schůzka za účasti předsedů benešovských stranických organizací mladočeské, pokrokové, národně sociální, řemeslnické besedy, obchodního grémia a hospodářů z 8. října 1909 opět nevedla k vytouženému kompromisu, jelikož: „*si přítomní vyžádali, aby mohli vyslechnout své straníky o navrženém počtu zástupců.*“⁶¹⁸ O tři dny později byla svolána poslední předvolební schůze, na níž se definitivně rozhodlo, že: „*není možno se dohodnout o počtu členů výboru obecního, který by na jednotlivé strany připadal.*“⁶¹⁹ Původní kompromis počítal s rozdělením členů obecního zastupitelstva takto: „*strana mladočeská by měla 18, národně-sociální 12 a pokroková 6 zástupců.*“⁶²⁰ Přičemž představitel Klubu voličů Ladislav Feršman požadoval v obecním zastupitelstvu 16 zástupců místo původních dvanácti, což mladočeši i realisté odmítli.⁶²¹ Tím skončila předvolební dohoda naprostým neúspěchem, o čemž místní realistický tisk napsal: „*Litujeme tohoto nezdaru proto, že nastane boj na zastoupení v obci, při němž se však pozornost soustředí jen na osoby, kdežto na věčné zájmy obecní se zapomene.*“⁶²²

Nakonec byly volby do obecního zastupitelstva vypsané na polovinu prosince 1909, přičemž třetí sbor měl volit 15. prosince 1909, druhý sbor 17. prosince 1909 a první sbor o den později.⁶²³ Ještě před volbami se 3. prosince 1909 sešlo dosluhující obecní zastupitelstvo, aby ze svého středu zvolilo šest členů do výboru městské spořitelny⁶²⁴, do něhož se tak poprvé dostal i František Veselý.⁶²⁵

Neúspěšná jednání mezi místními politickými stranami o kompromisních kandidátech do benešovského obecního zastupitelstva měla za následek jejich rozdělení do dvou

---

⁶¹⁷ Jiskra, 14. října 1909, r. VII, č. 41.

⁶¹⁸ Tamtéž.

⁶¹⁹ Tamtéž.

⁶²⁰ Tamtéž.

⁶²¹ Tamtéž.

⁶²² Tamtéž.

⁶²³ Tamtéž, 9. prosince 1909, r. VII, č. 49.

⁶²⁴ Výbor městské spořitelny v Benešově se skládal ze starosty města a 12 členů. Starostovo členství ve výboru městské spořitelny automaticky vyplývalo z jeho funkce starosty města. Ostatní členy volilo obecní zastupitelstvo vždy po třech letech 1/2 z 12 členů, takže funkční období člena výboru spořitelny bylo šest let. V čele představenstva spořitelny stál předseda a jeho náměstek, kteří byli voleni spořitelním výborem. Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935, Benešov 1935.

⁶²⁵ Srov. Hlasy od Blaníka, 10. prosince 1909, r. XXV, č. 50.; Jiskra, 9. prosince 1909, r. VII, č. 49.; Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935.

zneprátelených volebních táborů. V jediném, v čem se obě uskupení shodla, byl jejich společný kandidát ve třetím sboru, dosavadní starosta města Benešova František Stark.⁶²⁶ První skupinu tvořil Klub voličů, Řemeslnicko-živnostenská beseda, Klub vlastníků domů, Odbočka národně-sociálních živnostníků, Odbočka Zemské jednoty železničních zřízenců a národní sociálové.⁶²⁷ Toto politické seskupení se dokázalo shodnout na svých společných kandidátech pro druhý a třetí volební sbor.⁶²⁸ Proti tomuto uskupení se postavili místní mladočeši a realisté, kteří naopak představili společné kandidátky pro první a druhý volební sbor.⁶²⁹ V těchto volbách šlo o hodně, což si uvědomoval i František Veselý, který byl autorem většiny volebních prohlášení určených voličům: „*Voličové!... Nové zastupitelstvo budu mítí těžký úkol, aby se staralo o rozumné uspokojení potřeb, které vzrůstem města našeho na obec dolehly, ale aby nepřepínalo sil poplatnictva... Jen povznesením svých obchodů, živností a zemědělství, jakož i rozkvětem školství svého může se Benešov státi hospodářským i kulturním střediskem krajiny naší, a ji k sobě upoutati...*“⁶³⁰ Ani protistrana neváhala místní veřejnosti předložit své předvolební výzvy: „*V našich kandidátech najde obec nezištné a nestranné spolupracovníky podporující dle svých sil obecního hospodářství všechny užitečné podniky, poplatníci naleznou v nich sebevědomé, poctivé zastánce ve věcech národních a hospodářských...*“⁶³¹ Svými předvolebními sliby se žádná z obou politických seskupení příliš nelišila. Každá z obou stran snášela voličům modré z nebe, nyní šlo pouze o to, které bude pro voliče to modřejší. To však mohli rozhodnout pouze benešovští obyvatelé zapsaní do seznamu voličů.

Obecní volby v Benešově začaly 15. prosince 1909 ve třetím sboru, kde kompromisní kandidáti národních sociálů a dalších hnutí potvrdili svoji dominanci ziskem 55% před 40% odevzdaných hlasů mladočeské straně.⁶³² Naopak ve druhém a třetím sboru dosáhla vítězství společná kandidátka realistické a mladočeské strany, čímž získala většinu.⁶³³ V novém benešovském zastupitelstvu zasedlo šest realistů, z nichž František Veselý, Julius Taussig, obchodník Rudolf Pokorný kandidovali úspěšně ve druhém sboru a profesor Antonín Dvořák,

---

⁶²⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2844, Kandidátní listina do obecních voleb z roku 1909.; Hlasy od Blaníka, 10. prosince 1909, r. XXV, č. 50.

⁶²⁷ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2844, Kandidátní listina do obecních voleb z roku 1909.

⁶²⁸ Tamtéž.

⁶²⁹ Srov. Jiskra, 16. prosince 1909, r. VII, č. 50.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 103.

⁶³⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2844, Rukopis Františka Veselého z roku 1909.; Jiskra, 16. prosince 1909, r. VII, č. 50.

⁶³¹ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2844, Provolání k voličům z roku 1909.

⁶³² Jiskra, 18. prosince 1909, r. VII, č. 50.

⁶³³ Srov. Hlasy od Blaníka, 24. prosince 1909, r. XXV, č. 52.; Jiskra, 18. prosince 1909, r. VII, č. 50.

obchodník Eduard Ohrenstein, ředitel školy Karel Mach byli zvoleni ve sboru prvním.⁶³⁴ Největšího úspěchu ve volbách dosáhla mladočeská strana se svými osmnácti mandáty, následována uskupením Klubu voličů s jedenácti obecními zastupiteli, v němž dominovali národní sociálové.⁶³⁵ Nejvíce hlasů od voličů získal dosavadní starosta František Stark, který nebyl příslušníkem žádné politické strany.

Nové obecní zastupitelstvo v Benešově vzešlé z voleb bylo sice zvoleno, ale: „*Dostavilo se jen 25 členů, do nejmenšího předepsaného počtu scházeli 2.*“⁶³⁶ Z toho důvodu se na žádost starosty Františka Starka dostavil na schůzi zastupitelstva místní představitel okresního hejtmanství doktor Hejda, aby: „*nutné záležitosti byly obstarávány, neměla-li by se svolat schůze starého zastupitelstva*“.⁶³⁷ Načež Bedřich Hejda prohlásil, že: „*pokládá rokování v této schůzi za nepřijatelné, ale též svolání starého zastupitelstva za nemožné.*“⁶³⁸ Tento Hejdův názor odmítl František Veselý, který řekl, že: „*staré zastupitelstvo trvá tak dlouho, až nové se neustaví a má za nutné staré zastupitelstvo svolati.*“⁶³⁹ Veselého postoj v této věci byl nakonec schválen, ale v tuto dobu nemohl ještě nikdo tušit, že tímto okamžikem se v očích zdejšího reprezentanta okresního hejtmanství stává představitel místních realistů jeho úhlavním nepřítelem. Povolební atmosféra byla velmi napjatá, o čemž do jisté míry svědčí i úmrtí jednoho z nově zvolených členů benešovské samosprávy, ředitele zdejší obecní školy Karla Kratochvíla: „*V poslední době často stýskal si na kruté bolesti v hlavě, působené vážnou nervovou chorobou.*“⁶⁴⁰

Důvodem nepřítomnosti jedenácti nově zvolených zastupitelů ze třetího volebního sboru bylo, že: „*Strana národně-sociální chce postupem svým vymoci, aby první radní byl vybrán z jejich stoupců a poukazuje k tomu, že její zástupci zvolení ve třetím sboru zastupují největší počet voličů, a že jim tedy náleží hodnost prvního radního.*“⁶⁴¹ Negativně se k postupu těchto stávkujících členů obecního zastupitelstva postavila nejsilnější mladočeská strana: „*Nedostavila se 11 členná skupinka..., která shromážděna jsouc v hostinci..., oznámila poslu, vyslaného starostou, že se nesúčastní schůze nebude-li vyhověno jejím všem požadavkům... není možno vyhověti.*“⁶⁴² Nakonec poražená aliance národních

⁶³⁴ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 10.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 103.; SOkA Benešov, fond Archiv města Benešova, k. 188, inv. č. 1006, Jmenný seznam benešovských zastupitelů z 28. prosince 1911.

⁶³⁵ Hlasy od Blaníka, 24. prosince 1909, r. XXV, č. 52.

⁶³⁶ Srov. Hlasy od Blaník, 1. ledna 1910, r. XXVI, č. 1.; Jiskra, 6. ledna 1910, r. VIII, č. 1.

⁶³⁷ Jiskra, 6. ledna 1910, r. VIII, č. 1.

⁶³⁸ Tamtéž.

⁶³⁹ Tamtéž.

⁶⁴⁰ Tamtéž, 13. ledna 1910, r. VIII, č. 2.

⁶⁴¹ Tamtéž, 6. ledna 1910, r. VIII, č. 1.

⁶⁴² Hlasy od Blaníka, 24. prosince 1909, r. XXV, č. 52.

sociálů ustoupila již 5. ledna 1910 a umožnila tím ustanovení nového obecního zastupitelstva, které mohlo za předem dojednané dohody přistoupit k volbě obecního výboru, na jejímž základě byl zvolen opětovně starostou František Stark, tři radní z mladočeské strany, včetně prvního radního Josefa Dlaboly, který byl předsedou místní organizace mladočeské strany, po jednou radním měla realistická strana a zbylé tři mandáty radních získali zástupci národních sociálů.⁶⁴³ Nejvýznamnější změnou ve složení benešovského obecního výboru byl příchod Rudolfa Pokorného, zastupujícího v něm realistickou stranu. Ten na postu radního vystřídal Julia Taussiga, který: „využil svého práva, volbu z důvodů soukromých nepřijmouti.“⁶⁴⁴

6.3 Boj dvou právníků

Po vzájemné dohodě všech místních politických stran se povolební poměry uklidnily a benešovští realisté se mohli dát cestou nerušené politické činnosti, což oceňoval zdejší stranický tisk: „v celku staré předsudky vymizely a naše strana může činně zasáhnouti do praktické politiky.“⁶⁴⁵ V této době založili místní organizaci pokrokové mládeže jako odezvu na celostranický sjezd mládeže, který se konal v Hradci Králové ve dnech 17. až 19. září 1908, na němž se tato nová generace realistů přihlásila k boji proti politické nečinnosti, pohrdání veřejnou činností, demagogii a dále se vyslovila za zvýšení vzdělanosti v politické oblasti.⁶⁴⁶ Tento nový místní mládežnický spolek realistické strany se také ihned po svém ustanovení zapojil do benešovského veřejného života oslavou šedesátého výročí narození T. G. Masaryka.⁶⁴⁷ Ani přední straniční činitelé v Benešově nezůstali pozadu, aby představiteli realistické strany vzdali hold za jeho dosavadní veřejnou a kulturní činnost. Zvláště František Veselý mu ve svém projevu z 2. března 1910 věnoval slova uznání: „Profesor Masaryk nás nutil k přemýšlení, učil nás přemýšlet a odvracel nás od planého horování a prázdného mluvení. Věděl, že myslit, myslit opravdu a do všech důsledků bolí, že je jen málo lidí, kteří to dovedou, a že dopracovat se k přesvědčení bývá i nepříjemno. Často člověk, který hledá přesvědčení, se unaví a nemá pak síly a odvahy dopracovat se přesvědčení a z únavy se stává lhostejným. Lidé lhostejní jsou pak největší nepřátelé svobodného myšlení a lidského pokroku vůbec...“⁶⁴⁸

⁶⁴³ Jiskra, 6. ledna 1910, r. VIII, č. 1.

⁶⁴⁴ Hlasy od Blaníka, 1. ledna 1910, r. XXVI, č. 1.

⁶⁴⁵ Jiskra, 23. prosince 1909, r. VII, č. 51.

⁶⁴⁶ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 185; Jiskra, 6. ledna 1910, r. VIII, č. 1.

⁶⁴⁷ Jiskra, 10. února 1910, r. VIII, č. 6.

⁶⁴⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2845, Leták s pozvánkou na přednášku Františka Veselého u příležitosti 60. let narození T. G. Masaryka z roku 1910.; Jiskra, 3. března 1910, r. VIII, č. 9.

Tuto klidnou atmosféru vládoucí od počátku roku 1910 překazilo svým zákrokem okresní hejtmanství v Benešově, když zakázalo: „*rozdávání a roznášení návštějí o veřejné přednášce... o zdravotě osobní a veřejné.*“⁶⁴⁹ Nešlo přímo o zrušení přednášky, jak je zřejmé z výnosu okresního hejtmanství: „*Stvrzuji, že jste jménem spolku Paní a dívek podala zde oznámení..., dle kterého uspořádáte dne 1. května 1910... veřejnou přednášku... Současně povolují ve smyslu § 23 tiskového zákona vylepování návštějí... na místech veřejných k tomu určených a rozdávání letáků vydaných československých abstinenčním svazem v Praze, při pokladně. Rozdávání a roznesení návštějí po městě vzhledem k ustanovení § 23 tiskového zákona povolití nelze.*“⁶⁵⁰ František Veselý si tento zákaz vzal velmi osobně, jelikož tuto přednášku pořádal Spolek paní a dívek, jehož starostkou byla jeho manželka. Stejně jako koncem prosince 1909, kdy se střetly různé právní názory dvou odlišných osob s právnickým vzděláním Hejdy a Veselého, z nichž vyšel vítězně posledně jmenovaný, tak i nyní se historie opakovala, což je patrné z rozhořčení Františka Veselého: „*Odůvodnění? To prý vzhledem na ustanovení § 23 tisk. zák. povolití nelze! Tiskový zákon již platí skoro 48 let, ač doba jeho působnosti spadá ještě do časů, kdy rozhodovali úředníci z bachovské éry, kteří jistě zákon vykládali, co nejtěsněji, nejnevolněji, ale tohle nikomu nenapadlo, že rozdávání cedulí k odborné přednášce dámského spolku, přirozeně tedy nepolitického, je nepřijatelné... Stojíme před záhadou. Jak máme tomuto zakazu rozumět? Zákon je alespoň nám zcela jasný. Obsahuje zákaz kolportáže, vyžaduje k vyvěšení policejní povolení, ale ani to ani ono neplatí pro oznámení čistě místního zájmu... Věc není lhotejná, tiskový zákon je kus našeho práva, mimochodem řečeno práva skrovně přiměřeného a všemi zákonnými prostředky se budeme brániti, aby zde se nám ujímalo, co půl století bylo nespornou praxí. Jestli kde, jsou u nás, přes všechny občasně volební neshody, poměry velmi klidné. V započatém nechť se pokračuje a poměry budou časem hodně nepřijemné...*“⁶⁵¹

Vztah realistů a okresního hejtmanství se po dlouhou dobu vyznačoval poměrně klidným soužitím obou stran, což bylo dáno především osobou zdejšího okresního hejtmana Adolfa Heinze, který byl úředníkem: „*velmi pilným, spravedlivým a seriózním, který měl vždy nejlepší snahu prospěti svěřenému okresu a pracovati v zájmu jeho obyvatelstva.*“⁶⁵² Začátkem roku 1909 však po osmi letech ve své funkci skončil, čehož velmi litoval benešovský tisk: „*Vědomí pilné a poctivé práce a úcta všech kdož měli příležitost jej blíže*

---

⁶⁴⁹ Jiskra, 5. května 1910, r. VIII, č. 18.

⁶⁵⁰ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2848, Dopis Bedřicha Hejdy Miladě Veselé z 27. dubna 1910.

⁶⁵¹ Jiskra, 5. května 1910, r. VIII, č. 18.

⁶⁵² Hlasy od Blánika, 15. ledna 1909, r. XXV, č. 3.

poznati, bude mu jistě nejlepší vzpomínkou na dlouholeté působíště.⁶⁵³ Po Heinzově odchodu byl pověřen vedením okresního hejtmanství v Benešově Bedřich Hejda, čímž se situace v Benešově radikálně změnila.⁶⁵⁴ Podle Františka Veselého se do čele státní okresní správy dostal muž, jehož: „konání je vedené osobní mstou, panovačností a pohrdáním ku právům občanskými zákony zabezpečenými.“⁶⁵⁵

Koncem března 1909 byla po celých Čechách státními úřady zahájena akce proti antimilitaristickému hnutí reprezentovaného mládežnickými spolky národně sociální strany, které byly postupně rozpouštěny.⁶⁵⁶ Ke stejnému kroku se rozhodlo benešovské okresní hejtmanství v čele s Bedřichem Hejdou dne 3. dubna 1909, což oznamovaly zdejší mladočeské noviny svým čtenářům: „Perzekuce antimilitaristů zahájena byla konečně i v Benešově domovní prohlídkou úřednického politického úřadu za asistence četníka a městského strážníka. Navštíveny byly byty a zabaveny různé tiskopisy zcela nevinného rázu a dokonce i podobizna Havlíčkova. Klub mládeže Havlíček byl rozpuštěn...“.⁶⁵⁷ Tento spolek patřil k místní straně národně sociální, fungoval tři roky a měl přibližně 50 členů.⁶⁵⁸ Realisté na tento zásah reagovali poměrně uvážlivě: „strana národně sociální by velice chybila, kdyby se dala strhnout k nějakým demonstracím.“⁶⁵⁹

Dlouholetý budoucí spor mezi zdejším představitelem okresního hejtmanství a realistů se měl teprve naplno rozhořet, když František Veselý podal začátkem května 1910 jménem své ženy jako předsedkyně Spolku paní a dívek odvolání k místodržitelství v Praze proti rozhodnutí místního okresního hejtmanství z 27. dubna 1910, kterým bylo zabráněno vylepovat plakáty na jejich přednášku.⁶⁶⁰ Veselého další kroky v této věci také souvisely s jeho povahou: „Vím, že celý můj život jest bojem proti všem mocným tohoto světa. Šel jsem vždy jen vlastní cestou, spoléhal jsem jen na svoje síly a všeho čím jsem si dobyl jen vlastním přičiněním a svojí prací.“⁶⁶¹ Jeho odvolání však bylo zamítnuto, jak Miladě Veselé oznamoval dopisem Bedřich Hejda: „V základě ustanovení § 23 tiskového zákona nedalo c. k. místodržitelství vynesení ze dne 25. června 1910 místa Vašemu odvolání podanému

⁶⁵³ Srov. Hlasy od Blánika, 15. ledna 1908, r. XXV, č. 3.; ŠPIRITOVÁ, Alexandra, Slovník představitelů státní správy v Čechách 1848-1918, Praha 1995, s. 63.

⁶⁵⁴ ŠPIRITOVÁ, Alexandra, Slovník představitelů státní správy, s. 63.

⁶⁵⁵ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2454, Rukopis Františka Veselého o Bedřichu Hejdovi z roku 1910.

⁶⁵⁶ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 45.

⁶⁵⁷ Hlasy od Blánika, 9. dubna 1909, r. XXV, č. 15.

⁶⁵⁸ Jiskra, 14. dubna 1909, r. VII, č. 15.

⁶⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁶⁰ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2848, Odvolání Spolku paní a dívek k zemskému místodržitelství v Praze ze 7. května 1910.

⁶⁶¹ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2449, Rukopis Františka Veselého - nedatovaný.

proti zdejšímu výměru ze dne 27. dubna 1910, jímž nebylo povoleno spolku paní a dívek v Benešově rozdávat a roznesení návštějí po městě oznamujících pořádání veřejné přednášky.⁶⁶² Tím ovšem problém s rozdávatím plakátů na přednášku neskončil, jelikož Veselý podal nyní stížnost k ministerstvu vnitra: „Zákaz roznesení... k poučné, vědecké přednášce z oboru zdravotnictví jest zajisté i v Rakousku neslýchaný a ministerstvo zajisté nepřipustí, aby se nám v té příčině stala krivda, aby teprve v parlamentě bylo nutno dovolávat se vysvětlení...“⁶⁶³ Teprve ministerstvo vnitra dalo za pravdu Františku Veselému, což zdejší realistický tisk 17. listopadu 1910 vítězoslavně oznamoval benešovskému obyvatelstvu: „výnosem z 8. října 1910 vyhovělo stížnosti a uznalo, že plakát nikoliv politický, nýbrž pouze přednášku o zdravotvědě ohlašující, dlužno počítat k návštějím sloužícím čistě zájmům ve smyslu § 23 odst. 3 tisk. zák. a že tedy nepodléhá zákazu § 23 odst. 1 tisk. zák. vyslovenému. Věc byla samozřejma a nikdy nepřišlo na mysl žádnému úřadu v Benešově, aby zapovídal roznášení plakátů o přednáškách po domech. Teprve letos bylo nutno podat tuto stížnost až k ministerstvu, aby tato samozřejmost byla prokázána.“⁶⁶⁴ Celá akce tak skončila úspěchem. Měla však za následek zvýšení nepřátelství mezi Františkem Veselým a Bedřichem Hejdou, který pouze čekal na příležitost, aby mohl proti zdejšímu advokátovi úředně zakročit.

Nemusel čekat dlouho, jelikož František Veselý se v listopadu 1910 rozhodl v rámci vzdělávací kampaně místní organizace realistické strany: „uspořádati řadu přednášek v Benešově... pod hromadným názvem volná škola lidová... V přednáškách se bude pokračovat v lednu a únoru a předměty jejich pak oznámíme. Vstupné bude vybíráno jen na uhrazení hotových výloh...“⁶⁶⁵ To také 19. listopadu 1910 sdělil místnímu okresnímu hejtmanství: „Oznamujeme a žádáme: C.k. okresní hejtmanství račiž toto oznámení na vědomí vzíti a povoliti nám nalepení plakátů v Benešově a roznesení pozvánek po domech v Benešově“.⁶⁶⁶ To byla vítaná příležitost pro Bedřicha Hejdu, aby mohl ze své funkce představeného okresního hejtmanství tomuto plánu zabránit, což 21. listopadu 1910 udělal s odůvodněním, které vysvětluje sám František Veselý: „z podání našeho prý nelze s určitostí vyrozuměti, jaký způsob uspořádání byl zamýšlen, nešloť prý o veřejnou schůzi

---

⁶⁶² ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2848, Dopis Bedřicha Hejdy Miladě Erbenové z 28. června 1910.

⁶⁶³ Tamtéž, Stížnost Spolku paní a dívek k ministerstvu vnitra z 15. července 1910.

⁶⁶⁴ Jiskra, 17. listopadu 1910, r. VIII, č. 46.

⁶⁶⁵ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2847, Oznámení Františka Veselého o konání cyklu přednášek z roku 1910.

⁶⁶⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2847, Oznámení Františka Veselého o konání cyklu přednášek z roku 1910.; Jiskra, 1. prosince 1910, r. VIII, č. 48.

lidu..., ježto bylo zamýšleno vybírání vstupného...⁶⁶⁷ Stejně jako před několika měsíci podal proti tomuto rozhodnutí František Veselý odvolání k místodržitelství v Praze.⁶⁶⁸ K významnému posunu ve sporu došlo začátkem prosince 1911, jak je patrné z Veselého slov: „*dr. Hejda učinil jako správce okresního hejtmanství u státního zastupitelství v Táboře trestní oznámení proti celé místní organizaci české strany pokrokové v Benešově pro přečin tajného spolčování a přestupek proti zákonu o spolcích.*“⁶⁶⁹ František Veselý toto trestní oznámení komentoval takto: „*Poněvadž bylo trestní oznámení namířeno proti značnému počtu osob v Benešově veřejně činných bylo obecně uznáváno za čin osobní msty...*“⁶⁷⁰ Mezi obviněnými nemohl chybět samozřejmě ani představitel benešovských realistů František Veselý jako hlavní odpůrce Bedřicha Hejdy.⁶⁷¹ Další Veselého postup v této kauze osvětluje dopis od jeho známého: „*dovolil bych si radit, aby p. prof. Drtina svým vlivem u ministerstva objasnil věc Vaší, aby se dalšími odročeními a k vyšším instancím do ztracena, předešlo.*“⁶⁷² To však nebylo ani třeba, jelikož: „*řízení bylo po prvních výsledcích zastaveno.*“⁶⁷³ I přesto se Veselý obrátil ve věci zákazu přednášek o pomoc na svého přítele a stranického kolegu Františka Drtinu, zastávajícího tehdy post říšského poslance, který v této věci učinil dotaz 16. prosince 1910 na říšské radě ve Vídni.⁶⁷⁴ Koncem roku 1910 tak následoval další útok Bedřicha Hejdy směřující tentokrát prostřednictvím Spolku paní a dívek na manželku Františka Veselého.⁶⁷⁵ Vhodnou záminkou se pro něho stala přednáška Františky Plamínkové⁶⁷⁶, konaná tímto benešovským ženským spolkem, kterou přednesla: „*Sl. Plamínková, jejíž přednáška o snahách žen nové doby zavedla hejtmanství podnět k zakročení, přednesla přednášku onu, obsahem nezávadnou a nepolitickou, již asi ve 20 spolcích ženských a nikomu nepřišlo na mysl, aby ji prohlásil za politickou, až teprve*

---

⁶⁶⁷ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2847, Odvolání představitelů benešovských realistů k ministrovi vnitra z 16. března 1911.

⁶⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁶⁹ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2454, Rukopis Františka Veselého o Bedřichu Hejdovi z roku 1910.

⁶⁷⁰ Tamtéž.

⁶⁷¹ Tamtéž, k. 31, inv. č. 2847, Obeslání obviněného Františka Veselého k výsledku z 1. prosince 1910.

⁶⁷² Tamtéž, Dopis Eduarda Žižky Františku Veselému z 6. prosince 1910.

⁶⁷³ Tamtéž, Žaloba na Bedřicha Hejdu z roku 1918.

⁶⁷⁴ Tamtéž.

⁶⁷⁵ Jiskra, 29. prosince 1910, r. VIII, č. 52.

⁶⁷⁶ Františka Plamínková (1875-1942), česká národně socialistická politička. Po maturitě na státním učitelské ústavu v Praze učila na odborných školách v Táboře, Soběslavi a v Praze. Po roce 1918 zastávala čelné funkce v učitelských organizacích. Od mládí usilovala o rovnoprávnost žen v občanském životě. V roce 1923 založila Ženskou národní radu a jako její předsedkyně působila až do zákazu této organizace roku 1942. V roce 1925 byla zvolena za místopředsedkyni Mezinárodní ženské rady. Na konci I. světové války vstoupila do Čs. strany socialistické. Stala se členskou jejího předsednictva, zastupovala ji v pražské městské radě v letech 1918 až 1925 a následně v senátu až do roku 1939. Za heydrichiády byla popravena nacisty. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 198.

v Benešově narazila.⁶⁷⁷ Několik dní po této přednášce poslal Hejda obsílky starostce spolku Veselé a také jednatelce Ossendorfové v tom znění, že: „přednáškou paní F. Plamínkové zanesli do Benešova antimilitaristickou agitaci.“⁶⁷⁸ Na základě tohoto předvolání se obě představitelky zmíněného spolku dostavily na zdejší okresní úřad, kde jim podle Veselého vzpomínek Bedřich Hejda hrozil: „rozpuštěním spolku, a žádal, aby obě funkcionářky podepsaly přiznání, že přednáškou přestoupil Spolek paní a dívek meze svých stanov.“⁶⁷⁹ Celý výslech skončil Hejdovou porážkou, jelikož: „Přání jeho vyhověno nebylo a pan dr. Hejda musil se nakonec po dlouhé debatě spokojit s podepsáním pouhého ujištění, že spolek bude působiti v mezích stanov.“⁶⁸⁰ Hejdův neúspěch s jeho záměrem objasňují vzpomínky Veselého dcery: „Moje maminka vypravovala, jak po příchodu od výslechu u Dra Hejdy, jak zlostně dr. Hejda škrtl část připravovaného zápisu o výslechu funkcionářek Spolku paní a dívek, když předsedkyně Milada Veselá vytrvale odmítala podepsat protokol ve znění, jak byl původně připraven k podpisu...“⁶⁸¹

Místodržitelství v Praze svým výnosem z 11. února 1911 opět nedalo za pravdu Františku Veselému a jeho odvolání ve věci konání souboru přednášek zamítlo.⁶⁸² Tento výrok se Veselý dozvěděl 22. února 1911 a ihned proti němu podal odvolání k ministerstvu vnitra ve Vídni: „zakázáno bylo uspořádání cyklu přednášek pod hromadným názvem volná škola lidová z důvodů, které po našem soudu neodpovídají ani podstatě věci, ani zákonu. Rozhodnutí samo odporuje platnému právu... Právě se v rozhodnutí, že z podání našeho nelze s určitostí zjistit, jaký způsob uspořádání byl zamýšlen... Neurčitost a nejasnost není zákonným důvodem k zamítnutí... Ale v pravdě nemůže býti nikdo v pochybnosti o tom, co jsme žádali a c.k. okresní hejtmanství nám dobře rozumělo. Nevíme, jak určitě jsme měli svoji žádost přednésti...“⁶⁸³ Veselý se dále rozepisuje o právních aspektech případu, podle kterých by ministerstvo vnitra mělo na základě jeho právního rozboru cyklus přednášek povolit.⁶⁸⁴ Na toto odvolání se však příliš nespolehal a ihned po zjištění usnesení místodržitelství o všem informoval svého přítele a říšského poslance Františka Drtinu, který mu o tři dny později napsal: „Vyřízení místodržitelství mne překvapilo. Rekurs ovšem podejte. Zakročím

⁶⁷⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2617, František Veselý - Vzpomínka z Benešova.; Jiskra, 29. prosince 1910, r. VIII, č. 52.

⁶⁷⁸ Tamtéž.

⁶⁷⁹ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2617, František Veselý - Vzpomínka z Benešova.

⁶⁸⁰ Tamtéž.

⁶⁸¹ Tamtéž, Vzpomínka Ludmily Kloudové.

⁶⁸² Tamtéž, k. 31, inv. č. 2847, Dopis Okresního hejtmanství Františku Veselému z 22. února 1911.

⁶⁸³ Tamtéž, Odvolání k ministerstvu vnitra z 22. února 1911.

⁶⁸⁴ Tamtéž.

ve Vídni osobně... Budete-li míti věc hotovu tento týden, pošlete mi obě."⁶⁸⁵ Tím měl na mysli interpelaci v říšské radě, kterou osobně sestavil František Veselý a Drtina ji společně s dalšími kolegy dne 10. března 1911 ve vídeňském parlamentu opravdu přednesl: „*Pokládáme za nutno obrátiti pozornost ministra vnitra na úřední činnost c.k. okresního hejtmána v Benešově u Prahy, dra. Bedřicha Hejdy, které jde o to, aby klidné a příznivé poměry politické a společenské v okresu tom rozrušila a obyvatelstvo rozešťvala... Je tím nebezpečnější v okresu, kde velkou část roku tráví arcivévoda František Ferdinand... Je nepochopitelné, že c.k. místodržitelství neprohlédlo nepravdivost a nebezpečnost této osobní politiky okresního hejtmána, který jako by si vymínil neloyalnost zde vychovávatí...*"⁶⁸⁶ Přes všechnu usilovnou snahu však zákaz přednášek odvolán nebyl.⁶⁸⁷ Ještě v roce 1912 se místní organizace realistické strany snažila prosadit přednášky s názvem Volná škola lidová, což opět bylo okresním hejtmanstvím zamítnuto, stejně jako odvolání k místodržitelství a ministerstvu vnitra: „*Na rozhodnutí ministerstva bude podána stížnost ke správnímu soudu ve Vídni, kdež teprve budou osudy naší volné lidové školy ukončeny a rozhodnuty.*"⁶⁸⁸ K definitivnímu rozhodnutí ve věci zákazu přednášek Volné školy lidové došlo až v polovině roku 1912, kdy: „*říšský soud zákaz potvrdil.*"⁶⁸⁹ To bylo také podle místního realistického tisku zdůvodněno takto: „*Říšský soud má zato, že pořádání přednášek nepodléhá zákonu shromažďovacímu, nýbrž tak jako př. pořádání koncertů a pod. předpisům policejním a neshledává v zákazu jejich ani porušení práva shromažďovacího ani porušení práva na volný projev, neboť prý v přítomném případě nejde o pouhé projevy mínění, nýbrž o přednášky se vstupným, tedy pořádání, podléhající předpisům policejním.*"⁶⁹⁰

Dvouletý boj tedy nakonec skončil vítězstvím Bedřicha Hejdy. Jednalo se celou dobu o střet dvou právnicky vzdělaných osob, o jejich náhled na pojetí práva a ani jeden z nich nechtěl ze svého právního stanoviska ustoupit. Je nepochybné, že Bedřich Hejda byl kariéerní úředník, který se vyznačoval panovačností a snažil se všemožně zavděčit budoucímu následníkovi trůnu nalézajícimu se na blízkém konopištském zámku. I tak vyzněla interpelace Františka Drtiny, jejímž autorem byl téměř slovo od slova František Veselý, který se snažil upozornit na nebezpečí spojování „*hrozného chování*" zdejšího představitele okresního

---

⁶⁸⁵ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2847, Dopis Františka Drtiny Františku Veselému z 25. února 1911.

⁶⁸⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2852, Interpelace Františka Drtiny na říšské radě z 10. března 1911.; GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 127.

⁶⁸⁷ BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 11.

⁶⁸⁸ Jiskra, 3. května 1912, r. X, č. 18.

⁶⁸⁹ Srov. Hlasy od Blaníka, 2. srpna 1912, r. XXVIII, č. 31.; Jiskra, 18. července 1912, r. X, č. 29.

⁶⁹⁰ Jiskra, 22. srpna 1912, r. X, č. 34.

hejtmanství s následníkem trůnu. Veselý prokázal v dlouholetém sporu neobyčejnou vytrvalost a houževnatost, s kterou byl schopen hájit svůj právní výklad zákonů, i proti státním úřadům. Veselý a Hejda spolu však museli nadále žít a toto soužití se nemohlo obejít bez nepříjemností vycházejících z obou stran. Po událostech z minulých roků se cesta k poklidnému a harmonickému vztahu mezi okresním hejtmanem Bedřichem Hejdou a představitelem benešovských realistů Františkem Veselým zcela uzavřela a jediné co zůstalo, bylo osobní nepřátelství.

6.4 Spory realistů a mladočechů v Benešově

Po obecních volbách v roce 1909 získala mladočesko-realistická aliance 2/3 většinu v obecním zastupitelstvu v Benešově. Tato benešovská koalice se však rozpadla již během roku 1911 v důsledku říšských voleb, kdy se na celostranické úrovni spojila mladočeská strana s národními sociály.⁶⁹¹ Kandidáti realistické strany T. G. Masaryk a František Drtina obhajovali v těchto volbách své poslanecké mandáty, což se podařilo úspěšně pouze Masarykovi, kterého v jeho volebním obvodu podpořila strana sociálně demokratická.⁶⁹² Dosavadní říšský poslanec František Drtina už tak úspěšný nebyl, jelikož: „*Mladočeši proti němu použili velmi bezohledné agitace. Tvrdili, že školské otázky, na něž byl specialista, jsou pro říšskou radu nepodstatné, a proto není třeba mít pro ně odborníka.*“⁶⁹³ To samozřejmě mělo přímé důsledky i na dosavadní spolupráci benešovských mladočechů a realistů, zvláště když František Drtina byl přítelem zdejšího vůdce realistů Františka Veselého a výrazně ho jako poslanec říšské rady ve Vídni podporoval v boji proti benešovskému okresnímu hejtmanovi.

Pro obě strany byl rozpad jejich uskupení značně nevýhodný. Dominantní postavení v mladočesko-realistické koalici sice zaujímala strana mladočeská, která však disponovala pouze 50% členy z 36 obecních zastupitelů v Benešově a ztrátou šesti realistických zastupitelů ztratila pohodlnou většinu. Rozklad této aliance se plně projevil na konci roku 1911, kdy mělo obecní zastupitelstvo volit členy místní školní rady, při nichž Veselý neobhájil svůj mandát. Jediným, kdo z celé věci těžil byl tzv. Klub voličů, což bylo poražené uskupení z minulých obecních voleb, jehož většinu tvořili příznivci a členové národních sociálů. S nimi se také realisté spojili při volbě členů do místní školní rady: „*naši členové*

---

⁶⁹¹ DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 196.

⁶⁹² Tamtéž, s. 197.

⁶⁹³ Tamtéž, s. 196.

obecního zastupitelstva volili do místní školní rady národní sociály a ne mladočechy. Přitom zamlčují..., že oni volili p. Soudného proti Dru. Veselému a naprosto neodborníka p. Procházku proti muži jistě vzácné kvalifikace prof. Dvořákovi. Důvody tedy ne věcné, ale politické...⁶⁹⁴ Mladočeské straně ovšem nic jiného nezbývalo a dost jasně svoji volební taktiku vysvětlila: „V první volbě jsme nevolili ani proti dru Veselému nikoho... My odevzdali prázdné lístky, kdežto realisté volili proti nám. Teprve při volbě druhé volili jsme proti realistům spojeným s klubem voličů... Tedy nefixlovat s pojmy!“⁶⁹⁵ Proti představiteli zdejších realistů logicky volili mladočeši kandidáta Františka Soudného, který patřil ke Klubu voličů a proti dalšímu členovi realistické strany Antonínu Dvořákovi naopak svého stranického kolegu. Po této volbě si nemohl místní mladočeský tisk odpustit poznámku na Františka Veselého: „A že by advokát p. dr. Veselý měl nějakou zvláštní kvalifikaci proti živnostníkovi p. Soudnému nepřesvědčili nás ani ti, kdož měli příležitost viděti p. dra Veselého při práci v místní školní radě v předešlém období.“⁶⁹⁶ Tím byl osud dosavadní spolupráce nenávratně zpečetěn.

Začátkem roku 1912 se konal v Praze ve dnech 6. a 7. ledna 1912 III. valný sjezd České strany pokrokové, který podle předsednictva výkonného výboru strany: „nebude manifestační nebo slavnostní, nýbrž pracovní. Sejdeme se, abychom si vyložili a stanovili, čeho chceme se domáhati pro svůj národ ve všech oborech jeho života a jakou cestou chceme pracovati k vytčeným cílům“.⁶⁹⁷ Na stranickém sjezdu se shromáždilo bezmála čtyři sta padesát delegátů, kteří si ještě před zahájením jednání zvolili předsednictvo, skládající se z Františka Veselého a dalších dvou osob, které mělo na starosti organizaci sjezdu.⁶⁹⁸ Přítomným bylo třeba vysvětlit poslední nepříliš úspěšné volby do říšské rady, čehož se ujal jednatel výkonného výboru, který ve svém projevu podal bilanci veřejné a organizační stranické činnosti od konání posledního valného sjezdu v roce 1908 až do současnosti, čímž chtěl poukázat na budoucí potenciál strany, jelikož: „Je tomu teprve šest let, co v pravdě provozujeme praktickou politiku a půl čtvrtka roku, co se organizujeme. Tato dvě data měli by míti na paměti všichni, kdož pod dojmem výsledků posledních říšských voleb stýskají si na malost strany a vzdávají se naděje, že kdy zmohutníme. K takovým pesimistickým úvahám není naprosto důvodu. Od roku 1908 vzrostl počet organizací místních i počet členů.“

⁶⁹⁴ Jiskra, 4. ledna 1912, r. X, č. 1.

⁶⁹⁵ Hlasy od Blaníka, 5. ledna 1912, r. XXVIII, č. 1.

⁶⁹⁶ Tamtéž.

⁶⁹⁷ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 204.; Jiskra, 4. ledna 1912, r. X, č. 1.

⁶⁹⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2705, Pozvánka Františka Veselého na III. valný sjezd strany z roku 1912.; Jiskra, 11. ledna 1912, r. X, č. 2.

*Přírůstek členstva od voleb činí 10%...*⁶⁹⁹ K hlavním řečníkům na sjezdu patřil František Drtina. Ten ve svém projevu podrobil ostré kritice kartel mezi mladočeskou stranou a národními sociály z minulých říšských voleb, který podle něho byl: „namířen nejen proti sociální demokracii, ale zvláště také proti české straně pokrokové.“⁷⁰⁰ Jeho proslov už tak optimisticky nevyzníval, jelikož shromážděným sdělil, že: „Volební kartel zkompromitoval základní zásady volební morálky a za všeobecné politické apatie, jsem přesvědčen, kdyby nastaly nové volby, že by se zase uvěřilo planým heslům, kartel by slavil nové vítězství. Není třeba programu, nejde o uplatnění mravních idejí, ale o politickou moc...“⁷⁰¹ Podobně vystoupil i vůdce realistů T. G. Masaryk, který se postavil především proti mladočeské straně.⁷⁰² František Veselý si zřejmě nejvíce odnesl z projevu svého přítele Františka Drtiny, což ukázaly následující měsíce v benešovské komunální politice. O několik týdnů později navštívil 21. ledna 1912 Masaryk se svojí manželkou a dcerami Františka Veselého v Benešově, což byla přátelská návštěva, při níž si obě rodiny užívaly zimního období při sáňkování.⁷⁰³

6.5 Nové rozložení sil

Následující období už tak příjemné pro Františka Veselého nebylo, jelikož se benešovští realisté a mladočeši neustále osočovali na stránkách svého regionálního tisku, což nepřispívalo k harmonické atmosféře ve městě a v obecním zastupitelstvu. Z toho důvodu nastává v politice místní organizace realistické strany zásadní obrat, když začátkem léta 1912 začíná vyjednávat o společné spolupráci v obecním zastupitelstvu se zdejšími národními sociály.⁷⁰⁴ Hlavní motivací realistů bylo zřejmě oplatit mladočeské straně její kartelovou dohodu z minulého roku a přetáhnout od ní jejího spojence na svoji stranu. Toto postupné sbližování obou benešovských stran se projevilo koncem léta 1912, kdy došlo k zásadní změně na vrcholné pozici v místní organizaci mladočeské strany. Na své politické funkce totiž rezignoval její dosavadní předseda a náměstek benešovského starosty Josef Dlabola, který se odstěhoval z města: „*Odchází z městské rady jeden*

⁶⁹⁹ Jiskra, 11. ledna 1912, r. X, č. 2.

⁷⁰⁰ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 205.; Jiskra, 18. ledna 1912, r. X, č. 3.

⁷⁰¹ Jiskra, 18. ledna 1912, r. X, č. 3.

⁷⁰² DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 205.

⁷⁰³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2591, Vzpomínky Františka Veselého - President Masaryk a Benešov.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 106.

⁷⁰⁴ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2850, Dopis Organizace strany národně-sociální v Benešově Místní organizaci české strany pokrokové v Benešově z 12. června 1912.

z nejpilnějších a nejschopnějších jejích členů, který již po dvě období v ní zasedal a svoji pílí a vytrvalostí domohl se v ní vedoucího postavení..."⁷⁰⁵ Místo něho byl 24. září 1912 do obecního výboru zvolen pouhými 17 hlasy Josef Skopec, který byl členem mladočeské strany.⁷⁰⁶ Při této volbě radního se opět projevila nevráživost mezi zdejšími realisty a mladočechy. Na schůzi obecního zastupitelstva, kde se měl volit nový člen obecního výboru, promluvil jako první místopředseda místní mladočeské stranické organizace František Mařík, který přítomným benešovským zastupitelům řekl, že: „*složení městské rady jest výsledkem kompromisu mezi stranami před třemi roky uzavřeného, a ježto vystupuje radní, vyslaný stranou mladočeskou, vybízí členy, aby volili kandidáta strany té, p. Skopce.*“⁷⁰⁷ Nato vystoupil další stranický místopředseda, tentokrát z realistické strany, Julius Taussig, který uvedl, že: „*kompromis stran, zejména strany svobodomyslné a pokrokové dávno již neexistuje, což strana svobodomyslná opětně projevila při volbě do místní školní rady, kdy nevolila dra Veselého, ač místo to dle kompromisu patřilo straně pokrokové, že kompromisu neuznává, proto také sdružení pokrokové necítí se jím vázáno a ponechává si plnou volnost.*“⁷⁰⁸ Ke zvolení mladočeského kandidáta za radního nakonec pomohl Ladislav Feršman z Klubu voličů, který promluvil v tom smyslu, že: „*za svojí osobu..., pokládá kompromis za platný, předpokládá, že strana svobodomyslná mu dostojí, až jednati se bude o volbu do výboru spořitelny, a proto odevzdá svůj hlas jejímu kandidátu na místo radního.*“⁷⁰⁹

Již toto těsné prosazení mladočeského kandidáta za člena obecního výboru, při pouhé výměně dvou osob z jedné strany, signalizovalo pro nejsilnější benešovskou stranu nebezpečí spojení místních realistů a národních sociálů, z nichž posledně jmenovaní nebyli spokojeni s rozdělením stávajících funkcí v samosprávných orgánech města. Již koncem října 1912 se utvořilo nové seskupení zdejší realistické strany a národních sociálů: „*Kompromis mezi stranou realistickou a stranou národně-sociální, k příštím volbám..., definitivně byl po dlouhém jednání a smlouvání... uzavřen.*“⁷¹⁰ Jediné, co zbývalo místním mladočechům konstatovat bylo, že: „*Národní strana svobodomyslná se nebojí těchto kompromisů ani dost málo a jest přesvědčena, že zvítězí u všech rozváznějších živlů poctivá snaha její za pokrok a zlepšení poměrů města našeho.*“⁷¹¹

---

⁷⁰⁵ Hlasy od Blaníka, 27. září 1912, r. XXVIII, č. 39.

⁷⁰⁶ Srov. Hlasy od Blaníka, 27. září 1912, r. XXVIII, č. 39.; Jiskra, 3. října 1912, r. X, č. 40.

⁷⁰⁷ Jiskra, 3. října 1912, r. X, č. 40.

⁷⁰⁸ Tamtéž.

⁷⁰⁹ Tamtéž.

⁷¹⁰ Hlasy od Blaníka, 25. října 1912, r. XXVIII, č. 43.

⁷¹¹ Tamtéž.

Uzavření dohody mezi realisty a národními sociály bylo samozřejmě účelové. Obě strany k sobě v předešlých letech nechovaly příliš velké sympatie, na což poukazovali mladočeši: „*realisté pro zášť k nár. straně svobodomyšlné museli zapomenout, kdo vypísal ze sálu na Knížecí prof. Masaryka, kdo znemožnil přednášku Herbenovu v Chostýšanech.*”⁷¹² Nepřátelství bylo zapomenuto, jak je patrné z prohlášení realistů: „*rozbíjení našich schůzí, jež nár. sociálové za vydatné pomoci a patronace mladočechů kdysi prováděli, náleží dávné minulosti. Od té doby se změnilo osoby a poměry. Kdyby nám bylo možno zapomínat na příkoří, jež se naší straně stala, máme k tomu události z poslední doby onoho neblahého a již zase pochovaného kompromisu tak zv. kartelu. A tu bychom museli zapomínati mnohem více mladočechům, než stranám jiným.*”⁷¹³

Smysl tohoto spojení měly potvrdit o několik dní později volby do výboru městské spořitelny. Zde měly národní sociálové na základě předešlé smlouvy s mladočeskou stranou pouze jediného zástupce, což byl hlavní důvod jejich nespokojenosti. Dne 30. října 1912 se sešlo obecní zastupitelstvo, aby zvolilo šest nových členů do představenstva benešovské městské spořitelny a jak poznamenal správně místní mladočeský tisk: „*Volba konala se za dohody mezi nár. sociály a realisty proti nám.*”⁷¹⁴ Při prvním kole volby byli úspěšní tři kandidáti národních sociálů a realistů. Teprve ve druhém kole se mladočechům podařilo prosadit jejich kandidáta a o zbylých dvou příštích členech spořitelního výboru měla rozhodnout užší volba.⁷¹⁵ K té však nedošlo, jelikož: „*pojednou členové mladočeští se zvedli a odešli.*”⁷¹⁶ Tím zablokovali další možnost volby, protože v obecním zastupitelstvu zůstalo pouze 18 členů, čímž: „*schůze přestala býti způsobilou k usnášení se a byla odložena.*”⁷¹⁷ Postup členů mladočeské strany byl taktický, jelikož hrozilo reálné nebezpečí, že aliance realistů a národních sociálů získá v představenstvu městské spořitelny většinu, pokud by v užší volbě zvítězili její dva kandidáti. Výbor spořitelny se totiž skládal ze starosty města Benešova Františka Starka a dalších 12 členů, z nichž 8 patřilo k mladočechům, 3 realistům a pouze 1 byl národní sociál a pokud by i v užším kole byli úspěšnější národní sociálové a realisté, tak by dosáhli celkem 7 mandátů a mohli prakticky ovládnout spořitelnu.⁷¹⁸ Teprve 8. listopadu 1912 byli zvoleni dva členové výboru městské spořitelny v Benešově,

---

⁷¹² Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

⁷¹³ Tamtéž.

⁷¹⁴ Srov. Hlasy od Blaníka, 2. listopadu 1912, r. XXVIII, č. 44.; Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

⁷¹⁵ Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

⁷¹⁶ Srov. Hlasy od Blaníka, 2. listopadu 1912, r. XXVIII, č. 44.; Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

⁷¹⁷ Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.

⁷¹⁸ Srov. Jiskra, 7. listopadu 1912, r. X, č. 45.; Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935.

z nichž každý byl z jiného tábora, čímž se poměr sil vyrovnal.⁷¹⁹ To dostalo do nepříjemné situace starostu města nehlásícího se k žádné politické straně. On byl nyní tou osobou, která měla rozhodnout, kdo bude mít vládu nad spořitelnou.

Následky se projevíly již 19. listopadu 1912 při volbě do okresního zastupitelstva, kam bylo za město Benešov voleno pět zástupců. Pro starostu města Františka Starka to byly důležité volby, jelikož zastával post okresního starosty. Obě zneprátelené strany se na chystanou volbu dobře připravovaly. Byla zde i snaha o dohodu s mladočeskou stranou, která však ztroskotala: „*Klub voličů nabízel nám sice kompromis, avšak tento nás dával úplně do rukou spojených stran a byl proto jednohlasně odmítnut z naší strany.*”⁷²⁰ Důvod razantního odmítnutí mladočeské strany na společný postup při volbě do okresního zastupitelstva spočíval v samotném návrhu, který objasňují sami mladočeši: „*abychom tím, že několik našich stoupenců voliti nebude, umožnili nejprv volbu členů strany národně sociální a realistické a potom že oni učiní také tak. Naším stoupencům zdálo se, že je to léčka, do které nás chtěli vlákat a proto kompromis ten nepřijali.*”⁷²¹ Tím proti sobě při volbě stála dvě uskupení, která měla v obecním zastupitelstvu každá po 18 členech, přičemž byli zvoleni dva zástupci mladočechů a tři společní kandidáti národních sociálů a realistů.⁷²² Nevinnou obětí se stal nestraník František Stark, kterého nominovali pouze mladočeši jako svého třetího kandidáta, což však ke zvolení nestačilo.⁷²³ Místní mladočeský tisk to také svým nepřátelům v obecním zastupitelstvu řádně vyčetl: „*Při volbě spojení páni národní sociálové a realisté ve své nedočkavosti a ve svém hladu po mandátech šli tak daleko, že opomenuli vykonati to, co kázala slušnost a takt. Strana naše nemá žádné příčiny, aby exponovala se pro starostu p. Starka, který mnohokrát rozhodoval svým hlasem proti nám, přece ale pokládala za to, že slušno jest, aby starosta města, který město všude reprezentuje navenek i v okrese za zástupce města zvolen byl a to tím spíše, poněvadž jako starosta okresu nic neučinil, co by proti zájmům města bylo.*”⁷²⁴ V mnohém měla mladočeská strana pravdu a od realistů a národních sociálů nebylo moudré vynechat Františka Starka z volby do okresního zastupitelstva, jelikož byl u benešovské veřejnosti dost oblíbený, z čehož před obecními volbami mohli těžit mladočeši: „*Zdá se, že po volbách klesla i u našich realistů volební horečka. Fakt, že nebyl zvolen p. starosta Stark začíná mrzeti i je, hlavně když se toto jednání spojených stran veřejně*

---

⁷¹⁹ Jiskra, 14. listopadu 1912, r. X, č. 46.

⁷²⁰ Hlasy od Blaníka, 22. listopadu 1912, r. XXVIII, č. 47.

⁷²¹ Tamtéž.

⁷²² Tamtéž.

⁷²³ Tamtéž.

⁷²⁴ Tamtéž.

odsuzuje. Je před volbami a tu je nebezpečno míti veřejné mínění proti sobě."⁷²⁵ Mladočeská strana tak sice získala pouze dva mandáty z pěti, ale z těchto voleb vyšla jednoznačně jako morální vítěz. Realisté starostovo nezvolení museli před obyvateli Benešova také zdůvodnit: *„I my souhlasili, aby starosta města, který dosud stojí i v čele okresu a jehož zásluh nelze přezírat, byl zvolen. Ale nesmělo by se užítí volby té, k zeslabení naší pozice. P. starosta straníkem nár. sociálním nebyl, ač byl na její kandidátce a byl volen jejím voličstvem... Ale když vyhrazen jest jí a straně naší uzavřený počet mandátů, nelze toho žádati, aby z toho počtu naše strany opatřovaly mandát neutrální... Mandát páně starostův měl býti obsazen souhlasně všemi stranami a takovým způsobem, aby z toho nevznikla jedné straně újma, ve prospěch druhé.*"⁷²⁶

Starosta města František Stark se po provedené volbě rozhodl k jedinému možnému východisku ze své situace, což také ihned sdělil přítomným členům obecního zastupitelstva, že: *„úřad starostenský skládá.*"⁷²⁷ V tu chvíli si zřejmě obě znesvářené frakce uvědomily, že ho ještě potřebují udržet ve funkci starosty města do voleb, jelikož by jeho rezignací došlo k zablokování činnosti obecního zastupitelstva, protože síly obou táborů byly vyrovnané a na novém starostovi by se neshodly: *„Městská rada opětovnými deputacemi hleděla odvrátiti p. starostu od jeho rozhodnutí, což se jí posléze podařilo a p. starosta resignaci odvolal.*"⁷²⁸ Představitel města Benešova nebyl jediný, koho střet dvou táborů přiměl k odchodu, ale v tomto případě definitivnímu. Stejná situace, jako v obecním zastupitelstvu, byla i v městské spořitelně, kde na svoji funkci předsedy a člena spořitelního výboru rezignoval mladočech Mořic Steindler, kterého následoval další člen mladočeské strany Antonín Urbanides.⁷²⁹ Tím získala, do volby nových dvou členů obecního výboru, aliance realistů a národních sociálů většinu v představenstvu spořitelny, čímž v jeho čele mohl jako dočasně úřadující náměstek stanout realista Rudolf Pokorný.⁷³⁰ Ten se měl stát nástupcem Julia Taussiga v různých samosprávných funkcích, ve kterých měl reprezentovat zájmy místních realistů po Taussigově odchodu na odpočinek.

V době prudkého boje o politický vliv v Benešově si František Veselý mohl alespoň trochu odpočinout na svatbě své starší dcery Milady, která se dne 23. listopadu 1912 provdala

---

⁷²⁵ Jiskra, 28. listopadu 1912, r. X, č. 48.

⁷²⁶ Hlasy od Blaníka, 22. listopadu 1912, r. XXVIII, č. 47.

⁷²⁷ Tamtéž.

⁷²⁸ Srov. Hlasy od Blaníka, 22. listopadu 1912, r. XXVIII, č. 47.; Jiskra, 28. listopadu 1912, r. X, č. 48.

⁷²⁹ Hlasy od Blaník, 28. února 1913, r. XXIX, č. 9.

⁷³⁰ Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935.

za pražského magistrátního komisaře Roberta Fliedra⁷³¹, který byl doktorem práv a pocházel z vážené soudcovské rodiny.⁷³²

6.6 Nekonečný předvolební souboj

Po událostech z minulého roku se blížilo období obecních voleb, kde benešovští voliči měli svým hlasováním zřetelně ukázat na čí straně sporu stojí. Místní realisté v čele s Františkem Veselým ještě nikdy nedisponovali, od vzniku strany v roce 1900, takovou politickou silou podepřenou řadou veřejných funkcí, které zastávali její straniční předáci, jako nyní a chtěli si své postavení a vliv i nadále udržet.

Koncem února 1913 se mělo definitivně rozhodnout o nadvládě realistů a národních sociálů nad městskou spořitelnou v Benešově, kterou již ovládali od konce roku 1912, kdy na své posty ve spořitelním výboru rezignovali dva členové mladočeské strany. Kvůli tomu se 26. února 1913 sešlo obecní zastupitelstvo, které mělo zvolit nové dva členy předsednictva spořitelny.⁷³³ Nyní šlo o to, která z obou zneprátelených stran prosadí své kandidáty. Pro mladočechy to byli velmi důležité volby, neboť ze ztráty svého výsadního postavení v městské spořitelně nebyli nadšeni a chtěli si alespoň udržet své zbývající mandáty, které měli: „*Přirozeně by každý čekal, když uprázdni se místa, jež naši členové drželi, že druhé strany ochotně naší straně je přiznají a lidi námi navrhované zvolí, zvláště když sami mají co hrdlo ráci*“.⁷³⁴ Toto očekávání členů zdejší mladočeské strany se ovšem nenaplnilo, což potvrdil ve své řeči Ladislav Feršman: „*Jménem klubu voličů, jehož předsedou býti za čest sobě pokládám, prohlašuji, že podle počtu zástupců a klubu voličů v obecním zastupitelstvu, jež obnáší 1 třetinu, náleží klubu ze 12 členů výboru spořitelny také jedna třetina, tj. 4 členové a poněvadž posud tam jsou 3, budeme volit 1 člena a druhého ponecháme straně již náležeti*“.⁷³⁵

⁷³¹ Robert Flieder (1883-1957), československý diplomat. Pocházel z rodiny soudce. Vystudoval gymnázium a práva v Praze, kde v roce 1906 dosáhl hodnosti doktora práv. Byl členem realistické strany a působil v redakci České demokracie. Pracoval jako úředník na pražském magistrátu. Během I. světové války byl zapojen do domácího odboje a koncem války pracoval jako sekretář Svazu českých poslanců na říšské radě v Vídní. Po 28. říjnu 1918 organizoval s Vlastimilem Tusarem nejprve likvidační a následně čs. zastupitelský úřad ve Vídní. Když se Tusar v červenci 1919 stal čs. ministerským předsedou, vedl čs. úřad až do roku 1921. V letech 1921 až 1924 čs. vyslanec ve Švýcarsku, 1924-1927 v Polsku, 1927-1930 ve Stockholmu, 1930-1933 v Jugoslávii. Následně se vrátil do Prahy na ministerstvo zahraničních věcí. V letech 1935 až 1938 působil jako čs. vyslanec ve Španělsku a Portugalsku. Po okupaci v březnu 1939 byl pověřen likvidací čs. zahraniční služby. Za války se účastnil odbojové hnutí. Po roce 1945 již nebyl znovu do diplomatických služeb přijat. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 59.

⁷³² Srov. BREJCHA, Miroslav, Československý diplomat JUDr. Robert Flieder, Bakalářská práce, FF UK, Praha 2006, s. 20.; Jiskra, 28. listopadu 1912, r. X, č. 48.

⁷³³ Hlasy od Blaníka, 28. prosince 1913, r. XXIX, č. 9.

⁷³⁴ Tamtéž.

⁷³⁵ Tamtéž.

Realisté navrhli také svého kandidáta, který neprošel. I to však vyvolalo z mladočeské strany útok proti realistické straně: „*Páni realisté zcela dle zásad příslovečné své mravnosti volili ke svým 3 členům ještě čtvrtého... Ti lidé mají pak odvahu nám vytýkati touhu po vlivu a moci?... Nynější počet zástupců ve spořitelně vypadá tedy takto: Strana nár. sociální na 11 členů má 4 zástupce ve spořitelně, mladočeši na 18 členů mají zástupců 5 a mravokárci realističtí mají tam na 6 členů 3, vyváží-li každý realista nejméně dva jiné občany, jak o sobě realisté říkají, tu teprve vystupuje jejich skromnost.*”⁷³⁶ Díky této volbě se již místní realisté a národní sociálové nemuseli spoléhat na podporu starosty městy ve výboru spořitelny a zřejmě na základě předchozích vzájemných dohod zvolili předsedou spořitelního výboru, od konce roku 1912 úřadujícího náměstka Rudolfa Pokorného, který byl třetím mužem v místní stranické struktuře realistické strany.⁷³⁷

Období před volbami se benešovští realisté snažili využít k získání voličů poukazováním na jazykové poměry v Benešově, jelikož však ve městě byly již téměř všude české nápisy, zaměřili svůj jazykový boj na okresní hejtmanství a Konopiště: „*Ani na kasárnách zemské obrany není německého nápisu, je tam orel bez nápisu. Tak bylo u nás do r. 1910. V tomto roce se u nás objevil zase první česko-německý nápis. Byly to velké dřevěné tabule na obou koncích silnice od Mariánovic do Konopiště, kterými se zapovídá automobilům, aby po silnici té jezdily... a v létě 1912 konečně se dostavilo i c.k. okres. hejtmanství, jež na svoji novou úřadovnu u nádraží už nedalo starého pouze českého nápisu, nýbrž vyvěsilo velký nápis německý...*”⁷³⁸ Jejich výtky s česko-německými nápisy směřovaly spíše vůči mladočeské straně: „*Páni mladočeši pro samé útočení na realisty neměli dosud ani pokdy všimnouti si úspěchů němčiny u nás. Jsme zvědaví, jak se vyvinou věci dále, a jaké pokroky němčina u nás bude dále dělat za tiché účasti našich politiků moci a vlivu.*”⁷³⁹ To byl však teprve začátek, který se v průběhu doby stále více přirostřoval, jelikož hlavním válečným polem ve volebním souboji mezi místní realistickou a mladočeskou stranou se stalo Konopiště a okresní hejtmanství reprezentované osobou Bedřicha Hejdy. Realistům vadilo mírné stanovisko mladočechů k představiteli zdejší státní okresní správy, což jim také vyčetli: „*A nyní poměr k okresnímu hejtmanovi p. Dr. Hejdovi. Všimněte si toho čistě mladočeského chytráctví. Nejprv všelijaké kudrlinky, k věci nepatřící a pak velké slovo: Nám znamená Dr. H. nejvyššího politického úředníka v místě, nic více nic méně. Jak to zvučně zní,*

---

⁷³⁶ Hlasy od Blaníka, 28. prosince 1913, r. XXIX, č. 9.

⁷³⁷ Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935.

⁷³⁸ Jiskra, 6. února 1913, r. XI, č. 6.

⁷³⁹ Tamtéž.

ale smysl žádný.⁷⁴⁰ V rámci své volební kampaně si realisté občas také neodpustili jízlivé poznámky k vedení velkostatku Konopiště, které v pozdějších letech František Veselý označoval za: „malé šarvátky.“⁷⁴¹ Příkladem byla informace určená veřejnosti, že: „před několika dny zakázal zdejšímu amatérovi fotografovati rybník konopištský... Pohled ten se prodává nejen v Benešově, ale snad v celých Čechách, není v rozšiřování obrázku tudíž žádného nebezpečí pro vlast. Inu není nad opatrnost.“⁷⁴² Nyní jim zase naopak mladočeská strana vytýkala jejich vztah ke Konopišti: „Zvlášť chytlavou zdá se jim otázka po našem poměru ke Konopišti... požadují vysoce politický, státoprávně programatický a bůhví jaký výklad o vztazích k dynastii, mocnářství atd... na tomto poli neplatí pro nás a celý Benešov nic zvláštního než pro ostatní Rakousko.“⁷⁴³ Tím vlastně každá strana řekla svoje stanovisko, s kterým ani jedna nebyla u té druhé spokojena.

V červenci 1913 byly vyhlášeny Anenských patenty⁷⁴⁴, na což zdejší strany realistická a národně sociální reagovaly protestní schůzí ze 14. července 1913, na které se stal hlavním mluvčím František Veselý, po jehož projevu byla přijata rezoluce: „Vyzývá veškeré zástupce českého národa, by v odporu proti pokusu vlády porušiti svézákonnost i autonomii Českého království mužně vytrvali a nižádným způsobem nedopustili, aby tento úmysl vlády mohl býti uskutečněn, co nejrozhodněji svolání sněmu království Českého se domáhali za tím účelem, by mohl se usnésti o osnově zákona a zavedení všeobecného rovného práva do sněmu a do obcí s poměrným zastoupením“.⁷⁴⁵

V létě 1913 se už počítalo s vypsáním voleb do obecního zastupitelstva, ale bohužel jejich termín se v následujících měsících neustále odkládal na neurčito, jelikož zvláště realisté a mladočeši nebyli spokojeni se seznamem voličů proti němuž podávali řadu reklamací: „Proti voličským seznamům pro letošní obecní volby benešovské podáno bylo neméně než 574 reklamací v přibližně asi 100 podáních. Podstatnou část letošních reklamací

⁷⁴⁰ Jiskra, 6. února 1913, r. XI, č. 6.

⁷⁴¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 12.

⁷⁴² Jiskra, 10. dubna 1913, r. XI, č. 15.

⁷⁴³ Tamtéž, 17. dubna 1913, r. XI, č. 16.

⁷⁴⁴ Český zemský výbor působil do roku 1913, i když práce českého zemského sněmu byla od roku 1908 ochromena nepřetržitou německou obstrukcí. Národnostní spory a zemská finanční krize vedly k rezignaci nejvyššího zemského maršálka a několika přisedících zemského výboru. Panovník využil této situace k upevnění své moci a dvěma tzv. anenskými patenty z července 1913 rozpustil český zemský sněm a všechny úkoly českého zemského výboru přenesl na zemskou správní komisi, která byla jmenována z řad vládních úředníků. Zemská samospráva v Čechách tím byla ve skutečnosti likvidována, protože po rozpuštění českého zemského sněmu byli členové zemské správní komise jako státní úředníci plně závislí na vládě a panovníkovi, který je mohl kdykoliv odvolat. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 307.

⁷⁴⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2464, Rukopis Františka Veselého z roku 1914.; Jiskra, 24. července 1913, r. XI, č. 30.

(u mladočechů velikou většinu) tvoří vyreklamování osob...⁷⁴⁶ Pro reklamační komisi složenou ze zástupců zneprátelených táborů nebylo z toho důvodu lehké vyřídit všechny tyto reklamace, a když už byla některá vyřízena nepříznivě vůči jedné ze stran, bylo následně podáno odvolání: „*Dr. Veselý ku př. podal stížnost k správnímu soudnímu dvoru proti usnesení reklamační komise.*“⁷⁴⁷ Nekonečné průtahy měly vliv i na jednotlivé politické strany, které už byly z předvolební kampaně vyčerpané, jak se mohli benešovští voliči dočíst v tisku: „*Ruch předvolební trvá u nás už 8 měsíců a zdá se jako by opravdu trpěl sešlostí věkem. Nevidaný klid a ticho panuje v našem městě, jako by obecních voleb vůbec nemělo být.*“⁷⁴⁸ Moc daleko od pravdy pisatel tohoto článku nebyl.

Koncem léta 1913 totiž všechny volební souboje zatlačila do pozadí návštěva německého císaře na Konopišti, pročež realisté upozorňovali ve svém zdejší tisku obyvatele, jak by se k návštěvníkovi měli chovat: „*Připomínáme našemu obecnstvu, aby hledělo svoji zvědavost omezit, aby zejména při honech neběhalo za hosty a neobtěžovalo je nevhodným okukováním... Císař nepřijede na návštěvu k nám, nýbrž k panu arcivévodovi, a proto je nutná všude a ve všem naprostá zdvořilost..., vědomá si toho, že host nemá nás Slovany v oblibě.*“⁷⁴⁹ Po odjezdu německého hosta se opět rozjel předvolební boj, zvláště ze strany mladočeské strany, která měla značné obavy z obecních voleb. Především měla strach z rostoucí spolupráce realistů a národních sociálů v Benešově, což také benešovské veřejnosti sděloval zdejší mladočeský tisk: „*A že k obecním volbám, jež se konati budou, svatá aliance benešovských pokrokářů a nár. socialistů je hotovou věcí, jest u nás věcí známou, ba příznačnou.*“⁷⁵⁰ Ani na podzim roku 1913, se však voliči k volebním urnám nedostali, jelikož místní politické strany se musely dohodnout na novém představiteli benešovské obce.

6.7 Změna na postu starosty

Spojenectví benešovských realistů a národních sociálů bylo pro obě strany výhodné, jelikož jim umožňovalo prosazovat svoje politické cíle v komunální politice. Koncem listopadu 1913 mělo dojít k dalšímu posílení realisticko-národně-sociálního vlivu

⁷⁴⁶ Jiskra, 26. června 1913, r. XI, č. 26.

⁷⁴⁷ Tábor, Orgán strany svobodomyšlné pro český jih, 3. října 1913, r. XLVII, č. 40.

⁷⁴⁸ Tamtéž.

⁷⁴⁹ Srov. GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 251.; Jiskra, 9. října 1913, r. XI, č. 41.

⁷⁵⁰ Hlasy od Blanika, 13. června 1913, r. XXIX, č. 24.

v Benešově, jelikož dosavadní starosta města František Stark rezignoval na svoji funkci: „z důvodů zdravotních“.⁷⁵¹ Ve skutečnosti souviselo jeho odstoupení spíše s nátlakem vůči jeho osobě ze strany zdejších národních sociálů, zvláště Ladislava Feršmana, který toužil po této funkci. Pohled realistů, potažmo Františka Veselého, na tuto záležitost byl čistě praktický, jak také jejich tisk sděloval občanům města: „*Pan starosta Stark měl nejpoctivější vůli protivy uklidňovat, mírniti, sbližovati... otěže se mu časem vymykali z rukou, snaha býti nestranným, jistě upřímná, jež navenek se ukazovala tak, že jednou stál blíže těm, podruhé oněm, vzdalovala ho těm i oněm... Kde strany ostře proti sobě stojí..., mají lidé mimo strany... těžkou posici... věci mu časem přerůstaly přes hlavu, a patrně již delší dobu zanášel se myšlenkou odstupu. Zdá se, že původně chtěl dosloužiti do nových voleb, ale když doba, kdy budou stává se stále nedohlednější, když sám neměl té síly, jako před 6 léty, aby docílil volebního kompromisu, a volební zápas hrozí býti velice ostrým, rozhodl se již nyní.*“⁷⁵²

Odchod Františka Starka z postu starosty města se stal dalším politickým soubojem mezi dvěma politickými uskupeními v Benešově, o čemž se obyvatelstvo mohlo přesvědčit i z jednání na schůzi městské rady 18. listopadu 1913, kde: „*Pan starosta prohlásil písemně, že rezignuje na úřad starostenský...*“.⁷⁵³ Následovaly dva naprosto odlišné návrhy. První vyšel ze stany realisticko-národně-sociální aliance, aby: „*rezignace p. starosty byla přijata*“ a druhý od radních z mladočeské strany, aby: „*panu starostovi byla poskytnuta dovolená na delší dobu*“.⁷⁵⁴ Následující hlasování o návrzích skončilo nerozhodně, jelikož početní síla obou skupin byla v městské radě vyrovnaná, proto svým hlasem rozhodl náměstek starosty Ladislav Feršman, který se vyslovil: „*pro přijetí rezignace*“.⁷⁵⁵

Koncem listopadu 1913 informovala strana národně sociální své politické spojení z realistické strany o svém záměru získat funkci starosty Benešova pro Ladislava Feršmana a zároveň jim také předložila vlastní návrh dalšího společného postupu. Následně byl na schůzi realistů text odpovědi, navržený Františkem Veselým, schválen, v následujícím znění: „*jsme ochotni při volbě starosty města odevzdat hlasy té osobě, kterou Vaše organizace za kandidáta postaví. Dovolujeme si pouze žádat, aby organizace Vaše se svým panem kandidátem vyjednala, by vykonáváje úřad starostenský pokládal organizaci Vaši a naši za svoji oporu v obecním zastupitelstvu, by proti jejich zásadám a usnesením nevystupoval, a před každým důležitějším podnikem se s nimi o postupu svém poradil. Proti kandidatuře pana*

---

⁷⁵¹ Jiskra, 27. listopadu 1913, r. XI, č. 48.

⁷⁵² Tamtéž.

⁷⁵³ Tábor, 21. listopadu 1913, r. XLVII, č. 47.

⁷⁵⁴ Tamtéž.

⁷⁵⁵ Tamtéž.

*dra Ladislava Feršmana na úřad starostenský, kterou jste nám oznámili, námitek nečiníme, a při volbě městského radního odevzdáme svoje hlasy panu Františku Soudnému, do komise reklamační budeme volit pana F. Novotného, do výboru spořitelního p. Fr. Starka...*⁷⁵⁶ Na oplátku za svoji podporu požadovali realisté naopak jedinou věc a tou bylo, aby: „*do místní školní rady... laskavě dali své hlasy dru Františku Veselému.*”⁷⁵⁷ Tato podmínka byla zvláště důležitá pro místního představitele realistů, který o členství v místní školní radě přišel před rokem, což mělo za následek definitivní rozchod s mladočeskou stranou. Národní sociálové nakonec na tento návrh přistoupili: „*díkem kvitujeme a závazně prohlašujeme, že hlasy obecních starších, ze sboru III. pro p. dr. Frant. Veselého odevzdáme.*”⁷⁵⁸ Nyní již nestálo Ladislavu Feršmanovi, kromě benešovských mladočechů, nic v cestě ke zvolení do úřadu starosty.

Vážný problém ovšem nastal na schůzi obecního zastupitelstva konané 3. prosince 1913, kdy se měl volit nový starosta.⁷⁵⁹ Schůze se účastnili téměř všichni členové obecního zastupitelstva, pouze odstupující starosta Stark se nedostavil, a proto byl: „*povolán náhradník p. Kolouch, aby účastnil se jednání v bodech, při nichž účast náhradníka není vyloučena.*”⁷⁶⁰ Nejdříve promluvil předsedající schůze a dosavadní starostův náměstek Ladislav Feršman, který doporučil, aby: „*byla přijata rezignace p. starostova na funkci starostenskou i funkci obecního výboru z důvodů zdravotních.*”⁷⁶¹ Zatím všechno probíhalo podle plánu, který se realistům a národním sociálům pokusil překazit mladočech Mořic Schönbaum, když vystoupil s požadavkem, aby: „*rezignace přijímána nebyla, právě v nynějších poměrech byla by to nenahraditelná ztráta. Pan starosta budiž požádán, aby resignaci odvolal a vzal si nějaký čas k svému zotavení dovolenou.*”⁷⁶² Tomu muselo být zabráněno, o což se pokusil František Veselý společně s dalšími třemi zastupiteli, kteří: „*se vyslovují pro přijetí resignace.*”⁷⁶³ Mladočeská strana se však nevzdávala a navrhla taktické řešení, aby: „*pokus o odvolání resignace vyšel od zastupitelstva*”, kde měli nyní mladočeši o jeden hlas více než jejich soupeři.⁷⁶⁴ Převedení rozhodování o odstoupení starosty od městské rady k obecnímu zastupitelstvu byl tedy šikovný tah, který mladočechům vyšel: „*Návrh pana M. Schönbauma*

---

⁷⁵⁶ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2850, Dopis místní organizace České strany pokrokové v Benešově zdejší organizaci národních socialistů v Benešově z 29. listopadu 1913.

⁷⁵⁷ Tamtéž.

⁷⁵⁸ Tamtéž, Dopis organizace strany národně sociální v Benešově místní straně pokrokové z 8. prosince 1913.

⁷⁵⁹ Jiskra, 27. listopadu 1913, r. XI, č. 48.

⁷⁶⁰ Srov. Hlasy od Blaníka, 28. listopadu 1913, r. XXIX, č. 37.; Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁶¹ Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁶² Srov. Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.; Tábor, 5. prosince 1913, r. XLVII, č. 49.

⁷⁶³ Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁶⁴ Tamtéž.

byl přijat 18 hlasy proti 17.⁷⁶⁵ Stejným poměrem hlasů byl přijat i návrh dalšího mladočeského člena obecního zastupitelstva, aby: „*ihned ze schůze byla k panu starostovi vyslána deputace pp. dra Veselého, Bohaty a Breyla.*“⁷⁶⁶ Tato tříčlenná deputace tak v osobě jejích členů měla reprezentovat všechny tři politické strany zastoupené v obecním zastupitelstvu v Benešově, k čemuž však nedošlo, jelikož František Veselý a Václav Bohata prohlásili, že: „*jejich strany se deputace nesúčastní.*“⁷⁶⁷ Následně tedy mladočeská strana sestavila deputaci ze svých vlastních straníků, která byla ve svém poslání úspěšná, což sdělila obecnímu zastupitelstvu: „*pan starosta obě resignace odvolal, že však žádá, aby mu byla dána dovolená a aby pan náměstek zatím řízení obce obstával.*“⁷⁶⁸ Tímto nečekaným zvratem událostí museli být zvláště realisté a národní sociálové zaskočeni, mělo se tedy jednat pouze o jmenování starosty města čestným občanem, což předtím prosadil v obecním výboru realistický radní Rudolf Pokorný v domnění, že František Stark odstoupí.⁷⁶⁹ To se ovšem nestalo a tak František Veselý navrhl, aby: „*ani o tomto bodu se dnes nejednalo, jmenování mělo býti oslavou při závěru činnosti páně starostovy, který však nyní nenastává.*“⁷⁷⁰ Tento Veselého návrh vycházel i z jeho rozhořčení: „*Proti naší vůli... mělo přece s volby starosty sejítí, oslava p. starostova měla tím dosti zcela jiný ráz, měla býti vyznamenáním a poděkováním za to, že bezděčně posloužil úkladu strany mladočeské proti nám a my této domácí oslavě strany mladočeské měli asistovati.*“⁷⁷¹ Odlišného názoru byli mladočeši, kteří o tomto návrhu chtěli hlasovat, čemuž bylo zabráněno, jak konstatuje místní realistický tisk tím, že: „*členové strany národně sociální a realistické odešli ze schůze... k hlasování však nedošlo, ježto nebyly přítomny dvě třetiny členů, jichž svolení k jmenování čestným měšťanem dle zákona jest nutno.*“⁷⁷² Národní sociálové, ale zvláště realisté se tak stali snadným terčem mladočeského tisku, který mohl o jejich „*hanebném*“ jednání informovat potenciální voliče: „*Měli to pěkně zaranžované a když jim to selhalo, tak se dali svou vášní strhnouti tak nízko, že se dopustili tak hrozného bezpráví a strašné beztaktnosti proti muži, jehož uznali všichni chvíli před tím za vynikajícího pracovníka v záležitostech obecních... znehodnotili nejvyšší vyznamenání, jež komu může obec udělit - čestné měšťanství. Veškeré soudné*

---

⁷⁶⁵ Srov. Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.; Tábor, 5. prosince 1913, r. XLVII, č. 49.

⁷⁶⁶ Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁶⁷ Tamtéž.

⁷⁶⁸ Tamtéž.

⁷⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁷⁰ Tamtéž.

⁷⁷¹ Tamtéž.

⁷⁷² Tamtéž.

obyvatelstvo města tento čin s oprávněným rozhořčením odsuzuje. Avšak realisté a nár. sociálové odsoudili se sami tímto svým činem před celou veřejností."⁷⁷³

Tím první pokus o změnu osoby starosty Benešova skončil pro realistickou a národně sociální stranu naprostým neúspěchem. Realisté v čele s Františkem Veselý vysvětlovali kroky mladočeské strany pro setrvání Františka Starka ve funkci starosty takto: „*Ale jí byla situace vítanou, bez ohledu na zájem obce a bez ohledu na samotného pana starostu, kterého tím teprv řádně uvedla na nejvlastnější zápasíště stran, chtěla ji užít, aby nás uvedla do trapné a směšné situace... Ostatně brzká budoucnost ukáže, že ve věci jsme měli úplně pravdu, řízení obce se bude muset definitivně upravit, na to budou muset přistoupiti i mladočeši sami...*”⁷⁷⁴

Na další schůzi obecního zastupitelstva konané 12. prosince 1913 sdělil předseda schůze Ladislav Feršman za nepřítomného starostu, že: „*pan starosta Fr. Stark vzdal se úřadu starostenského i členství ve sboru... a jeho rozrušené zdraví vyžaduje k plnému zotavení klidu*”.⁷⁷⁵ Tuto v krátké době druhou rezignaci dosavadního starosty přijal již předtím jednohlasně obecní výbor a nyní také obecní zastupitelstvo.⁷⁷⁶ O zdraví Františka Starka šlo národním sociálům a realistům především, jak sdělovali veřejnosti, vždyť: „*Zdravotní stav jeho nedovoluje mu skutečné vykonávání úřadu, přes to by trpěl zodpovědností a rozčilením, stav takový by nikoho neuspokojoval a nejméně pana starostu. Bude účelnější zachovati si jej pro úkoly jemu svědčící, než poutati ho na místo, které síly jeho vyčerpává a zdraví podryvá.*”⁷⁷⁷ Pro jeho uzdravení bylo nyní připraveno místo ve výboru městské spořitelny, kde měl mít klid a mohly být uplatněny jeho schopnosti. K jeho zvolení došlo na té samé schůzi obecního zastupitelstva, kdy: „*pan dr. Feršman vzdává se členství ve výboru městské spořitelny. Provedena volba doplňovací a zvolen dosavadní starosta města p. František Stark.*”⁷⁷⁸ Nejednalo se však o žádnou razantní změnu, František Stark byl již předtím v představenstvu spořitelny, což vyplývalo z jeho funkce starosty. Nyní musel být po své rezignaci zvolen, aby o toto členství nepřišel a naopak Ladislav Feršman se vzdal svého místa v jeho prospěch, jelikož stejně zůstal v představenstvu spořitelny jako dočasně úřadující zástupce starosty počítající se svým zvolením za starostu. K tomu mělo dojít 27. prosince 1913, kdy se sešlo opět obecní zastupitelstvo.⁷⁷⁹ Jeho prvním bodem jednání

⁷⁷³ Tábor, 5. prosince 1913, r. XLVII, č. 49.

⁷⁷⁴ Jiskra, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁷⁵ Tamtéž, 18. prosince 1913, r. XI, č. 51.

⁷⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷⁷ Tamtéž, 4. prosince 1913, r. XI, č. 50.

⁷⁷⁸ Tamtéž, 18. prosince 1913, r. XI, č. 51.

⁷⁷⁹ Tamtéž, 24. prosince 1913, r. XI, č. 52.

se stalo čestné občanství odstupujícího starosty, což se nyní obešlo bez větších problémů: „zvolen všemi 36 hlasy čestným občanem.“⁷⁸⁰ Nově nalezená svornost všech tří benešovských politických stran v této otázce byla deklarována 22. února 1914, když jejich zástupci Ladislav Feršman, Rudolf Pokorný a František Mařík odevzdali bývalému starostovi diplom čestného občanství.⁷⁸¹ To však byla jediná věc, na které se na poslední schůzi obecního zastupitelstva v roce 1913 její členové dokázali shodnout, jelikož se obě frakce nedokázaly dohodnout na podmínkách kompromisu při volbě představitele obce, načež došlo k tomu, že: „opustila většina mladočeských členů zastupitelstva schůzi a zastupitelstvo nebylo k volbě starosty způsobilým.“⁷⁸² Hlavní překážka k přijetí dohody v této věci spočívala v samotném požadavku mladočechů, že: „umožní zvolení p. dr. Feršmana starostou s podmínkou, aby náměstek starostův náležel jim a aby nebyla provedena doplňující volba do městské rady.“⁷⁸³ Na to ovšem ostatní dvě strany nepřistoupily.

Spojené strany realistická a národně sociální však mladočechům v něčem ustoupit musely, jelikož ti chtěli volbu starosty zcela bojkotovat. Od tohoto svého záměru nakonec upustili po slnění jejich podmínky, že: „se dá na první místo programu příští schůze rezignace P. Poláka... a bude pozván náhradník B. Židlický.“⁷⁸⁴ Motivací mladočeské strany bylo vyměnit tohoto svého obecního zastupitele za jinou osobu z členů mladočeské strany. O proti předcházejícím požadavkům se mladočeská strana spokojila za svoji podporu s málem, jelikož tím zřejmě chtěla před voliči prezentovat svoji snahu o ukončení rozepří a o zlepšení vztahů s realisty a zvláště s národními sociály: „Doufáme, že výsledek této schůze vrhne příznivý reflex na jednání realistů a národních socialistů do budoucnosti.“⁷⁸⁵ Další volba starosty města Benešova se konala 8. ledna 1914, na níž byl novým starostou zvolen Ladislav Feršman, čímž se splnil jeho vytoužený sen.⁷⁸⁶ Naopak mladočeské naděje na lepší poměr mezi nimi a ostatními stranami se nenaplnily.

6.8 Poslední měsíce míru

Ani po zvolení nového starosty se nedalo předpokládat, že by se obecní volby konaly. Před voliči sváděly průtahy s konáním voleb jedna politická strana na druhou. Národní

---

⁷⁸⁰ Tábor, 9. ledna 1914, r. XLVIII, č. 2.

⁷⁸¹ Hlasy od Blaníka, 6. března 1914, r. XXIX, č. 4.

⁷⁸² Tábor, 9. ledna 1914, r. XLVIII, č. 2.

⁷⁸³ Tamtéž.

⁷⁸⁴ Tamtéž.

⁷⁸⁵ Tábor, 16. ledna 1914, r. XLVIII, č. 3.

⁷⁸⁶ Tamtéž.

sociálové obviňovali mladočechy, že: „vyreklamovaly 400 voličů.“⁷⁸⁷ Ti to naopak pokládali za přehnané číslo a objasňovali v této věci svůj postoj tím, že: „přes naše reklamace nebude nikomu ukřivděno, ježto kdo skutečně daně zaplacené má, nemůže být o volební právo zkrácen, ježto reklamační komise nucena je dáti veškeré ty reklamace vyšetřiti bernímu úřadu a teprve potvrdí-li tento, že někdo skutečně daně děle jednoho roku dluhuje, smí jej reklamační komise zbaviti volebního práva.“⁷⁸⁸ Původně se mladočeši chtěli dohodnout na kompromisu, že všechny strany vezmou svoje reklamace zpět, k čemuž však nedošlo.

Mezitím prožíval Benešov slavnostní atmosféru: „Narozeniny Její cí. Výsosti nejjasnější paní vévodkyně z Hohenbergu choti následníka trůnu oslaveny byly v městě našem dne 1. března 1914 slavnými službami Božími v děkanském chrámu páně.“⁷⁸⁹ Naopak příznivci a stoupenci realistické strany slavili až o týden později. Dne 8. března 1914 uspořádali místní realisté na počest padesátých narozenin básníka Jaroslava Svatopluka Machara⁷⁹⁰ v Benešově oslavu s názvem Macharův večer, při níž byl oslavenec osobně přítomen.⁷⁹¹

Kromě pořádání oslav se Veselý zabýval i přednáškovou činností, když na schůzi řemeslnicko-živnostenské Besedy v Benešově vystoupil proti neustálému zvyšování daňového zatížení obyvatelstva: „Tvrđilo se, že majetkové poměry jsou věci nestrannou, tajnou. Jenomže vliv a moc státu roste a zasahuje do věcí, které kdysi byly pokládány za nestanné, tajné. Stát má zájem na tom, aby zvěděl, jak občanstvo je zámožné, jaké má příjmy. Ne z ideálních pohnutek, ale aby rozdělil na poplatníky břímě svých potřeb...“⁷⁹²

Obyvatelstvo města Benešova se v místních novinách z 12. června 1914 mohlo dozvědět o další návštěvě německého císaře Viléma II., který ve dnech 12. a 13. června 1914 navštívil následníka trůnu na Konopišti.⁷⁹³ Tento článek však u benešovské veřejnosti jistě nevzbudil takovou senzací jako následující informace, že: „budou k volnému prohlédnutí parky konopištské.“⁷⁹⁴ Pro Benešov a okolí to byla příjemná zpráva, když následník trůnu umožnil zpřístupnění svých konopištských zahrad širokým vrstvám obyvatel ve dnech od 15. do 17.

⁷⁸⁷ Tábor, 12. června 1914, r. XLVIII, č. 24.

⁷⁸⁸ Tamtéž.

⁷⁸⁹ Hlasy od Blaníka, 6. března 1914, r. XXIX, č. 4.

⁷⁹⁰ Jaroslav Svatopluk Machar (1864-1942), český básník, spisovatel a novinář. Spolupracovník realistické strany a přítel T. G. Masaryka. Za I. světové války účastník domácího odboje a v letech 1919 až 1924 zastával funkci generálního inspektora československé armády. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 346.

⁷⁹¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, Plakát s názvem Macharův večer z roku 1914.; Hlasy od Blaníka, 6. března 1914, r. XXIX, č. 4.

⁷⁹² ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2466, Rukopis Františka Veselého z roku 1914.

⁷⁹³ Srov. GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 259.; Hlasy od Blaníka, 12. června 1914., r. XXIX, č. 11.

⁷⁹⁴ Hlasy od Blaníka, 12. června 1914., r. XXIX, č. 11.

června 1914, což přilákalo velké množství lidí: „ubíraly se od Benešova nekonečné řady návštěvníků ku Konopišti“.⁷⁹⁵ Otevření zahrad byla obrovská událost, zvláště pro benešovskou veřejnost to byl nezapomenutelný zážitek a místní tisk utvrzoval zdejší obyvatelstvo v přesvědčení, že začíná nová a lepší éra vztahů mezi Konopištěm a okolím: „ze srdce všech návštěvníků, jejichž skryté přání bylo: Kéž nejjasnější pan arcivévoda Svého nejmilostivějšího povolení, ku volné návštěvě sadů konopištských v určité dny i v době příští uděliti ráčí. Těšíme se z doslechu, že toto tajné přání se uskuteční. Touto pak nejvzácnější blahovůli nejjasnějšího pana arcivévodovy se jistě Benešov hospodářsky i kulturně povznese.“⁷⁹⁶

Tyto informace však již potvrzeny nebyly, jelikož o několik dní později, 28. června 1914 došlo k atentátu, což také tisk velmi rychle sdělil světu: „Následník trůnu arcikníže František Ferdinand s chotí Žofíí, vévodkyní z Hohenbergu, v Sarajevu dnes dopoledne zavražděni.“⁷⁹⁷ Zpráva o této tragédii se dostala do Benešova ještě téhož dne odpoledne.⁷⁹⁸ V Benešově se v odpoledních hodinách konala slavnost pořádaná místním Spolkem paní a dívek, které se účastnila Milada Veselá s manželem: „Po druhé hodině odpolední se slavnost pěkně rozvíjela, hudba hrála, zahrada na čápě se zaplnila obecnstvem, dámy prodávaly kávu i lahůdky... a obecnstvo bylo v příznivé náladě.“⁷⁹⁹ První informace se František Veselý dozvěděl od svého známého, který mu sdělil: „něco prý se stalo panu arcivévodovi“.⁸⁰⁰ Teprve po dotazu na telefonním úřadě se Veselý s ostatními dozvěděl, že: „František Ferdinand a jeho choť vévodkyně z Hohenbergu byli zastřeleni v Sarajevu“.⁸⁰¹ Následně předstoupila před shromážděné publikum předsedkyně Spolku paní a dívek Milada Veselá, která tuto zprávu oznámila přítomným a slavnost ukončila.⁸⁰²

Pro město Benešov to nebyla právě příjemná zpráva, což je zřejmé i z článku uveřejněného v místních novinách: „Mnoho ztratila říše naše, ale ještě více ztratily jsme my v městě... Co nesplněných přání jednotlivých osob, co nedokončených a nezapočatých prací na rozkvět města... nastalo úmrtím vznešených manželů. Ohromné jsou ztráty ty na penězích, ale ještě většími stávají se z národnostních poměrů... Co máme, nevíme, až když to

⁷⁹⁵ Srov. GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 123.; Hlasy od Blánika, 26. června 1914, r. XXIX, č. 12.

⁷⁹⁶ Hlasy od Blánika, 26. června 1914, r. XXIX, č. 12.

⁷⁹⁷ Srov. GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 314.; Hlasy od Blánika, 11. července 1914, r. XXX, č. 14.

⁷⁹⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2585, Rukopis Františka Veselého - Zpráva ze Sarajeva.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 12.

⁷⁹⁹ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2585, Rukopis Františka Veselého - Zpráva ze Sarajeva.

⁸⁰⁰ Tamtéž.

⁸⁰¹ Tamtéž.

⁸⁰² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2585, Rukopis Františka Veselého - Zpráva ze Sarajeva.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 12.

ztratíme."⁸⁰³ Vztah Františka Veselého k následníkovi trůnu byl problematický a odráželo se v něm částečně jeho nepřátelství k benešovskému okresnímu hejtmanovi, přesto si uvědomoval jeho význam pro zdejší obyvatelstvo: „*Obtížnější byl poměr k arcivévodovi Františku Ferdinandovi, který svoje německé smýšlení netajil a dráždil občanstvo německými nápisy na Konopišti. Úřady všechny ovšem museli mu být k službám, vyhovovat mu a chránit ho, a také část občanstva, která obchodně souvisela s velkostatkem Konopiště se chovala opatrně. Ale bylo dost lidí v Benešově, kteří nebojácně dávali najevo, že nesnesou národnostní útlak nebo křivdy. Vznikaly z toho malé šarvátky, zejména za okresního hejtmana dra Hejdy...*“⁸⁰⁴ Místní tisk přinášel pesimistické zprávy, které jistě ovlivňovaly náladu obyvatel města: „*V důsledku tragické smrti Jejich císařských Výsostí zastaveny veškeré práce na Konopišti a okolí, které záležely v úpravě sadů, cest, dvorů, zámku. Přestalo se uvažovati o stavbě nových silnic. Přestalo se ve stavbě nového severního křídla zámku v Konopišti. Umřel vysoký pán, umřelo všecko.*“⁸⁰⁵

O několik týdnů později svolaly místní organizace strany národně sociální a realistická veřejnou schůzi na 27. července 1914, kde chtěly protestovat proti: „*nezákonnému stavu nynějšímu a žádáno o obnovení ústavy zemské*“.⁸⁰⁶ Na této protestní schůzi měl vystoupit se svou řečí František Veselý: „*v celém Rakousku se usídlil absolutismus, živel lidový ze státní správy zmizel a zbyla jen vláda, která vládne sněmovně, bez kontroly a spolupůsobení zástupců národů rakouských. Politický rozklad pokračuje, z Čech zachvátil celé Rakousko, a obávám se, že dosud nedosáhl vrcholu. Jedno zlo zplodilo druhé a nelze dost tušit, co vše přinese temná budoucnost*“.⁸⁰⁷ Tento projev však již nemohl přednést, protože schůze byla zakázána, neboť Rakousko-Uhersko se již připravovalo na válku.

---

⁸⁰³ Srov. GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Est: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 314.; Hlasy od Blaníka, 11. července 1914, r. XXX, č. 14.

⁸⁰⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2577, Rukopis z roku 1932 - Ze staré do nové doby.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 12.

⁸⁰⁵ Hlasy od Blaníka, 11. července 1914, r. XXX, č. 14.

⁸⁰⁶ ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4042, Plakát z roku 1914.

⁸⁰⁷ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2465, Rukopis Františka Veselého z roku 1914.

7 Těžká válečná léta

7.1 První dny války

Prakticky od prvního dne vyhlášení války si benešovské obyvatelstvo uvědomovalo válečný stav, jelikož: „*Město Benešov zažilo v týdnu od 26. července... mnoho rozruchu. Mobilisace shromáždila do našeho města mnoho vojáků záložníků, kterýž pak vyhledávání byli svými příbuznými. Tisíce lidu bylo každodenně vidět v ulicích města.*”⁸⁰⁸ Situace se ovšem velmi brzy alespoň částečně vrátila do původního stavu, když se zdejší vojenská posádka přesunula na frontu, což zdokumentoval místní tisk: „*Po celé cestě z kasáren na nádraží tisícihlavé zástupy mužů, žen, dětí volaly a mávaly šátky. Všude zřítí bylo oheň v oku a odvahu v srdcích těch, jimž Nejvyšším rozkazem dáno bojovati za čest a slávu naší drahé vlasti... Kéž vrátí se nám všichni a slavní, jak přáno jim bylo na cestu.*”⁸⁰⁹ Františka Veselého a jeho rodiny se válka zatím osobně nedotkla, jelikož jeho dva synové nebyli mezi odvedenými.

Začátkem srpna 1914 dojížděl František Veselý do redakce Času, sídlící u Zlaté husy na Václavském náměstí v Praze, kde se snažil získat zprávy o válečné situaci, což potvrzují i jeho vlastní slova: „*Počátkem války byli jsme všichni ohromeni, a veliké události, které se na nás od počátku srpna 1914 valily, nás uváděly v úžas.*”⁸¹⁰ Právě redakce Času se stala v této době střediskem informací, kde se soustřeďovalo velké množství lidí z okruhu spolupracovníků redakce i mimo ni, kteří se: „*pídili po podrobnějších zprávách a úsudcích.*”⁸¹¹ Kromě informací se František Veselý v redakci Času snažil najít také T. G. Masaryka, jelikož s ním chtěl probrat vzniklou situaci, která souvisela s válečnými událostmi.⁸¹² Jeho snaha byla marná, jelikož Masaryk byl stále ještě v Německu, kde od července 1914 trávil dovolenou se svojí rodinou.⁸¹³ Veselý vycházel totiž z mylné informace od Gustava Dubského, který mu 3. srpna 1914 napsal, že: „*dnes se vrátil prof. Masaryk i s rodinou.*”⁸¹⁴ Jeho záměrem bylo prodiskutovat s T. G. Masarykem dopad

⁸⁰⁸ Hlasy od Blaníka, 8. srpna 1914, r. XXX, č. 16.

⁸⁰⁹ Tamtéž.

⁸¹⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2593, Rukopis Františka Veselého - Začátky Maffie.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek Dra Františka Veselého, Praha 1935, s. 13.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie a spolupráce s Jihoslovany v letech 1916-1918, Praha 1968, s. 162.

⁸¹¹ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 237.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie: Vzpomínky na odboj doma, Praha 1932, s. 28.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸¹² VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸¹³ Srov. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 160.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸¹⁴ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 3. srpna 1914.

války na stranický tisk a zvláště na deník Čas, který vydávalo tiskařské družstvo Pokrok, jehož předsedou byl od roku 1906 František Veselý.

Válka měla totiž negativní dopad na činnost řady novin, což je patrné i na příkladu týdeníku Hlasy od Blaníka vydávaného přímo v Benešově, který čtenářům oznamoval: „*Vzhledem k výjimečným poměrům v naší říši nelze podepsané redakci časopis... vydávati v obvyklém počtu stran... By časopis mohl pak vůbec vycházeti, jest nanejvýše žádoucí, by všichni páni... předplatitelé dostáli své povinnosti a zaslali v době nejbližší jak předplatné tak i doplatné na časopis...*”⁸¹⁵ Ani samotnému Času se nevyhnuły počáteční obtíže spojené s válečnými poměry, o kterých nakladatel a výkonný ředitel Času Dubský informoval Františka Veselého: „*je těžko vylíčit, v jak obtížných poměrech pracujeme...*”⁸¹⁶ Z toho důvodu požádal Dubský Veselého o zmocnění: „*abych mohl, ovšem pokud možno, přiznati a vypláceti našim redaktorům, členům administrace a expedice přídavky za zvýšenou práci, abych mohl přijímati síly výpomocné a příp. propoušti... Nejširší plnou moc pokládám v tak abnormální době za nevyhnutelnou. Že jí užiju s mírou, nemusím ubezpečovati.*”⁸¹⁷ Veselý mu ve všech jeho požadavcích vyšel vstříc.⁸¹⁸ Již 12. srpna 1914 se situace v novinách zklidnila, jak je zřejmé z dopisu Gustava Dubského určeného Františku Veselému: „*z Času vidíte, že redakce se pěkně vpravila do změněných poměrů, list vskutku vypadá dobře a snese dobře srovnání s kterýmkoliv českým deníkem.*”⁸¹⁹

7.2 Počátky odboje

Mezitím se do Prahy vrátil dne 10. srpna 1914 T. G. Masaryk z Německa.⁸²⁰ Svoje první setkání s Masarykem po vyhlášení války shrnul František Veselý ve svých vzpomínkách: „*Jak se objevil v redakci Času, doléhali jsme na něho ihned dotazy a vlastními kombinacemi. Profesor Masaryk byl velmi zdrženlivý a málomluvný a jen mírnil naše optimistické úsudky o Rusku.*”⁸²¹ Koncem srpna 1914 se Masaryk rozhodl pro svůj odchod

⁸¹⁵ Srov. HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 31.; Hlasy od Blaníka, 8. srpna 1914, r. XXX, č. 16.

⁸¹⁶ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 29. července 1914.

⁸¹⁷ Tamtéž, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 31. července 1914.

⁸¹⁸ Tamtéž, Dopis Františka Veselého Gustavu Dubskému z 1. srpna 1914.

⁸¹⁹ Tamtéž, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 12. srpna 1914.

⁸²⁰ Srov. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 160.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸²¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2593, Rukopis Františka Veselého - Začátky Maffie.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

do ciziny, pro který si začal připravovat podmínky.⁸²² Z toho důvodu odjel v polovině září 1914 do Holandska jako doprovod své americké švagrové, která se na své zpáteční cestě do USA měla nalodit v Rotterdamu, kde Masaryk zůstal téměř až do konce září 1914.⁸²³ Svůj pobyt v Holandsku se snažil využít k setkání se svými anglickými a francouzskými přáteli, což se nepodařilo.⁸²⁴ Jeho cesta do Holandska však byla částečně úspěšná, jelikož si s nimi dojednal osobní setkání o měsíc později.⁸²⁵ Po Masarykově návratu do Čech dostal o tři dny později František Veselý dopis, ve kterém mu Gustav Dubský psal, že: „*prof. M. poví nám zítra v 7 hod. večer něco o svých zkušenostech. Myslím však, že toho nebude mnoho. Přes to bychom Vás rádi měli mezi sebou...*“⁸²⁶ Tato schůzka nesplnila Veselého očekávání a potvrdila domněnku Dubského, jelikož Masaryk: „*Ani tehdy však ještě nechtěl vyložit své mínění a své plány.*“⁸²⁷

V polovině října 1914 se vydal T. G. Masaryk na svoji druhou cestu do Holandska, kde se setkal se svým přítelem historikem Robertem W. Setonem-Watsonem⁸²⁸ z Velké Británie, který přijal jeho návrh: „*sepsat na základě jejich rozhovorů memorandum o postavení Čechů a dalších národů v Rakousku-Uhersku utlačovaných vídeňskou vládou*“.⁸²⁹ Po jeho příjezdu do Prahy se o několik dní později konalo setkání Masaryka a jeho stoupenců v bytě advokáta Václava Boučka, kam byl pozván také František Veselý, který vylíčil hlavní okolnosti jednání: „*naléhali jsme, aby nám pověděl, jakých informací nabyl, tu nám slíbil, že několik nás zasvětil do svého konání*“.⁸³⁰ Následně se konala další schůzka, užšího okruhu vybraných osob, které se účastnili šéfredaktor Času Jan Herben, redaktor Času Cyril Dušek⁸³¹,

---

⁸²² SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 162.

⁸²³ Tamtéž, s. 163.

⁸²⁴ Srov. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 160.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 164.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 14.

⁸²⁵ SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 163.

⁸²⁶ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 29. září 1914.

⁸²⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2593, Rukopis Františka Veselého - Začátky Maffie.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸²⁸ Robert William Seton-Watson (1879-1951), britský historik a publicista. Přední znalec politických poměrů v Uhrách a slovenské otázky. Za I. světové války pracoval jako expert britského ministerstva zahraničních věcí na středoevropskou problematiku. Byl propagátorem a spolupracovníkem čs. zahraničního odboje a důvěrníkem T. G. Masaryka. Od roku 1922 pracoval jako profesor na Škole slovanských studií při Londýnské King's College a od roku 1945 na univerzitě v Oxfordu. Za II. světové války se stal spolupracovníkem čs. exilové vlády. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, ed. Dagmar HÁJKOVÁ, Ivan ŠEDIVÝ, Praha 2004, s. 350.

⁸²⁹ SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 163.

⁸³⁰ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.

⁸³¹ Cyril Dušek (1881-1924), československý diplomat, v letech 1905 až 1907 redaktor Lidových novin v Brně, od roku 1908 odpovědný redaktor Času, člen Maffie, během první světové války dvakrát ve vězení, kde onemocněl tuberkulózou plic, v letech 1917 až 1920 tajemníkem výkonného výboru České strany pokrokové, v roce 1918 člen Národního výboru, v letech 1918 až 1920 člen Revolučního Národního shromáždění, v roce 1919 byl členem československé delegace na pařížské mírové konferenci, v letech 1920 až 1921 byl prvním

advokáti Václav Bouček, Přemysl Šámal a František Veselý, nakladatel Gustav Dubský, architekt Josef Záruba-Pfeffermann, Edvard Beneš a také samotný T. G. Masaryk, který přítomné informoval o svých dvou cestách do Holandska.⁸³² Podle Františka Veselého jim také přečetl dopis od svého anglického přítele, novináře a spisovatele Henryho Wickhama Steeda⁸³³, ve kterém: „se uvádí výrok lorda Kitschenera⁸³⁴, že válka bude dlouhá, krutá, ale příznivý výsledek její jistý, a kromě toho se sdělovalo, že v květnu 1915 vstoupí do války po boku dohody také italští a rumunští přátelé Anglie.“⁸³⁵ Pro přítomné to podle Veselého slovo: „byly zprávy velmi důležité a dodávaly nám naděje. Rozcházel jsem se z první schůzky teprve po druhé hodině noční a profesor Masaryk nám slíbil, že nás opět svolá, zví-li něco nového.“⁸³⁶

Druhá schůzka se uskutečnila v listopadu 1914 opět v bytě Václava Boučka v téměř stejném složení osob jako první, nyní ovšem bez redaktora Cyrila Duška, který: „byl ve vojenském vězení na Hradčanech jako odpovědný redaktor Času pro jakousi zprávu, ve které vojáci shledávali zločin“.⁸³⁷ Veselý ve svých vzpomínkách popisuje průběh tohoto setkání takto: „Sotva jsme se sešli, profesor Masaryk velmi spěchal, abychom začali jednat, protože prý toho máme dnes mnoho. Vytáhl z kapsy objemný spis a předčítal jej mnoho hodin. Byla to zpráva, kterou tehdejší místodržitel hrabě František Thun⁸³⁸ zaslal ministerstvu vnitra ve Vídni a hlavnímu stanu válečnému o poměrech v Čechách a o smýšlení českého lidu. Thun neradil k perzekuci, po které vojáci toužili, a doporučoval shovívavost... Profesor Masaryk nás také informoval, že jednal se zástupci českých politických stran a že jim vyložil svoje záměry a opatřil si souhlas jejich ke svému dalšímu podnikání. Rozhodl se, že odjede za hranice pracovat pro zájmy českého národa, aby ze světové války vyzískal, co získat je možno. V příští schůzi označí jednoho z nás, kterého zasvěťí do všech podrobností

československým vyslancem ve Švýcarsku, poté byl do roku 1924 vyslancem v Egyptě. Politická elita meziválečného Československa, s. 46.

⁸³² Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 236.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 13.; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 168.

⁸³³ Henry Wickham Steed (1871-1956), anglický novinář a v letech 1902 až 1913 zahraničně politický dopisovatel ve Vídni. V letech 1914 až 1919 vedoucí zahraničně politické rubriky a 1919 až 1922 šéfredaktor deníku The Times. Přítel T. G. Masaryka, spolupracovník a propagátor čs. zahraničního odboje za I. i II. světové války. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 351.

⁸³⁴ Horatio Herbert Kitchener (1850-1916), hrabě z Chartúnu a britský maršál. V letech 1896 až 1898 velitel britských vojsk v Súdánu, 1899-1902 v búrské válce, 1902-1908 v Indii, 1910-1914 ve Středozeří a v Egyptě a v letech 1914 až 1916 ministr války VB. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 345.

⁸³⁵ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 239.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 14.

⁸³⁶ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 14.

⁸³⁷ Srov. HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 41; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 14.

⁸³⁸ František Antonín Thun-Hohenstein (1847-1916), hrabě a od roku 1911 kníže. česko-rakouský politik a státník. V letech 1889-1896 a 1911-1915 místodržitel v Čechách, 1898-1899 předseda předlitavské vlády. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 352.

své práce, do svých styků a pramenů."⁸³⁹ Na této schůzi se František Veselý také dozvěděl, že: „*Hlavní válečný stan přímo navrhoval, aby Sokol byl rozpuštěn, ale hr. Thun od tohoto záměru zrazoval...*“⁸⁴⁰ Po svém návratu do Benešova upozornil Veselý na toto nebezpečí tehdejšího starostu benešovského Sokola, s kterým uskutečnil plán na záchranu spolkových peněz: „*bylo usneseno, aby byly věnovány obci Benešovu na uhrazení nákladu za stavbu stoky u Sokolovny. Ujednáno však bylo se zástupci obce benešovské, že peníze zůstanou uloženy v městské spořitelně, že jich nebude nijak užito, nýbrž že budou vráceny Sokolu jakmile nebezpečí pomine.*“⁸⁴¹

V prosinci 1914 se uskutečnila poslední schůzka s Masarykem, jež se konala bez přítomnosti Cyrila Duška a nově také Gustava Dubského, který předtím nastoupil vojenskou službu v Liberci.⁸⁴² Podle Františka Veselého bylo hlavním cílem setkání připravit se na dobu, kdy T. G. Masaryk bude v zahraničí: „*Ukládal nám dvě hlavní povinnosti: starat se, aby za jeho činnosti v zahraničí nebyl doma učiněn žádný projev proti jeho práci, a to ze žádné české strany. Bude potřebovat důvěru cizích státníků, u kterých bude pracovat, a projev, který by ho zbavoval důvěry, zmařil by jeho práci. Druhým úkolem naším by bylo vyvolat i brannou vzpouru doma proti Rakousku, kdyby toho poměry vyžadovaly.*“⁸⁴³ Masaryk také určil za svého nástupce Edvarda Beneše, který ho měl za jeho nepřítomnosti zastupovat ve vedení domácího odboje, což odůvodnil slovy, že: „*dr. Beneš jest z nás nejmladší a že jest tedy u něho nejvíce naděje, že dlouhou válku přežije*“.⁸⁴⁴ Následně 17. prosince 1914 odjíždí Masaryk definitivně do zahraničí.⁸⁴⁵

7.3 Maffie

Po odchodu Masaryka do exilu se vedení odboje ujal jím určený nástupce Edvard Beneš, který organizoval nadále informační schůzky v bytech advokáta Přemysla Šámala a Františka Drtiny, kam byl zván i František Veselý: „*Tam nám vyřizoval zprávy od prof. Masaryka a líčil celkový stav válečný. Zprávy jeho nebyly pokaždé radostné, ale vždy*

---

⁸³⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 15.

⁸⁴⁰ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.

⁸⁴¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 13.

⁸⁴² Srov. HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 41.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 15.

⁸⁴³ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 15.

⁸⁴⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2882, Vzpomínky Františka Veselého.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 16.; ZEMAN, Zbyněk, Edvard Beneš: Politický životopis, Praha 2000, s. 22.

⁸⁴⁵ Tamtéž.

v nás upevňovaly důvěru v příznivý výsledek války".⁸⁴⁶ Veselého práce spočívala především v zabezpečení chodu a vydávání Času, který byl pro odboj velmi důležitý. Velmi mnoho osob spojených s redakcí novin, kteří prostřednictvím své novinářské činnosti mohli získávat cenné informace a navazovat styky s významnými osobnostmi ze státní správy, se zapojilo do spolupráce s Maffií. Pro novináře z okruhu kolem Času byl deník také důležitým zdrojem obživy v obtížné válečné době, kdy řada novin zanikla nebo byla na základě rozhodnutí státních orgánů zakázána jejich činnost.

Po vyhlášení války se deník velmi rychle dokázal s úspěchem přizpůsobit válečným poměrům, což byla zvláště zásluha nakladatele a vedoucího administrace Času Gustava Dubského, který disponoval od počátku srpna 1914 mimořádnými pravomocemi. O ty požádal předsedu tiskařského družstva Pokrok Františka Veselého, který mu okamžitě vyhověl: „Zmocňujeme Vás, abyste jménem tiskařského a nakladatelského družstva Pokroku..., opatroval a zařizoval vše, čeho nyní vycházení Času nutně vyžaduje. Zejména jste oprávněn dávat výpovědi pánům členům redakce, administrace i expedice, a měnit působnosti dosud jim přidělené a přijímat nové členy redakce, administrace i expedice. Vyplácet jednotlivcům zvláštní odměny za mimořádné práce kromě smlouvaného služného. Dále máte právo činit nová vyjednávání s tiskárnou a jinými dodavateli.“⁸⁴⁷

Jinak dopadl regionální týdeník Jiskra svázaný s osobou Františka Veselého a hlásící se k realistické straně. Začátkem září 1914 již bylo prakticky rozhodnuto o osudu těchto novin, jak je patrné z Veselého dopisu Gustavu Dubskému: „Jsem pro její zastavení na dobu války, a všechny experimenty jiné pokládám za marné vydávání peněz. Půjde jen o to, jak red. Hájka⁸⁴⁸ zatím umístit, aby se obživil.“⁸⁴⁹ Jeho názor na další existenční trvání Jiskry ovlivnil zásadně dopis jejího redaktora Jana Hájka, který den před tím Veselému napsal: „Jde o existenci Jiskry... Odhodlal jsem se k dennímu vydávání na svůj vrub a byla by věc... šla, jenže nám najednou činní úřady takové překážky, že je rozšiřování její znemožněno a tím další vydávání denně silně ohroženo. Hrozili mi už 2x zastavením... vyjde asi z Tábora návrh, aby Jiskra byla vůbec zastavena a po uspokojení svých nároků bych byl propuštěn...“⁸⁵⁰ Počátkem října 1914 doplnil Jan Hájek řady redaktorů deníku Čas.⁸⁵¹

⁸⁴⁶ ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2582, Rukopis Františka Veselého - Z Maffie.

⁸⁴⁷ Tamtéž, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Františka Veselého Gustavu Dubskému z 1. srpna 1914.

⁸⁴⁸ Jan Hájek (1883-1969), český novinář. V letech 1914 až 1915 redaktor Času. Za I. světové války účastník domácího odboje, za což byl v letech 1915 až 1917 vězněn. V letech 1919 až 1938 zastával funkci přednosty zpravodajské sekce čs. ministerstva zahraničních věcí. V letech 1939 až 1945 byl vězněn v nacistickém koncentračním táboře. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 343.

⁸⁴⁹ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Františka Veselého Gustavu Dubskému z 1. srpna 1914.

⁸⁵⁰ Tamtéž, k. 30, inv. č. 2736, Dopis Jana Hájka Františku Veselému z 6. září 1914.

Koncem listopadu 1914 se Gustav Dubský připravoval na vojenskou službu, jak je patrné z jeho dopisu Františku Veselému: „*po dlouhém jednání byl jsem navržen jako Leiter cenzurní komise, která má být zřízena v Liberci. Kdy k tomu dojde není ještě známo, ale dle všech známek brzo. Připravím vše, aby v agendě administrativní nenastala žádná nepravidelnost... Tak bylo by asi, kdyby si doba vynutila. V takovém případě bylo by asi třeba Vašeho zasáhnutí...*“⁸⁵² Toho však nebylo třeba, jelikož se Dubskému podařilo řídit chod novin i z Liberce pomocí redaktora Času Jana Hajšmana⁸⁵³, který plnil jeho instrukce.⁸⁵⁴

Začátkem února 1915 přišla Františku Veselému do Benešova pohlednice ze Švýcarska: „*Obrázek ukazoval Ženevu a panorámu alpských ledovců. Text dopisu byl psán velmi pečlivě, čitelně, a obsahoval sdělení, že pisatel bude pracovat veřejně, a že proto jest potřebí, aby vystoupil z podniku Eichmannova a abych to oznámil úřadům. Podepsán Hodonský.*“⁸⁵⁵ Toto sdělení mělo pro Františka Veselého veliký význam, jelikož se jednalo o vzkaz od T. G. Masaryka.⁸⁵⁶ Ten použil své krycí jméno Hodonský podle svého rodiště Hodonína, jméno Eichmann byl německý překlad jména Gustava Dubského a podnik, z kterého chtěl Masaryk vystoupit bylo družstvo Pokrok vydávající Čas.⁸⁵⁷ Veselý pochopil záměr pisatele ukrytý v textu i jeho důvody, které ho k tomu vedly: „*porozuměl jsem, že hodlá svoji protirakouskou činnost rozvinout už veřejně, a že nás proto varuje, abychom se mohli alespoň trochu chránit před mstou rakouských úřadů. Soudil správně, že jest potřebí, aby zmizel z našeho družstva Pokroku, jehož byl od založení místopředsedou. Poněvadž pak družstvo Pokrok vydávalo deník Čas, měla být odchodem prof. Masaryka rakouské policii vzata záminka k okamžitému zastavení Času.*“⁸⁵⁸ Kvůli celé věci se František Veselý sešel s dalšími dvěma členy představenstva družstva Pokrok Otakarem Krouským a Janem

---

⁸⁵¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 30, inv. č. 2736, Dopis Jana Hájka Františku Veselému z 5. října 1914.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 27.

⁸⁵² ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 1. prosince 1914.

⁸⁵³ Jan Hajšman (1882-1962), novinář a státní úředník. Od 1. března 1914 vedoucí inzerce v Masarykově Času, od léta administrátor redakce. Po vypuknutí války se zapojil do odboje, v červenci 1915 přijat mezi spojky Maffie. Na podzim 1915 se stal jejím členem, pověřen likvidací Masarykova archívu. Po zatčení redaktorů Času převzal jejich odbojovou agendu. V roce 1918 se stal členem národně sociální strany. V říjnu 1918 zastával funkci tajemníka Národního výboru. V letech 1918 až 1920 šéf tiskového odboru předsednictva vlády, později šéfredaktor Českého slova, do roku 1938 ředitel politického zpravodajství ministerstva vnitra. V letech 1939 až 1945 vězněn v Buchenwaldu. GALANDAUER, Jan, a kol., O samostatný Československý stát 1914-1918, s. 114.

⁸⁵⁴ HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 41.

⁸⁵⁵ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 32.

⁸⁵⁶ Tamtéž.

⁸⁵⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 66, inv. č. 4133, Vzpomínky Ludmily Kloudové.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 13.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 32.

⁸⁵⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2592, Rukopis Františka Veselého - Jak prof. Masaryk byl vymazán z vydavatelstva Času.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 33.

Herbenem, kteří uznali, že: „*je nutno rychle jednat*“.⁸⁵⁹ Již 7. února 1915 se sešla správní rada družstva, jejímž jediným cílem bylo, aby: „*profesor Masaryk byl vymazán v rejstříku obchodním ze seznamu jednatelů*“⁸⁶⁰ Pokroku“, což bylo přítomnými členy představenstva jednomyslně schváleno.⁸⁶¹ Bylo také poskytnuto zdůvodnění, které vedlo členy správní rady družstva k tomuto kroku: „*odjel do ciziny se léčit a poněvadž nelze očekávat jeho brzký návrat, máme za to, že odjezdem vzdal se funkce jednatelské i místopředsednické.*“⁸⁶² Na místo Masaryka byl do představenstva povolán náhradník František Krejčí⁸⁶³, který se stal jednatelem.⁸⁶⁴ Již 2. března 1915 byly tyto změny provedeny obchodním soudem v Praze, čímž bylo splněno přání T. G. Masaryka obsažené ve zmiňované pohlednici.⁸⁶⁵

Mezitím se válka osobně dotkla i Veselého rodiny, když byl na 10. února 1915 povolán k vojenskému odvodu⁸⁶⁶ jeho starší syn Svatopluk Veselý studující medicínu, přičemž se František Veselý obrátil o radu na svého přítele Gustava Dubského, který mu napsal: „*Čtu novou vyhlášku o prohlídkách, vzpomněl jsem si hned na Vašeho Svatíka. Jak je mi líto toho hochy, Vás a milostivé paní! Nemám tušení, jak je to nyní s mediky, a ani dva zdejší vojenští lékaři, s nimiž jsem o tom mluvil, nevědí nic určitého o nynější praxi... Nebude-li Svatík moci sloužit jako medik, doporučovalo by se usilovat, aby se dostal k zásobovacímu sboru, postup je však ten, že napřed by musil prodělat osmitedělní výcvik u pěchoty, a je v tom riziko, poněvadž by u pěchoty pak mohl uváznout. Bezpečnější bude umístit ho u trainu - ovšem to bude asi teď spojeno se značnými výlohami, poněvadž by si asi koně a výstroj musil opatřit ze svého. Přes to bych k tomu velice radil.*“⁸⁶⁷ Začátkem února 1915 byl Veselého starší syn při třídění domobranců odveden a

---

⁸⁵⁹ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 33.

⁸⁶⁰ U obchodního soudu v Praze byli jako jednatelé tiskařského a nakladatelského družstva Pokrok vedeni: František Veselý, Gustav Dubský, Tomáš G. Masaryk, Julius Taussig, Otakar Krouský. ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2683, Dopis C.k. obchodního soudu v Praze jednatelům tiskařského a nakladatelského družstva Pokrok z 2. ledna 1915

⁸⁶¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2683, Dopis C.k. obchodního soudu v Praze jednatelům tiskařského a nakladatelského družstva Pokrok z 2. ledna 1915.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 33.

⁸⁶² VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 33.

⁸⁶³ František Krejčí (1858-1934), český filosof a psycholog. Univerzitní profesor v Praze. Socialista nemarxistické orientace, 1918 měl značný vliv na program Československé strany socialistické, antiklerikál, který mnoho vykonal pro českou sekci Volné myšlenky. V letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění za čs. socialisty a 1920-1925 byl senátorem. Následně se vzdal politické činnosti. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 138.

⁸⁶⁴ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 34.

⁸⁶⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2697, Usnesení C.k. obchodního soudu v Praze z 2. března 1915.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 34.

⁸⁶⁶ Od 10. února do 3. dubna 1915 se odváděli domobrancí z ročníků 1891 až 1895. SOKA Benešov, TRMAL, Ladislav, Přehled válečných dějin města Benešova 1914-1918, s. 11.

⁸⁶⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výňatky ze zápisníku Františka Veselého.; ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 28. ledna 1915.

15. března 1915 nastoupil vojenskou službu u benešovského pluku č. 102, následně byl od 19. března do 18. května 1915 na vojenském výcviku Praze, odkud se vrátil zpět ke své posádce do Benešova.⁸⁶⁸ Mezitím však došlo začátkem května 1915 ve vojenské posádce v Benešově k „*incidentu*“⁸⁶⁹, který František Veselý vyličil svým přátelům v Praze: „*z Benešova dne 3. května odjížděl pochodový prapor a odchod jeho podobal se vzpouře. Víc vojáků bylo v pohotovosti, než těch, co odjížděli, doprovázeli je na nádraží, některé pobízeli bodáky, jeden setník dostal kamenem. Vojáci provolávali slávu Rusku...*“⁸⁷⁰ To posloužilo jako záminka⁸⁷¹ k přeložení benešovského 102. pluku do vzdáleného města Békéscsáby v Uhrách, kam celá vojenská posádka z Benešova společně se Svatoplukem Veselým odjela 7. června 1915.⁸⁷² Loučení se starším synem nebylo lehké, což je patrné i z přátelského dopisu Gustava Dubského: „*Pan Svatík je tedy na cestě do Uher. Vám a milostivé paní je přitom jistě těžko, ale považte, že služba medikova přece jen se koná mimo dostřel a nebezpečí není velké. Námahy tažení jeho silná soustava překoná snadno. Zvláště milostivé paní bych rád tyto okolnosti připomenul hodně jasně, aby v nich našla úlevu. Pan Svatík se Vám vrátí vyspělý a obohacen zkušenostmi*“.⁸⁷³ Pro Františka Veselého a jeho manželku byla tato slova jen chabou útěchou za jejich syna odcházejícího do války.

Během léta 1915 se začala situace nepříznivě vyvíjet i pro deník Čas, jelikož nakladatel Gustav Dubský byl přeložen z Liberce do Mariánských lázní, což sděloval do Benešova: „*inspekční důstojník rekonvalescentního oddělení v Mar. Lázních. Tedy žádná cenzura více. Proč asi? Mar. Lázně můžete si myslet, jsou mi milé. Je jen otázka, zdali a jak často budu moci dojíždět do Prahy. Ale doufám, že i to dopadne dobře*“.⁸⁷⁴ O několik dní později došlo ovšem podle Veselého slov k tomu, že: „*V srpnu 1915 byl pak novým*

---

⁸⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výňatky ze zápisníku Františka Veselého.

⁸⁶⁹ 3. května 1915 došlo v benešovské sokolovně k incidentu mezi vojáky 102. pluku, kteří měli odjet na frontu. Vyvolal jej místní velitel Kukačka a hejtman Chocenský svou neoblíbeností. Ve vřavě byl důstojník odzbrojen, což bylo kvalifikováno jako vzpoura. Pěšák Josef Kudrna byl na základě toho obviněn, že vytrhl hejtmanovi šavli z ruky. Byl vojenskou justicí uznán vinným a odsouzen k smrti zastřelením. Rozsudek byl vykonán již 7. května 1915 na cvičišti v Motole. TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 314.

⁸⁷⁰ Srov. HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, Praha 1935, s. 486.; PAULOVÁ, Milada, Dějiny Maffie. Odboj Čechů a Jihoslovanů za světové války 1914-1918, díl I., Praha 1937, s. 488.

⁸⁷¹ Skutečný důvod osvětluje důvěrné sdělení prezidia místodržitelství v Praze benešovskému okresnímu hejtmanovi ze 16. května 1915: Na přeložení náhradních praporů, které se doplňují z okresů s převážně s českým obyvatelstvem, je pohlížet jako na preventivní opatření, jež sledují cíl zbavit vojsko okolí, které je škodlivé jeho duchu. TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 314.

⁸⁷² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výňatky ze zápisníku Františka Veselého.; 300 let Gymnázia Benešov, s. 71.; SOKA Benešov, TRMAL, Ladislav, Přehled válečných dějin města Benešova 1914-1918, s. 15.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 314.

⁸⁷³ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému ze 7. června 1915.

⁸⁷⁴ Tamtéž, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 19. srpna 1915.

policejním ředitelem Kunzem deník přece jen zastaven.⁸⁷⁵ Ten svým dopisem z 26. srpna 1915 oznámil tehdejšímu zodpovědnému redaktorovi Času Ladislavu Kunteovi, že: „zastavuji... vydávání časopisu Čas po dobu trvání války. Důvodem zastavení jest zcela nepřístupný způsob dosavadního psaní Vašeho listu, jenž již vícekrát zavalil příčinu k úřednímu zakročení“.⁸⁷⁶ Z toho důvodu se konala schůze výboru družstva Pokrok, jíž se účastnili Veselý, Taussig, Šámal, Krejčí, Dubský, Pospíšil a také členové redakce Času.⁸⁷⁷ Dubský navrhoval zřízení nového deníku, jelikož: „chtěl udržet kontinuitu, třeba prostým zpravodajem“.⁸⁷⁸ Nakonec se členové výboru přiklonili k Herbenově návrhu, abychom: „snad od 1. října vydávali týdeník většinou beletristický, aby náš kádr zůstal pohromadě...“⁸⁷⁹ Bylo též schváleno podat odvolání k místodržitelství proti zastavení deníku Čas, čehož se ujal František Veselý.⁸⁸⁰ Začátkem října 1915 byla ovšem jeho stížnost zamítnuta, což oznámil Přemyslu Šámalovi: „Další stížnost podávat nebudu, takže toto rozhodnutí nabude právní moci“.⁸⁸¹ Z toho důvodu bylo třeba zlikvidovat administraci a redakci Času, což za družstvo Pokrok prováděl František Veselý, který si jako pomocníka vybral dosavadního redaktora Času Jana Hajšmana, to schválil i Gustav Dubský: „Jsem úplně Vašeho názoru, abychom pana Hajšmana... podrželi“.⁸⁸² Bylo třeba snížit radikálně stav zaměstnanců zastaveného deníku, což nebylo vůbec jednoduché.

Během září 1915 se začalo pracovat na novém týdeníku, čehož se ujal Jan Herben.⁸⁸³ Dubský z toho neměl příliš velikou radost, jelikož neměl velké mínění o Herbenových schopnostech, jak je zřejmé z jeho dopisu Františku Veselému: „Nemám nic proti tomu, bude-li se náš týdeník jmenovat Novina, naopak jsem rád, že v té formě zase ožije. Ovšem mám své pochybnosti o tom, zda-li dr. Herben je nejpopovlanější osobností list redigovat. Bude namnoze zase čekat, co mu náhoda přinese na stůl...“⁸⁸⁴ Veselý sdílel mínění Dubského, jak je patrné na jeho charakteristice Herbena: „nedovedl být chefem, pánem, poručit,

⁸⁷⁵ VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 34.

⁸⁷⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2592, Oznámení C.k. policejního ředitelství v Praze Ladislavu Kunteovi z 26. srpna 1915.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 251.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 78.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 25..

⁸⁷⁷ HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 509.

⁸⁷⁸ Tamtéž, s. 511.

⁸⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁸⁰ Tamtéž.

⁸⁸¹ ANM, fond František Veselý, k. 28, inv. č. 2722, Dopis Františka Veselého Přemyslu Šámalovi z 9. října 1915.

⁸⁸² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 2. září 1915.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 81.

⁸⁸³ Srov. ANM, fond Cyril Dušek, k. 8, inv. č. 408, Cyril Dušek - Zpráva o straně.; ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 26. srpna 1915.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 82.

⁸⁸⁴ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 2. září 1915.

*řídít, organizovat, široká povaha - denní věci o nezajímaly, nechal je kolem sebe běžet, zpoždění o den o dva mu bylo lhostejno.*⁸⁸⁵ Koncem září 1915 byly přípravy na nový týdeník téměř hotovy, o čemž byl Veselý informován Hajšmanem, který překypoval optimismem: „oznamuji, že zájem o Novinu je značný, a to všeobecně”.⁸⁸⁶ První číslo nového časopisu Novina vydávaného jako náhrada za zastavený Čas vyšlo již počátkem října 1915.⁸⁸⁷ Jan Hajšman měl na starosti administraci Noviny a ubezpečoval Františka Veselého o jejím dobrém fungování: „Zprávy podávat budu, nebudete-li chtít jinak, jen tenkrát, když se stane něco závažnějšího. Jinak se budeme radit dohromady s p. dr. Herbenem, z vlastní iniciativy podnikat není co, myslím tedy, že půjde vše v úplném pořádku.”⁸⁸⁸ Redaktor Hajšman měl k Veselému velmi dobrý vztah, jelikož: „Veselý byl klidný a rozšafný člověk, jenž úžasné zmatky té doby nekomplikoval, nechával trpělivě věci průběh a důvěřoval mi.”⁸⁸⁹

Mezitím začátkem září 1915 odjel definitivně do zahraničí Edvard Beneš, o jehož odchodu byl informován František Veselý z jejich schůzky uskutečněné v kavárně u Zlaté husy v Praze koncem srpna 1915.⁸⁹⁰ Beneš při ní sdělil Veselému jméno svého nástupce v domácím odboji, kterým se stal Přemysl Šámal: „Kdyby dr. Šámal byl snad zatčen, tedy celý styk zahraniční přejde na vás”.⁸⁹¹ V říjnu 1915 došlo omylem k zatčení posla Maffie, po kterém následovala vlna zatýkání osob spojených s domácím odbojem.⁸⁹² Z toho důvodu František Veselý zničil většinu dokumentů, které by ho mohly spojovat se zahraničním působením T. G. Masaryka a s odbojem.⁸⁹³ Rezignoval také na všechny své stranické funkce a vzdal se členství ve straně, což oznámil tehdejšímu předsedovi realistické strany Přemyslu Šámalovi.⁸⁹⁴ Veselého značné obavy se zvýšily po 20. říjnu 1915, kdy byla zavedena cenzura poštovních zásilek znějících na jeho jméno.⁸⁹⁵ Pod státní kontrolou se ocitla veškerá korespondence adresovaná Františku Veselému, která byla

---

⁸⁸⁵ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2660, Rukopis Františka Veselého - charakteristika Jana Herbena.

⁸⁸⁶ Tamtéž, k. 29, inv. č. 2737, Dopis Jana Hajšmana Františku Veselému z 29. září 1915.

⁸⁸⁷ HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 82.

⁸⁸⁸ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2737, Dopis Jana Hajšmana Františku Veselému z 10. října 1915.

⁸⁸⁹ HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 121.

⁸⁹⁰ Srov. VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 19.; ZEMAN, Zbyněk, Edvard Beneš, s. 24.

⁸⁹¹ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 248.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 20.; KÁRNÍK, Zdeněk, Edvard Beneš a Maffie v nejtěžším období Velké války, Řídila politická emigrace domácí odboj? (červenec 1917 - říjen 1918), in: HaV 6, 1995, s. 5.

⁸⁹² Srov. DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 248.; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 172.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 25.

⁸⁹³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 8, Vzpomínky Ludmily Kloudové.; VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek, s. 35.

⁸⁹⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 28, inv. č. 2722, Dopis Františka Veselého Přemyslu Šámalovi z 9. října 1915.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 386.; PAULOVÁ, Milada, Dějiny Maffie, díl I., s. 333.

⁸⁹⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 14.

poštovním úřadem v Benešově postoupena zdejšímu okresnímu hejtmanství: „*a teprve, když je dr. Hejda přečetl a opatřil svojí zelenou značkou, měly být poštou dodány mně*“.⁸⁹⁶ Již 13. listopadu 1915 bylo toto opatření odvoláno, protože se ukázalo jako neúčelné.⁸⁹⁷ Na domovní prohlídku byla Veselého rodina připravena, kvůli ní dokonce jeho manželka odkládala cestu do Prahy, kde chtěla navštívit svoji starší dceru Miladu.⁸⁹⁸ Nakonec tedy 27. listopadu 1915 odjela, čehož po návratu velmi litovala, jelikož ten den došlo k domovní prohlídce v benešovském bytě Františka Veselého, který nebyl doma, protože se procházel se svým známým po benešovském náměstí: „*tu k nám přistoupil neznámý muž a vyzval mě, abych s ním šel ihned domů*“.⁸⁹⁹ Oznámil Veselému, že: „*je inspektorem civilní stráže z Prahy*“.⁹⁰⁰ Poté byl odveden domů, kde: „*už čekal koncipista pražské policie dr. Klíma, ještě jeden detektiv a dva četníci, jenž jeden měl pušky s nasazeným bodákem. Viděl jsem, že jeho úkolem jest, aby mne odvedl, budu-li zatčen*“.⁹⁰¹ Celá prohlídka nakonec dopadla pro Františka Veselého šťastně, jelikož: „*Po několikahodinovém hledání v mém stolku v kanceláři i v bytě, vybral si dr. Klíma svazek dopisů prof. Masaryka, pí. Ch. Masarykové a několika přátel a v noci s celou kořistí odešel. K zatčení tedy nedošlo*“.⁹⁰²

Ke konci roku 1915 dostali zbývající zaměstnanci redakce a administrace zastaveného Času výpovědi, kromě Herbena a Hajšmana, kteří pracovali dále v týdeníku Novina.⁹⁰³ Během likvidace deníku Čas počítal František Veselý s jeho případným obnovením v budoucnu za příznivějších podmínek.⁹⁰⁴ Již brzy mělo dojít k další ráně ze strany státních úřadů, která měla zničující účinek pro nedávno zřízený týdeník Novina a také pro samotné tiskařské a nakladatelské družstvo Pokrok. V odpoledních hodinách 14. ledna 1916 navštívili Františka Veselého v jeho domě úředníci okresního hejtmanství v Benešově, kteří: „*přišli mi doručit rozhodnutí policejního ředitelstva v Praze, že se zastavuje veškerá činnost nakladatelského družstva Pokroku v Praze, jehož jsem byl předsedou, a jež vydávalo po zastavení denníku Času ještě beletristický týdeník Novinu. I tento novinový týdeník*

⁸⁹⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.; BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 14.; HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 539.

⁸⁹⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

⁸⁹⁸ Tamtéž, k. 66, inv. č. 4134, Vzpomínky Ludmily Kloudové.

⁸⁹⁹ Tamtéž, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.

⁹⁰⁰ Tamtéž.

⁹⁰¹ Tamtéž.

⁹⁰² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 66, inv. č. 4134, Vzpomínky Ludmily Kloudové.; ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.

⁹⁰³ HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 176.

⁹⁰⁴ Tamtéž.

redigovaný drem. Herbenem ohrožoval vítězství Rakouska ve válce..."⁹⁰⁵ Veselý byl na základě předloženého dokumentu povinen vydat úředníkům: „*kdekoliv se nacházející a nákladem tohoto společenstva vydané tiskopisy, jakož i k tomu náležející korespondenci tohoto společenstva...*“⁹⁰⁶ Ještě téhož dne se František Veselý vypravil do Prahy, kde se sešel s Hajšmanem, který dostal na starost likvidační práce související s týdeníkem Novina.⁹⁰⁷

Po zastavení činnosti tiskařského družstva Pokrok a týdeníku Novina, který byl nástupcem Času se Šámal, Herben, Pospíšil, Veselý a Hajšman dohodli na informování bývalých abonentů Času prostřednictvím osobního kontaktu, při němž chtěli navázat kontakty s těmito osobami a počítali s nimi i jako s případnými spolupracovníky v odboji.⁹⁰⁸ Tyto návštěvy sloužily také k získávání finančních prostředků.⁹⁰⁹ František Veselý vzal na sebe tento úkol v jižních Čechách.⁹¹⁰ Během roku 1916 se vztahy obyvatelstva města Benešově a zdejšího okresního hejtmanství zlepšily po odchodu okresního hejtmana Bedřicha Hejdy, který byl přeložen do Tábora, kde povýšil na místodržitelského radu.⁹¹¹

Rok 1917 nezačal pro Veselého rodinu příjemně, protože od 8. února 1917 začaly v Benešově odvody ročníků 1899.⁹¹² Ty se přímo týkaly jejich syna Ctibora Veselého, který předčasně ukončil gymnaziální studia v Benešově, odkud 7. března 1917 obdržel své maturitní vysvědčení.⁹¹³ O tři dny později nastoupil vojenskou službu a odjel ke svému 102. pluku do Uher.⁹¹⁴ Nejhuř jeho odchod nesla manželka Františka Veselého, což je vidět na dopisu Gustava Dubského: „*Vašeho Ctibu to tedy neminulo. Očekával jsem to a Vy též. Maminka, chudák, ta to ponese těžko.*“⁹¹⁵ Byl to již jejich druhý syn, který musel odejít do války a Milada Veselá se s tím špatně vyrovnávala.

---

⁹⁰⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 22, inv. č. 2587, Rukopis Františka Veselého - Z těžkých dob.; ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2597, Dopis C.k. policejního ředitelství v Praze Františku Veselému z 10. ledna 1916.

⁹⁰⁶ ANM, fond František Veselý, k. 25, inv. č. 2597, Dopis C.k. policejního ředitelství v Praze Františku Veselému z 10. ledna 1916.

⁹⁰⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2737, Dopis Jana Hajšmana Františku Veselému z 31. ledna 1916.; HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 178.

⁹⁰⁸ HAJŠMAN, Jan, Česká mafie, s. 186.

⁹⁰⁹ Tamtéž, s. 197.

⁹¹⁰ Tamtéž, s. 186.

⁹¹¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2852, Žaloba na bývalého okresního hejtmana v Benešově Bedřicha Hejdu podaná Okresním výborem v Benešově ze dne 25. listopadu 1918.; ŠPIRITOVÁ, Alexandra, Slovník představitelů státní správy, s. 64.

⁹¹² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; SOkA Benešov, TRMAL, Ladislav, Přehled válečných dějin města Benešova 1914-1918, s. 51.

⁹¹³ 300 let Gymnázia Benešov, s. 70.

⁹¹⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; 300 let Gymnázia Benešov, s. 71.

⁹¹⁵ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 28. února 1915.

7.4 Sbližování českých politických stran

Již od konce roku 1915 se jednalo mezi zástupci stran o vytvoření jednotné strany, jejíž program měl být prorakousky zaměřen.⁹¹⁶ Proti tomu vystoupila realistická strana a část mladočechů, čímž byl celý projekt v květnu 1916 zmařen.⁹¹⁷ Teprve 19. listopadu 1916 se čelní představitelé českých stran agrární, sociálně demokratické, mladočeské, staročeské, národně sociální a dalších sdružily do Českého svazu a Národního výboru, kde přední místa zaujali prorakousky orientovaní politici.⁹¹⁸ O dva dny později umírá císař František Josef I.⁹¹⁹ Nový panovník Karel I. se pokusil o změnu poměrů v monarchii, což bylo na počátku roku 1917 vidět na jeho krocích, kdy prosadil změny ve vrcholových funkcích armády a snížil tresty pro uvězněné.⁹²⁰ V prvních měsících roku 1917 došlo k pádu carského režimu v Rusku a USA vstoupily do války na straně Dohody, což císaře a rakouské představitele přinutilo k dalším ústupkům v říši.⁹²¹ Na jaře 1917 svolal císař říšskou radu a v červenci 1917 udělil amnestii politickým vězňům, čímž se na svobodu dostala řada předních českých politiků.⁹²² Během léta 1917 probíhal v českých politických stranách boj o další orientaci, který skončil porážkou dosavadního převládajícího vlivu prorakousky zaměřených politiků, což se projevilo i ve změnách na předních postech Českého svazu a Národního výboru.⁹²³

Na základě takto změněné politické situace se znovu začalo uvažovat o sjednocení realistů, mladočechů, národních sociálů, moravských lidových pokrokářů a státoprávních pokrokářů, z nichž by se případně utvořila jedna strana.⁹²⁴ To byl podnět pro předáky realistické strany, kteří se za tím účelem sešli 15. srpna 1917 v Hostišově u Jana Herbena, aby tento plán projednali.⁹²⁵ Okolnosti výběru data této schůzce zdůvodňuje sám Herben, v dopise do Benešova: „*Machar mi píše: Mám v srpnu 10 dní a v září 8 dní dovolené... Tož nastroj schůzku v Hostišově na 15. srpen. Je svátek, jaksi polovina léta a vůbec milý den.*“⁹²⁶ Již v červenci 1917 bylo rozhodnuto o konání tohoto setkání, na něž byl pozván také František Veselý: „*Zvu Vás... na svátek 15. srpna. To znamená, že jde o večerní besedování.*

⁹¹⁶ PROKŠ, Petr, *Politikové a vznik republiky 1914-1918*, Jihlava 1998, s. 49.

⁹¹⁷ Tamtéž.

⁹¹⁸ Srov. HAJŠMAN, Jan, *Česká mafie*, s. 242.; PROKŠ, Petr, *Politikové a vznik republiky*, s. 53.

⁹¹⁹ PROKŠ, Petr, *Politikové a vznik republiky*, s. 47.

⁹²⁰ Tamtéž, s. 52.

⁹²¹ Tamtéž, s. 54.

⁹²² Tamtéž, s. 56.

⁹²³ Tamtéž, s. 64.

⁹²⁴ Srov. PAULOVÁ, Milada, *Tajný výbor Maffie*, s. 312.; PROKŠ, Petr, *Politikové a vznik republiky*, s. 64.

⁹²⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 30, inv. č. 2740, Dopis Jana Herbena Františku Veselému ze 17. července 1917.; PROKŠ, Petr, *Politikové a vznik republiky*, s. 64.; ŠEDIVÝ, Ivan, *Češi, české země a Velká válka 1914-1918*, Praha 2001, s. 312.

⁹²⁶ ANM, fond František Veselý, k. 30, inv. č. 2740, Dopis Jana Herbena Františku Veselému ze 17. července 1917.

*Nocleh Vám dáme, Vám i ostatním, myslím na Šámala a Machar si přeje Kvapila*⁹²⁷. Možná, že čtvrtý by byl Drtina... Bude žádoucí také pohovořit o tom, co začneme 1. října časopisecky vydávat. Musíme vylézt na světlo, abychom se neopozdili... Takový politický týdeník musí být...".⁹²⁸ Na schůzku v Hostišově k Janu Herbenovi dorazil nakonec Veselý, Šámal, Machar, Drtina, Kvapil a Moudrý, kteří se měli dohodnout na dalším postupu realistické strany.⁹²⁹ Jako úřadující předseda realistické strany vystoupil Přemysl Šámal, který přednesl zamýšlený plán vzniku nové strany, jejímž stranickým tiskem by se staly dosavadní mladočeské Národní listy s novou redakcí, kam by nastoupil Jan Herben.⁹³⁰ Ten však nebyl přílišným stoupencem myšlenky spolupráce s mladočeskou stranou: „*Já mám pracovat pro Kramářovu diktaturu, aby všechno bylo hotovo, než se vrátí Masaryk?*“⁹³¹ Jeho postoj sdíleli i jiní členové realistické strany, kteří nebyli nadšení ze spojení realistů a mladočechů.⁹³² Šámal se snažil argumentovat tím, že: „*mladočeši chtějí provést úplnou očistu ve své straně... vedoucí osoby jejich výkonného výboru, že budou vyměněny, všichni lidé, kteří se za války osvědčili slabochy z veřejné působnosti, z radnic a z poslaneckých míst odstraněni...*“⁹³³ Františka Veselého to nepřesvědčilo a ostatní příliš také ne: „*snad jediný dr. Šámal se oddával naději, že lze převrat v politický stranách provést.*“⁹³⁴ Šámalovo přesvědčení vycházelo z události z 6. srpna 1917, kdy byl na popud mladočechů Karla Kramáře⁹³⁵ a Aloise Rašína odvolán z funkce předsedy Českého svazu prorakousky orientovaný mladočeský politik Zdeněk Tobolka, což signalizovalo počátek změn ve směřování mladočeské strany.⁹³⁶

⁹²⁷ Jaroslav Kvapil (1868-1950), český dramatik, básník a divadelní režisér. V letech 1911 až 1918 šéf činohry Národního divadla. Za I. světové války představit domácího odboje a roku 1917 iniciátor a autor textu Manifestu českých spisovatelů. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 345.

⁹²⁸ ANM, fond František Veselý, k. 30, inv. č. 2740, Dopis Jana Herbena Františku Veselému ze 17. července 1917.

⁹²⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2663, Pohlednice z Hostišova z 15. srpna 1917 s vlastnoručními podpisy účastníků setkání.; HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 620.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 312.

⁹³⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 620.

⁹³¹ Srov. HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 620.; ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín: Dramatický život českého politika, Praha 1997, s. 49.

⁹³² PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.

⁹³³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 620.

⁹³⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹³⁵ Karel Kramář (1860-1937), český politik. Člen mladočeské strany. V letech 1891 až 1916 poslanec říšské rady. Za války uvězněn a odsouzen k trestu smrti. V letech 1918 až 1919 předseda první čs. vlády. Vedl čs. delegaci na mírové konferenci v Paříži. Zakladatel, předseda a poslanec národnědemokratické strany v letech 1920 až 1937. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 433.

⁹³⁶ Srov. PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 312.

Již na 19. srpna 1917 pozval představitel národních sociálů Václav Klofáč⁹³⁷ do Luhačovic zástupce realistů, mladočechů, moravských lidových pokrokářů a státoprávních pokrokářů, kde se mělo jednat sjednocení.⁹³⁸ O tom se František Veselý dozvěděl teprve dva dny předem, 17. srpna 1917, kdy mu to telefonicky oznámil Jan Hajšman.⁹³⁹ Předseda realistické strany Přemysl Šámal určil pro konferenci v Luhačovicích jako delegáty realistické strany Veselého, Hajšmana a Duška, který se v této době v luhačovických lázních léčil.⁹⁴⁰ Na Františka Veselého udělala tato schůzka v Luhačovicích dobrý dojem: „*Debaty trvaly celý den, nebylo v nich rozporů a byli jsme potěšeni tím, že nastává sblížení se stranami politickými.*“⁹⁴¹ Další kolo jednání se uskutečnilo již 30. srpna 1917 v Turnově, kde se naplno projeví zásadní názorové rozdíly.⁹⁴² Dne 24. srpna 1917 se o tomto setkání dozvěděl Veselý dopisem od Přemysla Šámala: „*Schůzka v Turnově je pevně stanovena na čtvrtek 30. srpna.*“⁹⁴³ O dva dny později požádal Šámal Veselého, aby na schůzi v Turnově zastupoval jako delegát realistickou stranu a také mu sdělil některé dispozice k nadcházejícímu jednání: „*Pokud se týče prozatímního výkonného výboru všech stranúčastněných, myslím, že je dohoda docílena, jednalo by se snad jen o počet zástupců z každé strany. Myslím, že by nebylo radno volit počet příliš veliký - čím méně, tím z důvodů dorozumění i bezpečnosti lépe. Budou to aspoň osoby, které se navzájem osobně znají a sobě vyhoví. Snad by počet 2 z každé strany stačil, když jde o pouhé provisorium! Bude-li se jednat o osobu předsedy..., snad bude dobře, volbu odsunout...*“⁹⁴⁴

---

⁹³⁷ Václav Klofáč (1868-1942), český národně socialistický politik, v 90. letech 19. století byl stoupencem pokrokařského hnutí a radikálního proudu v mladočeské straně, v letech 1890 až 1899 byl redaktorem Národních listů. V roce 1897 založil Českou stranu národně sociální, v letech 1901 až 1918 byl poslancem říšské rady, zároveň byl v letech 1908 až 1908 poslancem českého zemského sněmu, účastnil se také vzniku Českého slova, které pak bylo až do roku 1938 ústředním tiskovým orgánem strany, několik let v něm působil jako jeho šéfredaktor, v roce 1914 tajně jednal s ruskými vojenskými a diplomatickými kruhy a navrhoval vybudovat v českých zemích ruskou špionážní síť, po vypuknutí války se skrýval, přesto byl v roce 1914 zatčen a v roce 1917 obžalován z velezrady, avšak na základě amnestie byl propuštěn na svobodu, poté se stal předsedou českého státoprávního klubu, následně pak místopředsedou Českého svazu, v roce 1918 byl místopředsedou Národního výboru, koncem října 1918 se účastnil jednání zástupců domácího a zahraničního odboje, v letech 1918 až 1920 byl československým ministrem obrany, současně byl také poslancem Revolučního Národního shromáždění, v letech 1920 až 1939 byl senátorem, byl také dlouholetým místopředsedou senátu, v letech 1918 až 1938 byl předsedou Československé strany národně socialistické, byl vážně nemocen a po okupaci Německem se stáhl do ústraní. Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: Kdo byl kdo, ed. František Kolář a kol., Praha 1998, s. 127.

⁹³⁸ Srov. HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu: Vzpomínky na odboj doma, Praha 1933, s. 155-156.; PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.; ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín, s. 49.

⁹³⁹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁴⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 156.

⁹⁴¹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁴² PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.

⁹⁴³ ANM, fond František Veselý, k. 8, inv. č. 498, Dopis Přemysla Šámala Františku Veselému z 24. srpna 1917.

⁹⁴⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 8, inv. č. 498, Dopis Přemysla Šámala Františku Veselému z 26. srpna 1917.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 159.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 314.

Do Turnova doprovázel Veselého Cyril Dušek. Již cestou se dozvěděli o požadavku národních sociálů, aby: „*nová strana už ve svém jméně nesla označení sociální*“.⁹⁴⁵ Toto přání bylo Karlem Kramářem, Aloisem Rašínem a většinou přítomných odmítnuto, načež zástupci strany národně sociální prohlásili, že: „*za těchto okolností nelze mluvit o vytvoření nové jednotné strany, a že lze dosáhnout pouze kooperace*“.⁹⁴⁶ František Veselý stál na straně národních sociálů: „*ústupek od sociální povahy strany nás překvapil a zamrzl*“.⁹⁴⁷ A podle svých vlastních slov: „*Z Turnova jsme přijeli zklamáni*“.⁹⁴⁸ Veselému šlo především o to, aby realistická strana zůstala zachována a byl odpůrcem jejího splynutí s mladočeskou stranou, o čemž přesvědčoval Přemysla Šámala: „*a ten souhlasil s míněním naším, a ještě v říjnu 1917 při setkání v kavárně pravil, že uznává, že musíme zůstat samostatnou stranou*“.⁹⁴⁹ Během září 1917 pokračovaly rozhovory o sloučení stran. Dne 26. září 1917 byl vytvořen v říšské radě společný státoprávní klub, který sdružoval poslance z mladočeské, národně sociální, státoprávně pokrokové a moravské lidové pokrokové strany.⁹⁵⁰ Avšak již o tři dny později bylo definitivně rozhodnuto, že nová strana nebude socialistická, čímž v ní byla vyloučena účast strany národně sociální.⁹⁵¹ Po jejich odpadnutí z plánované společné strany se František Veselý snažil: „*o úzkou kooperaci stran, s níž by také národní sociálové souhlasili*“.⁹⁵² Dne 14. října 1917 se sešli Šámala, Veselý, Dušek a Herben, kteří se připravovali na setkání s Karlem Kramářem, kterému podle Jana Herbena chtěli sdělit, že nechtějí: „*splynutí, ale sdružení stran*“.⁹⁵³ O dva dny později se sešli s Kramářem v jeho pražské vile, kde svůj úmysl zopakovali: „*My jsem setrvali na sdružení stran*“.⁹⁵⁴

Představitelé mladočeské strany začali plnit své sliby, které přednesl v polovině srpna 1917 Přemysl Šámala v Hostišově. Dne 21. října 1917 se konal sjezd důvěrníků mladočeské strany, který schválil Rašínův návrh, že: „*politickým programem českého národa je dosažení samostatného československého státu a k tomu je třeba sjednotit českou politiku*“.⁹⁵⁵ Ještě téhož dne vyšly Národní listy, jejichž obsah odpovídal tomuto programu.⁹⁵⁶ Byl to důkaz, že to mladočeská strana myslela se svým „*očistěním*“ vážně a získala si tím náklonnost dosud

⁹⁴⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; PAULOVÁ, Milada, Dějiny Maffie, Praha 1937, s. 314.; ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín, s. 49.

⁹⁴⁶ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁴⁷ Tamtéž.

⁹⁴⁸ Tamtéž.

⁹⁴⁹ Tamtéž.

⁹⁵⁰ PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.

⁹⁵¹ Srov. PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 64.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 316.

⁹⁵² ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁵³ HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, s. 626.

⁹⁵⁴ Tamtéž, s. 627.

⁹⁵⁵ Srov. PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 71.; ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín, s. 52.

⁹⁵⁶ PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 71.

pochybujících realistů, což je patrné i z nadšených slov Jana Hajšmana: „*V neděli 21. října vyšlo 1. číslo očištěných Národních listů, pod novou redakcí... Herben, Machar.. - sensace pro realisty, Dyk, Hajn - nemenší sensace pro státoprávní pokrokaře, do války nejzarytější odpůrci se sešli...*”⁹⁵⁷ Pro Františka Veselého to byla opravdu „sensace”, ale nepříjemná. Veselý svůj odpor proti sloučení objasňoval tím, že: „*Viděl jsem, že i přese vši dobrou vůli a pod odložení všech osobních předsudků není mi možno dobře splynout s lidmi, kterým jsem politicky i povahově nedůvěřoval, a bylo mi líto obětovat čistou, ryzí minulost naši plnou obětí a práce k posílení a zachránění strany, která hynula v hanbě a potupě.*”⁹⁵⁸

Jednalo se o zásadní rozpor v dalším směřování realistické strany, kde Přemysl Šámal prosazoval sjednocení s mladočeskou stranou a František Veselý požadoval pouze spolupráci s ostatními stranami včetně národních sociálů. Bylo třeba se rozhodnout, která z těchto koncepcí zvítězí, což bylo i smyslem Šámalova dopisu Veselému: „*zdá se mně, že tak to dále nepůjde!*”⁹⁵⁹ Mezi představiteli realistické strany nebylo možné dojít ke shodě, a proto bylo konečné rozhodnutí ponecháno na sjezdu důvěrníků.⁹⁶⁰ Františka Veselého zasáhlo nejvíce chování jeho dobrých přátel Jana Herbena a Svatopluka Machara, jejichž články začaly v listopadu 1917 vycházet v nedělních číslech Národních listů, což Veselý ostře odsoudil: „*ještě než mohl sjezd důvěrníků rozhodnout... Bylo znát, že někteří páni se už dohodli s Mladočechy a o stanovisko ostatních straníků se nestarají.*”⁹⁶¹ Na 4. prosince 1917 bylo svoláno setkání představitelů strany, kde se rozhodlo o datu konání stranického sjezdu důvěrníků.⁹⁶² Dne 16. prosince 1917 se konal sjezd důvěrníků realistické strany v Národním domě na Smíchově.⁹⁶³ Ještě před zahájením sjezdu předala skupina kolem Františka Veselého Šámalovi písemné prohlášení, že: „*nevstoupíme do mladočeské strany, i kdyby se sjezd o splynutí usnesl, a že půjdeme vlastními silami dále.*”⁹⁶⁴ Na sjezdu vystoupil se svojí řečí František Veselý, který přítomným nastínil svůj názor: „*Snad je to moje osobní mínění, já aspoň bych nemohl splynout v novou stranu i s některými z těch lidí... Kdo je jiného mínění, ať splyne, ale nás nechte jako kádr... Kdyby šlo o celonárodní stranu byla by situace*

⁹⁵⁷ Srov. HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 162.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 316.

⁹⁵⁸ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁵⁹ Tamtéž, k. 8, inv. č. 498, Dopis Přemysla Šámala Františku Veselému z 26. srpna 1917.

⁹⁶⁰ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁶¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín, s. 55.

⁹⁶² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2678, Pozvánka pro Františka Veselého na setkání 4. prosince 1917.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 220.

⁹⁶³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2678, Pozvánka pro Františka Veselého.; ANM, fond Milada Paulová - Maffie, k. 4, inv. č. 51, Leták s oznámením sjezdu důvěrníků.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 221.

⁹⁶⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

*jiná, ale pouhá strana měšťanská nás nemůže uspokojit. Oč se přiblížíme jedné straně ml., o to se oddálíme od jiných, a to bych nyní za žádnou cenu nechtěl. Ke všem lidem dobré vůle chci mít stejně daleko a cestu volnou...*⁹⁶⁵ Většina účastníků sjezdu hlasovala pro vytvoření nové strany a rozpuštění dosavadní realistické strany.⁹⁶⁶ Skupina kolem Františka Veselého se chtěla ještě pokusit o kompromis, kterým by byl vytvořen pouze společný výkonný výbor při zachování strany.⁹⁶⁷ Tento poslední pokus o dohodu se nepodařil, jak je vidět z Veselého komentáře: *„o kompromisu s námi ani nikdo nemluvil, nikdo ani prstem nehnul, aby zamezil roztržce, nikomu pranic na tom nezáleželo, abychom se neodloučili od svých dosavadních bratrů.*⁹⁶⁸ Definitivní rozchod dvou skupin realistické strany potvrdilo vytvoření České státoprávní demokracie 9. února 1918, do níž vstoupili mladočeši, státoprávní pokrokaři, moravsko-slezští lidovo-pokrokaři a většina realistů.⁹⁶⁹ Boj o zachování realistické strany tak skončil pro Veselého skupinu porážkou, i přesto se nevzdávali: *„Když jsme byli takto zbaveni přístřeší v dosavadní straně politické, bylo třeba, abychom se dohodli o tom, jak se zachováme dále.*⁹⁷⁰

Během února 1918 probíhala řada jednání, jejichž výsledkem bylo rozhodnutí vytvořit samostatnou skupinu z členů bývalé realistické strany, která by úzce spolupracovala s národními sociály.⁹⁷¹ Toto sbližování se stranou národně sociální vycházelo z názoru Františka Veselého a dalších, že: *„pro malý počet stoupců..., bylo nutno, abychom hledali styky se stranou, která by nám nezalívala samostatnou existenci naši a umožnila uplatnit politický vliv. V té příčině nám strana nár. soc. vyšla ochotně vstříc...*⁹⁷² Tato skupinka bývalých realistů se nadále pokládala za realistickou stranu a za tím účelem byl také zřízen sekretariát strany a vlastní týdeník Česká stráž.⁹⁷³ Na 31. března 1918 byl Františkem Veselým a Cyrilem Duškem do Prahy svolán sjezd důvěrníků, který potvrdil zamýšlenou orientaci strany a vyslovil se pro její další existenci.⁹⁷⁴ Na sjezdu promluvil Veselý, který ve svém projevu shrnul poslední události týkající se rozchodu realistů a vymezil

⁹⁶⁵ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2660, Rukopis Františka Veselého - proslov z 16. prosince 1917.

⁹⁶⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 221.; PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 73.

⁹⁶⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 73.

⁹⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁶⁹ Srov. MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 387.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 450.; ŠEDIVÝ, Ivan, Češi, české země a Velká válka 1914-1918, s. 314.

⁹⁷⁰ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁷¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 285.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 450.

⁹⁷² ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁷³ Srov. HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 222.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 450.

⁹⁷⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

i další směřování strany: „*My vidíme, že český lid se organizuje na podkladě socialismu, a tu pokládáme za povinnost jít mezi něj a jít s ním*“.⁹⁷⁵ Sjezd důvěrníků zvolil výkonný výbor strany, jehož předsedou se stal František Veselý.⁹⁷⁶

7.5 Cesta ke svobodě

Na jaře 1918 se konaly velké slavnosti Národního divadla v Praze.⁹⁷⁷ Těchto slavnostní se také účastnili zástupci Italů žijících v Benešově, což byla především zásluha Františka Veselého, který s italskou komunitou udržoval přátelské styky.⁹⁷⁸ Po odchodu benešovského 102. pluku do Uher byl 8. června 1915 do Benešova přemístěn pluk císařských myslivců z jižního Tyrolska, který se skládal převážně z vojáků italské národnosti.⁹⁷⁹ V následujících letech se italská menšina v Benešově rozrostla i o uprchlíky z oblastí postižených válečnými operacemi na italské frontě, kterým se František Veselý společně s několika svými přáteli snažil pomáhat.⁹⁸⁰ Účast Italů na pražských divadelních slavnostech se tak stala demonstrací italsko-slovanské vzájemnosti.⁹⁸¹ Vedle Italů se oslav účastnili také zástupci Rumunů, čímž se podařilo docílit původního záměru slavností, které reagovaly na kongres v Římě z dubna 1918, který vyjadřoval spojenectví „*utlačovaných*“ národů v monarchii.⁹⁸²

Začátkem července 1918 se jednalo o založení Národního výboru, který by sdružoval české politické strany, jejichž zastoupení mělo vycházet z posledních říšských voleb uskutečněných v roce 1911.⁹⁸³ Na základě toho obdržela sociální demokracie 10 mandátů, agrární strana a státoprávní demokracie po 9, socialistická a katolická strana po 4 a po jednom získali realisté a staročeši.⁹⁸⁴ Cílem mělo být vytvoření samostatného a demokratického státu československého na základě práva národů na sebeurčení.⁹⁸⁵ Pro skupinu kolem Františka Veselého prezentující se jako následovníci realistické strany znamenalo úspěch

⁹⁷⁵ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2472, Rukopis Františka Veselého z 31. března 1918.

⁹⁷⁶ Tamtéž, k. 24, inv. č. 2657, Zápis ze sjezdu důvěrníků z 31. března 1918.

⁹⁷⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 34, Životopis Ludmily Kloudové.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 316.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 455.

⁹⁷⁸ Srov. TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 458.

⁹⁷⁹ TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.

⁹⁸⁰ Srov. TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 317.

⁹⁸¹ TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.

⁹⁸² PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 454.

⁹⁸³ PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 164.

⁹⁸⁴ Tamtéž, s. 165.

⁹⁸⁵ Tamtéž.

přidělení jednoho místa ve výboru, které nakonec obsadil Cyril Dušek.⁹⁸⁶ Ten také informoval Františka Veselého o nepříliš vstřícném postoji Přemysla Šámala: „*přišel ke mně... jednat o Národní výbor a naše zastoupení v něm ne jako strana, ale mezi kooptovanými.*“⁹⁸⁷

Dne 13. července 1918 vznikl Národní výbor v Praze, jehož předsedou byl zvolen Karel Kramář, místopředsedy Antonín Švehla⁹⁸⁸ a Václav Klofáč, František Soukup⁹⁸⁹ se stal jednatelem.⁹⁹⁰ Také v Benešově byl o týden později na základě jednání místních národních sociálů, státoprávních demokratů, realistů a sociálních demokratů zřízen okresní Národní výbor v Benešově, ve kterém měla každá ze čtyř politických stran své tři zástupce.⁹⁹¹ Ti pak zvolili předsedou Františka Maříka, místopředsedou Františka Veselého a jednatelem Antonína Fuksu.⁹⁹² Hlavním úkolem výboru byla spolupráce politických stran a zajištění kontroly nad obecní samosprávou.⁹⁹³ Iniciativa k založení benešovského Národního výboru vyšla od někdejšího předsedy místní mladočeské strany a nynějšího představitele České státoprávní demokracie v Benešově Františka Maříka, který pozval na 20. července 1918 tři zástupce z každé místní politické strany na společnou schůzi za účelem, aby: „*byl*

---

⁹⁸⁶ Srov. ANM, fond Cyril Dušek, k. 1, inv. č. 11, Legitimace Cyrila Duška jako člena Národního výboru.; HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu, s. 345.

⁹⁸⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2734, Dopis Cyrila Duška Františku Veselému z 6. července 1918.; PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie, s. 498.

⁹⁸⁸ Antonín Švehla (1873-1933), agrární politik, v letech 1908-1913 poslanec českého zemského sněmu, od roku 1909 předseda výkonného výboru České agrární strany, v roce 1916 se podílel na založení Českého svazu a Národního výboru, jehož se stal jednatelem, až do roku 1917 stál na pozicích prorakouského aktivismu a loajality, od jara 1917 přešel na pozice nacionálně radikální, za jeho podpory byla vytvořena podpůrná organizace České srdce. Od července 1918 místopředseda Národního výboru, byl jedním z mužů tzv. 28. října, od roku 1918 poslanec Národního shromáždění, první ministr vnitra ČSR v letech 1918 až 1920, od roku 1919 předseda Republikánské strany (agrární strana), v letech 1922 až 1929 s krátkou přestávkou v roce 1926 předseda vlády ČSR. Galandauer, Jan, a kol., O samostatný Československý stát 1914-1918, s. 115.

⁹⁸⁹ František Soukup (1871-1940), český sociálně demokratický politik. Po gymnáziu v Kolíně studoval právnickou fakultu v Praze, z níž byl v roce 1892 vyloučen, protože přednášel v dělnických spolcích. Studia práv nakonec dokončil v roce 1899 na univerzitě ve štyrském Grazu. Poté působil jako advokát v Praze. V roce 1896 vstoupil do Československé sociálně demokratické strany dělnické, v níž aktivně působil a postupně získával vedoucí pozice. V letech 1907 až 1918 byl poslancem říšské rady. V roce 1913 se stal členem obecního zastupitelstva hlavního města Prahy. Za I. světové války se účastnil domácího odboje, byl zatčen a roku 1917 propuštěn. Od ustanovení Národního výboru 13. července 1918 se podílel na jeho činnosti jako jednatel. Jako muž 28. října byl spoluautorem prvních zákonů nového československého státu. Po vzniku ČSR působil od 14. listopadu 1918 až 7. července 1919 v první vládě všenárodní koalice jako ministr spravedlnosti. V letech 1920 až 1939 byl senátorem, 1920-1929 místopředsedou, 1929-1939 předsedou senátu. Po okupaci v březnu 1939 byl dvakrát zatčen gestapem, ale po krátkém věznění vždy propuštěn na svobodu. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 228.

⁹⁹⁰ Srov. ANM, fond Cyril Dušek, k. 1, inv. č. 11, Legitimace Cyrila Duška jako člena Národního výboru.; DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, s. 259.

⁹⁹¹ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.; PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky, s. 173.

⁹⁹² BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.

⁹⁹³ TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 319.

učiněn pokus utvořiti z řad politických organizací jakýsi výbor, který by se zabýval místními záležitostmi a eventuálně spory odstraňoval".⁹⁹⁴

Z noci na 5. a 6. září 1918 se mladší syn Františka Veselého sloužící na italské frontě nevrátil z noční hlídky, jelikož byl zajat, což ihned po svém příjezdu z fronty 13. září 1918 sdělil Svatopluk Veselý svým rodičům.⁹⁹⁵ Po svém zajetí se 25. září 1918 Ctibor Veselý přihlásil do československých legií v Itálii.⁹⁹⁶

Na 22. září 1918 byl František Veselý pozván jako zástupce realistické strany na oslavu padesátých narozenin Václava Klofáče ústředním výkonným výborem České strany socialistické, kde promluvil jako řečník: *„Počátky politické práce posl. K. a realistů, později české strany pokrokové či lépe jejích pracovníků spadají do téže doby a vyvíjely se souběžně. Ale nešly vedle sebe lhostejně, nýbrž narážely na sebe, někdy hodně prudce... Ale nikdo z nás neztratil úcty ke svému odpůrci a dnes jsme se sešli jako přátelé... O toto sblížení má pak velikou zásluhu posl. K., o němž jsme se přesvědčili, že mu nikdy nešlo o nic jiného než o zájem a prospěch národní...“*⁹⁹⁷

Vznik československého státu zastihl Františka Veselého v Benešově, kde během jara a léta 1918 trávil většinu svého času a v Praze se vyskytoval zřídka.⁹⁹⁸ Do Benešova se informace o pražských událostech dostávaly postupně během dopoledních hodin 28. října 1918, kdy teprve ve 14:30 došla telegrafická zpráva z Prahy o prohlášení samostatnosti, o které se během půl hodiny dozvědělo celé město.⁹⁹⁹ Rodina Františka Veselého slavila společně s obyvateli města, kteří se shromáždili na benešovském Velkém náměstí.¹⁰⁰⁰ Členové zdejšího Národního výboru zabránili střetu mezi lidmi a vojenskou posádkou, která zůstala v kasárnách.¹⁰⁰¹ Benešovský Národní výbor se usnesl svolat na večer velkou veřejnou schůzi, kde vystoupil mezi řečníky František Veselý, po jehož slovech *„jsme svobodni“*, vypukl v davu přítomných jásot.¹⁰⁰² Jak vzpomínala Veselého

---

⁹⁹⁴ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2853, Dopis místní organizace České státoprávní demokracie Místní organizaci České strany pokrokové v Benešově z 19. července 1918.

⁹⁹⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky z deníku Františka Veselého.; 300 let Gymnázia Benešov, s. 71.

⁹⁹⁶ 300 let Gymnázia Benešov, s. 71.

⁹⁹⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2475, Rukopis Františka Veselého - proslov z 22. září 1918.

⁹⁹⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 1. září 1918.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.

⁹⁹⁹ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰⁰ TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰¹ Tamtéž.

¹⁰⁰² Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

mladší dcera: „28. října byl krásný den. Večer jsme strhávali orlíčky a byli pak ve schůzi, která byla velmi pěkná.“¹⁰⁰³

Na druhý den se sešel okresní Národní výbor, který se rozšířil z původních 12 na 20 členů a postupně přebíral stále více pravomocí státní správy a samosprávy.¹⁰⁰⁴ Již v dopoledních hodinách 29. října 1918 navštívili Františka Veselého zástupci zdejší vojenské posádky 2. pluku císařských myslivců s tím, že: „vojsko se podrobuje rozkazům Národního výboru...“.¹⁰⁰⁵ Večer ještě promluvil Veselý k přítomným posluchačům z balkonu svého domu, aby jim sdělil své dojmy ze své krátké návštěvy v Praze.¹⁰⁰⁶ Dne 30. října 1918 byl převrat v Benešově ukončen oznámením zdejšího poštovního úřadu a okresního hejtmanství, že: „se podřizují nové vládě“.¹⁰⁰⁷

8 Vrchol politické kariéry

8.1 Poslancem Revolučního národního shromáždění

Po vzniku Československé republiky se František Veselý stal jedním z nejvlivnějších mužů v Benešově, což vyplývalo z jeho odbojové činnosti za války a také z funkce místopředsedy zdejšího Národního výboru. Koncem října 1918 se rozhodl opustit funkci starosty Benešova Ladislav Feršman, který se v této věci obrátil o pomoc na Františka Veselého: „Odvolává se na dohodu ujednanou před mou volbou za starostu města, dle které ve všech vážných případech vyžádáte si mám rozhodnutí stran, jichž hlasy jsem byl zvolen, pokládám si za čest požádati Vás za přednesení dotyčným stranám mé žádosti, abych mohl rezignovati na hodnost starostenskou“.¹⁰⁰⁸ Důvodem Feršmanovi rezignace bylo, že: „dnes mě bylo vytknuto, že prý to výhradně má vina, že město nemá vůbec zastoupení v místním národním výboru... ponechám ochotně místo své způsobilejším silám...“.¹⁰⁰⁹ S tím však František Veselý nesouhlasil a přesvědčil Ladislava Feršmana, aby

¹⁰⁰³ ANM, fond František Veselý, k. 66, inv. č. 4135, Výpisky ze zápisníku Ludmily Kloudové z roku 1918.

¹⁰⁰⁴ TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰⁵ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰⁶ TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰⁷ Srov. BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny, s. 15.; TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, s. 320.

¹⁰⁰⁸ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2853, Dopis Ladislava Feršmana Františku Veselému z 31. října 1918.

¹⁰⁰⁹ Tamtéž.

ve funkci starosty Benešova setrval.¹⁰¹⁰ On sám na post starosty Benešova nepomýšlel a zřejmě také nechtěl, aby se po rezignaci stávajícího starosty dostal do čela obce bývalý mladoček František Mařík, který byl nyní předsedou Národního výboru v Benešově. Ten fungoval až do prosince 1918, kdy ukončil svoji činnost.¹⁰¹¹

Stejný osud o měsíc dříve postihl také Národní výbor v Praze, z kterého se šestinásobným rozšířením jeho členů utvořilo již 14. listopadu 1918 Revoluční Národní shromáždění jako zákonodárný orgán Československé republiky, který ještě téhož dne zvolil prezidentem republiky T. G. Masaryka.¹⁰¹² Z 256 členů RNS připadlo Veselého skupině jako České straně pokrokové po šesti mandátech, které získala i přes odpor státoprávní demokracie.¹⁰¹³ Na základě toho se František Veselý stal poslancem čs. zákonodárného orgánu za realisty spolu s Cyrilem Duškem, Otakarem Vochočem, Antonínem Uhlířem, Otakarem Krouským a Václavem Boučkem.¹⁰¹⁴ Dohromady s poslanci strany národně sociální, přejmenované v dubnu 1918 na Československou stranu socialistickou, vytvářejí společný poslanecký klub, který je výrazem pevného sepětí obou politických stran.¹⁰¹⁵ Společně podávají návrh zákona z 18. prosince 1918 na zřízení státního úřadu vyšetřovacího pro přípravné práce k obžalobám všech těch, kdo za války proti národu československému se provinili a dosud proviňují, pod kterým jsou podepsaní poslanci z Čs. strany pokrokové a socialistické v čele s Františkem Veselým.¹⁰¹⁶ Tento zajímavý nápad vyšel z hlavy spisovatele Gustava Jaroše, který na počátku listopadu 1918 nabídl tehdejšímu Národnímu výboru v Praze, že: „*mu zřídí a zorganizuje, samozřejmě zadarmo, vyšetřovací úřad pro přípravné práce k obžalobám všech, kdo za války se proti národu československému provinili*“.¹⁰¹⁷ Na jeho nabídku odpověděl Národní výbor, aby vypracoval podrobnější návrhy, které Jaroš v prosinci 1918 dokončil, čímž mohly být předány k projednání nástupnické organizaci

---

¹⁰¹⁰ ANM, fond František Veselý, k. 31, inv. č. 2853, Dopis Ladislava Feršmana Františku Veselému z 31. října 1918.

¹⁰¹¹ KLÍMEK, Antonín, Boj o hrad I., Hrad a pětka: Vnitropolitický vývoj Československa 1918-1926 na půdorysu západu o prezidentské nástupnictví, Praha 1996, s. 128.

¹⁰¹² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 49, inv. č. 3902, Proslov Františka Veselého k T. G. Masarykovi v Horním Dvořišti z 20. prosince 1918.; HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 337. ; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 218.

¹⁰¹³ KLÁTIL, František, Republika nad stranami, O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948), Praha 1992, s. 126.

¹⁰¹⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2678, Seznam poslanců RNS za českou stranu pokrokovou.; KLÁTIL, František, Republika nad stranami, s. 126.

¹⁰¹⁵ Srov. KLÁTIL, František, Republika nad stranami, s. 127.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl I., s. 387.

¹⁰¹⁶ Srov. NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Návrh zákona z 18. prosince 1918.; Odkaz [online] [cit. 2008-10-31] Dostupné z WWW:<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0275_00.htm>

¹⁰¹⁷ Tamtéž.

Národního výboru v Praze - Revolučnímu Národnímu shromáždění.¹⁰¹⁸ Deklarovaným záměrem předkladatelů bylo, aby byli potrestáni všichni ti rakousko-uherská úředníci, kteří byli proti: „československému národu“.¹⁰¹⁹ Tento národ nyní podle mínění Veselého a spol. očekával: „zjitřeně a netrpělivě náležité usmíření svého uraženého citu, mravního i právního“.¹⁰²⁰

Veselého jednání v této věci je pochopitelné, jelikož bylo motivováno jeho nepřátelskými pocity k bývalému benešovskému okresnímu hejtmanovi Bedřichu Hejdovi, jehož státní kariéra úspěšně pokračovala i po vzniku ČSR. Františku Veselému, jak se lze dočíst v návrhu, nešlo o pomstu, ale o spravedlnost.¹⁰²¹ Nešlo dokonce ani o právo, což je odůvodněno zvláštním způsobem: „Právnícké rozpaky, že činy, o něž jde, nebyly před spácháním kvalifikovány žádným zákonem za činy trestné, a tudíž nyní dodatečným sankcionováním stíhany býti nemohou, jsou bezdůvodné a liché. Neboť zdrojem všech pravých a spravedlivých zákonů je právní a mravní cítění národa, toto cítění vždy předchází a zákon psaný následuje“.¹⁰²² Takto odůvodněný návrh zákona měl být: „příkázán rychlému projednání výboru právnímu“.¹⁰²³ Ten však o věci vůbec nejednal a předal návrh k posouzení ministerstvu spravedlnosti, které se vyjádřilo o půl roku později, že: „je proti němu“.¹⁰²⁴ Tento náhled ministerstva spravedlnosti byl 18. května 1919 projednáván v ministerské radě, ve které: „byl vysloven souhlas se stanoviskem ministerstva spravedlnosti, že na návrh členů N.S. Dra. Veselého a soudr., na zřízení státního úřadu vyšetřovacího pro přípravné práce k obžalobám osob proti národu čs. provinilých nebude reagovati a že případně se postaví proti němu“.¹⁰²⁵ Jedním z motivů odmítnutí tohoto nápadu byla všeobecná obava, aby: „se u nás nezahnízdilo udavačství a aby nového institutu nebylo využito k uspokojení osobní msty...“.¹⁰²⁶ Tím byl tento návrh zcela odmítnut. Vrcholem všeho byla informace, kterou se František Veselý dozvěděl začátkem roku 1919 a podle které: „ministerstvo vnitra připravuje přesazení okresního hejtmana místopředsedelského rady Dra. Bedřicha Hejdy z Tábora do Karlína“.¹⁰²⁷ To podle Veselého znamenalo: „povýšení a mnohem větší

---

¹⁰¹⁸ Srov. NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Návrh zákona z 18. prosince 1918.; Odkaz [online] [cit. 2008-10-31] Dostupné z WWW:<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0275_00.htm>

¹⁰¹⁹ Tamtéž.

¹⁰²⁰ Tamtéž.

¹⁰²¹ Tamtéž.

¹⁰²² Tamtéž.

¹⁰²³ Tamtéž.

¹⁰²⁴ NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Zpráva ministerstva spravedlnosti z 9. května 1919.

¹⁰²⁵ Tamtéž, Dopis prezidia ministerské rady prezidiu ministerstva spravedlnosti z 20. června 1919.

¹⁰²⁶ Tamtéž, Zpráva ministerstva spravedlnosti z 9. května 1919.

¹⁰²⁷ Tamtéž, Přetisk projevu Františka Veselého v Revolučním Národním shromáždění ze 14. ledna 1919.

odpovědnost, kde bude mít vliv na zdejší politickou správu".¹⁰²⁸ V tomto případě využil svého postavení poslance a promluvil před svými kolegy v Revolučním Národním shromáždění o všech Hejdových činech: „*Všechny myšlenky toho chorobného mozku Františka Ferdinanda, bývalého majitele konopiště, on prováděl, on týral lid ještě hůř než chorobná mysl Františka Ferdinanda mohla vymyslet...*“.¹⁰²⁹ Závěr svého proslovu adresoval tehdejšímu ministrovi vnitra: „*doufám však, že ministr pan Švehla, jako muž rozumný a dobrých úmyslů, se o to postará, aby nastala změna*“.¹⁰³⁰ František Veselý se ve svém odhadu Antonína Švehly nemýlil, což dokazuje radostná zpráva pro čtenáře benešovského tisku Čs. strany socialistické: „*činnost dra Hejdy po českém venkově jest ukončena... vláda..., ho poslala na delší dovolenou. Když se roznesla zpráva, že dra Hejda povede okresní hejtmanství v Karlíně, pohrozilo tamní dělnictvo stávkou*“.¹⁰³¹ Vítězství to bylo ovšem pouze poloviční, jelikož opravdu skočila „*činnost dra Hejdy po českém venkově*“, ale začínala jeho práce „*na německém venkově*“. Byl totiž jmenován okresním hejtmanem v Chebu, kde nerušeně dále pracoval v československých státních službách.¹⁰³² Naprázdno tak vyzněla snaha Františka Veselého a dalších poslanců, kteří se snažili o potrestání některých úředníků za jejich činy z dob monarchie jako výraz spravedlnosti před návratem T. G. Masaryka, což je patrné z poslední věty jejich textu: „*nepřísnější zastavatel a bojovník za spravedlnost prezident Masaryk blíží se již do této země: nuže učinme, ať uvítá jej země česká ne-li už celá očištěná od křivd, aspoň odhodlaná pevně se od nich očistiti*“.¹⁰³³

8.2 V čele Čs. strany pokrokové

Po dlouholetém pobytu v zahraničí vstoupil T. G. Masaryk dne 20. prosince 1918 do vlasti očekávan již na hranicích v první čs. železniční stanici v Horním Dvořišti delegací RNS, jejímž členem byl František Veselý, který prezidenta uvítal slovy: „*Pane prezidente, jménem všech poslaneckých klubů Národního shromáždění vás srdečně pozdravuji ve svobodné vlasti, ve vlasti vaší zásluhou osvobozené. Jásot, který se dnes rozláhá po celém*

---

¹⁰²⁸ NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Přetisk projevu Františka Veselého v Revolučním Národním shromáždění ze 14. ledna 1919.

¹⁰²⁹ Tamtéž.

¹⁰³⁰ Srov. NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Přetisk projevu Františka Veselého v Revolučním Národním shromáždění ze 14. ledna 1919.; Odkaz [online], [cit. 2008-04-05]. Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/016schuz/s016010.htm>

¹⁰³¹ Blaník, 8. března 1919, r. I., č. 1.

¹⁰³² Tamtéž, 21. února 1920, r. II., č. 8.

¹⁰³³ NA, fond Archiv ministerstva spravedlnosti, k. 321, inv. č. 431, Návrh zákona z 18. prosince 1918.

Československu, jest nejen radostným vítáním drahého prezidenta, nýbrž i projevem díky za velikou vaši práci a zároveň prosbou, abyste mladé republice naší i nadále svou práci věnoval a působil ke šťastnému vývoji jejímu. Zdráv buďte, pane prezidente a z rukou vašich i budoucně ať plyne blaho a svoboda milému národu československému".¹⁰³⁴ Na druhý den se Masaryk při cestě do Prahy zastavil krátce také v Benešově, kde byl vřele přivítán obyvatelstvem.¹⁰³⁵ V této době se František Veselý setkal se svými dvěma syny v Českých Budějovicích. Oba však záhy odjeli na Slovensko sřežit hranice republiky.¹⁰³⁶ Při slavném Masarykově návratu neměl Veselý možnost v klidu si s ním pohovořit, a proto mu také již 25. prosince 1918 píše: „Rád bych Vám, pane prezidente, vyložil stanovisko a snahy naší skupiny pokrokové v Národním shromáždění...".¹⁰³⁷ Konečně 30. ledna 1919 byl František Veselý pozván na setkání s T. G. Masarykem, kde mohl vyložit svůj dosavadní názor na samostatnou existenci realistické strany.¹⁰³⁸ Vztah mezi Veselým a Masarykem se během války nezměnil: „mluvil jsem s ním v Budějovicích i v Praze, ani politicky, ani osobně se mezi námi nic nezměnilo, jsme starí přátelé, a dokud je on prezidentem republiky překonáme všechna nebezpečí!".¹⁰³⁹ Pět dní po setkání s Masarykem vystoupil František Veselý společně se svojí manželkou z katolické církve a vstoupil do evangelické církve bratrské.¹⁰⁴⁰ Jeho přestup s ohledem na jeho vlašné katolictví byl pochopitelný a v mnohém se v něm odrážejí slova jeho přítele Václava Klofáče: „ku přestupu k československému státu musil jsem se rozhodnouti, když jsem přemýšlel o smyslu naší revoluce a když jsem si chtěl poctivě zodpověděti, v čem je a v čem musí býti mé češství. 28. říjen je pro mne jen počátkem našeho osvobození. Tehdy... jsme se osvobodili od Vídně a Habsburků. Ale jestliže nyní hluboce a opravdově národně cítíme, musíme pracovati pro další revoluci, pro osvobození ducha našeho národa československého ode všech následků potupné porážky na Bílé hoře. Naše revoluce nebyla by úplnou, kdybychom se dovedli osvoboditi pouze od Vídně a nedovedli se osvoboditi od Říma".¹⁰⁴¹

¹⁰³⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 66, inv. č. 4135, Výpisky ze zápisníku Ludmily Kloudové z roku 1918.; KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 35.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 112.; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 223.

¹⁰³⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 49, inv. č. 3891, Fotografie T. G. Masaryka s představiteli Benešova z 21. prosince 1918.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 113.; 300 let Gymnázia Benešov, s. 26.

¹⁰³⁶ 300 let Gymnázia Benešov, s. 71.

¹⁰³⁷ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/39, Dopis Františka Veselého T. G. Masarykovi z 25. prosince 1918.

¹⁰³⁸ Tamtéž, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹⁰³⁹ Tamtéž, inv. č. 2478, Rukopis Františka Veselého - Česká strana pokroková.

¹⁰⁴⁰ Tamtéž, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹⁰⁴¹ Blaník, 13. října 1923, r. IV., č. 41.

Dne 16. března 1919 se konal v Praze sjezd důvěrníků České strany pokrokové, kde byl zvolen nový výkonný výbor, v jehož čele stanul František Veselý a došlo ke změně názvu strany z České na Československou stranu pokrokovou.¹⁰⁴² V této době ještě představitelé realistů věřili, že je možné udržet samostatnou existenci strany při těsné kooperaci s čs. socialisty. Důkazem nerealnosti těchto představ byly výsledky voleb do obcí z 15. června 1919, které se konaly po téměř osmi letech a měly ukázat nové rozložení sil.¹⁰⁴³ Na Slovensku a Podkarpatské Rusi se volby nekonaly, protože zde právě probíhaly boje s Maďary.¹⁰⁴⁴ Pořadí stran podle získaných hlasů od voličů bylo následující: sociální demokraté, agrárníci, čs. socialisté s pokrokovou stranou, lidová strana a poslední místo zaujímala národní demokracie.¹⁰⁴⁵ Seskupení realistů a socialistů skončilo tedy na třetím místě, což byl slušný výsledek. Významným problémem bylo, že v těch obcích, kde Československá strana pokroková kandidovala pouze sama, získala dohromady pouze 0,3 procent hlasů.¹⁰⁴⁶ Obecní volby v roce 1919 ukázaly výrazný příklon voličů k socialistickým stranám a pro realisty znamenaly definitivní konec nadějí na samostatnou existenci strany. Volební propad v obecních volbách měl několik příčin. Částečně se na něm podepsal i nový volební řád¹⁰⁴⁷, který přiznával všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, mužům i ženám.¹⁰⁴⁸ To sice realisté vítali, ale pro intelektuální stranu, jakou realisté byli, nebyl nový volební řád výhodný oproti původnímu, v němž se udržovala zásada, že do obecních záležitostí mají právo mluvit pouze ti, kteří přispívají na udržování obecního hospodářství a do orgánů obce se volilo na podkladě majetkového censu.¹⁰⁴⁹ To potvrdil i zisk pouhého jednoho poslaneckého mandátu v říšských volbách v roce 1911, který obhájil T. G. Masaryk s podporou sociálních demokratů. Výraznou ztrátou pro realistickou stranu byl odchod většiny jejích členů a představitelů v roce 1918 do státoprávní demokracie. Zbytek realistů pod Veselého vedením se domníval, že po vzniku ČSR bude strana profitovat z osobnosti prezidenta Masaryka jako svého bývalého předsedy. Tyto naděje však vyšly naprázdno. Situaci správně vystihl František Veselý: „*Jsme*

¹⁰⁴² ANM, fond Cyril Dušek, k. 8, inv. č. 423, Zpráva o sjezdu důvěrníků ze 16. března 1919.

¹⁰⁴³ PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu II., s. 656.

¹⁰⁴⁴ Tamtéž, s. 657.

¹⁰⁴⁵ Tamtéž.

¹⁰⁴⁶ KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 56.

¹⁰⁴⁷ Nový volební řád přinášel značnou demokratizaci. Přiznával všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, mužům i ženám, které měly v obci aspoň tři měsíce trvalé bydliště a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznávalo od 26 let věku a kandidát musel v obci bydlet aspoň rok. Volební právo právnických osob zaniklo. Volilo se na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení, většinový systém byl odstraněn. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 376.

¹⁰⁴⁸ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 376.

¹⁰⁴⁹ Tamtéž.

pouhým politickým spolkem, nikoli už stranou. Politický spolek může se také zabývat politikou, ale obmezuje se jen na své členy a nezískává lidu. Lid může získávat jen strana".¹⁰⁵⁰

Pro předsedu Československé strany pokrokové Františka Veselého však obecní volby osobně neznamenaly až takovou katastrofu, jelikož v Benešově skončilo socialisticko-pokrokové uskupení dokonce na prvním místě se 14 mandáty v obecním zastupitelstvu, následováno sociálními demokraty s 12 a teprve na třetím místě skončila bývalá mladočeská strana s 6 zastupiteli.¹⁰⁵¹ Benešovští voliči tak ukončili spor o nadvládu nad radnicí trvající od roku 1912, kdy se proti tehdejší místní nejsilnější mladočeské straně spojili socialisté a realisté, kteří nyní triumfovali.

Obecní volby splnily tedy Veselého očekávání, která formuloval před svými straníky takto: „*Ku provedení našich ideí jest potřebí usilovat o moc v obci ve státě, ukázat sílu naši, početnost, pracovat o vítězství stran socialistických při volbách. Nyní se bude rozhodovat, kdo bude vládnout, a kdo poslouchat... kolik vlivu a moci budou mít zásady socialistické*“.¹⁰⁵²

8.3 Ministrem spravedlnosti

Na základě volebních výsledků došlo 7. července 1919 k demisi první československé vlády a vytvoření nové vládní koalice, v čele s Vlastimilem Tusarem¹⁰⁵³, složené z agrárníků a socialistických stran.¹⁰⁵⁴ Již 8. července 1919 jmenoval prezident Masaryk novou rudo-zelenou vládu, v níž post ministra spravedlnosti obdržel František Veselý, který nahradil sociálního demokrata Františka Soukupa.¹⁰⁵⁵ Ten se do nové vlády nedostal, což souviselo s jeho projevem při mohutných hladových bouřích v Praze v květnu 1919.¹⁰⁵⁶ Ve své řeči Soukup účastníky demonstrace, požadující vypořádání se s lichváři, údajně vyzval,

¹⁰⁵⁰ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹⁰⁵¹ Blaník, 21. června 1919, r. I., č. 16.

¹⁰⁵² ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2479, Rukopis Františka Veselého - Sedm měsíců trvá republika.

¹⁰⁵³ Vlastimil Tusar (1880-1924), český sociálně demokratický politik, novinář, v letech 1911 až 1918 říšský poslanec, v listopadu 1916 byl jmenován jednatelem Českého svazu, v roce 1917 byl zvolen místopředsedou poslanecké sněmovny, v letech 1918 až 1920 byl členem Revolučního Národního shromáždění, v letech 1920 až 1921 poslancem Národního shromáždění za sociální demokraty, v letech 1919 až 1920 předseda vlády ČSR, poté ministr národní obrany, v letech 1921 až 1924 vyslancem ČSR v Německu. Kolář, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 274.

¹⁰⁵⁴ PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu II., s. 721.

¹⁰⁵⁵ Srov. KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 57.; KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 228.; Odkaz [online] [cit. 2008-10-31] Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/062schuz/porad.htm>>

¹⁰⁵⁶ KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 57.

aby: „vzali spravedlnost do svých rukou“, což se zcela neslučovalo s jeho funkcí ministra spravedlnosti.¹⁰⁵⁷ Následně došlo i k násilí a vykrádání obchodů.¹⁰⁵⁸

Tisk Československé strany socialistické v Benešově o Veselého jmenování psal s nadšením: „strana pokroková má v osobě dra Veselého pevné záruky, že program drobného českého člověka bude ve vládě hájen a uplatňován. Tím více, že dr. Veselý je upřímným spolupracovníkem československé strany socialistické... V dru Veselém ujímá se resortu ministerstva spravedlnosti celý muž a Čech, odborník“.¹⁰⁵⁹ František Veselý nebyl jediným odborníkem ve vládě, kromě něho to byl ještě Heidler¹⁰⁶⁰, Horáček¹⁰⁶¹ a Beneš.¹⁰⁶² Od 6. prosince 1919 se vláda skládala z 16 členů, z nichž každá ze stran měla své čtyři ministry a pro Slováky byly vyhrazeny tři resorty.¹⁰⁶³ Jediným odborníkem v kabinetu, který vystupoval jako nestraník, byl Edvard Beneš stojící v čele ministerstva zahraničních věcí. Jmenování Heidlera a Veselého do vlády za stranu čs. socialistů vyvolávalo u některých členů této strany nespokojenost.¹⁰⁶⁴ Ta pramenila z toho, že o dvou ze čtyř ministerských křeslech určených pro Československou stranu socialistickou nerozhodla strana, ale prezident republiky. Ministr obchodu Ferdinand Heidler byl sice členem strany, ale měl v ní slabou pozici a velmi brzy se s ní rozešel.¹⁰⁶⁵ U Františka Veselého byla situace ještě komplikovanější tím, že byl předsedou Čs. strany pokrokové. S ní sice českoslovenští socialisté úzce spolupracovali, ale to nemohlo změnit nic na skutečnosti, že Veselý nebyl členem strany, kterou ve vládě jako ministr zastupoval. Nebyl dokonce ani příliš známým advokátem, na což upozornily i benešovské noviny: „Ministry spravedlnosti bývají zpravidla

---

¹⁰⁵⁷ KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 59.

¹⁰⁵⁸ Tamtéž.

¹⁰⁵⁹ *Blaník*, 19. července 1919, r. I., č. 20.

¹⁰⁶⁰ Ferdinand Heidler (1881-1928), český národohospodář. Přední organizátor cukrovarnictví. Studoval gymnázium v Kolíně, práva ve Vídni a v Praze a obchodní vědy v Kolíně nad Rýnem. Následně se stal jednatelem Spolku pro průmysl cukrovarnický. V letech 1906 až 1909 působil jako profesor národohospodářství na Československé akademii obchodní v Praze. Člen realistické strany a za I. světové války spolupracovník domácího odboje, hospodářský zpravodaj Maffie. Od jara 1918 byl členem ekonomické komise České strany socialistické. Po říjnu 1918 ředitel Československé cukerní komise, která zabezpečovala obchod s cukrem. V letech 1919 až 1920 ministr obchodu. Ve vládě byl pokládán za zástupce čs. socialistů, přestože strana s jeho jmenováním nesouhlasila. KOLÁŘ, František, a kol., *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938*, s. 82.

¹⁰⁶¹ Cyril Horáček (1862-1943), český agrární politik. V roce 1898 docent, 1901 mimořádný a od roku 1907 řádný profesor národního hospodářství na české právnické fakultě v Praze. Roku 1908 byl zvolen děkanem. V letech 1918 až 1920 člen Revolučního Národního shromáždění za agrární stranu. Působil jako ministr financí v Tusarově vládě. V letech 1920 až 1925 byl senátorem, následně se rozešel s agrární stranou a přiklonil se k národní demokracii. V roce 1933 odešel na odpočinek. KOLÁŘ, František, a kol., *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938*, s. 98.

¹⁰⁶² PEROUTKA, Ferdinand, *Budování státu II.*, s. 733.

¹⁰⁶³ KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 57.

¹⁰⁶⁴ Srov. HARNA, Josef, *Československá strana socialistická ve vládě a parlamentě 1918-1922*, in: *ČsČH 20*, 1972, č. 3, s. 298.; KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 61.; PEROUTKA, Ferdinand, *Budování státu II.*, s. 733.

¹⁰⁶⁵ KLÁTIL, František, *Republika nad stranami*, s. 128.

věhlasní právníci zvučných jmen. Není lhostejno, že prezident na toto místo povolal advokáta venkovského města, jenž léta a léta hájil práva drobného lidu, zná našeho člověka a jeho potřeby...".¹⁰⁶⁶ To byla sice pravda, ale spíše v článku mělo stát, že: „zná našeho prezidenta“, který byl jeho blízkým přítelem. Jejich předválečné přátelství dokázalo přes několikileté odloučení vydržet a následně se ještě upevnit.

Koncem prosince 1918, kdy se Masaryk jako hlava státu vrátil do vlasti, mu Veselý již o několik dní později psal: „Radost velikou bychom měli všichni, kdybyste si vzpomněl na Benešov a se svými milými si k nám zajel oddechnout si z nynějšího vzrušení a namáhavé práce“.¹⁰⁶⁷ Veselého přání obsažené v dopisu bylo splněno teprve 11. května 1919, kdy Masaryk spolu se svojí manželkou navštívil svého přítele v Benešově.¹⁰⁶⁸ Podle vzpomínek Veselého mladší dcery Ludmily: „byli jsme tenkrát na procházce u Černého lesa. Paní Masaryková na procházce s námi nebyla, zůstala doma s mojí maminkou...“.¹⁰⁶⁹ Důvodem jejich benešovské návštěvy byla snaha vyjádřit přátelům svoji lítost nad ztrátou jejich syna a legionáře Ctibora Veselého, který v pouhých dvaceti letech padl 1. května 1919 při obraně mostu v Komárně při maďarskému útoku.¹⁰⁷⁰ Masaryk s manželkou si dokázali z vlastní zkušenosti představit zármutek svých přátel, jelikož i oni přišli v roce 1915 o svého syna.¹⁰⁷¹ František Veselý si této prezidentovy návštěvy velmi cenil: „Děkuji vám, pane prezidente, za laskavý projev účasti při smrti našeho milého Ctibora. Rodina naše si velice váží vzácného přátelství Vašeho, pane prezidente, které jste nám ráčil projevit, a je Vám vděčna za ně“.¹⁰⁷² Přes všechnu přátelskou účast byl František Veselý velmi poznamenán smrtí svého syna a jeho manželka tuto ztrátu velmi těžko překonávala, jak je patrné z dopisu její přítelkyně z roku 1921 snažící se ji psychicky podpořit: „Vím, že rána podobná dlouho a dlouho krvácí, ale jednou se zahojit musí třeba nechala jizvu sebe větší. Vy máte dosud někoho pro koho musíte býti zdravá a čilá máte kol sebe dosud své děti i manžela, jenž Vás vroucně milují a nebylo by spravedlivé vůči nim, aby jste se bolu svému tak poddávala...“.¹⁰⁷³ I tato tragická událost mohla částečně ovlivnit rozhodnutí prezidenta pověřit Františka

¹⁰⁶⁶ Blaník, 19. července 1919, r. I., č. 20.

¹⁰⁶⁷ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/39, Dopis Františka Veselého T. G. Masarykovi z 25. prosince 1918.

¹⁰⁶⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Blaník, 6. března 1920, r. II., č. 10.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 113.

¹⁰⁶⁹ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹⁰⁷⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 113.

¹⁰⁷¹ SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 177.

¹⁰⁷² AUTGM, fond TGM - korespondence II., Dopis Františka Veselého T. G. Masarykovi z 20. května 1919.

¹⁰⁷³ ANM, fond František Veselý, k. 56, inv. č. 3986/1, Dopis Růženy Wisteinové Miladě Veselé z 25. července 1921.

Veselého některou z významných státních funkcí. Dne 30. června 1919 se o tomto Masarykově záměru dozvěděl také Veselý, který nebyl nejdříve tímto nápadem příliš nadšen, jelikož: „zavřením kanceláře by byl můj existenční základ ohrožen”.¹⁰⁷⁴ Po prezidentově naléhání Veselý nakonec prohlásil, že: „jemu, prezidentovi, jsem úplně k službám, aby se mnou disponoval”.¹⁰⁷⁵ Dne 8. července 1919 byl jmenován ministrem spravedlnosti, přičemž mu T. G. Masaryk nastínil směr jeho působnosti v nové funkci: „Z velkých úkolů, které Vás čekají, upozorňuji na justiční připojení Slovenska a Rusínska”.¹⁰⁷⁶ Druhý den již nastoupil svůj úřad na ministerstvu spravedlnosti, kde před shromážděnými zaměstnanci pronesl svoji nástupní řeč, v níž poděkoval svému předchůdci a dosavadním pracovníkům za jejich obětavou práci a nastínil své budoucí plány: „Soudům náleží, aby utvrdily v lidu naději a důvěru ve spravedlnost a poctivost..., a tím zmírnily nespokojenost plynoucí z těžkých poměrů válečných. Jsem přesvědčen, že soudy tento můj požadavek splní a budou mít plné porozumění pro socialismus, který dle našeho prezidenta Masaryka je touhou a chtěním spravedlnosti...”.¹⁰⁷⁷ Neopomněl ocenit také dosavadní práci československého ministerstva spravedlnosti: „jsem za to vděčen svému předchůdci dru. Soukupovi i všem Vám pečlivým pracovníkům”.¹⁰⁷⁸ Nástup ministerského úřadu si vyžádal přestěhování Františka Veselého a jeho rodiny z Benešova do Prahy, kde zpočátku prozatímně obývali byt v Nerudově ulici č. 37, z kterého se následně přestěhovali do vily v Kadetce.¹⁰⁷⁹ Značnou výhodou nového obydlí bylo jeho umístění přímo v budově čs. ministerstva spravedlnosti, které se nacházelo v bývalé kadetní škole.¹⁰⁸⁰ Tím mu nové působiště nabízelo spojení kanceláře a bytu, na což byl zvyklý již dlouhá léta z domova. V ministerské pracovně ho tak často navštěvovala jeho manželka Milada Veselá.¹⁰⁸¹ Kromě jeho ženy zde bydlel ještě syn Svatopluk dokončující lékařské studium a také dcera Ludmila, která se jako jediná z jeho dětí rozhodla jít v otcových stopách a nastoupila na podzim 1919 na pražskou právnickou fakultu.¹⁰⁸² To byl hlavní důvod, že si František Veselý čtyřpokojevý byt v Kadetce ponechal v užívání i po opuštění

---

¹⁰⁷⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹⁰⁷⁵ Tamtéž.

¹⁰⁷⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 9, Jmenovací dekret Františka Veselého ministrem spravedlnosti z 8. července 1919.; Blaník, 19. července 1919, r. I., č. 20.

¹⁰⁷⁷ Tamtéž, k. 20, inv. 2485, Projev Františka Veselého při nástupu do funkce ministra spravedlnosti.

¹⁰⁷⁸ Tamtéž.

¹⁰⁷⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Blaník, 26. července 1919, r. I., č. 21.

¹⁰⁸⁰ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 32, Záznam rozhovoru s ministrem spravedlnosti Františkem Veselým z října 1919.

¹⁰⁸¹ Tamtéž.

¹⁰⁸² Tamtéž, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.

ministrského úřadu v roce 1920.¹⁰⁸³ Od ministerstva se zřejmě jednalo o vstřícné gestu vůči svému bývalému ministrovi, který by jinak neměl kde bydlet, jelikož svůj benešovský dům po přestěhování do Prahy pronajal. I poté, co se odstěhoval do Benešova, měl být k dispozici a vedení ministerstva spravedlnosti se asi neodvážilo žádat ihned jeho uvolnění. Teprve na konci roku 1923, kdy jeho dcera Ludmila úspěšně dokončila právnická studia v Praze, se vzdal tohoto svého pražského bytu.¹⁰⁸⁴ Je pravděpodobné, že by si ho nechal k dispozici i nadále, kdyby ministerstvo spravedlnosti nenaléhalo, aby jím obývané čtyři místnosti uprázdnil.¹⁰⁸⁵

Během Veselého působení v čele ministerstva spravedlnosti se povedlo prosadit řadu zákonů, z nichž je třeba jmenovat zákon ze 17. října 1919 o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění z trestu, který nabyl účinnosti 28. říjnu 1919.¹⁰⁸⁶ Pro Františka Veselého byl tento zákon velmi důležitý, jelikož podle jeho slov: „*Do našeho zákona se vnáší nový duch, duch, který nechce lidi napravovat tím, že je vězni... Nový zákon bude chtít předejít trestným skutkům a u těch, kteří se proti zákonům už prohřešili, poskytne možnosti k nápravě, k poctivému životu*“.¹⁰⁸⁷ Ve stejný den byly přijaty ještě dva další zákony.¹⁰⁸⁸ Jednalo se o zákon o lidových soudech pro trestání válečné lichvy a zákon o trestání válečné lichvy, které měly dopadnout podle Veselého vyjádření na lidi: „*s otřesným sociálním citem, na ty, kteří těží z neutěšených sociálních poměrů a bohatnou z nedostatku a bídy...*“.¹⁰⁸⁹ Zvláště se mu líbil podíl veřejnosti na trestání takto provinilých osob: „*Očekávám a slibuji si mnoho od této účasti. Neboť toto sestavení bude mít i vliv velmi příznivý na rychlost a nebudou tak a v takovém množství potřebné znalecké posudky, jež obyčejně líčení protahují, neboť znalost skutečného života u soudů občanských bude účinně rozptylovati a anulovati výmluvy, úskoky, kličky obžalovaných. Přisedící totiž..., budou ze všech vrstev, totiž dělníci, gážisté, živnostníci a obchodníci*“.¹⁰⁹⁰ Při projednávání těchto dvou zákonů na půdě Revolučního Národního shromáždění vystoupil osobně František Veselý, aby přítomným poslancům řekl, že: „*Ve veřejnosti bylo tvrzeno, že vláda tyto předlohy podává za tím účelem,*

¹⁰⁸³ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 15, Dopis Prezidia ministerstva spravedlnosti Františku Veselému z 19. října 1923.

¹⁰⁸⁴ Tamtéž.

¹⁰⁸⁵ Tamtéž.

¹⁰⁸⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 12, Zhodnocení činnosti Františka Veselého ve funkci ministra spravedlnosti.; Sbíрка zákonů a nařízení státu československého z roku 1919, Praha 1919, s. 793-796.

¹⁰⁸⁷ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 32, Záznam rozhovoru s ministrem spravedlnosti Františkem Veselým z října 1919.

¹⁰⁸⁸ Tamtéž, inv. č. 12, Zhodnocení činnosti Františka Veselého ve funkci ministra spravedlnosti.

¹⁰⁸⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 32, Záznam rozhovoru s ministrem spravedlnosti Františkem Veselým z října 1919.; Sbíрка zákonů a nařízení státu československého z roku 1919, Praha 1919, s. 785-788.

¹⁰⁹⁰ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 32, Záznam rozhovoru s ministrem spravedlnosti Františkem Veselým z října 1919.

*aby svalila odpovědnost za vykonávání lichevních zákonů na činitele jiné, laiky, kteří mají být také soudci lichevními. Ubezpečuji vás, že nám nešlo o to, abychom svalili odpovědnost na živel laický, nýbrž my jsme si vědomi, že tyto zákony ukládají soudu příliš velkou moc. Vidíte, že tu jde o konfiskaci celého jmění, o správu hospodářství, tedy prostředky zcela neobyčejné, kterými má být potíráno předražování. V tom případě si byla vláda vědoma, že jest potřeba, aby se laický živel, občanstvo samo zúčastnilo také vykonávání spravedlnosti. Jde tu o týž princip, který jest při porotách. Na těžké zločiny, které rozhodují o životě a smrti, byly zavedeny poroty, poněvadž každý rozumný státník vyžaduje, aby v tak důležitých případech, tak závažných rozhodnutích o životě nebo o jmění občanstva měl účast nejen úředník a nejen soudce, nýbrž aby byl zúčastněn také občan sám. Tedy žádný strach, žádná zodpovědnost, nýbrž pouze vědomí velikého významu tohoto zákona a poskytnutí příležitosti, aby občanstvo mohlo samo přímo zúčastniti se vykonávání této spravedlnosti."*¹⁰⁹¹

8.4 Spojení realistů a socialistů

František Veselý nebyl však pouze ministrem spravedlnosti, ale také předsedou Čs. strany pokrokové, která po volebním neúspěchu při obecních volbách v roce 1919 směřovala k zániku. Představitelům strany bylo zřejmé, že v blížících se volbách do Národního shromáždění nemá jejich strana žádnou naději na úspěch, i díky novému volebnímu řádu¹⁰⁹², což dokazují Veselého slova: „*Věděli jsme, že nedostaneme žádného mandátu jako realisté.*“¹⁰⁹³. Z toho důvodu probíhala již od podzimu 1919 jednání s čs. socialisty, s kterými úzce spolupracovali od roku 1918, o úplném spojení obou stran. Na schůzi výkonného výboru strany pokrokové z 12. prosince 1919 byl jednohlasně schválen Nejedlého návrh svolat na 6. ledna 1920 sjezd, který měl rozhodnout o další budoucnosti.¹⁰⁹⁴ Likvidačního sjezdu Československé strany pokrokové se účastnilo přibližně 300 osob, kteří se sešli v Národním domě v Praze.¹⁰⁹⁵ Při zahájení zasedání byl do čela předsednictva zvolen František Veselý, což bylo symbolické gesto iniciované Otakarem Krouským: „*Před 20 lety*

¹⁰⁹¹ Odkaz [online] [cit. 2008-10-31] Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/084schuz/s084008.htm>>

¹⁰⁹² Volební řád do Národního shromáždění zaváděl spravedlivější systém poměrného zastoupení na rozdíl od většinového systému uplatňovaného při volbách do říšské rady a zemských sněmů. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 332.

¹⁰⁹³ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2676, Záznamy o schůzích výkonného výboru realistické strany v letech 1919 až 1920.

¹⁰⁹⁴ Tamtéž.

¹⁰⁹⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2676, Záznamy o schůzích výkonného výboru realistické strany v letech 1919 až 1920.; PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu III., s. 910.

konal se první sjezd strany a tehdy byl předsedou p. dr. Veselý...".¹⁰⁹⁶ Jako první řečník vystoupil stoupenec splynutí s Čs. stranou socialistickou Cyril Dušek, který shrnul dosavadní jednání mezi dvěma skupinami v realistické straně, z nichž každá měla jinou představu o budoucím uspořádání strany a doporučil účastníkům sjezdu ke schválení dojednanou kompromisní dohodu.¹⁰⁹⁷ Ta byla vyjednána ještě před sjezdem mezi přívrženci spojení s čs. socialisty a odpůrci, jejímž výsledkem byl zánik Československé strany pokrokové.¹⁰⁹⁸ Druhým řečníkem byl představitel skupiny odmítající vstoupit k socialistům Emanuel Rádl¹⁰⁹⁹, který řekl, že: „*mou milou povinností jest mluvit dnes za obě skupiny, i za ty, kteří vstupují, i za ty, kteří nevstoupí. Bylo to upřímně sjednáno mezi námi, my opravdu upřímně můžeme vám doporučit návrh ke schválení... Jestliže odhlasujeme návrh, který je vám předložen, rozejdeme se na dvě části... neznamená to, že se rozejdeme nepřátelsky*".¹¹⁰⁰ V tom spočíval navržený kompromis skládající se ze dvou částí, které musely být účastníky sjezdu schváleny v celku.¹¹⁰¹ Obsahem bylo, že skupina Františka Veselého vstoupí do Čs. strany socialistické na základě dříve dojednaných programových zásad a druhá část realistů, kteří chtějí zůstat nezávislími, se sdruží do tzv. Realistického klubu.¹¹⁰² To bylo také sjezdem většinou hlasů přijato, po čemž Cyril Dušek pronesl: „*Přijetí návrhu... znamená, že strana naše přestává dnešním sjezdem existovat...*".¹¹⁰³ To nebyla až tak úplně pravda, protože nadále mělo v Revolučním Národním shromáždění zasedat šest poslanců za realistickou stranu, což také vysvětlil Rádl: „*Dnes jsme odhlasovali konec strany, ale rozpustíme ji teprve tehdy, až to uznáme za nutné*".¹¹⁰⁴ K postupné likvidaci strany byly vytvořeny dva sedmičlenné výbory, z nichž jeden měl pracovat na vstupu části členů do Čs. strany socialistické a druhý měl organizovat zbytek straníků v Realistickém klubu a vzájemně spolu měly nadále komunikovat až do splnění těchto cílů.¹¹⁰⁵ Závěrečná řeč patřila předsedovi sjezdu Františku Veselému,

---

¹⁰⁹⁶ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2676, Záznamy o schůzích výkonného výboru realistické strany v letech 1919 až 1920.

¹⁰⁹⁷ Tamtéž.

¹⁰⁹⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹⁹ Emanuel Rádl (1873-1942), český filosof a realistický politik. Po studiích biologie nejprve učil na střední škole. V roce 1904 se habilitoval a od roku 1919 působil jako profesor UK na filosofické fakultě, poté přednášel na přírodovědné fakultě filosofii a dějiny přírodních věd. Po vzniku ČSR navázal na realistickou politickou tradici T. G. Masaryka a roku 1920 založil Realistický klub. Ten v parlamentních volbách v roce 1920 neuspěl a roku 1921 se rozpadl. Následně přešel do Čs. sociálně demokratické strany dělnické. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 206.

¹¹⁰⁰ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2676, Záznamy o schůzích výkonného výboru realistické strany v letech 1919 až 1920.

¹¹⁰¹ Tamtéž.

¹¹⁰² Tamtéž.

¹¹⁰³ Tamtéž.

¹¹⁰⁴ Tamtéž.

¹¹⁰⁵ Tamtéž.

který ukončil zasedání slovy: „*Jsem si jist, že i my dále budeme vykonávat politiku poctivou a rozumnou!*“.¹¹⁰⁶

K definitivní likvidaci realistické strany došlo teprve v březnu 1920. Po lednovém sjezdu nedošlo ihned k provedení schválené rezoluce, což objasňuje Cyril Dušek: „*Nestáváme se ještě českými soc., pro nás zůstává podmínkou, že programové podmínky musí být dříve přijaty zastupitelstvem strany č. soc. Potom teprve až zastupitelstvo programovou dohodu schválí a přijme, pak teprve k č. soc. vstoupíme*“.¹¹⁰⁷ Ke splnění tohoto požadavku došlo 16. března 1920, kdy zastupitelstvo čs. socialistů přijalo programovou dohodu s realisty.¹¹⁰⁸ Pro obě strany přinášelo sloučení výhody, které naznačil Veselý ve svých poznámkách: „*Nedovedli li jsme si lid přinést sami, musíme mezi něj tam, kde je, a kam nás zve. Je to úkol čestný a je to i povinnost. Právě čs. soc. byli inteligencí opuštěni... Neuděláme zázraků, ale splníme povinnost dle svých sil a své možnosti*“.¹¹⁰⁹ Hlavním zastáncem sjednocení s realisty byl předseda čs. socialistů Václav Klofáč, který uvítal Veselého nepočetnou skupinu, přinášející do strany nové intelektuální síly.¹¹¹⁰ Pro představitele realistů znamenal vstup do Čs. strany socialistické přístup k politickým funkcím, kterých by jinak nedosáhli.¹¹¹¹ To uznával i Veselý, který to odůvodňoval takto: „*Jde nám o mandáty, abychom nezmizely z politického života, protože dnes znamená něco jen ten, kdo má možnost pracovat v Národním shromáždění. Bylo by bláhové vzdávat se pozice, kterou jsme vybojovali...*“.¹¹¹² Na slučovacím sjezdu prohlásil František Veselý, že: „*Vítáno je nám Vaše stanovisko proti materialismu, neboť člověk nežije jen tělem, nýbrž i duchem*“.¹¹¹³ Druhá skupina realistů pod vedením Rádla, která nevstoupila do Čs. socialistické strany, utvořila 21. března 1920 Realistický klub soustřeďující kolem 950 členů, kteří nesměli být členy politické strany.¹¹¹⁴ Klub po svém vzniku vydal také prohlášení, že: „*bude podporovat obě socialistické strany*“.¹¹¹⁵ Tím skončila dvacetiletá působnost Františka Veselého v realistické straně, což pro něho byl smutný okamžik: „*Nerad se loučím se stranou, a jako jsem se bránil*

---

¹¹⁰⁶ ANM, fond František Veselý, k. 24, inv. č. 2676, Záznamy o schůzích výkonného výboru realistické strany v letech 1919 až 1920.

¹¹⁰⁷ Tamtéž.

¹¹⁰⁸ Srov. Blaník, List československé strany socialistické, 20. března 1920, r. II., č. 12; PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu III., s. 910.

¹¹⁰⁹ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹¹¹⁰ PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu III., s. 910.

¹¹¹¹ Tamtéž.

¹¹¹² ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹¹¹³ PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu III., s. 911.

¹¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹¹⁵ Tamtéž.

16. prosince 1917 jejímu splynutí, tak bych stejně učinil i nyní, kdybych viděl, že je způsobilá k životu".¹¹¹⁶

Spojení realistů s čs. socialisty se uskutečnilo ještě před plánovanými dubnovými parlamentními volbami, při kterých byli nahrazeni nominovaní poslanci volenými členy Národního shromáždění.¹¹¹⁷ Po volbách pověřil Masaryk již 27. dubna 1920 dosavadního předsedu vlády Vlastimila Tusara: „*přeměnou kabinetu, po případě sestavením nového kabinetu*".¹¹¹⁸ Po neúspěšných jednáních s dalšími stranami byla nakonec obnovena dosavadní rudo-zelená vláda, ve které došlo na základě volebních výsledků ke změnám v poměru ministerských křesel pro jednotlivé koaliční strany.¹¹¹⁹ Prezident takto obměněnou vládu jmenoval 25. května 1920. V ní měli čs. socialisté nyní na místo dosavadních čtyř, jen dva ministerské posty, což mělo dopad i na Františka Veselého.¹¹²⁰ Po necelém roce svého působení na ministerstvu spravedlnosti byl prezidentem republiky 25. května 1920 odvolán následujícími slovy: „*sprošťuji Vás ministerského úřadu a zároveň vyslovuji Vám dík za Vaši činnost*".¹¹²¹ Druhý den předal František Veselý svoji funkci ministra spravedlnosti svému nástupci Alfrédu Meissnerovi¹¹²², čímž skončila jeho ministerská éra.¹¹²³

9 Politik První republiky

9.1 Návrat do Benešova

Po skončení svého téměř ročního působení v čele ministerstva spravedlnosti se Veselý rozhodl opět vrátit ke své advokátní praxi, což bylo jednak motivováno finančními důvody a jednak měl nyní komu předat svoji advokátní kancelář, když se jeho dcera Ludmila

---

¹¹¹⁶ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹¹¹⁷ Srov. KLÁTIL, František, *Republika nad stranami*, s. 129.; KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 113.

¹¹¹⁸ KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 115.

¹¹¹⁹ Tamtéž, s. 118.

¹¹²⁰ Srov. HARNA, Josef, *Československá strana socialistická ve vládě a parlamentě 1918-1922*, s. 301.; KLIMEK, Antonín, *Boj o hrad I.*, s. 118.

¹¹²¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 11, *Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 25. května 1920.*; TYWONIAK, Jiří, *T. G. Masaryk a Benešov*, s. 114.

¹¹²² Alfréd Meissner (1871-1950), český sociálně demokratický politik. Po absolvování právnického studia se angažoval v sociálně demokratickém tisku. Od roku 1901 působil jako advokát v Praze. Po vzniku ČSR byl v letech 1918 až 1920 poslancem RNS za čs. sociální demokracii a od roku 1920 členem poslanecké sněmovny NS. Jako předseda ústavně právního výboru měl značný vliv na vypracování první ústavy ČSR z 29. února 1920. V druhé Tusarově vládě od května do září 1920 obsadil post ministra spravedlnosti, znovu se jím stal v letech 1929 až 1934. Následně byl 1934-1935 ministrem sociální péče. Za okupace byl vězněn v koncentračním táboře Terezín. Po roce 1945 patřil v sociální demokracii ke skupině odpůrců proti sblížení s KSČ a po únoru 1948 odešel z politického života. KOLÁŘ, František, a kol., *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938*, s. 170.

¹¹²³ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, *Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.*

rozhodla studovat práva. Z těchto důvodů 27. září 1920 vykonal přísahu u zemského vrchního soudu v Praze, čímž mohl opět vykonávat svoji advokátní činnost.¹¹²⁴ O tom se dozvěděl dopisem 1. října 1920, ve stejný den, kdy se přestěhoval zpět do Benešova.¹¹²⁵ Celé dva měsíce mu trvalo zařizování odjezdu z Prahy, jelikož bylo třeba obnovit benešovskou advokátní kancelář, kterou od 1. října 1919 převzal advokát Václav Radl původem z Domažlic, obývajícím zároveň benešovský dům Františka Veselého.¹¹²⁶

Po návratu do Benešova se František Veselý velmi rychle zapojil do zdejšího veřejného a kulturního života. Za dobu své působnosti v roli ministra spravedlnosti žil sice v Praze, ale s Benešovem udržoval nadále kontakt prostřednictvím svých častých návštěv. V březnu 1920 přestoupila většina členů místní realistické strany k čs. socialistům, včetně Veselého a jeho rodiny.¹¹²⁷ Vzhledem ke svým pracovním aktivitám byl velmi vytížen, jelikož zastával funkci člena výboru městské spořitelny, člena místní školní rady a od března 1921 zasedal za Čs. stranu socialistickou také v okresní školní radě a ve správní radě tiskařské, nakladatelské a novinářské akciové společnosti Orbis.¹¹²⁸ Dále získal významné postavení v městské spořitelně v Benešově, když byl zvolen předsedou představenstva a v roce 1933 předsedou jejího výboru.¹¹²⁹ Tím však jeho aktivity zdaleka nekončily.

Na začátku roku 1921 odstoupil dosavadní starosta města František Novotný, který zastával tuto funkci od obecních voleb v roce 1919.¹¹³⁰ Jeho předchůdcem byl dlouholetý starosta Benešova Ladislav Feršman, který v dubnu 1919 na svůj post rezignoval. To samé učinil František Novotný, který svoji funkci starosty zastával z pozice člena nejsilnější místní strany čs. socialistů, kteří v obecním zastupitelstvu disponovali 14 hlasy. Nyní bylo třeba vybrat do čela obce vhodného kandidáta, čímž nemohl být nikdo jiný než František Veselý, který byl 19. října 1921 zvolen 14 zastupiteli z Čs. strany socialistické starostou města.¹¹³¹ Veselý nebyl ze své nové funkce příliš nadšený, o čemž vypovídá také jeho proslov po vykonané volbě starosty: „*Volbu přijímám, ale připomínám to, co jsem svým přátelům už*

---

¹¹²⁴ SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Advokátní přísaha Františka Veselého z roku 1920.

¹¹²⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Advokátní komory v Praze Františku Veselému z 28. září 1920.

¹¹²⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Blaník, 3. října 1919, r. I., č. 31.

¹¹²⁷ Blaník, 3. dubna 1920, r. II., č. 14.

¹¹²⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4042, Dokumenty vztahující se k činnosti Františka Veselého v okresní školní radě.; Tábor, 1. dubna 1921, r. LV., č. 14.

¹¹²⁹ SOkA Benešov, fond Archiv města Benešova, k. 192, inv. č. 1013, Stanovy městské spořitelny v Benešově z roku 1935.

¹¹³⁰ Srov. Blaník, 5. července 1919, r. I., č. 18.; Tábor, 20. srpna 1921, r. LV., č. 34.

¹¹³¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Tábor, 25. března 1921, r. LV., č. 13.

řekl, že cítím, že my zbývá málo sil k vykonávání úřadu takového, jak bych si sám přál... Vzpomínám také odstupujícího starosty Františka Novotného a to s vděkem, protože svědomitě a s vynaložením všech svých sil úřad svůj téměř po dva roky zastával, ač byl stížen těžkou nemocí... Strany, které byly zvoleny na programu socialismu mají ukázat, jak možno provádět rozumně a poměrům přiměřeně velikou ideu spravedlnosti hospodářské i sociální a osvobození člověka z poroby duševní i tělesné a pracovat pro vývoj k socialismu. Stoje před tímto velikým úkolem cítím slabost svých sil a velikou odpovědnost...".¹¹³² Ještě v roce 1921 opustil Veselý úřad starosty, který přenechal svému dobrému příteli a dlouholetému spolupracovníkovi z bývalé místní realistické strany Antonínu Dvořákovi.

9.2 Literární činnost

Po roce 1918 se ve Františku Veselém probudila naplno spisovatelská vášeň, která vyústila k sepsání několika publikací zaměřených na dvě významné osobnosti jeho života, kterými byly T. G. Masaryk a František Ferdinand d'Este.¹¹³³ Jednalo se o výrazně protikladné postavy, které bychom z Veselého pohledu mohli označit za toho „hodného“ a „zlého“, přičemž není třeba konkretizovat či postavě je ten nebo onen přívlastek určen.

Impuls k sepsání první knížky vydané již v roce 1918 s názvem Masaryk, jeho dílo a život, dal Františkovi Veselému jeho přítel a nakladatel Gustav Dubský, který mu 22. října 1918 napsal: „Dnes k Vám přicházím jako nakladatel. Mám za to, že je na čase, dát širokým vrstvám do rukou brožurku, která by jim řekla, kdo je T. G. M., co pracoval, co chtěl atd. Brožúrka stručná, výstižná, vřelá. Vy byste byl povolán napsat ji. Chcete?“.¹¹³⁴ František Veselý chtěl a jak se praví v doslovu jeho práce: „Spisek tento byl upraven, aby stručně informoval o osobě prof. Masaryka v době, kdy ohromná práce jeho za hranicemi vykonaná, ho učinila všemu lidu československému mužem předrahým“.¹¹³⁵ Veselý ve své publikaci plně splnil zadání nakladatele Dubského, jelikož ve dvaapadesáti stránkovém textu srozumitelně a stručně vylíčil monumentální Masarykovu osobnost, v níž se odrážel obdiv samotného autora. Spis rozdělil do tří kapitol: Životopis, Masarykova práce do roku 1910 a V sedmém desetiletí. Veselý jako autor připodobnil osobu T. G. Masaryka světcí, který neměl

¹¹³² ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2500, Proslov Františka Veselého při zvolení starostou města Benešova z 19. března 1921.

¹¹³³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 49, inv. č. 3910, Seznam přednášek Františka Veselého z roku 1925.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 114.

¹¹³⁴ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 22. října 1918.

¹¹³⁵ Tamtéž, k. 68, inv. č. 4215, VESELÝ, František, Masaryk: jeho dílo a život, Praha 1918, s. 53.

lehký život, ale vždy stál za svým přesvědčením a hlásal světu svoji pravdu, jež přes urputný boj nakonec vždy zvítězila. Veselého brožůrka se zmiňuje o nepochopení Masaryka v době předválečné, kdy ho obklopovali jen jeho nejvěrnější: „*Ideje jeho jen těžko si razily cestu, a byl jen malý hlouček jeho stoupců, kteří mu porozuměli a kteří při něm věrně stáli*“.¹¹³⁶ Na závěr uvedené knihy pak autor zdůrazňuje, že Masarykovo poslání ještě neskončilo, jelikož: „*Národ československý potřebuje ještě jeho práce, jeho hlavy a jeho rukou k zabezpečení svého vývoje a pro upravení státní domácnosti své... Jméno Masaryk je z největších jmen českých dějin*“.¹¹³⁷

Nejenže Veselý výše uvedenou knížku napsal, ale také jako tehdejší člen Revolučního Národního shromáždění inicioval společně s dalšími poslanci 26. listopadu 1918 návrh na lidové vydání hlavních spisů Masarykových, v němž je uvedeno: „*Jméno Masaryk zní dnes celým světem a nejmocněji zní v našich zemích československých... spolupráce Masaryka a národa může být uvědomělou; u národa vsutku osvíceného nemůže to být jen spolupráce na oko, nemůže to být jen pouhé slepé a pasivní podrobení se vůli a vedení muže vedoucího: takové sebe podrobení bylo by k necti oběma činitelům, a Masaryk sám nikdy by nesouhlasil. Je tudíž naléhavou nutností, aby oba činitelé další práce národní navzájem se znali co nejlépe. Masaryk zná svůj národ, dokázal to svými knihami a činy; ale národ svého Masaryka zná málo, nebo křivě, nebo vůbec ho nezná... Tento stav neznalosti národní o tom, kdo jest, co myslí a co chce Masaryk, nemůže naprosto potrvati; znamenalo by to těžké ohrožení další cílevědomé práce národní. Je nezbytno, aby národ poznal Masaryka a jeho dílo co nejplněji, nejobecněji, rychle a z vlastního čistého pramene, t. j. z vlastních spisů Masarykových. Za nejvhodnější, nejkratší a nejdůstojnější cestu k tomu máme, aby výbor z knih Masarykových ihned byl dán do ruky všeho lidu československého. K provedení toho navrhuje, aby státním nákladem byl vydán a pokud možno každé české rodině rozdán výbor ze spisů Masarykových, pořízený za jeho souhlasu, po výkupu soukromých práv autorských a nakladatelských...*“.¹¹³⁸ Tento návrh měl být okamžitě dán do výboru kulturního, který o něm měl podat již do 14 dnů zprávu, po odborné konzultaci s přizvanými odborníky v oboru spisovatelském.¹¹³⁹ Kulturní výbor vydal dne 19. února 1919 zprávu, ve které: „*jednomyslně uznal, že návrh tento odpovídá potřebě, aby široké vrstvy národa seznaly co nejlépe myšlenky a díla muže, jenž pro svou nehynoucí zásluhu a vůdčí činnost v zápase za národní osvobození*

---

¹¹³⁶ ANM, fond František Veselý, k. 68, inv. č. 4215, VESELÝ, František, Masaryk: jeho dílo a život, Praha 1918, s. 36.

¹¹³⁷ Tamtéž, s. 52.

¹¹³⁸ Srov. KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 28.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0071_00.htm>

¹¹³⁹ Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0071_00.htm>

byl zvolen prvním prezidentem naší republiky... Kulturní výbor..., shledal, že uskutečnění návrhu v původní jeho formě vyžadovalo by neobyčejně velikého nákladu, a že navrhovaný výběr ze spisů Masarykových o 600 stranách byl by nadbytečně rozsáhlý... Kulturní výbor usnesl se proto původní návrh zúžit a obměnit i doporučuje Národnímu shromáždění, aby uložilo ministerstvu školství a národní osvěty vydati o prezidentu republiky spis "Masaryk - osvoboditel", který by byl zároveň čítankou, t. j. výběrem ze spisů Masarykových i vylíčením jeho činnosti veřejné i politické a zejména činnosti jeho v letech válečných, jež jest korunována osvobozením vlasti a národa. Ministerstvu se ukládá, aby pečovalo o to, by spis tento objevil se na vánočním trhu tohoto roku".¹¹⁴⁰ Dne 13. března 1919 byl na schůzi Revolučního Národního shromáždění Veselého návrh s přihlédnutím k připomínkám kulturního výboru schválen.¹¹⁴¹

František Veselý nezůstal pouze u jedné publikace a brzy následovaly další knihy: Konopiště z roku 1921, Konopiště a Hohenbergové 1924 a o rok později vyšlo jeho poslední dílo Masaryk člověk.¹¹⁴² Druhá Veselého kniha o první prezidentovi ČSR byla vydána v roce 1925 pod názvem Masaryk člověk a jednalo se pouze o stručnější výtah jeho publikace z roku 1918. František Veselý v ní opět vyzdvihl osobnost prezidenta, jak je patrné z následujícího textu: „Masaryk svým životem nám dává příklad, jak máme jednat a žít tak my a jak mu máme být vděční za jeho životní příklad. Masaryka se nesluší uctívati jen podobiznami, hudbou a prapory, vnějšími prostředky, Masaryka je nutno poznat, poznat jeho duši a jít za jeho zásadami, za myšlenkami, které hlásal, a kterým věnoval celý svůj život. Každý čestný, rozumný skutek, který vykonáte, náprava vlastního života, budou uctěním Masaryka.“¹¹⁴³

Další dvě již výše zmíněné knihy, které vyšly z pera Františka Veselého se už podle názvu zabývají Konopištěm, které bylo těsně spjato s městem Benešov, kde Veselý našel svůj druhý domov. Jeho zájem o Konopiště, tak nebyl patrný jen na poli osobním a politickém, ale také spisovatelském. První a svým rozsahem největší publikace Františka Veselého vyšla roku 1921 v nakladatelství Gustava Dubského. Autor sice píše o Konopišti, ale i o jeho bývalém majiteli Františku Ferdinandu d'Este, jehož: „smrtí byl veliký a slibný rozkvět budoucí zmařen, ale nelitujeme toho. I to, co zůstalo, jest pozoruhodné a činí z Konopiště důležitou památku na

¹¹⁴⁰ Srov. KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 28.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0536_00.htm>

¹¹⁴¹ Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/036schuz/obsah.htm>

¹¹⁴² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Františka Veselého.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 114.

¹¹⁴³ ANM, fond František Veselý, k. 68, inv. č. 4222, VESELÝ, František, Masaryk člověk, Praha 1925, s. 29.

pobyt Habsburků v Čechách".¹¹⁴⁴ Autor na jedné straně následníka trůnu „chválí“ za to, co dokázal udělat z Konopiště, ale na druhou stranu je patrná jeho osobní nevráživost: „*Vkusná úprava komnat, rozvěšení obrazů a zejména parohů a loveckých trofejí je z valné části osobním dílem Františka Ferdinanda... Rovněž tak zařízení parků rád řídil a sledoval. Místo pro každý stromek nebo skupinu stromů či květin sám určil... Zejména staré, velké, rozložitě stromy, kterými krajina konopištská je bohata, měly jeho lásku a dohlížel na jejich opatrování. František Ferdinand byl obratným instalatérem svých zámků a domů a rád se zabýval architekturou parkovou. To byla jedna, řekněme, snad tvořivá, ovšem méně významná část jeho duše. Druhá, větší a důležitější část byla naplněna lovem, válkou, vojenstvím, tedy ničením života. Do toho pak zapadal trošek primitivních pudů náboženských, neodloučivších se ještě od modlářství*".¹¹⁴⁵ V dalším textu dal František Veselý průchod svým výtkám proti bývalému majiteli panství, jehož povaha, původ a jednání byli v naprostém protikladu k Masarykovi. Ve své knize podává i svůj názor na budoucí využití Konopiště, když píše: „*Zámek konopištský je nyní museem památek na Habsburky. Až by celé zařízení bylo uspořádáno a upraveno pro návštěvy turistů, bylo by mnoho podívané a neobyčejně zajímavé... Nehodí se k obývání a zejména nikoliv v naší republikánské době, směřující k demokratické prostotě*".¹¹⁴⁶ V druhé a stručnější Veselého knize s tématem Konopiště s názvem Konopiště a Hohenbergové se autor zabývá spíše problematikou právních nároků potomků Františka Ferdinanda d'Este, jež ukončuje s tímto výsledkem: „*Konopiště bylo právem prohlášeno za propadlé a zabráno naším státem, a snahy, aby bylo otřeseno usnesením sborů zákonodárných, anebo aby usnesení to bylo sníženo a zlehčeno, přiči se právu a jsou marné*".¹¹⁴⁷

V následujících letech se Veselý připravoval na vydání své největší knihy o Františku Ferdinandovi d'Este, kterou však již nestačil dokončit.¹¹⁴⁸ Jeho publikace byly přímo ovlivněny přednáškovou činností, které věnoval obrovské množství své energie a volného času. Opět byl ovlivněn Gustavem Dubským, který mu v roce 1918 napsal: „*Právě Vás bych rád viděl jako informátora širokých vrstev o Masarykovi*".¹¹⁴⁹ Tato Dubského slova se pro Františka Veselého stala téměř životním posláním a do své smrti absolvoval řadu přednášek po celé

---

¹¹⁴⁴ ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 3999, VESELÝ, František, Konopiště, Praha 1921, s. 4.

¹¹⁴⁵ Tamtéž, s. 9.

¹¹⁴⁶ Tamtéž, s. 66.

¹¹⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 4002, VESELÝ, František, Konopiště a Hohenbergové, Praha 1924, s. 44.

¹¹⁴⁸ TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 114.

¹¹⁴⁹ ANM, fond František Veselý, k. 29, inv. č. 2733, Dopis Gustava Dubského Františku Veselému z 22. října 1918.

tehdejší Československé republice, jejichž cílem bylo přiblížit posluchačům osobu prezidenta.

9.3 Prezidentův advokát

S Masarykem a jeho rodinou udržoval František Veselý se svojí manželkou velmi přátelské styky, což dokazují i slova prezidentova syna Jana Masaryka: „*Vím dobře, co znamenalo přátelství Vaší rodiny pro nás - v dobách zlých i dobrých. Co znamená ještě dnes*“.¹¹⁵⁰ Dne 13. května 1923 umírá Charlotta Garrigue Masaryková¹¹⁵¹, manželka prezidenta, což bolestně zasáhlo také rodinu Františka Veselého, který vyjádřil svému příteli svoji soustrast nad jeho ztrátou slovy: „*i nám odešla bytost nad jiné drahá, kterou jsme všichni upřímně milovali a ctili... Cítíme hluboce s Vámi*...“.¹¹⁵² Masaryk si cenil Františka Veselého za jeho dlouholetou práci a přiznával mu podíl i na svých politických úspěších: „*nemyslím, že mám tak veliké zásluhy já sám: vždyť na konec od ranného počátku nalézal jsem dost spolupracovníků a dělali jsme to spolu. A vy jste jeden z nich!*“.¹¹⁵³ Všechny tyto skutečnosti také osvětlují Masarykovu žádost ze 14. prosince 1923, kterou adresoval Františku Veselému: „*prosím Vás, abyste se stal mým právním rádcem ve věcech finančních, a to ve vší formě... Dále prosím, abyste vedl záležitosti Anny a Herberty Masarykových, jejichž poručníci je dr. Alice... Na konec prosím, abyste převzal dohled k různým finančním přáním mých bližších i vzdálenějších příbuzných*...“.¹¹⁵⁴ Tímto dopisem se Veselý stal oficiálním finančním poradcem prezidenta a jeho rodiny, k nimž později přibyl i ministr zahraničních věcí a pozdější prezident Edvard Beneš.¹¹⁵⁵ Ve skutečnosti tuto pozici František Veselý zastával již v době předválečné, kdy se na něho Masaryk obracel o rady týkající se jeho peněžních prostředků. Po roce 1918 pak František Veselý v této své činnosti pro prezidenta a jeho rodinu pokračoval. Jedním takovým příkladem byla i Masarykova žádost z února 1920, kdy sdělil Františku Veselému, že: „*majetkové poměry Jiřího Stříbrného*

---

¹¹⁵⁰ ANM, fond František Veselý, k. 12, inv. č. 1131, Dopis Jana Masaryka Františku Veselému z 20. března 1934.

¹¹⁵¹ Charlotta G. Masaryková (1850-1923), manželka T. G. Masaryka. Za 1. světové války vyšetřována v souvislosti s činností svého manžela v exilu. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 347.

¹¹⁵² Srov. ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/39, Dopis Františka Veselého T. G. Masarykovi z 13. května 1923.; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 225.

¹¹⁵³ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/39, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému z 8. března 1930.

¹¹⁵⁴ Tamtéž, inv. č. 339/3, Dopis T. G. Masaryka Františku Veselému ze 14. prosince 1923.

¹¹⁵⁵ Tamtéž, k. 1, inv. č. 31, Životopis Františka Veselého.

nejsou příznivé a že by si přál, aby Jiří Stříbrný¹¹⁵⁶ byl existenčně zabezpečen, a že mu proto chce věnovat 200 000 Kč".¹¹⁵⁷ Prostředníkem v této věci se stal právě Veselý, který dne 12. února 1920 založil běžný účet u Zemské banky v Praze s vkladem 200 000 Korun a 25. února 1920 koupil k tíži tohoto účtu 150 000 Korun 4 %-ních komunálních dlužních úpisů Zemské banky české, otevřel depozitum na své jméno, do něhož vložil koupené cenné papíry.¹¹⁵⁸ Za zbylých 50 000 Korun koupil 27. února 1920 prémiové půjčky státní, jež byly opět vloženy na Veselého depozitum, přičemž při jeho zřizování měl k němu ještě dispoziční právo Jiří Stříbrný.¹¹⁵⁹ Ten se 30. dubna 1920 stal výhradním majitelem běžného i depozitního účtu, jelikož Veselý se svého práva vzdal a přenechal všechna práva výhradně Stříbrnému, jenž 22. února 1921 vybral 50 000 Korun prémiové půjčky.¹¹⁶⁰ V létě 1921 chtěl Masaryk své peníze po Stříbrném zpět, což měl opět zařídít František Veselý. Dne 17. září 1921 se Stříbrný vzdal svého dispozičního práva ve prospěch Veselého, který nakonec 29. září 1921 vyzvedl 150 000 Korun v komunálních cenných papírech a 3. října 1921 běžný i depozitní účet zrušil, zbývajících 50 000 Korun prémiové půjčky dostal pak Veselý přímo od Stříbrného.¹¹⁶¹ I takové transakce pro Masaryka prováděl, jelikož se ve finančních otázkách vyznal¹¹⁶² a zvláště měl plnou důvěru prezidenta, kterou získal během záchranné akce na podporu tehdejšího Času a jež se postupem let prohlubovala.

Koncem roku 1922 se prezident Masaryk rozhodl rozdělit již za svého života část svého majetku¹¹⁶³, který dne 9. listopadu 1922 rozdělil na pět stejných dílů určených pro svoji manželku Charlottu, děti Alici¹¹⁶⁴, Jana, Olgu¹¹⁶⁵ a svého přítele Edvarda Beneše, přičemž

---

¹¹⁵⁶ Jiří Stříbrný (1880-1955), český politik a novinář. V letech 1911 až 1918 poslanec říšské rady ve Vídni. Vedoucí činitel domácího odboje. V letech 1920 až 1925 místopředseda výkonného výboru Čs. strany socialistické. V letech 1918 až 1926 byl členem řady čs. vlád. V roce 1926 byl vyloučen ze strany. Roku 1930 založil vlastní stranu pojmenovanou Národní liga. V roce 1945 odsouzen na doživotí za zločiny proti republice. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 436.

¹¹⁵⁷ ANM, fond František Veselý, k. 37, inv. č. 3094, Materiály k půjčce T. G. Masaryka Jiřímu Stříbrnému.

¹¹⁵⁸ Tamtéž.

¹¹⁵⁹ Tamtéž.

¹¹⁶⁰ Tamtéž.

¹¹⁶¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 37, inv. č. 3094, Materiály k půjčce T. G. Masaryka Jiřímu Stříbrnému.; VYKOUPIIL, Libor, Jiří Stříbrný: portrét politika, Brno 2003, s. 98.

¹¹⁶² František Veselý vystudoval právnickou fakultu, kde se tehdy vyučovala i ekonomie a od roku 1906 působil jako člen výboru spořitelny v Benešově.

¹¹⁶³ Jak uvádí Soubigou jednalo se o částku 10 250 000 Korun, která byla uložena u Zemské banky. Tato suma odpovídala 10 letům prezidentského platu. Do srpna 1920 byl plat prezidenta půl milionu Kčs, následně byl zvýšen na jeden milion Kčs, k čemuž měl ještě další dva miliony na výdaje. Z toho důvodu nemohla být suma ve výši 10 250 000 Korun na konci roku 1922 plně pokryta z Masarykova prezidentského platu. Zřejmě část těchto peněz byla získána i z četných finančních darů, které Masaryk dostával. Srov. KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 71.; SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 272.

¹¹⁶⁴ Alice Masaryková (1879-1966), starší Masarykova dcera. Za první světové války byla vězněna. V letech 1919 až 1939 předsedkyně Československého červeného kříže. V letech 1939 až 1945 a opět po roce 1948 žila v exilu ve Spojených státech. SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 434.

každý měl dostat 2 050 000 Korun.¹¹⁶⁶ O tomto prezidentově kroku byl informován František Veselý, kterého Masaryk s dcerou Alicí navštívil v Benešově o den dříve, aby se podle Veselého slov: „*se mnou poradil o věcech pozůstalostních*“.¹¹⁶⁷ Nejen Masaryk si cenil jeho odborných rad, ale též prezidentova dcera Alice Masaryková, o čemž vypovídají i její slova ze 17. září 1923: „*pro sebe si pak přeji, abyste mi dlouho, laskavě a moudře radil*“.¹¹⁶⁸ S ní také František Veselý udržoval čilou korespondenci vztahující se k její veřejné činnosti. V rámci své spolupráce s Alicí Masarykovou byl Veselý členem hlavního stanu Československého Červeného kříže, kuratoria Americké domoviny v Brně a angažoval se ve společnosti YMCA.¹¹⁶⁹ Zahájení činnosti těchto charitativních organizací se váže k roku 1921, kam také spadají počátky zapojení Františka Veselého v těchto veřejně-prospěšných podnicích.

V roce 1930 se František Veselý zapojil na žádost Alice Masarykové jako správce jejích financí do záchrany projektu tzv. domu YWCA v Brně, který se předtím dostal do finančních potíží.¹¹⁷⁰ U tohoto projektu stála Marie Záhořová, které si Alice Masaryková velice vážila jako obětavé pracovnice.¹¹⁷¹ V době, kdy již hrozil finanční krach, vstoupila do projektu Hana Benešová¹¹⁷², manželka čs. ministra zahraničních věcí.¹¹⁷³ Tu také prezidentova dcera Alice 29. července 1930 ubezpečila o své podpoře: „*Drahá Hančí, v záležitosti YWCA buď klidná... Dva miliony, které mám, v krajním případě jsou k dispozici... Tak se klidně koupej a na podzim provedeme důkladnou sanaci. Kdyby do té doby bylo potřeba peněz, poukáži je jako bezúročnou půjčku*“.¹¹⁷⁴ Začátkem srpna 1930 odkázala Alice Masaryková Hanu Benešovou na Františka Veselého: „*Buď tak laskavá a příležitostně se domluv s panem drem Veselý, kolik pomoci brněnský dům bezprostředně vyžaduje, aby*

---

¹¹⁶⁵ Olga Masaryková (1891-1978), dcera T. G. Masaryka. Za 1. světové války účastnice zahraničního odboje, spolupracovnice a tajemnice svého otce. V roce 1918 členka Odbočky ČSNR v USA. Od roku 1920 provdána za švýcarského lékaře H. Revillioda. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 347.

¹¹⁶⁶ SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, s. 272.

¹¹⁶⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.; Blaník, 6. března 1920, r. III., č. 45.

¹¹⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 342/39, Dopis Alice G. Masarykové Františku Veselému ze 17. září 1923.

¹¹⁶⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Františka Veselého.; ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 342/16, Dopis Alice G. Masarykové Františku Veselému z 1. září 1929.

¹¹⁷⁰ LOVČÍ, Radovan, Alice Garrigue Masaryková: Život ve stínu slavného otce, Praha 2007, s. 279.

¹¹⁷¹ Tamtéž.

¹¹⁷² Hana Benešová (1885-1974), manželka Edvarda Beneše. Za 1. světové války spolupracovnice domácího odboje. Od října 1915 do března 1916 a od listopadu 1916 do června 1917 vězněna. Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, s. 339.

¹¹⁷³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4047, Dopis Alice G. Masarykové Františku Veselému z 2. srpna 1930.; LOVČÍ, Radovan, Alice Garrigue Masaryková, s. 279.

¹¹⁷⁴ ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4047, Dopis Alice G. Masarykové Haně Benešové z 29. července 1930.

nezabředl do vysokých úvěrů a zbytečných dluhů. Já zatím dávám k dispozici bezúročnou půjčku 500 000 Kč a byla bych ráda, aby stačila".¹¹⁷⁵ Sama Alice Masaryková nechtěla, aby se někdo dozvěděl, odkud byly peníze získány. V tomto směru také instruovala Františka Veselého: „Prosím, abyste napsal..., že jste pověřen paní Benešovou peníze vyplatit, poněvadž se přátelům zvěčnělé Magdy Záhořové-Němcové podařilo získat bezúročnou půjčku. Tato půjčka je... dva roky bezúročná, třetí rok na 1 proc., čtvrtý na 2%, pátý a další na 3%".¹¹⁷⁶ Hana Benešová byla Veselému velmi vděčná za jeho pomoc v této záležitosti, což dokládá i její dopis: „Děkuji Vám vřele, pane ministře, za každý krok a všechnu práci, kterou pro YWKU konáte".¹¹⁷⁷ Ten však nebyl příliš nadšen tímto nápadem Alice Masarykové, což plyne i z její odpovědi: „Prosím, abyste o této věci se mnou již nemluvil. Dělán ji po zralé úvaze, poněvadž duchovní poctivost kladu nad příjemnost bohatství. Z tohoto plánu vidíte, že nechci dávat víc, než je nezbytno. Nepřeji si, aby o této transakci mimo Vás a paní Benešové někdo věděl - paní Benešová prostě dostala od nejmenované osoby bezúročnou půjčku".¹¹⁷⁸ Celý projekt byl i tímto plánem zachráněn.¹¹⁷⁹

František Veselý nespravoval pouze finanční prostředky prezidenta a jeho blízkých, ale také se snažil jako advokát Masarykovy rodiny bránit její členy před výroky poškozujícími jejich pověst, kterých byla celá řada. Jedním takovým bylo tvrzení proti Alici G. Masarykové, že jako předsedkyně Československého Červeného kříže: „bere plat Kč 100 000 resp. 120 000 Kč".¹¹⁸⁰ Nejednalo se o první podobné zprávy, jak je patrné z vyjádření Ústředního ředitelství ČSČK: „jsou stále rozšiřovány podobné nepravdivé informace a není ani zrnka pravdy na nich. Rozšiřování děje se s průhledným úmyslem poškodit Červený kříž a činí tak obyčejně lidé, kteří sami jsou si vědomi naprosté nepravdivosti těchto tvrzení".¹¹⁸¹ Za tímto výrokem stál nyní pan Dostál, který ho pronesl v Hořicích 8. ledna 1933.¹¹⁸² Na něho upozornil Spolek Čsl. Červeného kříže v Hořicích své Ústřední ředitelství v Praze, které celou věc předalo Františku Veselému.¹¹⁸³ Ten sice dostal informaci o tomto výroku i s příjmením pachatele, ale to bylo všechno. Proto si musel

¹¹⁷⁵ ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4047, Dopis Alice G. Masarykové Haně Benešové ze 4. srpna 1930.

¹¹⁷⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4047, Dopis Alice G. Masarykové Františku Veselému ze 4. srpna 1930.; LOVČÍ, Radovan, Alice Garrigue Masaryková, s. 280.

¹¹⁷⁷ ANM, fond František Veselý, k. 61, inv. č. 4047, Dopis Hany Benešové Františku Veselému z 8. srpna 1930.

¹¹⁷⁸ Tamtéž, Dopis Alice G. Masarykové Františku Veselému z 2. srpna 1930.

¹¹⁷⁹ LOVČÍ, Radovan, Alice Garrigue Masaryková, s. 280.

¹¹⁸⁰ ANM, fond František Veselý, k. 60, inv. č. 4032/3, Dopis Ústředního ředitelství Čsl. Červeného kříže Spolku Československému Červenému kříži v Hořicích z 25. ledna 1933.

¹¹⁸¹ Tamtéž.

¹¹⁸² Tamtéž, Dopis Františka Veselého Janu Dostálovi ze 7. února 1933.

¹¹⁸³ Tamtéž, Dopis Ústředního ředitelství Čsl. Červeného kříže Spolku Československému Červenému kříži v Hořicích z 25. ledna 1933.

od Ústředního ředitelství vyžádat další osobní indicie, přičemž mu bylo 3. února 1933 sděleno, že: „p. Dostál, zástupce akciové společnosti pro obchod s uhlím v Praze II., jmenuje se křestním jménem Jan a bydlí v Litomyšli“.¹¹⁸⁴ Nyní již mohl upozornit zmíněného pána na nepravdivost jeho tvrzení, což učinil 7. února 1933 dopisem: „Paní Alice G. Masaryková nikdy nepřijalo od Červeného kříže ani haléře platu nebo odměny, všechny cesty konané v zájmu Červeného kříže uhrazuje ze svých soukromých peněz... Obvinění Vaše bylo tedy nepravdivé... Žádám Vás proto, abyste nepravdivé tvrzení své odvolal a na důkaz o tom, podepsal příslušné prohlášení. Očekávám, že mi příslušné prohlášení zašlete nejpozději do 12. února 1933“.¹¹⁸⁵ Již den před Veselého „ultimátem“ přišel Dostálův dopis: „Upozorňuji Vás pane senátore, že já jsem žádné obvinění neproněsl, já jsem pouze řekl, co jsme slyšel a když tvrdíte jakožto senátor čsl. národního shromáždění, že funkce předsedy čsl. červeného kříže jest čestná a nehonorovaná... prohlašuji slavnostně, že své tvrzení, jímž jsem vypravoval o tom, co jsme slyšel, musím považovati za nepravdivé, a proto je odvolávám“.¹¹⁸⁶ Po tomto prohlášení tedy František Veselý informoval o úspěchu svého počínání Ústřední ředitelství Čsl. Červeného kříže: „Pokládal bych za vhodné, aby o jeho odvolání byla uveřejněna zpráva v Hořických novinách... postarám se o to“.¹¹⁸⁷ To se také 24. února 1933 stalo v článku s názvem: „Odvolání klepů“.¹¹⁸⁸

9.6 Národním socialistou

Po svém návratu z Prahy v roce 1921 žil Veselý ve svém benešovském domě pouze se svojí manželkou, jelikož jejich syn Svatopluk odjel po dokončení studia medicíny do Berehova na Podkarpatské Rusi, kde se usadil a 5. srpna 1922 oženil.¹¹⁸⁹ Velmi rychle se vypracoval až na primáře zdejší zemské nemocnice a zemského důvěrníka Čs. stany socialistické.¹¹⁹⁰ Starší dcera Milada pobývala od roku 1918 v zahraničí, kde její manžel Robert Flieder působil jako čs. vyslanec a do Československa se společně s ním vrátila až

¹¹⁸⁴ ANM, fond František Veselý, k. 60, inv. č. 4032/3, Dopis Ústředního ředitelství Čsl. Červeného kříže Františku Veselému z 3. února 1933.

¹¹⁸⁵ Tamtéž, Dopis Františka Veselého Janu Dostálovi ze 7. února 1933.

¹¹⁸⁶ Tamtéž, Dopis Jana Dostála Františku Veselému z 11. února 1933.

¹¹⁸⁷ Tamtéž, Dopis Františka Veselého Ústředního ředitelství Čsl. Červeného kříže z 13. února 1933.

¹¹⁸⁸ Tamtéž, Hořické noviny, Kulturní a nepolitický časopis Hořicka z 24. února 1933, r. V., č. 4, s. 5.

¹¹⁸⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.; Blaník, 12. srpna 1922, r. III., č. 32.

¹¹⁹⁰ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.; Blaník, 28. července 1923, r. IV., č. 30.

koncem roku 1933.¹¹⁹¹ V roce 1923 se k rodičům nastěhovala po dokončení studia práv jejich dcera Ludmila, která byla 24. listopadu 1923 prohlášena doktorem věd právních a státních a o tři dny později nastoupila jako koncipientka u svého otce.¹¹⁹² Následně se v červenci 1924 provdala za Ivana Kloudu¹¹⁹³, který byl jejím spolužákem na pražské právnické fakultě.¹¹⁹⁴ Po svatbě se Klouda přestěhoval do Benešova, ale nadále dojížděl denně do Prahy, kde vykonával koncipientskou praxi v advokátní kanceláři svého otce Antonína Kloudy¹¹⁹⁵, který byl zároveň senátorem za Čs. stranu socialistickou.¹¹⁹⁶ Svatba tak neznamenala spojení pouze dvou lidí, ale také dvou „senátorských“ rodin. V této době již politicky významná rodina Františka Veselého, udržující přátelské vztahy s Masarykem, tímto sňatkem získala další politické konexe. Není náhoda, že všichni potomci Františka Veselého a jejich partneři patřili zároveň do „velké rodiny“ Čs. strany socialistické, v níž se aktivně angažovali od roku 1920, kdy skupina realistů pod Veselého vedením vstoupila k socialistům.

Ve vedení strany zaujal na počátku František Veselý, jako jeden z mála bývalých předních činitelů Československé strany pokrokové, mimo Edvarda Beneše a Antonína Uhlíře, významné postavení.¹¹⁹⁷ Bývalí realisté ve straně podporovali orientaci na „hradní politiku“, což plně korespondovalo s názorem Františka Veselého: „*Pokládám za povinnost dělat dále to, co jsem konal po celý svůj život: být spolupracovníkem T. G. a pracovat při*

---

¹¹⁹¹ ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Milady Fliedrové.

¹¹⁹² Srov. AKPR, fond kancelář prezidenta republiky, sign. D9795-35, Oznámení o promoci Ludmily Veselé.; ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.

¹¹⁹³ Ivan Klouda (1900-1977), český právník a politik. V roce 1923 promován na právnické fakultě UK, v letech 1923 až 1928 působil jako koncipient v advokátní kanceláři svého otce Antonína Kloudy. V roce 1924 se oženil s Ludmilou Veselou, s kterou od roku 1928 pracoval jako společník v advokátní kanceláři jejího otce Františka Veselého v Benešově. Po smrti Františka Veselého v roce 1935 nastoupil na jeho místo ve veřejných funkcích. Za války byl vězněn v koncentračních táborech. Po roce 1945 se vrátil k advokátní činnosti a stal se opět členem Čs. strany národně socialistické. Po únoru 1948 se vzdal advokacie a stal se zemědělcem na své usedlosti Švihov, kterou koupil v roce 1933. V roce 1951 usedlost nechal od státu vykoupit, ale nedostal zaplacen. V letech 1952 až 1960 pracoval jako vrtný dělník, následně do roku 1962 jako topič u Okresního průmyslového podniku Benešov. Poté odešel do důchodu. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ivana Kloudy.

¹¹⁹⁴ AKPR, fond kancelář prezidenta republiky, sign. D9795-35, Oznámení o promoci Ludmily Veselé.

¹¹⁹⁵ Antonín Klouda (1871-1961), český národně socialistický politik. Studoval na gymnáziu a poté na české právnické fakultě v Praze, odkud byl po procesu s Omladinou vyloučen. Studia proto dokončil v roce 1898 na univerzitě ve Štýrském Hradci. Byl členem strany radikálně pokrokové. Od roku 1905 působil jako advokát v Praze. V říjnu 1918 se stal členem čs. socialistické strany, kterou byl delegován do Revolučního NS a roku 1920 zvolen do senátu. V letech 1926 až 1929 a 1935 až 1938 byl s V. J. Klofáčem spolupředsedou senátorského klubu národních socialistů. Od brněnského sjezdu v září 1926 zastával rovněž funkci místopředsedy strany, stal se jedním z tvůrců její vnitřní politiky. Za nacistické okupace byl vězněn v koncentračních táborech Osvětim a Buchenwald. Po osvobození v květnu 1945 se stal opět členem předsednictva Čs. strany národně socialistické. V říjnu 1945 byl zvolen prezidentem advokátní komory. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 128.

¹¹⁹⁶ AKPR, fond kancelář prezidenta republiky, sign. D9795-35, Oznámení o promoci Ludmily Veselé.

¹¹⁹⁷ HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu a brněnský sjezd strany národně socialistické v roce 1926, in: Časopis Matice moravské, 1972, s. 253.

*něm, vedle něho a provádět jeho myšlenky. Úkoly T. G. vzrostly a on potřebuje rukou i hlav, které by prováděly a uskutečňovaly jeho plány. Stát při něm!"*¹¹⁹⁸

S předsedou čs. socialistů Václavem Klofáčem ho pojil přátelský vztah, který souvisel s Veselého pohledem na jeho osobu: „*Klofáč má ruce čisté, jde za ideou*“.¹¹⁹⁹ Bylo to dáno tím, že předseda strany Václav Klofáč, vyjma svého působení v prvních čs. vládách, nebyl v pozdějších letech členem vlád. V nich zastupoval stranu především „*druhý*“ muž strany Jiří Stříbrný, který od roku 1921 zastával funkci místopředsedy ústředního výkonného výboru.¹²⁰⁰ Po dohodě s prezidentem vstoupil do strany v roce 1922 Edvard Beneš, který se v následujících letech stal Stříbrného stranickým konkurentem.¹²⁰¹ V roce 1926 se projevila uvnitř Československé strany socialistické vnitrostranická krize, která souvisela s odchodem strany do opozice.¹²⁰² Beneš se rozhodl zůstat nadále ve funkci ministra zahraničních věcí v úřednické vládě, s čímž nesouhlasil Jiří Stříbrný.¹²⁰³ Spor se snažil vyřešit předseda strany Václav Klofáč, který navrhoval: „*jednání s ostatními stranami o uznání faktu, že Benešova účast ve vládě je bez jakýchkoliv vztahů ke straně*“.¹²⁰⁴ Také mezi Klofáčem a Stříbrným docházelo postupem času ke konfliktům, které nepřispívaly k uklidnění poměrů uvnitř strany.¹²⁰⁵ V červnu 1926 se konala konference pražské župy strany v Chocni, která výrazně vyzněla v neprospěch Stříbrného.¹²⁰⁶ Jedním z účastníků setkání byl František Veselý, který sklidil úspěch se svojí řečí stranicí Václavu Klofáčovi.¹²⁰⁷ Stejně se v srpnu 1926 vyslovil sjezd zastupitelstva mládeže čs. socialistů a krajská brněnská konference.¹²⁰⁸ Dne 5. září 1926 se konal v Pardubicích sjezd zastupitelstva II. župy, za níž byl František Veselý zvolen do senátu Národního shromáždění.¹²⁰⁹ Jeho výsledek byl jednomyslný a plně podporoval předsedu strany Václava Klofáče: „*Stavíme se bezvýhradně za našeho zakladatele a vůdce strany bra sen. V. J. Klofáče a za politiku zahraničního ministra bra Dr. Ed. Beneše, poslanců a senátora naší župy Dr. Frankeho, Netolického a Dr. Veselého... Při řešení stranických*

¹¹⁹⁸ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹¹⁹⁹ Tamtéž.

¹²⁰⁰ Srov. MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl II., s. 771.; VYKOUPIIL, Libor, Jiří Stříbrný a československá demokracie, in: Československo 1918-1938. Osudy demokracie ve střední Evropě, ed. Jaroslav VALENTA, Emil VONDRÁČEK, Josef HARNA, Praha 1999, s. 253.

¹²⁰¹ MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl II., s. 772.

¹²⁰² HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 244.

¹²⁰³ Tamtéž.

¹²⁰⁴ Tamtéž, s. 245.

¹²⁰⁵ Tamtéž, s. 247.

¹²⁰⁶ Tamtéž.

¹²⁰⁷ Srov. HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 247.; VYKOUPIIL, Libor, Jiří Stříbrný, s. 133.

¹²⁰⁸ HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 248-249.

¹²⁰⁹ ANM, fond František Veselý, k. 37, inv. č. 3094, Resoluce sjezdu zastupitelstva II. župy s delegáty brněnského sjezdu z 5. září 1926.

sporů odsuzujeme, že používáno bylo zbraní nečestných a stoupenců strany nedůstojných a žádáme o zjištění a potrestání viniků. Postup bra sen. Klofáče ve věci sporu s brem Stříbrným uznáváme za správný a dle toho svůj postup na sjezdu strany zařídíme... jsme pro radikální, nekompromisní vyřešení sporů a provedení očisty strany od živlů kompromitovaných...".¹²¹⁰

V září 1926 se konal mimořádný XI. sjezd Československé strany socialistické v Brně, který měl vyřešit vnitrostranické spory.¹²¹¹ Sám Jiří Stříbrný si výrazně zkomplikoval situaci před plánovaným sjezdem, když prostřednictvím tisku vyjádřil veřejně své osobní nepřátelství vůči předsedovi strany.¹²¹² Toho využili jeho odpůrci, kteří 18. září 1926 jménem zastupitelstva strany podali návrh, aby byli pachatelé tohoto útoku na Klofáče v čele se Stříbrným vyloučeni ze strany.¹²¹³ Tento návrh byl také následně přijat účastníky brněnského sjezdu Československé strany socialistické.¹²¹⁴

I přes vyloučení Jiřího Stříbrného ze strany, měl boj mezi ním a Františkem Veselým teprve začít na stránkách novin a v soudních síních. Iniciátorem tohoto střetu byl Stříbrný, který ve svých novinách vydal v roce 1927 sérii článků, které byly zaměřeny proti realistům a Veselému, přičemž vycházel z falešných realistických protokolů, jež vydával za pravé. Kromě Jiřího Stříbrného obžaloval František Veselý ještě redaktory Stříbrného novin Ladislava Přimdu a Ferdinanda Kahánka. Celá kauza se táhla bezmála pět let a skončila naprostým vítězstvím Františka Veselého, což ilustruje i veřejné prohlášení Jiřího Stříbrného: „Z trestního řízení, které na žalobu dr. Františka Veselého... proti nám bylo vedeno, jsme se my, podepsaní, přesvědčili, že zápisy o schůzích výkonného výboru české strany pokrokové z 18. června 1919 a ze 24. června 1919, pak o schůzích širšího výkonného výboru z 25. června 1919 a 20. července téhož roku jsou padělkami... Odvoláváme proto s politováním všechna urážlivá tvrzení v číslech 23., 25, 28... Večerního listu z r. 1927 proti dru Františku Veselému uvedená... Žádáme dra Veselého o jich odpuštění a uznáváme, že mu bylo na cti ublíženo na podkladě listin nepravých. Jiří Stříbrný.“¹²¹⁵

V prosinci 1928 Veselého dcera Ludmila a její manžel vykonali předepsanou advokátní zkoušku a nastoupili do benešovské advokátní kanceláře Františka Veselého, který

---

¹²¹⁰ ANM, fond František Veselý, k. 37, inv. č. 3094, Resoluce sjezdu zastupitelstva II. župy s delegáty brněnského sjezdu z 5. září 1926.

¹²¹¹ VYKOUPILO, Libor, Jiří Stříbrný, s. 135.

¹²¹² Srov. HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 250.; VYKOUPILO, Libor, Jiří Stříbrný, s. 135.

¹²¹³ HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 250.

¹²¹⁴ Srov. HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu, s. 251.; MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany, díl. II., s. 772.

¹²¹⁵ ANM, fond František Veselý, k. 37, inv. č. 3095/3, Prohlášení Jiřího Stříbrného, in: České slovo, r. XXIV., č. 34, z 9. února 1932, s. 8.

o tom informoval svého přítele T. G. Masaryka: „*Naše Lidunka v prosinci 1928 vykonala advokátní zkoušku a od 1. ledna 1929 bude společnicí v mé advokátní kanceláři. Vzpomínáme, že si toho přávala paní prezidentová!*“.¹²¹⁶ Ludmila Kloudová se měla stát otcovou nástupkyní v jeho benešovské advokátní kanceláři, přičemž Alice Masaryková Františka Veselého již v roce 1928 požádala: „*abych do věcí jejich a páně prezidentových zasvěcoval Lidunku, aby jednou mohla převzít zastupování jejich*“.¹²¹⁷ Naopak Veselého nástupcem v politických a veřejných funkcích za Čs. stranu národně-socialistickou se měl stát manžel jeho dcery Ivan Klouda.¹²¹⁸

9.4 Senátorem

Na základě definitivní ústavy ČSR přijaté 29. února 1920 jednokomorovým Revolučním NS bylo stanoveno, že zákonodárnou moc na celém čs. území vykonává Národní shromáždění, které se skládalo ze dvou komor: z poslanecké sněmovny o 300 členech a ze senátu čítajícího 150 senátorů.¹²¹⁹ V dubnu 1920 byl František Veselý zvolen senátorem za Čs. stranu socialistickou a zůstal jím téměř až do své smrti.¹²²⁰

Během tří volebních období byl Veselý jako senátor členem řady senátních výborů. V letech 1920 až 1925 byl členem výboru imunitního, ústavně-právního, v němž zastával post místopředsedy a náhradníkem ve Stálém výboru.¹²²¹ V dalším funkčním období se stal předsedou inkompatibilitního výboru a nadále si udržel funkci místopředsedy výboru ústavně-právního.¹²²² V letech 1929 až 1935 zastával stejné funkce ve výborech jako v minulém období, k nimž ještě navíc přidal post náhradníka Stálého výboru.¹²²³

Původním záměrem při zřízení senátu měla být jeho funkce „*pojistky demokracie*“, z obavy před příliš radikální poslaneckou sněmovnou, což plně korespondovalo i s představou Františka Veselého: „*jeho význam spočívá v tom, aby zamezil výstřednostem, kdyby se v poslanecké sněmovně vyskytly, a aby čelil rozhodně oligarchii, k níž se u nás projevuje náchylnost. Vedle toho má ovšem konat důležitou práci hospodářskou a zákonodárnou hlavně*

---

¹²¹⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 6, inv. č. 339/49, Dopis Františka Veselého T. G. Masarykovi ze 23. prosince 1928.; ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ludmily Kloudové.

¹²¹⁷ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹²¹⁸ Tamtéž, k. 1, inv. č. 31, Životopis Ivana Kloudy z roku 1977.

¹²¹⁹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 338.

¹²²⁰ KLÁTIL, František, Republika nad stranami, s. 129.

¹²²¹ Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/rejstrik/vybory.htm>

¹²²² Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1925ns/se/rejstrik/vybory.htm>

¹²²³ Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1929ns/se/rejstrik/vybory.htm>

ve věcech nepolitických, kdežto poslanecká sněmovna by měla přednost u vyřizování běžných otázek denního politického života".¹²²⁴ Významnější postavení bylo ústavou přisouzeno jednoznačně poslanecké sněmovně, která jediná měla právo vyslovit vládě nedůvěru a tím ji donutit k demisi.¹²²⁵ Původní smysl senátu se ovšem vytrácel, jelikož rozložení sil politických stran bylo v obou komorách obdobné, k čemuž zvláště napomáhaly volby do obou komor Národního shromáždění, které se konaly ve stejném období, což Veselého trápilo: „*Senát v nynějším složení ovšem má vzezření jakoby byl pouhým duplikátem poslanecké sněmovny, poněvadž volby do něho se konaly ve stejném měsíci jako do sněmovny poslanecké a jejich výsledek byl stejným obrazem situace politické, sociální i hospodářské. Toho příště už nebude a záleželo by na tom, aby volby do obou sborů Národního shromáždění konaly se v dobách časově vzdálených, tak aby změny v nazírání voličstva mohly být proječovány vždy příslušnými volbami do Národního shromáždění*".¹²²⁶ Narážel tím na skutečnost, že původně mělo trvat volební období poslanecké sněmovny šest let a senátu osm let, což však v praxi nebylo respektováno a senát se postupem doby stával „zbytečnou“ institucí.¹²²⁷ Slabou pozici senátu vnímali již koncem roku 1922 samotní jeho členové, což dokresluje slova Františka Veselého v jeho senátní řeči z 13. prosince 1922, ve které praví: „*Vážený senáte! Ozvaly se tu jednotlivé hlasy, které protestovaly proti tomu, že senát je vylučován z účasti na výkonu moci státní, na vládě. Zdá se, že tyto jednotlivé hlasy neměly úspěchu. Senát jistě projevil velice úctyhodnou vážnost tím, že nebylo tu žádných nedočkavých kandidátů na křesla ministerská, nebylo tu žádné tlačení k lavici ministerské. Senátoři dali na jevo, že ze žádných ctižádostivých pohnutek netouží po účasti ve vládě. Ale, pánové, nejde jenom o osobní nějakou otázku našeho senátu, jde o to, aby se nevyvinula tradice, že senát je z vlády trvale vylučován, a že nemá mít účast na výkonu moci státní. Jedno ministerstvo s vyloučením senátu již bylo tvořeno, ale neozvalo se ani hlasu, druhé ministerstvo bylo již utvořeno s vyloučením senátu a ne snad i v úředních listech, ale v zákulisí se to určitě prohlašovalo a ozvaly se jednotlivé protesty. Myslím, když tyto protesty nepůsobí, že bude povinností senátu, aby se sám ozval, aby se nemohlo říci, když si to senát dá líbiti, proč by se ho někdo jiný ujímal? Dovoluji si upozorniti na tuto nutnost a jsem přesvědčen, že senát najde vhodný způsob, jak by upozornil, že nebude trpěti toto snižování své vážnosti a autority. Mně se zdá, jako by ten vládní umělec, který přezírá a který jaksi*

¹²²⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2514, Rukopis Františka Veselého O senátu z roku 1924.; HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 345.

¹²²⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 339.

¹²²⁶ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2514, Rukopis Františka Veselého O senátu z roku 1924.

¹²²⁷ Srov. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích, s. 339.; KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., s. 69.

odstrkuje senát, netroufal si pracovat zároveň se senátem. Jest to tak, jako by některý umělec dostal klavír, řekněme ten náš státní klavír, a neuměl na něm hrát dvěma rukama, brnkal by jen jednou rukou a jen vysoké tóny poslanecké sněmovny a neuměl by druhou rukou pracovat. Tedy není to žádnou úhonou pro senát, ale myslím, že jsme povinni svojí budoucnosti a tomu, že zde vykonáváme ne zájmy jen stran, nýbrž že vykonáváme ústavní povinnosti pro celou republiku, které nám ústava uložila, bránit se proti tomu vylučování a příkoří".¹²²⁸

V následujícím období si sám Veselý uvědomoval slabou pozici senátu, což ventiloval i na stránkách novin: *„Zachce-li se některému politikovi nebo žurnalistovi, aby byl duchaplným, objeví, že senát Národního shromáždění jest zbytečnou institucí, že utvoření jeho bylo chybou a láme hůl nad ním. My ovšem za pět let své státní samostatnosti už jsme nabyli tolika zkušeností a státnické moudrosti, že takové zdrcující útoky můžeme si dovolit, a že bychom svoji ústavu necelé čtyři roky starou mohli hned zase od základů reformovat a zdokonalovat.“¹²²⁹* V této době nebyl však František Veselý zastáncem změny ústavy, jelikož podle něho: *„nebylo u níž využito všech výhod a dobrých vlastností, které v ní jsou obsaženy“.¹²³⁰* V delším časovém období si již dokázal změnu ústavy představit, jak vypovídají jeho slova: *„Zkušenosti dosavadní stačí jen k úsudku, že naše čtyřletá praxe politická nebyla správná. K úsudku o ústavě, kterou jsme si roku 1920 dali, jest potřebí trochu delší zkušenosti, a nutno vyčkati...“.¹²³¹*

I když senát zůstal po celou dobu I. republiky nadbytečnou institucí, nemohl se František Veselý s tímto stavem dlouho smířit. Příchod do nově vznikajícího senátu, de facto přímo z křesla ministra spravedlnosti, pro něho znamenal definitivní odchod z politického výslunní, což je patrné z jeho slov: *„újmou bylo, že při utvoření vlády parlamentní v roce 1921..., byla vedoucími osobnostmi poslanecké sněmovny prohlášena zásada, že ministerstvo má být sestaveno pouze ze členů poslanecké sněmovny, a že do něho nemá býti připuštěn nikdo ze senátu... Vláda skutečně dle této podivné zásady byla sestavena a senát, ač mu tím byla zasazena rána přímo do obličeje, se ani neozval, snesl ji mlčky“.¹²³²* František Veselý se sice již nikdy nestal ministrem, ale zůstal členem senátu Národního shromáždění, jemuž titul senátora propůjčoval určitou prestiž a nevzdálil ho zcela pražské politice. V rámci své senátorské funkce měl lepší možnost stýkat se s ministry vlády, vznášet na ně dotazy ohledně

---

¹²²⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2508, Rukopis Františka Veselého o úkolech senátu z roku 1922.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/stenprot/139schuz/s139008.htm>

¹²²⁹ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2514, Veselý, František, O senát, in: České slovo, r. XVI., č. 25, z 1. února 1924, s. 1.

¹²³⁰ Tamtéž.

¹²³¹ Tamtéž.

¹²³² Tamtéž.

věcí, jenž ho přímo zajímaly nebo byly iniciovány občany, kteří se na Veselého bezprostředně obraceli se žádostí o pomoc.

V jednom ze svých projevů v senátu z 13. prosince 1922 kritizoval práci tabákové režie, konkrétně nákup tabáku z Bulharska od firmy Le Lewant a napojení představitelů tabákové režie na tuto firmu: „*Naše republika koupila z Bulharska tabák za 8 milionů lvů od firmy Le Lewant, a zprostředkoval tuto koupi tabáku obchodní jednatel pan Jirásek. Když tabák měl nedávno býti dodáván, tu najednou firma Le Lewant odepřela dodání tabáku, zejména za dříve smluvenou cenu, a tu teprve se zkoumaly spisy a přišlo se na to, že tabáková režie nedostala od firmy Le Lewant závěrečného listu - potvrzení na skutečné uzavření onoho obchodu... Ta věc je tím vážnější, poněvadž ústřední ředitel tabákové režie je v přátelských stycích s panem Jiráskem, zástupcem firmy Le Lewant... Zajímavo je, že nyní kupujeme od téže firmy týž tabák o 50% dráže. To se mi zdá drobátko pokořující a zahanbující. My bychom s takovou firmou, která již jednou slova nedodržela, neměli nových obchodů uzavíratí*“.¹²³³ Ministerstvo financí se Veselého projevem v senátu zabývalo a došlo k závěru, že všechno bylo v naprostém pořádku.¹²³⁴

Dalším příkladem, kdy František Veselý využil svého řečnického talentu, byl jeho projev v senátu z 12. prosince 1924, v němž reagoval na slova senátora Karla Práška¹²³⁵, jenž se zmínil o „*statisicové subvenci v cizích valutách pro Kateřinu Práškovou od její příznivkyňe a přítelkyně dr. Alice Masarykové z prostředků Červeného kříže*“.¹²³⁶ Veselý ve své řeči uvedl toto: „*Vážený senáte, tyto skutečnosti a tato tvrzení byla velmi závažná a já na podkladě vyšetření, které bylo provedeno, dovoluji si ubezpečiti, že jsou naprosto nesprávná... Pan sen. Prášek zahalil svoje tvrzení ovšem do závoje, jakoby mu bylo sděleno nějakým třetím, ně*

---

¹²³³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2508, Rukopis Františka Veselého z roku 1922.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/stenprot/139schuz/s139008.htm>

¹²³⁴ ANM, fond František Veselý, k. 45, inv. č. 3848, Informace ministra financí k řeči senátora Dra Františka Veselého o tabákové režii.

¹²³⁵ Karel Prášek (1868-1932), český agrární politik. Po měšťanské škole se věnoval hospodářství na statku svého otce, který ve 23 letech převzal. Roku 1897 se stal spoluzakladatelem Kubrova Sdružení českých zemědělců. V lednu 1899 byl v doplňovacích volbách na Sušicku zvolen do českého zemského sněmu jako první poslanec České strany agrární. V letech 1901 až 1918 byl poslancem říšské rady a vedl klub českých agrárních poslanců. V letech 1907 až 1908 byl ministrem pro české záležitosti v rakouské vládě. Během I. světové války byl nejdříve představitelem aktivismu, do února 1917 byl členem předsednictva Českého svazu, poté spolupracoval s Maffií, 1918 člen Národního výboru. V letech 1918 až 1920 byl poslancem Revolučního Národního shromáždění. V prvních vládách Kramáře a Tusara byl ministrem zemědělství. V dubnu 1920 byl za agrární stranu zvolen do senátu a následně se stal i jeho předsedou. V roce 1924 byl nucen vzdát se postu předsedy senátu kvůli lihové aféře, v této době se dostal i do sporu s předsedou strany Švehlou. Na konci roku 1924 odešel z agrární strany a následně byl zbaven svého mandátu, poté odešel z politiky. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 200.

¹²³⁶ Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/stenprot/238schuz/s238011.htm>

jakýmsi emisarem, ale to ho nezabavuje odpovědnosti za to, co pronesl. Mohu konstatovati, že paní Kateřina Prášková od československého červeného kříže nedostala nikdy ani jediného krejcaru podpory a to ani z peněz červeného kříže vlastních, ani z fondů, které byly svěřeny k dispozici slečně dr. Alici Masarykové. Paní Kateřina Prášková vůbec nikdy žádné podpory, ani žádné subvence od červeného kříže nežádala, naopak paní Kateřina Prášková je zakládajícím členem červeného kříže a složila příspěvek 1000 Kč. Tedy tvrzení o tom, že by jí něco bývalo vyplaceno, je naprosto nesprávné... Já ještě bych si dovilil dodat, že červený kříž vede své účetnictví podvojně, že není možno v něm nic zatajiti, žádné vydání, žádnou položku věnovanou někomu, a že toto účetnictví je zkoumáno několika revisory a finančních komisí československého červeného kříže. Kromě toho vydává československý červený kříž svoji zprávu, bilanci i účet. Tento účet je veřejně na schůzi delegátů zkoumán a prohlížen, a jistě každá věnovací položka, která by se v něm vyskytla, by vyšla na jevo. V hospodářství československého červeného kříže zachovává se ovšem nejpřísnější šetrnost a opatrnost a tvrzení, jako by těch krejcarů, sebraných od chudých lidí, bylo používáno nějakým nevhodným způsobem, jistě je zcela neoprávněno a já jenom za svou osobu si dovoluji vysloviti politování, že na československý červený kříž byl takový neoprávněný útok podniknut, ve sboru tak vážném, jako je senát Národního shromáždění. Tolik o věci československého červeného kříže".¹²³⁷

Během let dostal František Veselý mnoho dopisů od řady lidí, kteří se na něho obraceli s žádostmi o pomoc. Důvodem četných proseb adresovaných Veselému byla okolnost, že se snažil i jako senátor pomáhat obyčejným lidem v jejich nesnázích a pokud to bylo alespoň trochu v jeho silách pokusil se vyhovět, což bylo všeobecně známo, jak vyplývá z jednoho dopisu: „je mi známa Vaše dobročinnost a dobrota srdce a proto se k Vám pro pomoc utíkám".¹²³⁸ V této konkrétní žádosti šlo o místo, což osvětluje následující text: „Mám doma bratra v Pardubicích, který je po studiích a rád by se dostal k poště. Žádost má podanou, je v záznamu a dovoluji si proto Vás prositi o intervenci na ministerstvu pošt ve prospěch jeho brzkého přijetí...".¹²³⁹ Tato intervence se zdařila, což žadatel velmi ocenil: „Nenalézám vhodných slov, kterými bych Vám mohl dosti poděkovat za Vaši vzácnou ochotu. Zůstanu Vám za vše neskonale vděčným a ujišťuji Vás svojí oddaností".¹²⁴⁰

¹²³⁷

Odkaz

[online]

[cit.

2008-12-23]

Dostupné

z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/stenprot/247schuz/s247005.htm>

¹²³⁸ ANM, fond František Veselý, k. 39, inv. č. 3131, Dopis Jana Čabana Františku Veselému z 11. března 1935.

¹²³⁹ Tamtéž.

¹²⁴⁰ Tamtéž, Dopis Karla Čabana Františku Veselému z 29. června 1935.

V další záležitosti se jednalo o obdobnou žádost, v níž primář zlínské nemocnice Bohuslav Albert prosil o Veselého intervenci ve věci své sestřenice Olgy Albertové, majitelky knihkupectví v Kostelci nad Orlicí: „*V obchodě také je trafika, která bude nyní znovu zadávána... Nyní usiluje o to, aby při zadání trafiky mohla tuto zachovati při svém obchodě a aby trafiku dostala vdova neb invalida, kteří by zůstali s ní ve spojení. V konkurzu jest prý však ještě jakýsi uchazeč, který má protekci p. senátora Šabaty a snad ani pro své celkem dobré sociální poměry oproti žadatelům druhým přímluvy nezasluhuje*“.¹²⁴¹ František Veselý pověřil intervencí tajemníka senátorského klubu Čs. strany národně-socialistické, který mu 23. listopadu 1934 napsal, že: „*na ministerstvu financí jim o případu není nic známo, poněvadž půjde pravděpodobně o trafiku s malým výnosem. Prohlásil jsem, že jim bude poslán z klubu senátorů přímluvný dopis... a současně také jsem poslal přípis klubu na presidium okresního finančního ředitelství v Hradci Králové... ať jeho sestřenice, o nichž jde, sama u příslušného důchodkového kontrolního úřadu v Kostelci nad Orlicí, požádá, neboť na jeho vyjádření bude záležeti*“.¹²⁴² Již koncem listopadu to vypadalo, že Veselého intervence bude mít požadovaný výsledek, jelikož: „*okresní finanční ředitelství v Hradci Králové hodlalo rozhodnout v její věci kladně*“¹²⁴³, což se také později skutečně stalo. Věc byla ovšem předána na ministerstvo financí, kde hrozilo, že nebude vyřízena kladně, což vysvětloval primář Albert Františku Veselému ve svém dopise: „*Je prý však obava, že náš poslanec br. Netolický se bude stavěti proti tomuto návrhu. Jde o invalidu Čermáka, který původně souhlasil s tím, aby moje sestřenice ve svém obchodě za něho trafiku vedla... Informátoři posl. Netolického však žádají předání trafiky od obchodu mé sestřenice. Tímto řešením jistě neposlouží ani invalidovi... a i starý obchod a služba Olgy Albertové budou značně ohroženy. Úřady na věc nahlízejí rozumně, organisace čs. socialistů však prý z agitačních důvodů a bez podrobnějšího uvážení věc vede opačným směrem*“.¹²⁴⁴ František Veselý se prostřednictvím tajemníka senátorského klubu informoval na ministerstvu financí, které by bylo ochotno věc vyřídit, pokud by poslanec Netolický přestal intervenovat ve prospěch odtržení trafiky od obchodu.¹²⁴⁵ Veselý se tedy musel dopisem obrátit přímo na poslance Netolického, kterému napsal: „*Primář Baťovy nemocnice ve Zlíně, Dr. Albert mne požádal o intervenci, aby trafika v obchodě Albertové v Kostelci nad Orlicí byla*

¹²⁴¹ ANM, fond František Veselý, k. 39, inv. č. 3099, Dopis Bohuslava Alberta Františku Veselému z 27. října 1934.

¹²⁴² Tamtéž, Dopis tajemníka senátorského klubu Československé strany národně-socialistické Františku Veselému z 23. listopadu 1934.

¹²⁴³ Tamtéž, Dopis Bohuslava Alberta Františku Veselému z 28. listopadu 1934.

¹²⁴⁴ Tamtéž, Dopis Bohuslava Alberta Františku Veselému z 6. března 1935.

¹²⁴⁵ Tamtéž, Dopis tajemníka senátorského klubu Československé strany národně-socialistické Františku Veselému z 16. dubna 1935.

ponechána. *Intervenoval jsem v tom smyslu, ale zvěděl jsem, že Jsi Ty rovněž v této věci u pana vrchního rady Drahoráda intervenoval ve smyslu opačném... Dr. Albert je příslušník naší strany a má ve Zlíně značný vliv, na kterém nyní právě záleží a proto bych velmi rád, aby jeho přání bylo vyhověno. Dovoluji se proto tázati se, zda-li by Tobě bylo možno odpustit od protestu proti ponechání trafiky v obchodě pí. Albertové...".¹²⁴⁶ Poslanec Netolický odpověděl Veselému hned druhý den, v tom smyslu, že: „*Intervenoval jsem pro odnětí trafiky slč. Albertové..., protože táž má ještě obchod Koloniální a prodej uzenářského zboží. Byl jsem o tu intervenci žádám místní politickou organizací... pro 75% invalidu br. Čermáka. Věc je však vyřízena dohodou. Trafika sl. Albertové zůstane a br. Čermák jí bude přidělen jako společník... Soudím, že s tímto smírným řešením budeš souhlasiti*".¹²⁴⁷*

Nejednalo se ovšem vždy jen o místa nebo o trafiky, ale byla i celá řada žádostí o podmíněčné odsouzení, které František Veselý ještě jako ministr spravedlnosti prosadil a byl jeho příznivcem. Ukázkovým příkladem byl pekařský pomocník Josef Bernhard, který měl nastoupit 1. května 1927 do vězení.¹²⁴⁸ V této věci se na Františka Veselého obrátil dne 2. března 1927 starosta Mělníka Josef Tykal, jehož intervence byla neúspěšná, aby se snažil o kladné vyřízení žádosti o podmíněčné odsouzení pro Josefa Bernharda.¹²⁴⁹ V této době bylo ovšem již pozdě, jelikož zemský trestní soud v Praze, kterému byla žádost předána ji dne 6. dubna 1927 zamítl jako neodůvodněnou.¹²⁵⁰ Z toho důvodu byla podána nová žádost o podmíněčné odsouzení přímo na ministerstvo spravedlnosti, v níž již mohl František Veselý kladně zakročit.¹²⁵¹ Následně Veselý intervenoval na ministerstvu spravedlnosti, což přineslo výsledek v podobě toho, že: „*Referent si ihned vyžádal spisy a nařídil odklad nástupu trestu až do vyřízení věci*".¹²⁵² Josef Bernhard nakonec do vězení jít nemusel, což Veselému sdělil 1. února 1929 sekční šéf ministerstva spravedlnosti Otakar Černý, když mu napsal: „*Josef Bernhard jest účasten jubilejní amnestie vydané rozhodnutím pana presidenta republiky ze dne 19. října 1928, pročez jeho žádost o milost se stala bezpředmětnou*".¹²⁵³

V rámci svých intervencí využíval Veselý svých dobrých kontaktů na ministerstvech, přátelství s prezidentem republiky a samozřejmě také své senátorské funkce, jelikož řada

---

¹²⁴⁶ ANM, fond František Veselý, k. 39, inv. č. 3099, Dopis Františka Veselého Josefu Netolickému z 19. dubna 1935.

¹²⁴⁷ Tamtéž, Dopis Josefa Netolického Františku Veselému z 20. dubna 1935.

¹²⁴⁸ Tamtéž, inv. č. 3106, Dopis Klementa Bezděka Františku Veselému z 20. dubna 1927.

¹²⁴⁹ Tamtéž, Dopis Josefa Tykala Františku Veselému z 2. března 1927.

¹²⁵⁰ Tamtéž, Dopis Klementa Bezděka Františku Veselému z 20. dubna 1927.

¹²⁵¹ Tamtéž, Dopis Klementa Bezděka Františku Veselému z 22. dubna 1927.

¹²⁵² Tamtéž, Dopis Františka Veselého Klementu Bezděkovi z 27. dubna 1927.

¹²⁵³ Tamtéž, Dopis Otakara Černého Františku Veselému z 1. února 1929.

intervencí, které inicioval, byla podávána jménem senátorského klubu jeho strany. I když tedy senát Národního shromáždění nenaplnil jeho představy, s kterými do něho vstupoval, mohl jako jeho člen prospět velkému množství lidí, jenž se na něho obraceli, jak bylo ukázáno na výše uvedených příkladech.

9.5 Konopiště

Konopiště se stalo po vzniku Československého státu významným politickým tématem pro Benešov a okolí. Zvláště místní představitelé z řad Čs. socialistické strany, pozorně sledovali vývoj událostí souvisejících s touto kauzou. Od začátku nebylo totiž jisté, zda Konopiště zůstane dětem Františka Ferdinanda d'Este, což vyvolávalo značné znepokojení. František Veselý nemohl zůstat v této věci stranou a stal se jedním z hlavních aktérů celé kauzy. Dne 13. července 1920 podal interpelaci společně s dalšími kolegy o zabránění statků rodiny Habsburské a upravení právních poměrů na velkostatku Konopišti, v níž se v první části uvádí: „Podle čl. 208. mírové smlouvy s Rakouskem nabyla Československá republika všeho soukromého jmění bývalé suverenní rodiny rakousko-uherské... Tážeme se proto veškeré vlády, kdy hodlá předložit Národnímu shromáždění zákon o zabránění majetku bývalé vlády rakousko-uherské a zejména i soukromého jmění býv. suverenní rodiny rakousko-uherské... Hospodářství, které na statcích bývalé vlády rakousko-uherské a bývalé suverenní rodiny rakousko-uherské vedou vnucení správcové s úřednictvem dřívějších vlastníků, vzbuzuje nedůvěru a jest nutno, aby nahrazeno bylo řádným vedením stálými a odpovědnými úředníky republiky...“.¹²⁵⁴ Zbytek interpelace byl pak již zcela věnován Konopišti, kdy podle Františka Veselého, zvláště vnucený správce Emil Kučera, zneužíval svého postavení ke svému obohacování a byl navíc ještě příznivcem Hohenbergovy rodiny: „Tážeme se ministra zemědělství, jsou-li mu tyto skutečnosti známy, jak je pro budoucnost hodlá zamezit a ministra školství a národní osvěty, co hodlá učinit na ochranu uměleckých předmětů v zámku konopištském? Žádáme, aby vláda věnovala pečlivou pozornost poměrům na Konopišti, poněvadž dosavadní správou jest značně znepokojeno, ano pobouřeno obyvatelstvo v okolí Konopiště, jež chce, aby velkostatek Konopiště jako jmění Československé republiky byl spravován s nejsvědomitější péčí a s vyloučením všech

---

¹²⁵⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3993, Interpelace Františka Veselého a dalších senátorů z 13. července 1920.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t0088_00.htm>

pokoutních snah směřujících ve prospěch rodiny Hohenbergovy".¹²⁵⁵ Teprve o více než rok později dne 9. září 1921 se Veselému a dalším senátorům dostalo od vlády odpovědi na jejich interpelaci v tom smyslu, že: „výtky ohledně hospodaření nebo rozkrádání majetku na Konopišti nejsou pravdivé a všechno bylo v pořádku”.¹²⁵⁶ I přes tuto pozdní odpověď vlády byla Veselého interpelace částečně úspěšná, jelikož vnucený správce na Konopišti Emil Kučera byl ze svého místa odvolán, jak sdělovaly noviny již 2. září 1920: „Vrchním správcem bude ustanoven úředník z řad mimokonopištských, poněvadž dosavadní, jsouce příliš oddáni Hohenbergům a spoléhající na jejich návrat, pozbyli potřebné důvěry. Pan rada Kučera bude propuštěn s měsíční výpovědí... Odchod jeho urychlila interpelace bra. dra. Veselého, proti níž veškerá ochrana některých vyšších úředníků z ministerstva zemědělství, často hostěných panem Kučerou na Konopišti, zůstala bezvýslednou... Dle našich informací, jsou tito protektoři odhodláni chránit jej do poslední chvíle, ale pan Kučera se prý sám úřadu vzdá. Proč? Protože musí!”.¹²⁵⁷

V době úřadování Františka Veselého v čele města došlo k významné události týkající se bezprostředně Benešova. Jednalo se o zákon z 12. srpna 1921 čís. 354, kterým byly všechny statky bývalé panovnické rodiny převedeny na stát, přičemž se také výslovně uvádělo, že se tento zákon vztahuje také na statky a majetek bývalého následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho potomků.¹²⁵⁸ Tento zákon byl proveden na základě čl. 208 mírové smlouvy saint-germanské, která přiřkla Československu všechny statky rakouské vlády, za které se pokládaly též statky a soukromé jmění rakousko-uherské panovnické rodiny.¹²⁵⁹ Do této doby se vedl ostrý boj o to, zda majetek potomků Františka Ferdinanda d'Este, tedy rodiny Hohenbergů, lze počítat do majetku bývalé panovnické rodiny.¹²⁶⁰ Bylo zde totiž prohlášení Františka Ferdinanda d'Este z 28. června 1900, kterým se vzdal i jménem svých potomků všech práv, které z příslušnosti k habsburské dynastii vyplývaly, podle čehož, Konopiště a Chlum měly arcivévodovým dětem zůstat.¹²⁶¹

¹²⁵⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3993, Interpelace Františka Veselého a dalších senátorů z 13. července 1920.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t0088_00.htm>

¹²⁵⁶ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3993, Odpověď vlády na interpelaci Františka Veselého a dalších senátorů z 9. září 1921.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t1051_00.htm>

¹²⁵⁷ ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3998, Co s Konopištěm?, in: Večerní České slovo, r. XII., č. 198, 2. září 1920, s. 2.

¹²⁵⁸ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 4002, VESELÝ, František, Konopiště a Hohenbergové, Praha 1924, s. 31.; GALANDAUER, Jan, KLUSÁK, Dalibor, Konopiště, Praha 1988, s. 23.

¹²⁵⁹ GALANDAUER, Jan, KLUSÁK, Dalibor, Konopiště, s. 23.

¹²⁶⁰ Tamtéž.

¹²⁶¹ Srov. GALANDAUER, Jan, KLUSÁK, Dalibor, Konopiště, s. 23.; GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Este: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000, s. 327.

Jak správně uvádí Galandauer ve své knize: „v období převratných změn..., jde-li o konfiskace či restituce, nerozhodovalo jen právo, ale hlavně politika“.¹²⁶² Zde u Františka Veselého vyhrál politik nad zapřísáhlým zastáncem spravedlnosti, což zdůvodňoval takto: „Kdyby se mohly usídlit na zámku historicky tak památném, jako jest Konopiště, a poblíž Prahy, pak by se Konopiště stalo opět hnízdem piklů proti naší republice, tak jako jím bylo po celé století patnácté a zejména proti Jiříkovi z Poděbrad. Bylo by hodně nerozumné, abychom si také sídlo monarchistických úkladů a šlechtických pletich na Konopišti samovolně upravili“.¹²⁶³

Pokud by se na majetek Hohenbergů uplatnila pouze pozemková reforma, statky by jim ve zmenšené podobě zůstaly, což bylo podle Františka Veselého nemyslitelné: „Pouhé zabránění Konopiště a Chlumu dle zákona o pozemkové reformě by bylo pro republiku mnohem nepříznivější, než užití mírové smlouvy, a také by jím nebylo dosaženo účelu zabránění, protože zámky s výměrou asi 500 ha pozemků by zůstaly Hohenbergům a movitého jmění by se zabránění nemohlo týkat. Otázku Konopiště nebylo lze právně řešit jinak než zabráním jeho a vůbec všeho majetku rodiny Hohenbergovy jako členů suverénní rodiny rakousko-uherské dl. článku 208. smlouvy st. germainské. S hlediska lidského byla tím jen odčiněna křivda... po Bílé Hoře“.¹²⁶⁴ Pro postoj Františka Veselého mluvilo jeho úzké spojení s Benešovem, kde po roce 1918 nebylo pro většinu veřejnosti a obecních politiků představitelné, aby Konopiště zůstalo potomkům bývalého následníka trůnu. Z toho důvodu byl právě výše zmíněný dodatek 5. prosince 1921 na návrh poslance Bartoška¹²⁶⁵ a spol. do zákona přijat a schválen většinou hlasů v poslanecké sněmovně.¹²⁶⁶ Zpravodajem v senátu byl František Veselý, který svým kolegům doporučil za ústavně-právní výbor schválení tohoto zákona.¹²⁶⁷

---

¹²⁶² GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Este, s. 327.

¹²⁶³ ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 3999, VESELÝ, František, Konopiště, Praha 1921, s. 73.

¹²⁶⁴ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 3999, VESELÝ, František, Konopiště, Praha 1921, s. 73.; GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Este, s. 327.

¹²⁶⁵ Theodor Bartošek (1877-1954), český národně socialistický a komunistický politik. Po studiu práv se věnoval advokátní činnosti. Na počátku 20. století představitel a vůdce anarchokomunistického hnutí. V roce 1904 byl spoluzakladatelem Volné myšlenky, redigoval její tisk a v letech 1910 až 1925 byl jejím předsedou. Za války byl v letech 1916 až 1917 internován, ale díky svým jazykovým znalostem byl následně přidělen k armádě jako tlumočnick. V roce 1918 vstoupil do národně socialistické strany, za níž byl vyslán do Revolučního Národního shromáždění a roku 1920 zvolen do poslanecké sněmovny NS. Podílel se na přípravě ústavy, bez úspěchu prosazoval uzákonění odluky církve od státu. V roce 1923 hlasoval proti zákonu na ochranu republiky a byl za to spolu s dalšími bývalými anarchokomunisty z národně socialistické strany vyloučen. Následně s nimi vytvořil v Národním shromáždění klub Socialistického sjednocení, ale již v roce 1924 byli zbaveni poslaneckých mandátů. Založili Nezávislou socialistickou stranu dělnickou, která v roce 1925 splýnula s KSČ. Díky tomu se Bartošek stal členem zastupitelstva hlavního města Prahy za KSČ. Od roku 1928 přestal politicky působit. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 10.

¹²⁶⁶ ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 4002, VESELÝ, František, Konopiště a Hohenbergové, Praha 1924, s. 35.

¹²⁶⁷ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 4002, VESELÝ, František, Konopiště a Hohenbergové, Praha 1924, s. 36.; Odkaz [online] [cit. 2008-04-05] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t0994_00.htm>

Později zdůvodňoval potřebu dodatku tím, že: „*velmi posloužil a zamezil mnoho zápasů a roztrpčení, které by vždycky byly nastaly, kdyby se byla rodina Hohenbergova pokusila zmocnit se opět bývalých statků... což by ani lid z kraje konopištského by nebyl snesl, ani připustil...*“.¹²⁶⁸

Ani v následujících letech se František Veselý nevzdal svého zájmu o Konopiště, což vyplývá i z jeho interpelace ze dne 5. června 1928 na ministra zemědělství.¹²⁶⁹ Impuls k ní dal samotný ministr zemědělství Srdínko¹²⁷⁰, který 24. května 1928 při rozmluvě s Františkem Veselým řekl, že: „*ministerstvo zemědělství hodlá první patro zámku Konopiště pronajmout na letní byty*“.¹²⁷¹ František Veselý byl tímto nápadem rozhořčen, což dokládá i text interpelace, v níž je uvedeno: „*Zámek Konopiště je památným místem a od dávných dob českých dějin až do poslední doby historicky významným. Obyvatelstvo celé krajiny bude pohoršeno, jestliže historicky významných míst bude užito pro letní zábavu někoho, kdo má touhu hrát si na panský život... Úmysl přeměnit tuto památku v pouhou libůstku letních obyvatel pokládáme za útok na národní a kulturní cítění československého lidu a varujeme před jeho provedením...*“.¹²⁷² Tentokrát se František Veselý dočkal odpovědi na svoji interpelaci mnohem dříve a to již 1. září 1928, v níž ministr zemědělství Srdínko uvedl, že: „*Co se týče použití zámku Konopiště k obývání, bylo by možno použití ho v budoucí době ku přechodnému ubytování buď prezidenta republiky, nebo některé z významných případně zahraničních politických osobností. Také by nebylo nikterak na závadu, kdyby některých podružných místností, hlavně v dolních částech zámku bylo použito z důvodů sociálních ku krátkému letnímu pobytu státních úředníků za levnou náhradu*“.¹²⁷³

---

¹²⁶⁸ ANM, fond František Veselý, k. 58, inv. č. 4002, VESELÝ, František, Konopiště a Hohenbergové, Praha 1924, s. 35.

¹²⁶⁹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3993, Interpelace Františka Veselého a dalších senátorů o správě zámku Konopiště z 5. června 1928.; Odkaz [online] [cit. 2008-12-23] Dostupné z WWW:<www.psp.cz/eknih/1925ns/se/tisky/index07_00.htm>

¹²⁷⁰ Otakar Srdínko (1875-1930), český agrární politik. V roce 1899 promoval na lékařské fakultě UK, roku 1901 se na ní habilitoval jako docent pro obor histologie a embryologie, 1906 řádný profesor a od roku 1915 byl přednostou histologicko-embryologického ústavu UK. Byl členem Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění. Člen agrární strany, za níž byl v červenci 1918 delegován do Národního výboru, následně byl v letech 1918 až 1920 členem Revolučního Národního shromáždění a od roku 1920 do roku 1930 poslancem Národního shromáždění, kde se zabýval zejména otázkami kulturními a školskými. Od prosince 1925 do března 1926 byl ministrem školství a národní osvěty a od října 1926 do prosince 1929 ministrem zemědělství ve vládách Švehly a Udržala. KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, s. 232.

¹²⁷¹ ANM, fond František Veselý, k. 57, inv. č. 3993, Interpelace Františka Veselého a dalších senátorů o správě zámku Konopiště z 5. června 1928.

¹²⁷² Tamtéž.

¹²⁷³ Tamtéž, Odpověď ministra zemědělství na interpelaci Františka Veselého a dalších senátorů z 1. září 1928.

9.6 Blížící se konec

Rok 1933 nebyl pro Františka Veselého a jeho rodinu právě nejšťastnější, protože dne 29. října 1933 postihla jeho manželku Miladu mrtvice, z které se dostala.¹²⁷⁴ Koncem roku 1933 se však její zdravotní stav opět zhoršil, což je patrné z Veselého dopisu Alici Masarykové: „*V nemoci její nastaly komplikace, takže žena nemůže lůžka opustit a zítra ji dopravíme do Prahy na rentgen*“.¹²⁷⁵ Ke zlepšení již nedošlo a 16. března 1934 Milada Veselá umírá.¹²⁷⁶ Dne 6. dubna 1934 byl František Veselý na návštěvě u prezidenta, kterému poděkoval za jeho účast při úmrtní manželky.¹²⁷⁷ Po smrti své ženy začal František Veselý postupně omezovat svoji veřejnou činnost.

Začátkem roku 1935 onemocněl a rozhodl se již nekandidovat do senátu, což sdělil předsedovi strany Václavu Klofáčovi, který mu napsal: „*zastupitelstvo čsl. strany národně socialistické mne uložilo milou povinnost, abych ti jménem celé strany a jejího vedení a jménem tvých kolegů... poděkoval za všechnu Tvou velikou práci a za vzornou obětavost, s jakou jsi svůj senátorský mandát vykonával*“.¹²⁷⁸ Františka Veselého jeho dopis velmi potěšil: „*způsobil jsi mně velikou radost a děkuji Ti za něj ze srdce...*“.¹²⁷⁹ Jeho onemocnění se však stále nelepšilo, jak je patrné z Veselého slov z počátku května 1935: „*ted' jsem postonával déle než měsíc a dosud mi nechce lékař dovolit cestu do Prahy...*“.¹²⁸⁰ Z toho důvodu byl hospitalizován v nemocnici Na Bulovce od 26. srpna do 2. září 1935, kdy se jeho nemoc nakrátko zlepšila.¹²⁸¹ Po návratu z nemocnice domů se ovšem jeho zdravotní stav zhoršil, a proto 10. září 1935 nastoupil opět do nemocnice Na Bulovce, kde lékaři jeho dceři Ludmile Kloudové sdělili, že: „*budou tatínka ještě operovat a pokusí se tak ještě ulehčit mu několik týdnů života*“.¹²⁸² Následně se podrobil zamýšlené operaci, která skončila neúspěšně, což dokládají slova jeho dcery Ludmily: „*Po otevření dutiny břišní zjistili lékaři, že operaci samu není možno provést, poněvadž žaludek byl celý zachvácen rakovinou..., takže nebylo možno vývod ze žaludku přišít na jiné místo žaludku. Proto otvor do dutiny břišní pouze*

¹²⁷⁴ ANM, fond František Veselý, k. 20, inv. č. 2448, Výpisky ze zápisníku Františka Veselého.

¹²⁷⁵ Tamtéž, k. 6, inv. č. 342/32, Dopis Františka Veselého Alici G. Masarykové ze 17. listopadu 1934.

¹²⁷⁶ Tamtéž, k. 1, inv. č. 36, Úmrtní oznámení Milady Veselé.

¹²⁷⁷ Srov. AKPR, fond kancelář prezidenta republiky, sign. D9795-35, Zápis žádosti Františka Veselého o audienci u T. G. Masaryka ze 27. března 1934.; ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 36, Úmrtní oznámení Milady Veselé.

¹²⁷⁸ ANM, fond František Veselý, k. 46, inv. č. 3865, Dopis Václava Klofáče Františku Veselému z 29. dubna 1935.

¹²⁷⁹ Tamtéž, Dopis Františka Veselého Václavu Klofáčovi ze 7. května 1935.

¹²⁸⁰ Tamtéž.

¹²⁸¹ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 36, Úmrtní oznámení Milady Veselé.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Účtenka za pobyt v nemocnici z 21. září 1935.

¹²⁸² ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 36, Úmrtní oznámení Milady Veselé.

zašili. *Rána se nehojila*".¹²⁸³ Veselého zdravotní stav se již pouze horšil, přičemž 23. září 1935 sdělovali lékaři návštěvám, že: „už nikoho nepoznává - agonie“.¹²⁸⁴ Druhý den umírá, což pro něho bylo určitým vysvobozením. To vyjadřují i slova jeho přítele Josefa Svatopluka Machara: „*Ted' je dotrpěno, odešel za tou, která šla s ním životní cestou. Zbyli jste Vy, jeho rodina, my, jeho přátelé a celý národ. Stesk a smutek zůstaly po něm a památka čistého, vzácného člověka. Tou bude v národě žít na vždy*“.¹²⁸⁵

---

¹²⁸³ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 1, inv. č. 36, Úmrtní oznámení Milady Veselé.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Dopis Václava Klofáče Františku Veselému z 10. září 1935.

¹²⁸⁴ ANM, fond František Veselý, k. 17, inv. č. 2094, Dopis Josefa Svatopluka Machara Miladě Kloudové z 25. září 1935.

¹²⁸⁵ Srov. ANM, fond František Veselý, k. 17, inv. č. 2094, Dopis Josefa Svatopluka Machara Miladě Kloudové z 25. září 1935.; SOkA Benešov, pozůstalost Veselý-Kloudová, neuspořádaný fond, Úmrtní oznámení Františka Veselého.; TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, s. 114.

10 Závěr

Prostředí, ve kterém vyrůstáme, nás ovlivňuje. Všechny podněty a životní zkušenosti získané v dětství a mládí formují naši osobnost a činí z nás člověka, kterým jsme. To samozřejmě nemusí platit vždy, ale pro osobnost Františka Veselého se takto zjednodušené pravidlo hodí. Dospívání ho velmi ovlivnilo a přispělo k tomu, že se snažil být poctivým a spravedlivým člověkem, který se dokáže postarat o svoji rodinu. Ještě před ukončením jičínského gymnázia si stanovil cíl, stát se advokátem a otevřít si vlastní advokátní kancelář, čemuž podřizoval všechno své úsilí po jedenáct let svého života. V roce 1900 si všechny své cíle z doby mládí splnil. V Benešově měl již osm let zavedenou advokátní kancelář a šestičlennou rodinu. Bylo třeba stanovit si nové životní cíle, které by mohly uspokojit jeho energickou povahu.

Vhodná příležitost přichází v podobě vstupu do realistické strany, s kterou prožívá plných dvacet let její existence. Od počátku se angažuje na akcích na pomoc realistickému deníku Čas, který má finanční problémy. Ty se podaří vyřešit až v roce 1906, kdy je deník převeden do majetku vydavatelského družstva Pokrok, jehož předsedou se stává František Veselý. V této době vstupuje do obecní politiky v Benešově, kde se stává členem obecního zastupitelstva za realistickou stranu, v jejíž místní stranické organizaci zastává post předsedy. Rok 1908 byl pro vývoj jeho politické kariéry zlomový, jelikož se mu nepodařilo získat post zemského poslance. Pro jeho předválečnou politickou činnost je tak charakteristická především komunální politika, v níž se vede ostrý boj o posty a funkce mezi jednotlivými politickými stranami. Na tomto poli si vede jako politik poměrně úspěšně. Základ politického úspěchu spatřuje ve vybudování silné stranické organizace a zakládání spolků, které by získávaly stoupence a potenciální voliče. Stejný důraz klade na pořádání přednášek a vydávání regionálního stranického tisku, který reprezentoval týdeník Jiskra. Jeho prostřednictvím mohl svými názory oslovit širší veřejnost. Navazuje přátelství s T. G. Masarykem, jehož oddaným stoupencem zůstává až do své smrti. Tento vývoj přerušuje 1. světová válka a Masarykův odchod do zahraničí. František Veselý se zapojuje do domácího odboje, i když jeho angažování v něm není na první pohled tak výrazné jako u jiných osob.

Po vzniku Československé republiky se stává členem Revolučního Národního shromáždění za realistickou stranu, jejímž je předsedou. Je zastáncem samostatné existence této strany i po odchodu většiny členů pod vedením Přemysla Šámala na začátku roku 1918 do České státoprávní demokracie. Ve straně prosazuje sblížení s národními socialisty,

s kterými úzce spolupracoval v benešovské obecní politice již před válkou. Obecní volby v roce 1919 ukázaly nereálnost další existence strany v nových poměrech, a proto dochází začátkem roku 1920 k jejímu splynutí s Československou socialistickou stranou. Za ní byl František Veselý v letech 1919 až 1920 ministrem spravedlnosti a v letech 1920 až 1935 zastával funkci senátora. Post ministra spravedlnosti ho příliš nelákal, ale nakonec se podvolil přání prezidenta Masaryka. Jeho další politická činnost za První republiky je motivována jeho vztahem k prezidentovi, což vyjadřují i jeho slova: „*Stát při něm!*“.¹²⁸⁶ Koncem prosince 1923 se František Veselý stává oficiálním právním zástupcem Masaryka a jeho rodiny v oblasti finanční. Zastává také řadu funkcí ve správních radách, ve společnosti Orbis a v Městské spořitelně v Benešově. Angažuje se také v charitativních spolcích. Svoji veřejnou činnost chápal jako službu občanům, kterým se snažil svým vlivem pomoci a prospět. Nežádal za to žádnou finanční odměnu, i když mu byla nabízena: „*Ty tu intervenuješ jako právní zástupce a máš proto nárok na odměnu, já šel s Tebou jako senátor a to byla moje povinnost*“.¹²⁸⁷ Jeho život ukončila smrt 24. září 1935.

---

¹²⁸⁶ ANM, fond František Veselý, k. 21, inv. č. 2521, Poznámky Františka Veselého.

¹²⁸⁷ Tamtéž, k. 16, inv. č. 1864, Dopis Karla Finka Ivanu Kloudovi z 2. října 1935.

11 Summary

Mr. Frantisek Vesely was born on 18th of September 1863 in Jicin. He was the Jicin confectioner's first - born son and his mother origin was in the burgess family the Kraciks from Jicin. Frantisek's mother died in the year 1865. His father got married for the second time in same year. The father's confectionery did not prosper any more and that is why he left his second wife and their children and moved to Prague in 1873. Frantisek's grandmother from his mother side, who had a small business in Jicin, started to look after the little boy. After finishing the basic school Frantisek Vesely started to attend the grammar school in Jicin. He finished this study by leaving examination in the year 1881. That time secondary school director was Mr. Frantisek Lepar and the boy made friends with his two sons Vladislav and Zdenek. Frantisek used to give extra lessons to a younger student from grammar school Englbert Erben and he engaged with his sister Milada. In the meantime he works as well as clerk in the local law office, which influenced his future job selection. Frantisek's dreams included opening of his private law office and having family with his fiancée Milada Erbenova.

Having finished secondary school in the year 1881 he left to Prague, where he studied law. He has finished his studies by getting the title Doctor of Laws in the year 1887. During his stay in Prague he kept in touch with his father and his family. From his father's second marriage were Josef, youthen and journalist, and Antonin, youthen and writer, involved in politics. Especially with the last mentioned half-brother Frantisek Vesely had very close friendship. In the year 1886 he makes a one year judiciary practice by the regional court in Jicin. In the years from 1887 till 1892 he passes legal practice and starts working as drawer in Lipnik above Becva, where he actively participated on the local public life. Since the 1890 he has worked in Tabor. In the same year he married his long time fiancée Milada Erbenová. After fulfilment of his legal examination he settled in Benesov in the year 1892 together with his wife. He has opened up his private law office there. During his marriage have been born children Milada 1893, Svatopluk 1895, Ctibor 1899 and Ludmila 1900. From beginning of his stay in Benesov he participated on the local cultural and public life. Frantisek got in touch with the second Benesov lawyer of Jewish origin Mr. Julius Taussig, wherewithal he entered the realists' party in the year 1900.

After entrance to the party he very quickly grew together with T. G. Masaryk and his family. Frantisek actively took a part on actions for financial support of realists' journal called Cas, that faced serious financial problems. Those problems were cleared as far as in the year 1906, when journal became under an ownership of publishing syndicate Pokrok, whose chairman became Frantisek Vesely. Next to Mr. Julius Taussig he used to be a representative of realist party in Benesov since the party has arisen in the year 1900. As its representative he had been elected to the municipal council in Benesov in the year 1906 and he stayed active in this position till the end of his life. He as well as stand for election to the country parliament of the Czech kingdom in the year 1908, but he did not succeed. In the further years he tried to strengthen the political influence of realists in Benesov with relatively good feedback. In pre war period his conflict with the Benesov district government represented by Mr. Bedrich Hejda and the Konopiste represented by crown prince has brought to the boil. Frantisek took a part on the local revolt during the war. In the year 1915 a police home search was effected at him, but he was not arrested. In the year 1917 run a conflict about the next existence between two groups run inside the Czech Progressive party. Most members including the chairman Mr. Premysl Samal crossed to the newly created political party called State Setting Democracy in February 1918. The minority leaded by Frantisek Vesely tried to keep the independent party and continued with the political activities in cooperation with the Czech socialists.

Frantisek worked as a vicechairman of National local government in Benesov after the Czechoslovak Republic foundation. In years from 1918 to 1920 he was member of a Revolutionary National Assembly representing the Czech and since 1919, Czechoslovak Progressive party. He had been its chairman until its dissolution in the year 1920, when most members under his leading entered the Czechoslovak social party. As a representative of this party he was a Minister of Justice in the second Czechoslovak government in years from 1919 till 1920. In years 1920 - 1935 he used to be a senator and as well as provost of Benesov town in the year 1921. Inside the Czechoslovak social party he belonged among followers of Mr. T. G. Masaryk. He kept as well as friendly relationship with the party chairman Mr. Vaclav Klofac. Besides his political work he had literary and lecture activities. He had several public functions: member of district school committee, chairman of presidium and committee of town savings bank in Benesove, member of managing board of a company Orbis. He was also active in community organisations. Since 1923 he has been official lawyer of Mr. president Masaryk

and his family in the financial area. To his other significant clients belonged later also the Ministry of Foreign Affairs Mr. Edvard Benes. In the year 1928 his daughter Ludmila Kloudova became a lady – companion in his private law office. His wife died in the year 1934 and Frantisek Vesely decided to not stand for election to senate any more. In the summer 1935 he fell ill. Unfortunately his condition worsened rapidly and he died at the end of September 1935 of cancer.

12 Prameny a literatura

I. Archivní prameny:

Archiv Národního muzea (ANM):

- František Veselý
- Milada Paulová-Maffie
- Přemysl Šámal
- Robert Flieder
- Antonín Hajn
- Cyril Dušek

Národní archiv (NA) Praha:

- Československá strana národně socialistická - ústřední sekretariát (ÚS-NSS)
- Archiv České strany národně sociální
- Ministerstvo spravedlnosti (1918-1953)

Státní okresní archiv Benešov:

- Archiv města Benešova
- Pozůstalost Veselý-Kloudová
- TRMAL, Ladislav, Přehled válečných dějin města Benešova 1914-1918

Archiv Kanceláře prezidenta republiky:

- Kancelář prezidenta republiky

Archiv Univerzity Karlovy v Praze:

- Matrika doktorů
- Posluchači při právnické fakultě 1882-1885.
- Stav osob při c. k. české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze 1882-1892, Praha 1882-1892.
- Seznam přednášek, kteréž se odbývati budou na c. k. Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze 1882-1891, Praha 1882-1891.

Archiv Ústavu T.G.M.:

- Benešův archiv
- Masarykův archiv

II. Vydané prameny:

- Antonín Pravoslav Veselý, jeho život a ideály, ed. Josef VESELÝ, díl I. a II., Kladno 1919-1920.
- HAJŠMAN, Jan, Česká mafie: Vzpomínky na odboj doma, Praha 1932.
- HAJŠMAN, Jan, Mafie v rozmachu: Vzpomínky na odboj doma, Praha 1933.
- HERBEN, Jan, Kniha vzpomínek, Praha 1935.
- Korespondence: T. G. Masaryk - Bedřich Hlaváč, ed. Vratislav DOUBEK, Martin KUČERA, Praha 2001.
- Korespondence: T. G. Masaryk - Edvard Beneš 1914-1918, ed. Dagmar HÁJKOVÁ, Ivan ŠEDIVÝ, Praha 2004.
- PLESINGER-BOŽIKOV, Miroslav, Vzpomínky na první odboj, Praha 1997.
- VESELÝ, Antonín Pravoslav, Omladina pokrokové hnutí: Trochu historie a trochu vzpomínek, Praha 1902.
- VESELÝ, František, Z maffiánských vzpomínek Dra Františka Veselého, Praha 1935.
- Sbíрка zákonů a nařízení státu československého, Praha 1918-1939.
- www.psp.cz

III. Literatura:

- AUGUSTA, Pavel, a kol., Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918, Praha 1993.
- BALEK, Pavel, Vzestupy a pády jedné rodiny. Ivan a Ludmila Kloudovi, Diplomová práce, FF UK, Praha 1999.
- BÍKOVI, Eva a Karol, CARDA, Vladimír, Osobnosti spjaté s gymnáziem v Jičíně, Jičín 1999.
- BREJCHA, Miroslav, Československý diplomat JUDr. Robert Flieder, Bakalářská práce, FF UK, Praha 2006.
- Československý červený kříž 1919-1948, Praha 1952.
- DVOŘÁKOVÁ, Zora, Než se stal prezidentem, T. G. Masaryk a realisté 1882-1918, Praha 1997.
- GALANDAUER, Jan, a kol., O samostatný Československý stát 1914-1918, Praha 1992.

- GALANDAUER, Jan, Politické dědictví Omladiny a pokrokového hnutí po roce 1897, in: ČsČH 12 , 1964, č. 6, s. 797-818.
- GALANDAUER, Jan, František Ferdinand d'Este: Následník trůnu, Praha, Litomyšl 2000.
- GALANDAUER, Jan, KLUSÁK, Dalibor, Konopiště, Praha 1988.
- HARNA, Josef, Českoslovenští národní socialisté po první světové válce. Politická elita, členové a stoupenci, in: Sborník k dějinám 19. a 20. století 6, 1979, s. 355-380.
- HARNA, Josef, Československá strana socialistická ve vládě a parlamentě 1918-1922, in: ČsČH 20 ,1972, č. 3, s. 285-308.
- HARNA, Josef, Krize československého národního socialismu a brněnský sjezd strany národně socialistické v roce 1926, in: Časopis Matice moravské, 1972, s. 238-256.
- HARNA, Josef, Noviny a časopisy československých národních socialistů po první světové válce, in: Sborník k dějinám 19. a 20. století 1, 1973, s. 93-108.
- HARNA, Josef, Kritika ideologie a programu českého národního socialismu, Praha 1978.
- HAVRÁNEK, Jan, a kol., Dějiny Univerzity Karlovy, díl III., 1902-1918, Praha 1997.
- HLAVÁČKA, Milan, Zlatý věk české samosprávy, samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech (1862-1913), Praha 2006.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích: od počátku státu po současnost, Praha 2005.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, František Lepař, Jičín 1999.
- CHALUPNÝ, Emanuel, Vznik české strany pokrokové, Tábor 1911.
- Jičínské gymnázium 1624-1999: almanach k 375. výročí, Jičín 1999.
- KÁRNÍK, Zdeněk, Edvard Beneš a Maffie v nejtěžším období Velké války, Řídila politická emigrace domácí odboj? (červenec 1917 - říjen 1918), in: HaV 6, 1995, s. 3-21.
- KLÁTIL, František, Republika nad stranami, O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897-1948), Praha 1992.
- KLIMEK, Antonín, Vítejte v První republice, Praha 2003.
- KLIMEK, Antonín, Boj o hrad I., Hrad a pětka: Vnitropolitický vývoj Československa 1918-1926 na půdorysu západu o prezidentské nástupnictví, Praha 1996.
- KLIMEK, Antonín, Boj o hrad II., Kdo po Masarykovi?, Vnitropolitický vývoj Československa 1926-1935 na půdorysu západu o prezidentské nástupnictví, Praha 1998.

- KOLÁŘ, František, a kol., Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: Kdo byl kdo za První republiky, Praha 1998.
- KOVTUN, Jiří, Tajuplná vražda: Případ Leopolda Hilsnera, Praha 1994.
- KUČERA, Martin, Herbenova aféra 1905, K zákulisí reorganizace strany realistů, in: Moderní dějiny 3, 1995, s. 23-53.
- KUČERA, Martin, K profilu mladého Aloise Rašína a pokrokářského hnutí 1895-1907, in: ČsČH 37, 1989, č. 3, s. 404-426.
- LOVČÍ, Radovan, Alice Garrigue Masaryková: Život ve stínu slavného otce, Praha 2007.
- MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel, a kol., Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004, Praha 2005.
- MASARYKOVÁ, Alice Garrigue, ŠMAKALOVÁ, Iva, Československý červený kříž, Praha 1935.
- Monografie města Benešova a okolí, Benešov 1938.
- NAVRÁTIL, Michal, Almanach českých právníků, Praha 1904.
- NAVRÁTIL, Michal, Almanach československých právníků, Praha 1930.
- PAULOVÁ, Milada, Dějiny Maffie. Odboj Čechů a Jihoslovanů za světové války 1914-1918, díl I. a II., Praha 1937.
- PAULOVÁ, Milada, Tajný výbor Maffie a spolupráce s Jihoslovany v letech 1916-1918, Praha 1968.
- PERNES, Jiří, Spiklenci proti jeho veličenství. Historie tzv. hnutí Omladiny v Čechách, Praha 2002.
- PEROUTKA, Ferdinand, Budování státu I.-IV., Praha 1991.
- POLÁK, Stanislav, Charlotta Garrigue Masaryková, Praha 1992.
- PROCHÁZKOVÁ, Eva, Benešov, Praha, Litomyšl 2005.
- PROKŠ, Petr, Politikové a vznik republiky 1914-1918, Jihlava 1998.
- Ročenka Městské spořitelny v Benešově 1910-1935, Benešov 1935.
- SOUBIGOU, Alain, Tomáš Garrigue Masaryk, Praha, Litomyšl 2004.
- SOUKUPOVÁ, Blanka, Česká společnost před sto lety. Identita, stereotyp, mýtu, Praha 2000.
- ŠEDIVÝ, Ivan, Češi, české země a Velká válka 1914-1918, Praha 2001.
- ŠETŘILOVÁ, Jana, Alois Rašín: Dramatický život českého politika, Praha 1997.
- ŠPIRITOVÁ, Alexandra, Slovník představitelů státní správy v Čechách 1848-1918, Praha 1995.

- ŠUBRTOVÁ, Alena, Pozůstalost Františka Veselého a její zpracování, in: Archivní časopis 44, 1994, č. 5, s. 78-87.
- TOMEŠ, Josef, Kdo byl kdo v Československé sociální demokracii, Praha 1991.
- 300 let Gymnázia Benešov, Benešov 2003.
- TYWONIAK, Jiří, T. G. Masaryk a Benešov, in: Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 31-2, Okresní muzeum v Benešově, Benešov 1990, s. 99-117.
- TYWONIAK, Jiří, Benešov a Konopiště v minulosti, Benešov 1992.
- ULEHLA, Vladimír, Jičín na konci 19. století, Jičín 2006.
- URBAN, Otto, Česká společnost 1848-1918, Praha 1982.
- VELEK Luboš, a kol., Stopy dějin pod Blaníkem. Pocta Jiřině a Erichu Rennerovým od jejich kolegů, přátel a žáků, České Budějovice 2006.
- VYKOUPILOV, Libor, Jiří Stříbrný a československá demokracie, in: Československo 1918-1938. Osudy demokracie ve střední Evropě, ed. Jaroslav VALENTA, Emil VONDRÁČEK, Josef HARNA, Praha 1999, s. 250-257.
- VYKOUPILOV, Libor, Jiří Stříbrný: portrét politika, Brno 2003.
- WITTLICHOVÁ, Lucie, Politický klub omladinářů - devadesátníků, in: Časopis Národního muzea 166, 1997, č. 3-4, s. 123-137.
- ZEMAN, Zbyněk, Edvard Beneš: Politický životopis, Praha 2000.

IV. Denní tisk:

- Blaník
- Hlasy od Blaníka
- Jiskra
- Tábor

13 Přílohy

Seznam příloh:

č. 1 - fotografie Františka Veselého

č. 2 - fotografie Milady Veselé

č. 3 - fotografie T. G. Masaryka a Františka Veselého se skupinou benešovských chlapců ze soukromé návštěvy prezidenta v Benešově z 11. května 1919

č. 4 - fotografie T. G. Masaryka a Františka Veselého před jeho domem v Benešově z návštěvy prezidenta z 10. června 1922

č. 5 - fotografie Roberta Fliedra

č. 6 - fotografie Milady Fliedrové

č. 7 - fotografie Ivana Kloudy

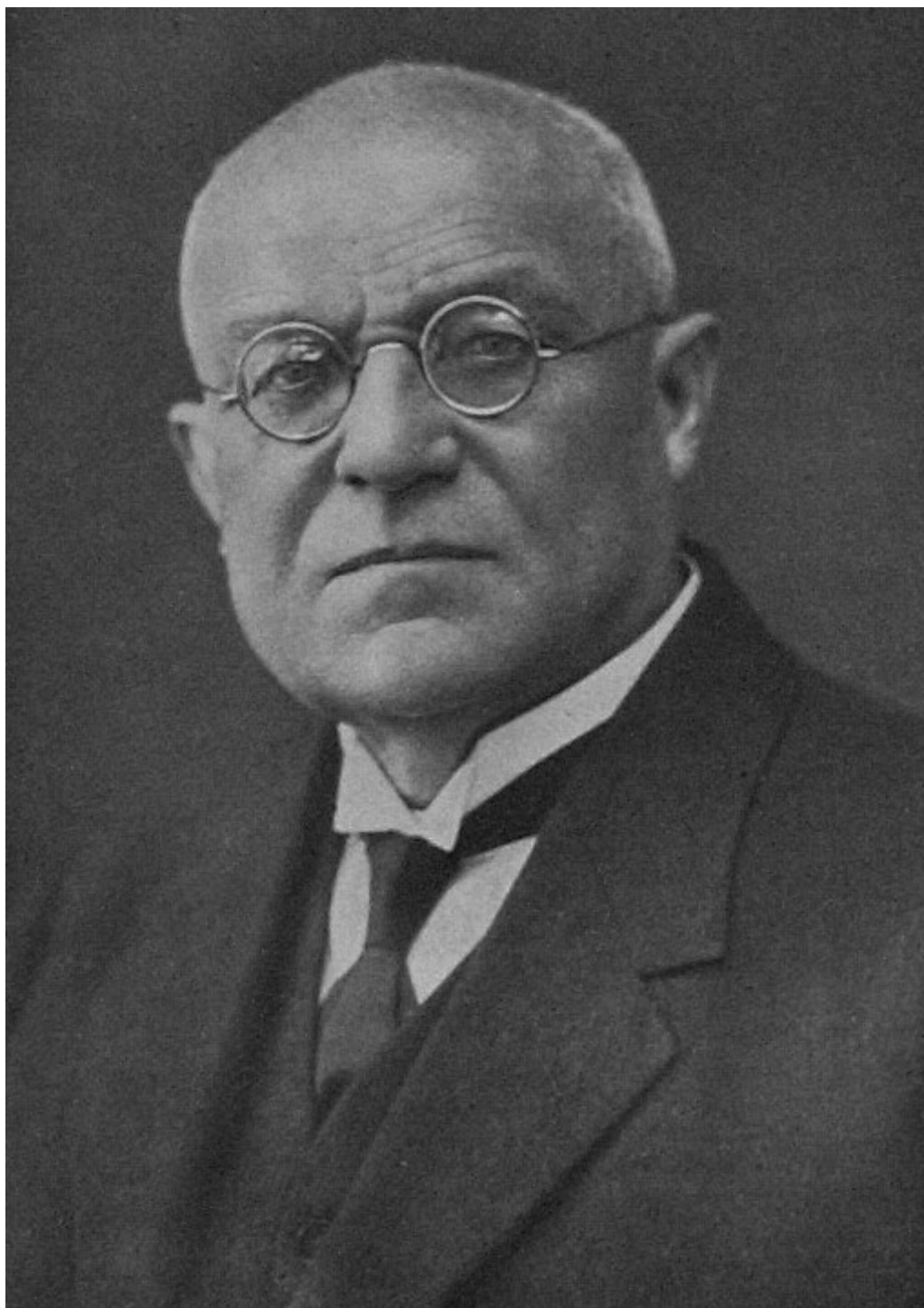
č. 8 - fotografie Františka Veselého a Ludmily Kloudové v Luhačovicích

č. 9 - fotografie Františka Veselého z audience u prezidenta T. G. Masaryka

č. 10 - Jmenování Františka Veselého ministrem spravedlnosti

Příloha č. 1

František Veselý

Příloha č. 2

Milada Veselá

Příloha č. 3

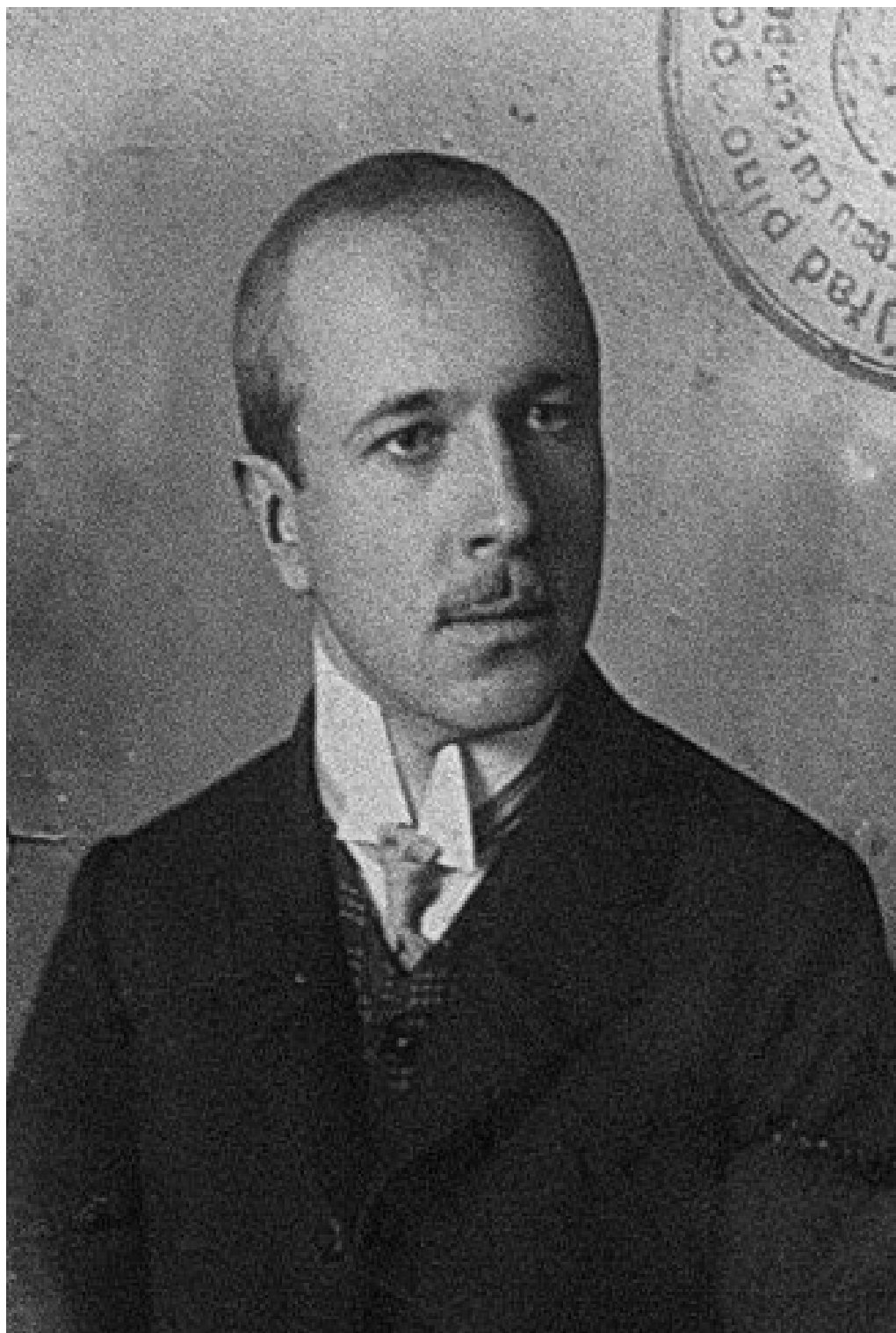
T. G. Masaryk a František Veselý se skupinou benešovských chlapců

Příloha č. 4

T. G. Masaryk a František Veselý před Veselého domem v Benešově

Příloha č. 5

Robert Flieder

Příloha č. 6

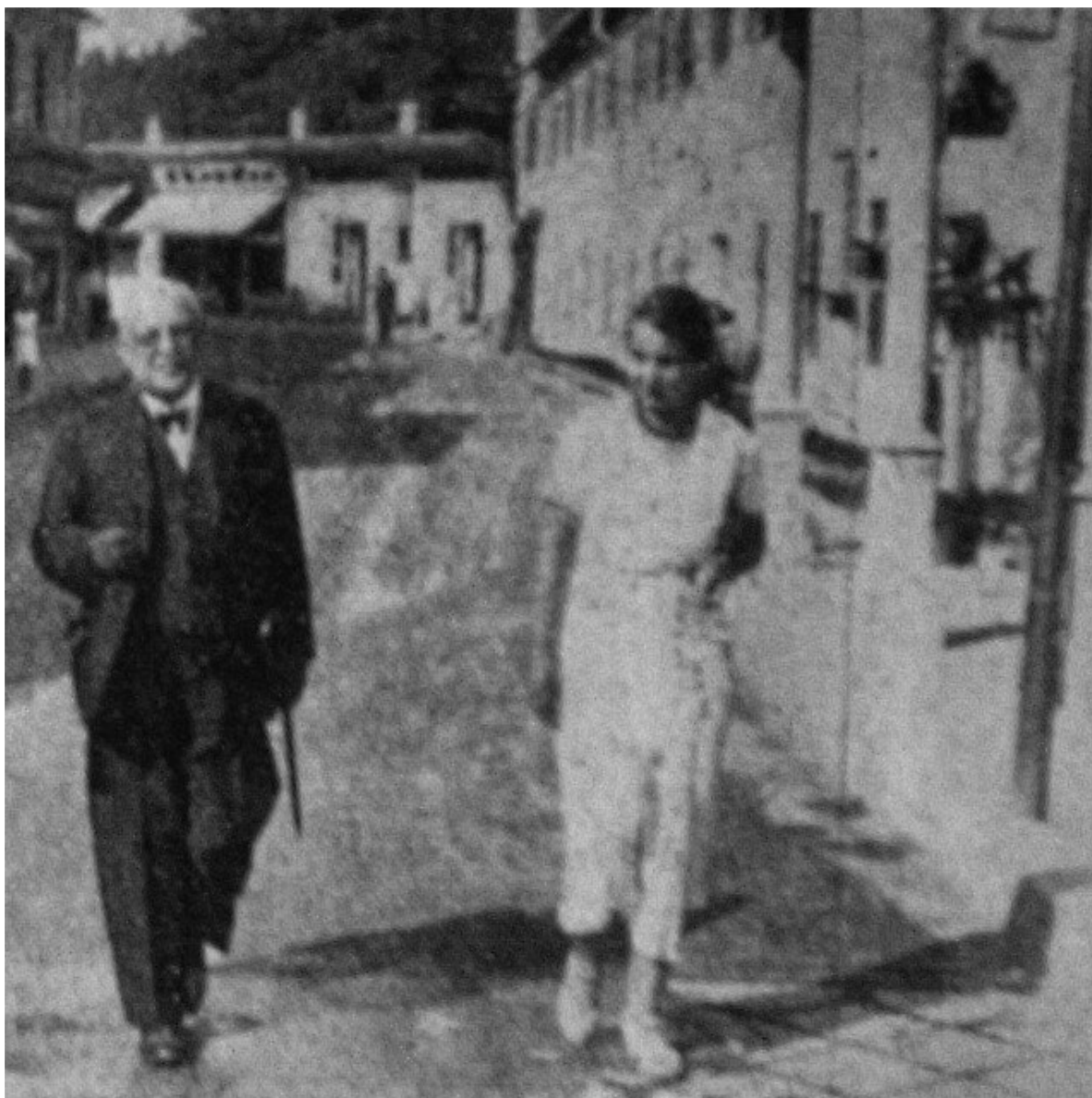
Milada Fliedrová

Příloha č. 7

Ivan Klouda

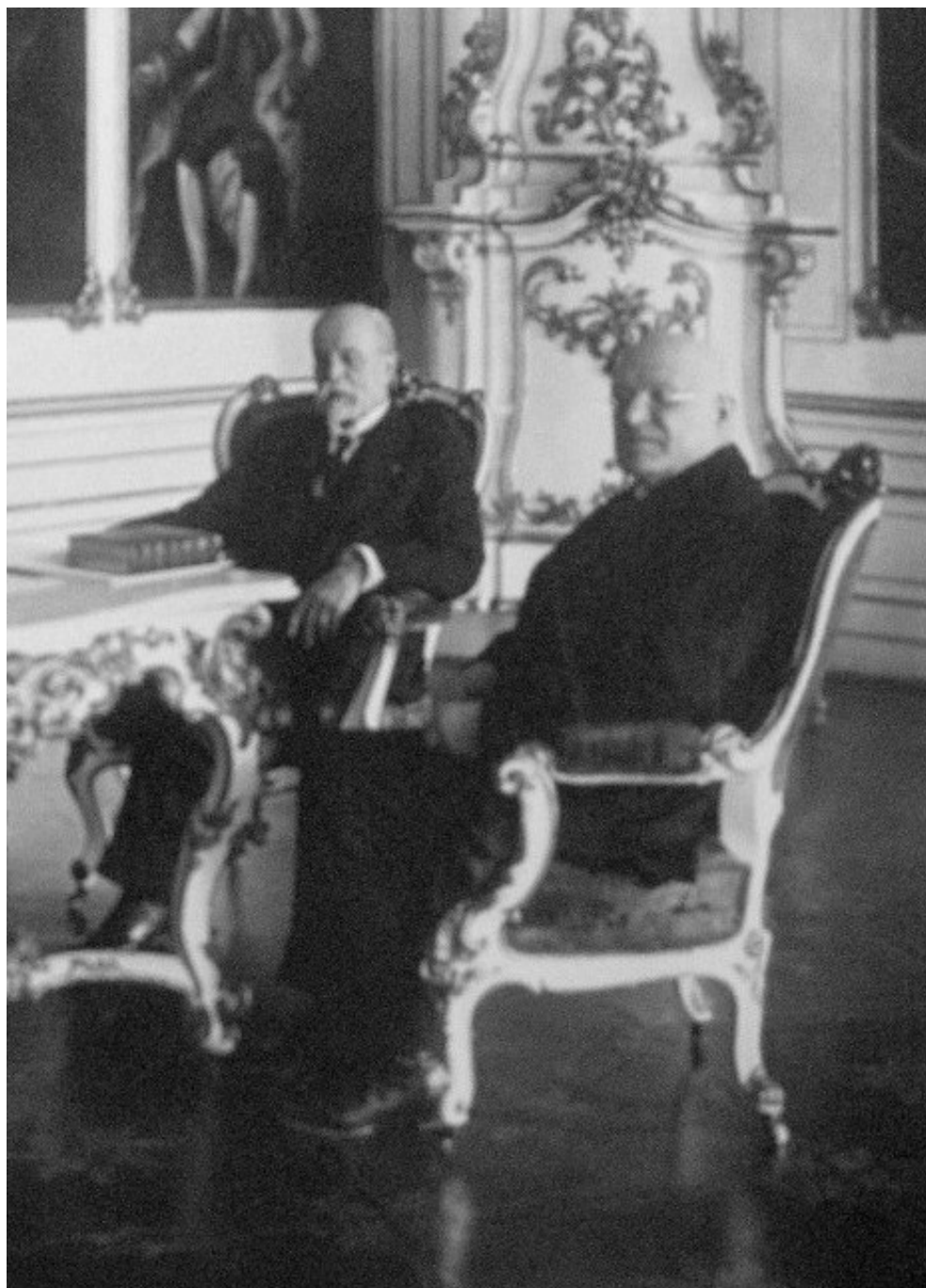
Příloha č. 8

František Veselý s dcerou Ludmilou Kloudovou v Luhačovicích

Příloha č. 9

František Veselý na audienci u prezidenta T. G. Masaryka

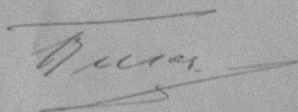
Příloha č. 10

V Praze, dne 8. července 1919.

Pane doktore Veselý,

Jmenuji Vás ministrem spravedlnosti. Z velkých úkolů, které Vás čekají, upozorňuji na justiční připojení Slovenska a Rusínska.

Správě justiční je dán naléhavý úkol našimi minoritami. Tento obor působnosti zajisté uvedete v organický soulad s ostatními resorty správními.

V. P. Masaryk

Vykonal slib na ústavu do rukou presidenta republiky dne 9. července 1919.

Handwritten signature

Jmenování Františka Veselého do funkce ministra spravedlnosti

